[د واده په اړه ځوانانو ته لارښووني]

واده

Ketabton.com

لیکوال:
دوکتور تاج الدین ملت مل
ننگرهار- افغانستان

۱۳۹۳ل
کابل،افغانستان

واده

لیکوال:
دوکتور تاج الدین ملت مل

۱۳۹۳ل
کابل،افغانستان

(Essent

رعي احکامو په رڼا
ي؛ نو دغه مجموعه
و ته وړاندې کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده

[د واده په اړه ځوانانو ته لارښوونې]

لیکوال: دوکتور تاج الدین ملت مل

۱۳۹۳هـ ش کال
کابل- افغانستان

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: **واده** (د واده په اړه ځوانانو ته لارښوونې)
لیکوال: دوکتور تاج الدین ملت مل
برېښنالیک: tajmim@aol.com
کمپوز چارې: استاد دولت خان (امین)، شمس الدین (الفت)، مشرف خان (حیران).
ژبنیز سمون: پوهندوی محمد ابراهیم همکار او محب الله (الله یار)
چاپشمېر: ۱۰۰۰ (یوزر)
چاپ کال: ۱۳۹۳ل
چاپ وار: لومړی

ددې کتاب د کاپي، چاپ او تکثیر ټول حقوق له لیکوال سره خوندي دي، سرغړونکي به یې له سختو قانوني مجازاتو سره مخ شي، د اجازې لپاره د لیکوال سره اړیکې ونیسئ.

د ترلاسه کولو درک:

استاد دولت خان (امین)
۰۷۷۷۳۸۲۱۰۰
dawlatkhanamin@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

دا کتاب خپلې ګرانې لور (هڅانده ملت مل) او هغو هیوادوالو او د هغوي اولادونو ته ډالۍ کوم، چې د خپلو له جنجاله ډکو ودونو او یا هم د خپلو میندو او پلرونو د جنجاله ډکو ودونو په وجه ځوریدلي او لا ځوریږي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

و عاشروهن بالمعروف

النساء/۱۹

ژباړه: "تاسو په غوره طریقه له خپلو مېرمنو سره خوښي، عیش او عشرت وکړئ."

واده یوه داسې ټولنیزه پروسه ده چې د هغې د اړونده پرنسیپونو په عملي کولو سره په یوه ټولنه کې په دیني لحاظ ناروا او په کلتوري لحاظ نا منل شوې ناستې ولاړې او یو شمیر نور خصوصي کړه وړه په روا او ټولنې ته د قبول وړ ګرځي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل جلاله دا دنیا له رنګارنګ نعمتونو څخه ډکه او د ټولو مخلوقاتو د استفادې لپاره پیدا کړېده. د خداي پاک نیک بنده ګان هغه دي چې له دې نعمتونو څخه د کتلو، اورېدلو، لمسولو، خوړلو، سکلو او خړوبولو له لارو سالمې او نېکې ګټې واخلي؛ او پدې لاره کې رواوالي، حیا، اعتدال، پاکوالي او روغتیا مراعات کړي او له هر نوعه نا خوښۍ، ظلم، تیري او ځورونې څخه مخنیوي وکړي. غوره هغوي دي چې له دغو نعمتونو نه په کار اخسیتنه کې له یو بل سره د مینې، پوره خوښي، خړوب او قانع کوونکي زمینې برابرې کړي، د هغوي د خالق ستاینه وکړي او د دې نعمتونو شکرانه یې ادا کړي.

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه

دا کتاب چې تاسو ته د څه لاربښوونو او له تاسو سره د ژوند په یوه مهم پړاو (واده) کې د څه مرستې په امید اوس ستاسو لاسونو ته در رسول شوي دي، دا نه یوازې زما لپاره یو لوي افتخار دي، بلکې دا د یوه ګڼ شمیر توانمندو ځوانانو دوامداره هڅې وې چې دا کتاب یې د یوه نظر نه په یوه جسمي محصول او ځوانانو ته د خدمت په یوه وسیله بدل کړ.

یو شمیر ځوانانو ته دا معلومه ده چې د یوې اوږدې مودې راهیسې ما خپله توجه ځوانانو ته په یو لړ عملي علمي خدمتونو ته را اړولې ده. پدې اړوند زما د یو بل کتاب (ځوانان او شخصیت جوړېدنه) دوه ځلي چاپېدل او په ټولنه کې ځوانانو ته د هغه رسول او د هغه د محتوا په اړوند د مختلفو رسنیو له لارې د تعلیمي پروګرامونو جوړول او ځوانانو ته د شخصیت جوړېدنې په اړوند ژوندي وړیا سیمینارونه ورکول زما د دغه عملي خدمتونو څو ښکاره مثالونه دي.

زه د ځوانانو له هغه تود هرکلي څخه مننه کوم چې د دغو خدمتونو په اړه یې خپل ګرم غبرګون وښود. دا ستاسو ګرم غبرګون و چې د پوهنې وزارت هم د دغه کتاب د ارزولو په منظور یو کمیسیون ته دنده وسپارله چې کتاب تر کره کتنې لاندې ونیسي او په دې اړوند خپل نظر او وړاندیزونه د پوهنې وزارت ته وړاندې کړي. دا د ټولو افغانانو لپاره په ځانګړي ډول ما، زما کورنۍ او تاسو ځوانانو لپاره د ډېر ویاړ ځای دي چې نوموړي کمیسون کتاب د ځوانانو لپاره ډېر ګټور او ضروري وګاڼه او د پوهنې وزارت ته یې له کتاب څخه د پراخه ګټې اخستنې وړاندیز وکړ. په پایله کې د پوهنې وزارت هم د کتاب پوره قدرداني وکړ او دا یې په رسمي ډول و منله چې دغه کتاب به د

هیواد ټولو مکتبونو ته د یو متمم درسي کتاب په توګه وېشي (ـ مخ ضمیمه وګورئ). البته دا د افغانستان د پوهنې وزارت په تاریخ کې لومړي کتاب دي چې د تعلیمي نصاب نه بهر د یوه درسي متمم کتاب په توګه منل کیږي. زه پدې اړه د پوهنې وزارت، په ځانګړي ډول د محترم تدریسي معین ښاغلي محمد صدیق (پتمن) صاحب نه د زړه له کومې مننه کوم چې پدې اړوند یې خپله هڅ راز همکاري نده سپمولې. دا زما، زما د کورنۍ او ستاسو ټولو ځوانانو لپاره واقعآ یو ښه زیري او د لوي افتخار ځای دي.

له پورتني کتاب نه ستاسو ځوانانو او د ټولنې دغه تود هرکلي زه دې ته و هڅولم چې ستاسو ځوانانو په اړوند په یوې بلې ګرمې اما له جنجالونو سره ملګرې موضوع (واده) ته چې تر اوسه ورته پدې ټولنه کې هیڅ توجه نده شوي خپله توجه ور واړوم، تر څو د واده په اړوند هم ځوانانو ته څه لاربښوونې وړاندې کړم. پدغه کتاب کې د راټولو شویو موادو زیاته برخه زما د خپل ناکام واده نه لاس ته راغلې زده کړې دي او یا هم د یو شمیر هغو نېږدې دوستانو چې علمي شخصیتونه دي او د دې موضوع په اهمیت پوهیدل او هغوي را سره خپلې تجربې شریکې کړې دي، چې زه له هغوي نه مننه کوم. همدا راز د موادو د نشتوالي له امله زه مجبور شوم چې د لومړي ځل لپاره د واده په اړه په دې ټولنه کې یو ریسرچ وکړم. تاسو ته معلومه ده چې په افغاني ټولنه کې پداسې موضوعاتو تحقیقات کول څومره ستونزمن کار دي. زه پدې اړوند د تحقیق د ټولو ګډون کوونکو نه او خاصتآ د اغلو خاطره جان(سهیل) او نیلوفر(خوګیانۍ) د دوامداره همکاریو نه د زړه له کومې مننه کوم.

تر ټولو مهمه خبره دا ده چې د دغه کتاب د راټولونې، کمپوز، ډیزاین او نشر په برخه کې د محترم استاد دولت خان (امین) نه سترې کیدونکې هلې ځلې، د ښاغلو عبدالقدیر(امین)، شمس الدین (امین)، مشرف خان (شیرزاد) او اشرف خان (شیرزاد) هلې ځلې د قدر وړ بولم؛ البته د پښتو ژبې د ګرامري اصلاحاتو په اړوند د محترم استاد محمد ابراهیم همکار صیب هلې ځلې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما د مېرمنې ونډه د کتاب د ښکلا اصلي عامل بللي شو. د کتاب د ډیزاین په برخه کې د ښاغلي محب الله - الله یارصیب همکارۍ د ستاینې وړ بولم.

لیکوالو ته معلومه ده چې د یوه کتاب لیکنه څومره حوصله او وخت غواړي نو دا را ته بیخي لازمي ښکاري چې د خپلې میرمنې فریده جان (اتمر) او ګرانې کوچنۍ لور هڅانده (ملت مل) د همکاریو او دا چې د ډېرو ورځو لپاره به یې د خپل ژوند خوږې لحظې زما په انتظار کې تېرېولې، د زړه له کومې مننه کوم. په کتاب د دوو ځوانو او ټولنپوهو عالمانو محترم څېړندوي عبدالغفور لېوال صیب او استاد عبدالبصیر سباوون سریزې او په هغې کې د دوي له خوا د کتاب د ابتکار او محتوا ستاینه او د دوي سپارښتنې د کتاب د لا ښکلا اساسي عامل او د دوي دغه لورېینې د ډېر قدر وړ بولم.

اي توانمندو او په هیواد مینو ځوانانو !

زه غواړم چې تاسې هر یو د یوه توانمند افغان او سپېڅلي مسلمان په توګه لومړي د لوړو او ښو شخصیتونو لرونکي واوسئ او بیا د یوه په زړه پورې او بریالي واده او خوشحاله کورنیو په لرلو سره د دې جوګه شئ چې د خپل ځان، خپلې کورنۍ، خپل هیواد او هیوادوالو ته د ښو او صادقانه خدمتونو مصدر وګرځئ. نو په همدې امید تاسې نه یوازې د دغه کتاب په غور لوستلو ته هڅوم؛ بلکې ستاسو د ښه شخصیت د جوړېدو په غرض تاسو د (ځوانان او شخصیت جوړېدنه) کتاب لوستلو ته هم رابولم. هیله ده چې نه یوازې دا کتابونه به په غور سره ولولئ؛ بلکې لوستل یې خپل ژوند کې عملي کړئ چې پایلې یې مثبتې او خوښې زېږوونکې وي. که د دغو کتابونو لوستل مو ګټور و موندل نو دا بیا ستاسو یو ایماني او اخلاقي مسوولیت دی چې خپله کورنۍ، ملګري او هم مسلکي هم د دغو کتابونو لوستلو ته و هڅوئ.

ستاسو د کامیاب او خوشحاله ژوند په هیله
ډاکتر تاج الدین ملت مل
ننګرهار، افغانستان

د لیکوال لنډه پېژندنه

د دغه کتاب لیکوال ډاکتر تاج الدین (ملت مل) دي چې دي په اکثره ځایونو کې ځان ملت مل او د ځوانانو خدمتګار معرفي کوي. ملت مل په (۱۳۳۳) هـ ش کال کې د ننګرهار ولایت د چپرهار ولسوالۍ د شولاني په کلي کې په یوه متدینه، علم پروره او میلمه پاله کورني (د امین کورني) کې زیږېدلی دي. دی له ماشومتوب نه یو هوښیار او بیدار ماشوم وه چې تل به یې د لویو عالمانو په مجلسونو کې د دیني موضوعاتو په اړوند خبرو کولو ته زړه کېده. ده لومړنۍ زده کړې د چپرهار په ابتدایي ښونځي کې، منځنۍ یې د کونړ ولایت د عمراخان لېسې او د لېسې دوره یې د ننګرهار ولایت مرکزي"د ننګرهار عالي لیسه" کې ترسره کړي دي. ده خپل لومړني او عالي تحصیلات په اعلي درجه او تر ټاکلي وخت دوه کاله کمه موده کې تکمیل کړي دي. عالي تحصیلات یې د ننګرهار په طب پوهنځي کې بشپړې کړي او بیا د تخصص دوره یې د کابل په وزیر محمد اکبرخان روغتون کې د داخلې په دیپارتمنت کې سر ته رسولې ده.

ملت مل د هغې سیاسي بیدارۍ په وجه چې یې لرله، په افغانستان کې د کمونستانو د فعالیتونو او د روس په حیلو ښه پوهېده؛ نو په شعوري او اګاهانه ډول یې د هغوي په وړاندې فعاله سیاسي مبارزه لومړي د افغان ملت ګوند په چوکاټ کې او بیا یې د (ملت ولسي سازمان) په چوکاټ کې پرمخ بیوله چې په همدې وجه په **۱۳۵۸** کال کې د کمونیستي نظام له خوا د پلځرخي زندان تورو تمبو ته د یو کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره وغورځول شو چې بالاخره بیا د ۱۳۵۸ کال د حوت په میاشت کې د عمومي عفوې په جریان کې له بنده آزاد شو. ترهغې لږه موده وروسته یې په کابل کې خپل کور او وظیفه پریښوده او په خپل کلي کې له مجاهدینو سره یوځای شو، ترڅو د کمونستانو او روسانو په وړاندې مبارزې او جهاد ته ادامه ورکړي، د جهاد په لیکو کې د ځینو عمده ستونزو د درک او پروړاندې یې د جدي نیوکو له امله په ۱۳۵۹ کال کې پاکستان ته کډه شو.

په پاکستان کې ده د افغاني مهاجرینو او مجاهدینو په خدمت کې د ۸ کلونو لپاره په پوره اخلاص او صداقتمندۍ خپل ایماني او انساني مسوولیتونه ترسره کړل. هلته یې څو کاله د افغاني ډاکترانو په اتحادیه کې او بیا د درې ګوني اتحاد د صحي چارو د مسوول په توګه او بیا یې له ملګرو ملتونو سره د کرمې او کوهاټ په سیمو کې د افغاني مهاجرو په کمپونو کې د ډاکتر په حیث وظیفې تر سره کړي دي. د ۱۳۶۴-۱۳۶۷ کلونو ترمنځ یې له ډاکتر صیب محمد نسیم (لودین) سره یوځای د خپل مستقل طبي مرکز (د افغانانو لپاره د صحي او اجتماعي مرستو اداره) پرانستله او هلته یې د افغاني مهاجرینو او مجاهدینو لپاره بې ساري خدمتونه تر سره کړل چې بالاخره د سیاسي فشارونو له وجهې او د امریکا په متحده ایالاتو کې د لوړو تحصیلاتو لپاره په یوه امتحان کې بریالي او په یوه برس کې امریکا ته ولاړ. په امریکا کې د ده د اوسیدو پر مهال ډاکترصیب لودین په پېښور کې په یوه مرموزه توطئه کې شهید شو او ملت مل ته هم د یو شمیر په حالاتو پوهو ملګرو له خوا په کلکه لارښونه وشوه چې هملته امریکا کې سیاسي پناه واخلي نو په همدغه دلیل دي په امریکا کې پاتې شو.

ښاغلي ملت مل امریکا کې له پاتې کېدو څخه پوره ګټه پورته کړه او د ماسټرۍ ۲ شهادتنامې یې تر لاسه کړې، دغه راز یې ورسره د یوه طبي

پوهنتون په شفاخانه کې د ریسرچ د یوه متخصص په توګه دنده هم پرمخ بیوله. دي د ۱۳۸۷ کال راهیسې افغانستان ته د خپلې کورنۍ سره راستون شوي او دلته د خپلو هیوادوالو په ځانګړې توګه د ځوانانو په خدمت کولو او د دغه ملک لپاره د یوه سالم سیاسي زعامت په تربیه کولو مصروف دي.

ډاکتر ملت مل یو مخترع دي چې څلور اختراعګانې یې په پاکستان او امریکا کې منظورې شوي او د کانګرس په کتابخانه کې چې د نړۍ تر ټولو معتبره او ستره کتابخانه ده، د ده په نوم ثبت دي. پر دې سربېره ښاغلي ملت مل ۱۳ مختلف طبي، اجتماعي او سیاسي کتابونه لیکلي او د طبي ریسرچ په برخه کې یې هم په امریکا کې تر ۳۰ زیات اثار د نړۍ په خورا مهمو نشریو کې چاپ شوي دي. د ده طبي پلټنې (ریسرچونه) هم په نړیواله سطحه د غوره ریسرچونو جایزې تر لاسه کړي دي. د ده وروستي کتاب چې (ځوانان او شخصیت جوړېدنه) نومیږي، په هیواد کې ډېرو ځوانانو خوښ کړي او د هغوي په ژوند کې یې بې ساري مثبت بدلونونه راوستي دي. یاد اثر د پوهنې وزارت له خوا هم ارزیابي شوي او د یوه درسي متمم کتاب په توګه د افغانستان ټولو مکتبونو ته د هغه لیږل د پوهنې وزارت له خوا منظور شوي دي چې دا په خپله برخه کې د ګران افغانستان لپاره په ښوونیز ډګر کې یو ستر او لومړي ویاړ دي.

ملت مل د خپل ملت ملتیا او د هیواد ځوانان نسل سره خپله بې ساري مینه دوي ته د عملي خدمت په ډګر کې ثابته کړې، چې دا دي دا کتاب (واده) او نور اثار یې هم د همدغو خدمتونو یوه ښه نمونه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ غوښتنې

زموږ ارمان او هدف د اسلام د مقدس دين سره برابر اسان او مؤفق ودونه، خوشحالي کورنۍ او د يوې خوشبخته سالمې ملي اسلامي افغاني ټولنې جوړول دي

د کاهلو انسانانو د عمر زياته برخه تر واده وروسته له ښځې او بچيو سره يو ځاي تېرېږي. د واده نه پس هر نارينه هره ورځ د کور نه د باندې کارونه کوي او د ورځې په ختم کې ستړي ستومانه د يوه ارام ماښام او د شپې د يو څو ساعته خواږه خوب په تمه له ډېرو اميدونو سره د کور په لوري په منډه وي. ښځې هم ډېري يې يا په کور کې د کور په کارونو اخته، ستړې او ستومانه شوې وي او يا هم چيرته د يو ځوروونکي آمر په دفتر کې ستړې ستومانه د کار نه را رخصت د خپل کور، بچو او ميړه له طرفه د ميني او څو خوږو خبرو د اورېدو په تمه د کور په لوري لکه د هوسۍ په څير په منډه وي. د دغو دواړو هريوه اميد او سترګې د هغه بل کس په لوري وي چې اوس به کله راته هر کلي و وايي او په کومه خوږه خبره به ما و نازوي.

نن خو خوشبخته هغوي دي چې پدې ستړې او ستومانه نړۍ کې د هغوي دغه ارزو پوره شوې او پوره کيږي او يا خو اقلاً د هر کلي په عوض له تاو تريخوالي او جنجالونو سره سر نه وي. متاسفانه نن زموږ د ټولنې ډېره برخه له خپل کور او کورنۍ نه هم داسې مرور او پرېشان دي چې زړونه يې حتا کور ته تلل نه غواړي. د دې خبرې اصلي علت دا دي چې موږ د موضوع اصلي علت چې هغه د ناقصو او نا انډوله ودونو کول دي نه دي درک کړي. اکثراً خو خپلو اولادونو ته د دوي د واده

کولو په مسئله کې هيڅ حق هم نه ورکوو او نه دوي ته دا موقع ورکوو چې اقلاً پخپلو کې خو حتي يو ځل سره وګوري هم؛ نو موجوده د اولادونو ودونه نه د مور او پلار د زړه ارمان پوره کوي نه د هغو دوو ځوانانو.

پدغه کتاب کې راټولې شوې او ليکل شوې لارښوونې که څه هم ځوانانو ته مخاطبې دي، ولې زياته برخه يې د زيږنوالو (ميندو او پلرونو) لپاره او همدا راز ځنې برخي يې بيا د مربينو او ښوونکو لپاره او همدا رنګه په ټولنه کې د علماوو او پوهانو لپاره او د مدني ټولنو د فعالينو لپاره خورا مهم او ګټورې دي؛ تر څو هغوي هم د دغو معلوماتو په رڼا کې خپل مسووليتونه درک او په سمه بڼه يې ادا کړي.

که څه هم موږ دا اټکل کوو چې زموږ هر څه له اسلام سره برابر دي خو متاسفانه اکثراً زموږ ودونه اکثراً نه هم اسلامي دي او نه هم انساني.

زموږ د ټولنې په ځوانانو کې بې باوري ډېرې ژورې ريښې لري چې يو علت يې هم په ټولنه کې د ځوانانو محروميت دي. دلته هلکان او نجونې له يو بل څخه لکه د پسه او ليوه په څېر لرې ساتل کيږي، د وړوکتوب نه هغوي يو له بل نه ډارول کيږي، دا بې اعتباري محروميتونه منځ ته راوړي او محروميتونه بيا د تجاوزونو سبب کيږي.

زه فکر کوم چې نن د دې وخت راغلي چې له يوې خوا دې ميندې او پلرونه د خپلو اولادونو په اړوند خپل وظايف، مسووليتونه او لاري چارې له سره و ارزوي او او پدې برخه کې دې له واقعي علماوو نه مرسته او لارښوونه وغواړي او بيا دې د هغوي له لارښوونو سره سم په خپلو کړو وړو کې لازم او ضروري تغييرات راولي. دغه راز زه د خپلې ټولنې په ځوانانو غږ کوم چې تر دې وروسته دې د ناسم دود او دستور قربانيو ته غاړه نه ږدي. د اسلام د مقدس دين او شرعي احکامو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق کې دې یو شمېر هغه ازادۍ چې هغه د ځوانانو انساني او اسلامي حقوق دي هغه تر لاسه او د هغه په رڼا کې دې د خپلو ودونو او کوژدو او ودونو په مراسمو غور وکړي تر څو له نیکمرغۍ او هوسا ېینې ډک ژوند ولري. که پدې اړه د دوی پلرونه او میندې د دوی په حقوقو تېري کوي؛ نو دوی دې لومړي له هغو سره مخامخ غوڅې ولې ډېري مؤدبانه خبرې وکړي او که بیا هم هغوی په خپل دغه غیر اسلامي دریځ ټینګار کاوه؛ نو بیا دې د یوه پوه او دیني عالم له لارې د خپلو دغو حقوقو غوښتنه وکړي او که دې ته یې هم مثبت ځواب ورنه کړ؛ نو بیا دې خپل دغه حقوق د شرعي او قانوني مراجعو له لارې تر لاسه کړي.

همدا راز د دې تر خوا زموږ په کورنیو کې د ډېرو وړو موضوعاتو له امله د ښځو او مېړونو ترمنځ د تاو تریخوالي را پیدا کیدل او په نا درسته طریقه یې پرمخ وړل د ټولنې بله لویه ستونزه ده. د دغو ستونزو د حل لپاره لاندې څو لارې چارې موجودې دي:

۱— پدې برخه کې د دیني علماوو او نورو پوهانو وظایف باید اصلاح او تکمیل شي. دیني علما دې د مسجد او محراب او ممبر له لارې او نور علما دې د قلم، کتاب او ژبې له لارې پدې اړوند پراخه معلومات د خلکو د خدمت لپاره ټولنې ته وړاندې کړي چې دا دې د همدغه کتاب لیکنه د دې یوه بیلګه کیدای شي.

۲. زموږ خلک خصوصاً ځوانان باید د دې مهمې اجتماعي پدیدې په اړوند خپل مسوولیتونه درک او هغه دې په با مسوولیته توګه تر سره کړي، یعني د دې موضوعاتو په اړوند باید مطالعې، څېړنې او پوښتنې وکړي چې په دې برخه کې خپل حقوق او مسوولیتونه په سمه توګه درک او پر مخ یوسي. دغه راز دې د خپل مقابل لوري د لیدو او هغه سره د خبرو او ګډ کار کولو په موقع خپل ثبات او حوصله مندي د

لاسه ورنه کړي او باید ډېر په اسانۍ وارخطا نه شي او د جنسي غرایضو تر اثر لاندې را نشي.

۳-- زه پدې پوره باور لرم چې د صحیحو اسلامي او سالمو کلتوري لارو پیروي به زموږ د ډېري ځوانانو د ودونو ستونزې حل او دوی به د خوشحاله کورنیو خاوندان شي. البته د دې تر څنګ د یو شمیر ټولنیزو اصولو پیروي او د ودونو او کورني ژوند په اړوند د اړوندو معلوماتو راټولول او عملي کول به یې هم زموږ له ځوانانو سره ډېرې مرستې وکړای شي.

۴- پلرونه او میندې باید خپلو بچیو ته یو لړ روا او سالمې آزادۍ ورکړي او ځوانان دې هم دغه آزادي د بامسوولیته انسانانو په څېر په ښه توګه استعمال کړي، چې د بې باورۍ فضا په یوه باوري فضا بدله او د راتلونکو ځوانانو لپاره د ډېرو ښو شرایطو د برابرولو زمینې منځته راوړي.

۵- د دې تر څنګ باید د مدني ټولنو فعالین هم په ټولنه کې د ناسمو دودونو او رواجونو په وړاندې خپل مسوولیتونه درک او په درسته توګه ادا کړي، چې زموږ د ټولنې وګړي د غو بې شمېره غلطو رواجونو نه خبر او د ناوړه اثراتو څخه یې وژغورل شي.

ما ځکه وغوښتل چې دغه کتاب ولیکم چې پر ما د واده تودې سړې تېرې شوي لکه یو متل دی چې وایي (ښه ډاکټر هغه دی چې پرې تېر شوي وي)؛ نو د یو با مسوولیته او روڼ افغان په حیث چې د خپلې ټولنې له ځوانانو سره بې کچې مینه لرم، غواړم چې د دوی ژوند خوشحاله او ټول د مؤفقو ودونو خاوندان و اوسي. نو دا مې خپل مسوولیت وګاڼه چې پدې هکله یو څه تحقیق وکړم او پدې وسیله خپلې خوږې او ترخې تجربې او د نورو مشورې تاسې ځوانانو سره شریکې کړم، ګوندې له دې لارې په خپله ټولنه کې سالم اصلاحات را

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځته کړو، چې تاسې ځوانان د کامیابه ودونو لرونکي او له خوشحاله او اسلامي اصولو سره د برابر ښه ژوند خاوندان شئ.

په خپل هیواد او نړۍ کې د ودونو په انتخاب کې د یو مثبت بدلون او د خپل ځوان نسل لپاره د کامیابه او خوشحاله ودونو او خوشحاله کورنیو د لرلو او د یوې خوشحاله او بې شخړې ټولنې د جوړښت په ارزو.

د دغه کتاب د لیکلو انګیزې

ستاسې او نورو زرګونو ځوانانو په څېر زه هم یو وخت مجرد وم، په شپو شپو به پدې خیالونو کې ډوب وم چې چا سره به واده کوم؟ زما ښځه باید څنګه وي؟ زه به څنګه یوه کورنۍ جوړوم؟ زما ښځه باید زما د مور او پلار ښه خدمت وکړي، باید زما ډېر قدر وکړي، باید زما بچي داسې وروزي چې جوړه یې نه وي او ...

بالاخره کلونه راباندې د سترګو په رپ کې تېر شول، زما دا ارمان هم پوره شو او واده مې وکړ. د لومړۍ ورځې په مازیګر میلمانه هم زیاتره رخصت شول. د پښتنو له ولسي دستور سره سم، مجبوراً ماهم د ماښام ډوډۍ له پاتې شویو میلمنو سره او میرمنې مې د خپلې ترور سره- چې د ورېځې په توګه ورسره راغلې وه، تر څو زما ښځه په نوي کور کې تسل کړي- وخوړه. په دغه عجیب دود او دستور کې خو ماته د دې اجازه هم نه وه چې د ماسختن نه مخکې دې یا ناوې وګورم او یا دې دومره بد سترګي شم چې ورسره دې خبرې وکړم، پاتې خو لا ورسره ډوډۍ خوړل شو. د ماسختن لمانځه ته هم له معمول سره سم نیغ د پلار تر شا روان او په قطار کې هم د هغه تر شا لږ شان ښي خواته ودرېدم چې هغه باید ما وګوري. نه پوهېږم چې ملا صاحب قصداً په هر رکعت کې داسې لوي سورت تلاوت کاوه چې د یوې رکوع نه به کم نه و او یا خو په ما د وارخطایۍ نه هره ثانیه لکه پوره یوه ګړۍ تېرېده، د ماسختن تر لمانځه وروسته ملاصاحب په دعا کې هم بیا یو داسې لوي سورت راونیوه او بیا یې ترجمه او تفسیر هم شروع کړ. لکه د دې ظالم په زړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې ما سره د ډېرو کلونو د اسې کینه وه چې خلاصېدل یې نه لرل، خدای دې انور ماما ته خیر ورکړي چې په ملا صاحب یې غږ وکړ چې مولوي صاحب که دا دعا لنډه کړئ چې موږ او تاسو یو بل کار(د شاو د نکاح تړل) هم لرو.

دا پښتانه مسلمانان خو څه داسې عجیبه خلک دي. یوه نکاح یې زما په کوژدن کې تړلې وه، یوه یې د ناوې د راوستلو په وخت کې او دا درېیمه یې بیا په دې ماسختن کې او هغه هم د ماسختن د لمانځه نه پس. په کور کې یو څه چوپه چوپتیا وه، دا دې چې پلار مې مخکې، ملا صاحب، ماما ګان او کاکا ګان مې ټول ورپسې زموږ کور ته سیخ ورغلو، لومړي خو چاي او میوه راغله او ګپ او شپ شروع شو او بیا هماغه د نکاح د تړلو زړه لوبه پیل شوه. رښتیا دا لوبې کله دومره اوږدې شي چې د غوث الدین په شان خلک خو نور داسې بې حوصلې کړي، چې هر څه ورګډ وډ کړي- غوث الدین زما یو ملګري و چې د هغه د واده په شپه هم نکاح لږ څه اوږده شوه؛ نو چې ملا د هغه له پلار نه پوښتنه وکړه، چې دا نجلۍ دې د خپل ځوي غوث الدین لپاره قبوله کړې ده؛ نو د غوث الدین زړه دومره را پرسېدلی و چې بې له دې چې پلار ته وخت ورکړي نو یې فوراً پخپله غږ کړي و (هو ما قبوله کړې ده خبره مو نوره را لنډه کړئ) او پلار ته یې چې د ده وکیل ټاکل شوی و هیڅ د خبرو وخت هم ورنکړ- بالاخره زما نکاح د درېیم ځل لپاره هم وتړل شوه د درېیم ملاصاحب شیریني هم ورکړل شوه او هر څوک په خپله مخه شول. زه هم لکه د غله غوندې خپلې خونې ته ور روان شوم.

اوس نو حیران وم چې څه وکړم؟! باور وکړئ چې ښځه مې له ما او زه له هغې ډارېدم او هره لحظه را سره د دې سودا وه چې هسې نه چې ما نه داسې یوه خبره ونشي او یا داسې کوم کار و نکړم چې هغه به د هغې د خفګان او غسې سبب وګرځي. زه حیران یم چې زه نارینه په خپل کور

کې دومره وارخطا وم نو زما په ښځه چې د یوه نابلد سړي په منګلو کې لوېدلې وه او هیڅوک یې هم نه لرل، د هغې په زړه کې به څه حال وه.

دا هغه سوال و چې باید ما کلونه کلونه پخوا له ځان سره دا تصویر جوړ کړي واي او دا سوال مې له ځان څخه پوښتلی وای او د پوښتنې د ځواب په پیدا کولو پسې مې د سلګونو خلکو سره چې یې ودونه کړي وو، خبرې اترې کړې واي، دغه راز نورې ګڼې پوښتنې هم نا ځوابه راپاتې وې، افسوس چې اوس ناوخته شوي و.

په مجردۍ کې نه چیرته دا فکر ماته راپیدا شو او نه هم چیرته هغه چاته چې زما د واده په برخه کې یې ارزوګانې او مسوولیتونه درلودل، چې اخر دا زموږ اولاد خو هم د واده په اړه په څه پوهول غواړي او که نه. د دوي له نظره د لمبا(لامبو) زده کولو صرف یوه لار وه او هغه دا چې سړي په ډنډ کې ور وغورځوه، یا به لامبو زده کړي او ډنډ نه به کامیاب راووځي او یا خو به یې اوبه ډوب کړي او سا به یې ووځي. دا څومره ناسمه نظریه وه او دا ځکه چې د لامبو زده کولو نورې طریقې شته او دا اړینه نه ده چې هر څوک دې لامبو د مرګ په قیمت زده کړي. اولادونو ته د واده په اړه د معلومات نه ورکول هماغه مثال لري لکه چې څوک خپل اولاد د لامبو زده کولو لپاره بې له دې چې لامبو ور زده کړي، دغه لوي ډنډ ته ور وغورځوي. هر څوک فکر کوي، چې اولادونه یې په هر څه پوهیږي، اما دا هماغه غلط فکر دی چې د زرګونو ځوانانو او پېغلو ودونه یې له مشکلاتو، ستونزو، جنجالونو او مصیبتونو سره مخ کړي دي.

ښه که ما غوښتلي هم واي چې له نورو واده لرونکو سره سلا مشورې وکړم او پوښتنې مي ترې کړې وای، فکر نه کوم چې کومه داسې مؤثره لارښوونه به مې ترلاسه شوې وای، دا ځکه چې زموږ ټولنه یوه داسې کلتوري ټولنه ده چې په کې د واده ټول رازونه باید پټ وساتل شي. که

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه هم واده د زرګونو ستونزو سره مخ وي، ولې د کور نه بهر بيا هر يو بريتونه تاووي او داسې ښکاره کوي چې ګوندې هر څه ټيک ټاک او پوره د ده په کنترول او اختيار کې دي؛ نو فکر نه کوم چې کومه داسې مشوره به مې ترلاسه کړای وای، چې زما او زما په څېر نورو درد پرې دوا شوي وای.

هغه څوک چې تر بل هر چا يې زما د واده په باره کې زياتې هيلې او ارزوګانې درلودلې هغه زما خپل پلار، مور، ورور، خور او نور نږدې خپلوان وو چې بايد ما ته يې مشورې او لارښوونې کړې وای، ولې متاسفانه دوی بيا هم د هماغه ناسمو دودونو له کبله ما سره هېڅ مسايل نه شريکول او زه پدې متيقين يم چې تاسې به هم همدا اوس له همداسې شرايطو سره مخ ياست. که مو باور نه راځي؛ نو ولاړ شئ او له خپلو نږدې خپلوانو او دوستانو همدا اوس يو څو پوښتنې وکړئ، بيا وګورئ چې غبرګون به يې څه وي؟ او تر کومه ځايه ډنډورې به درپسې غږول کېږي او د شرم لوخې درپسې تولول کېږي؟ ايا ستاسو پلار او يا نورو واده شويو خپلوانو دومره هم کله درته ويلي دي چې د واده په شپه څه کول پکار دي او څه ندي پکار؟ فکر نه کوم

لنډه دا چې ما واده وکړ، زما واده هم د سلګونو نورو ځوانانو په څېر لوړو او ژورو سره مخ او هره ورځ به له بېلابېلو ستونزو سره لاس په ګريوان وم. زما او زما د مېرمنې دواړو کورنيو د دې په ځای چې زموږ هر يو ته لازمي لارښوونې وکړي او موږ هر يوه ته دا ووايي چې واده د يو نوي ژوند پيل او د يو بل چا سره خپل ژوند شريکول او بالاخره د څه نه تېربدل او څه لاس ته راوړل دي؛ برعکس په غېر ارادي او ارادي توګه هغوي هر يو موږ يو د بل په ضد هڅولو او پدې توګه يې زموږ تر منځ دغه اور ته لاپسې د ګرمولو ببوزې واهه. د کوژدن او واده لپاره لومړني قدمونه داسې بېلګه لري لکه د يوې مانۍ د بنسټ د لومړيو

خښتو ايښودل، که مو لومړۍ خښته لړه هم کږه کېښوده؛ نو څومره چې دا ديوال لوړېږي په هماغه اندازه دا کوږوالي زياتېږي او اغېز يې هم جدي کېږي. هو همدې څو ورو تېروتنو زما واده او کورنۍ هم راونړوله. څه به مو سر خوږوم، بالاخره زه دې ته مجبور شوم چې د خپلو ارمانونو او خوږ ژوند ۲۰ کلنه جونګړه ويجاړه کړم او بيا له سره د نوي ژوند لپاره ځان اماده کړم.

دا د تعجب خبره ده چې پدې مغلق او عجيب کلتور کې موږ هيڅوک هم په خپله خوښه هيڅ هم نشو کولای. ټول په يو لړ داسې بې معناوو ټولنيزو قراردادونو تړل شوي يوو چې تصور يې هم نشي کيدای. دلته هر څوک د نورو خلکو په کارونو کې کار لري. کار لرل خو لا څه چې خلک د نورو خلکو په کارونو کې ځانونو ته دومره لايتناهي صلاحيتونه ورکوي چې ځان به درنه په کې ورک شي. دا خو لا پرېږده چې د دې ټولنې دا بيکاره خلک خو خپلې ټولې بيکاره ورځې په پيتاوو کې ما او تا پسې په غيبتونو او منفي خبرو کولو تېروي. په دوی کې بيا نر او تکړه هغه دي چې د نورو خلکو نوي او دلچسپه رازونه کشف او د تبصرو ميدان ته يې راوغورځوي. کاشکې خو دوی بيا د يوه مسلمان په توګه هغه خبره سمه او په رښتيا هم وواييي. خو يوه يې اوربدلي وي او درې نورې ورسره له ځانه هم داسې ورغوټه کړي چې ته به وايې دا د همدې ډرامې اصلي ليکونکي دي. دوی خبره دې ته جوړوي چې تا پرې څومره سپکولی شي هماغومره دې سپک کړي. که ته د ځان لپاره تصميم نيسي نو بايد د هر چا سوالونو ته ځواب ووايې ولو که هغه کومه ډېره ناقصه پوښتنه هم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا تر ټولو سخت کار خو ما وکړ چې بالا اخره له خپلې لومړۍ مېرمنې ځخه د شرعي اصولو مطابق بېل شوم.

ولې زیاتو ځوانانو ته دا هم ممکن کار نه دی؛ ځکه د ژوند په اوږدو کې دومره دردوونکې پرېکړه کول او له مخې یې د خپل ژوند (۲۰) کلنه اباده کړل شوې جونګړه په خپل لاس ورانول لوی زړه او بلا اخلاقي جرآت ته اړتیا لري. زه همدا اوس په سلګونو داسې کورنۍ (خپلوان، ملګري او نور) پیژنم چې د دوي هر یوه مېړه او ښځې لپاره هر ساعت ګډ ژوند تېرول د ځمکې پر مخ دوزخ دي، دوي د خپل ژوند ټولې خوښۍ او خوشحالۍ د دې قرباني کړې دي؛ (چې خلک به څه وایي). دوي د نورو خلکو د خبرو له ویرې ټول مصیبتونه په ځان مني او دا ټول حالات داسې پټ ساتي چې خومره یې کولای شي. ځکه چې ټولنیز شرم یې زړونه زوروي. دوي فکر کوي چې د دوي د کورنۍ په ستونزو خلک ناخبره دي، ولې دا هسې د دروغو هغه خیالات دي چې دوي صرف ځانونه پرې غولوي. دوي دا خپل عیبونه او ستونزې لکه د هغې مړې مرغۍ په ډول په بډه وهلې چې بوي یې دنیا نیولې وي اما دوي وایي څه څوک یې نه ګوري.

ما باید بیا د بل ځل لپاره نوي ژوند پیل او خپلې ټولې تېروتنې مې جبران کړې واي، ولې دا بیا هم څه اسانه کار نه و. زه اوس هغه ځلمی نه وم چې (۳۰) کاله پخوا وم. د داسې چا پیدا کول چې اوس زما له موجوده شرایطو سره پېښې وغځوي د ژوند یو نوی چیلنج و.

هغه څه چې د دې ټولو مصیبتونو په منځ کې زه ورته د یو مثبت او ګټور ټکي په نظر ګورم هغه دا دی چې که زه وکولای شم د خپلې دغې لیکنې په ذریعه د خپلې ټولنې راتلونکي نسل ته څه خدمت وکړم او پدې توګه د دوی د ژوند د دغو هیلو او ارمانونو په پوره کولو کې مرسته وکړای شم، نو دا به زما لوی بري او افتخار وي.

ما کوښښ کړی چې د دغه کتاب په لیکلو کې رښتیني او تر ممکن حده واقعیت لیدونکې اوسم. زه به دلته د خپلو اندوښتو او تجربو نه علاوه د یو شمیر نورو عالمانو او پوهانو مشورې او نظریات هم له تاسې ځوانانو سره شریکې کړم.

یو مشهور متل دی چې وایي: (بهترین ډاکتر هغه دی چې پرې تېر شوي وي)؛ نو د دې متل په اساس زه خپل ځان د دې وړ بولم چې تاسې سره خپلې اندوښتې شریکې کړم.

پدې پوهیږم چې د واده خبرې د پردې ترشا (خصوصي) دي او د دې خبرو خصوصي ساتل د دې سبب شوی چې هیڅوک په دې هکله له هیچا سره هم حتي لږ شانتې بحث نه کوي. دا بحث نه کول، بیا د دې سبب شوي چې په هر چا چې څرنګه راغله هغسې دې ګالي، بل چا ته دې حال نه وایي او یا دې ورته دروغ ووایي، اوس د دې وخت راغلی چې موږ په ګډه د دې ستونزو د حل لپاره کار وکړو، او سره رښتیا و وایو؛

د دغه کتاب د لیکلو په تکل کې د موادو د راټولو په اوږدو کې راته (دفاع از حقوق زن در قران و احادیث) په نوم یو کتاب چې د الحافظ مولوي شایق احمد (همیم صیب) لیکنه ده پلاس راغي. دا یو ډېر ښه غني او اغېزمن کتاب دي او پدغه کتاب (واده) کې هم تر ې کار اخستل شوي دي. زه محترم همیم صاحب ته د داسې یوه غښتلي اثر د لیکلو مبارکي وایم او د هلو ځلو ستاینه یې کوم. غواړم تاسې ځوانان (ښځې او نارینه) د دغه کتاب لوستلو ته دعوت کړم. لکه دغه کتاب چې له ما سره ډېره مرسته کړېده، هیله ده تاسو ته به هم ډېر ګټور وي.

زموږ هیله ده چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ځوانان دې خپل مسوولیتونه په جدي توګه درک او د خپل ژوند په اړوند دې لازمه او مناسبه آزادي تر لاسه کړي او هغه دې د امانت په توګه په سالمه توګه تر سره کړي.

۲- زیږنوال دې پدې اړوند خپل اسلامي او کورني مسوولیتونه درک او خپلو اولادونو ته دې یو لړ سالمې ازادۍ چې د دوي اسلامي او ټولنیز حقوق دي ورته وسپاري او پدې اړوند دې دوي ته سالمې لارښوونې هم وکړي.

۳- عالمان، پوهان او استادان باید د تبلیغ، خبرو، چاپ او نورو تبلیغاتي لارو د ځوانانو او ټولنې د اذهانو په روښانه کولو کې فعاله ونډه واخلي.

۴- د مدني ټولنو فعالین هم باید پدې اړوند د تبلیغاتو او عامه پوهاوي له لارې د زیږنوالو، ځوانانو او عامو وګړو په پوهاوي او لارښوونو کې فعاله ونډه واخلي.

یو ټکی چې ذکر کول یې ضروري بولم دا دی چې د دغه کتاب له لیکو څخه په هیڅ صورت زما دا مطلب نه دی چې د خپلې ټولنې ځوانان (هلکان او نجونې) له واده څخه وبیروم او دوی ته واده د خدای (ج) یو لوی مصیبت ښکاره کړم؛ بلکې زما هدف دا دی چې د دغو ترخو تجربو په شریکولو سره دوی د ژوند دغه لوی، سخت، اوږد او پیچلي سفر ته لا ښه اماده کړم، چې پدې وسیله د دوی ودونه کامیاب او له ستونزو څخه خالي وي. زه نه غواړم زموږ نور ځوانان په هغه سرنوشت اخته شي لکه چې زه او زما په څیر په زرګونو نور پرې اخته او ورسره لاس په ګریوان وو او یا دي. زموږ هیله دا ده چې ځوانان او مشران به دواړه دي کتاب ته د واده په اړه ځوانانو ته د یوه ښه او اړین لارښود په توګه د داسې یوه دستور العمل په نظر وګوري چې ممکن د ده او د ده د اولادونو په ګټه به تمام شي. په دې کې شک نشته چې هره واده شوې

جوړه خپل ځانته ډېرې خوږې او ترخې کیسې لري چې له نورو ځوانانو سره به یې شریکول د عبرت په بڼه ډېرې مرستې وکړي. موږ له تاسو پلرونو او میندو څخه هیله کوو چې خپلو اولادونو او نورو ځوانان سره د کومک او لارښوونې په غرض به موږ ته دغه شان د پند او عبرت نه ډکې کیسې راولیږي چې په راتلونکي کې یو د پنده ډک کتاب په څیر خپرې شي. موږ پدې اړه له تاسو سره تعهد کوو چې ستاسو له اجازې پرته به ستاسې نوم او پیژندګلوي په هغه کتاب کې نه خپریږي، لکه چې تاسې به پدې کتاب کې هم ولولئ چې موږ د ډېرو خلکو داسې خصوصي کیسې نشر کړي اما د هغوي پیژندګلوي مو پټه ساتلې او یا مو په مستعارو نومونو او پتو خپرې کړې دي. همدا راز که د دغه کتاب په اوږدو کې ځینې موضوعات نشر شوي وي چې هغه ستاسو له نظره مناسب نه وي؛ نو موږ یې مخکې له مخکې په اړوند دا ویل غواړو چې دا په هیڅ صورت قصدي عمل نه؛ بلکې یوه تېروتنه او اشتباه به وي؛ نو موږ د دې تر خوا چې له تاسو بخښنه غواړو، هیله مند یوو چې هغه ټکي به موږ ته په نښه کړئ تر څو بیا د بل ځل چاپ په صورت کې له هغو څخه مخنیوی وکړو. هیله ده د خپل واده د رنګینو تجربو په اړه له خپلو ښایسته او معنا لرونکو تجربو څخه موږ او دغه ځوانان محروم نه کړئ او موږ ته به خپلې ارزښتناکه لارښوونې او نظریات راواستوئ چې راتلونو نسلونو ته د لا ښه پوهاوي او بریالیو ودونو په را منځته کولو کې ترې د بیا چاپولو په صورت کې کار واخستل شي.

دلته د یوې ډیرې مهمې خبرې زیرې درکول لازمي او ضروري بولم، هغه دا چې ما د دوو ځوانانو په اړه چې غواړي یو له بل سره واده وکړي داسې یو لوړ علمي کمپیوټري پوښتن لیک اختراع کړی دی چې دا امتحان تر واده وروسته د دغې جوړې تر منځ د روحي او فکري تطابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه په ډېره دقيقه توګه (۹۵٪ صحيح) تخمينوي؛ نو ځوانان کولای شي چې د دغې ازموينې په اخستلو سره مخکې تر دې چې يو له بل سره واده وکړي دا ازموېنه واخلي او په خپل منځ کې د تطابق او اختلافاتو اندازه همدا اوس وټاکي او که د دوي تر منځ اختلافات ډېر زيات وي؛ نو د خپل واده په هکله دې بيا له سره غور وکړي. ښه خبره يې لا دا ده چې دا ضرور نه ده چې هلک او نجلۍ دې زموږ مرکز ته راشي چې دا امتحان ترې واخيستل شي، دوي کولای شي چې دا امتحان دواړه جدا - جدا او په خپلو کورونو کې واخلي او موږ ته يې د کمپيوتري تحليل او تجزيې لپاره مرکز ته راوليږي. دا امتحان تاسو ته ستاسو د اختلافاتو اندازه او ستاسې د ژوند هغه اړخونه چې تاسو پکې ډېر اختلافات لرئ يو په يو در په ګوته کوي او موږ يې بيا تاسو ته د حل په اړوند لازمې علمي مشورې درکوو.

دا امتحان له ځوانانو پرته هغو ميړونو او ښځو سره هم ډېره مرسته کولای شي چې خپل منځي ستونزو يې د ژوند خواږه ور تريخ کړي او هره ورځ يې په ناندريو او خپړو تېرېږي. دوي هم کولای شي چې له دغې ازموېنې څخه په ګټې اخيستنې او زموږ په لارښوونو او کومک سره له مينې ډک ژوند وموندلي شي. تاسو کولای شئ چې د دغې ازموېنې لپاره له موږ سره د ايميل له لارې په دغې پته tajmim@aol.com اړيکه ونيسئ او يا په ۴۰۵-۴۴۹-۷۷۵ شميري سره اړيکې ونيسئ.

هيله ده چې لوستونکي پلرونه، ميندې، ورونه، خوېندې، عالمان، استادان، د مدني ټولنو کارکوونکي په ځانګړې ډول تاسې ځوانان دا کتاب په پوره غور او دقت سره تر واده وړاندې او بيا د واده په وخت کې او حتا تر واده وروسته څو څو ځله په پوره مينه او دقت سره ولولئ او له هرې برخې څخه يې د خپل ژوند په سرنوشت ټاکلو کې لازمه او مناسبه ګټه واخلئ. هيله منـد يـوو پـه دې لاره کې پـه ګډه د ونډې

اخستلو له لارې په ټولنه کې سالم او مثبت بدلونونه رامنځته کړو او خپله ټولنه له ستونزو د خلاصي په لور پر مخ بوځو.

يادونه:

د دغه کتاب په اوږدو کې د کار د اسانتيا په خاطر د ښځې يا خاوند د کلمې پر ځای د شريکبانۍ کلمه چې هغه په دواړو يعني ښځې او خاوند دلالت کوي او همدا راز د (مور او پلار) د کلمې په عوض د (زيږنوال) کلمې استعمال شويدي، هيله دا چې دا به هم ستاسو سره د کتاب په لوستلو کې مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړوند د کره کتونکو تبصرې

د ځوانانو اساسي ستونځو ته پاملرنه

یوه پوښتنه تل زموږ د نسل په ذهن کې راګرځي، چې ولې په افغانستان کې له لوست (مطالعې) سره مینه کمه ده؟ لاملونه یې ډېر دي؛ دلیک لوست کمزوري حالت، بېوزلي، رواني او ټولنیزې ستونزې... خو یو بنسټیز لامل یې دا دي، چې موږ لاهم داسې کتابونه ډېر کم لرو، چې د خلکو له ورځني ژوند او د دوی له لومړنیو اړتیاوو سره اړیکه ولري. د بېلګې په توګه خلک نه شي کړای د خپلو ورځنیو ستونزه حل په هغو کتابونو کې ومومي، چې د دوی په ژبه لیکل شوي او د دوی لاس ور رسیدلای شي. زموږ کتابونه یا یوازې ادبي دي یا تاریخي – یا هم سیاسي، چې ټول خلک ورسره مینه نه شي درلودلای، تاسو دیوې ګڼ ذوقه ټولنې لپاره ښایي دبیلابیلو منځپانګو خاوند اثار ولرئ.

په وروستیو کلونو کې زموږ د ځیرکو او سترګورو لیکوالو پام ورو ورو دې تشې ته را اوښتي دي، چې یوه بېلګه یې د ښاغلي ډاکتر صاحب ملت مل همدغه اثر دی.

کتاب یو جامع سرلیک لري؛ (واده) چې همدا یوه کلمه ګڼ اړخیز مفاهیم او د مطالعې خورا مهم بنیادونه درلودلای شي.

واده د یوه عاطفي پیوند په توګه رواني اړخ لري. همدا واده دي، چې د دوو کسانو اروايي پیوند ټاکي او که سم وي د تاو تریخوالي، بیلتون او کاږه برخلیک مخه نیولای شي، ځکه خو واده حقوقي او رواني اهمیت لري. همدا اوس هره ورځ د کورنیو ترمنځ د زورزیاتي او بدو

پېښو او پر ښځنو د تاو تریخوالي ستونزه د همدا سې یوې مهمې مسئلې په پام کې د نه ساتلو له امله رامنځته کېږي.

واده د کورنۍ بنسټ دي او کورنۍ په افغانستان کې ټولنیز واحد دي، ځکه خو واده یو ټولنیز بحث هم دي.

واده یوه کلتوري ښکارنده (پدیده) ده ځکه خو په فرهنګي چاپیریال، فولکلور، شفاهي ادبیاتو او دود دستور کې د څېړلو وړ ده.

واده د کورنۍ اقتصادي بنسټ ټاکي، د کورنۍ اقتصاد د ټولیز - ملي اقتصاد برخلیک ټاکي، ځکه خو واده ان اقتصادي - سیاسي ارزښت درلودلای شي.

واده د راروانو نسلونو د ایجاد لومړي تمځای دي، ځکه خو که غواړئ، را روان نسل مو سالم وي باید دا بنسټ یې سم وي، څه ډول باید سم وي؟ دا نو یو علمي هر اړخیز تحقیق ته اړتیا لري، چې زموږ په هیواد کې یې لاهم ځای تش و. لنډه یې دا چې واده ته ښایي دلاندنیو پوهنو له زاویې څخه یوه نوې کتنه وشي: اروا پوهنه، ټولنپوهنه، فرهنګپوهنه، سکسولوژي، اقتصاد او سیاست.

ښاغلي ملت مل تر ډېره بریده همدې ته ملا تړلې ده او په ظاهره له ټولو څخه هیره، خو خورا مهمه مسئله یې یو ځل بیا موږ ته را په یاد کړې ده.

ښاغلي لیکوال د (واده) په اړه هغه ځانګړنې شنلې دي، چې په افغاني ټولنه کې شته، بیا یې ځای ځای له ګاونډیو ټولنو سره هم پرتله کړي دي، ناوړه دودونه یې شمیرلي دي، ځای ځای یې حل لارې وړاندیز کړې او د یوې هر اړخیزې څیړنې په دود یې د خپل تیزس ټول اړخونه شنلي دي.

زموږ د دغه ښاغلي لیکوال دا هڅه یوه په زړه پورې پیلامه ده، چې هم دخلکو د اړتیا وړ مسایل کتابي کړي او په دې توګه د مطالعې مینه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جاذبه رامنځته کړاي شو ، له بلې خوا به د ټولنيزو ستونزو له منځه وړلو لپاره علمي نسخې رامنځته کول تجربه کړو.

زه د دغه کتاب لوستل ټولو هغو کسانو ته ګټور ګڼم چې غواړي ټولنيز ريفورم او اصلاح ته کار وکړي، ځوانان هم تر دې وړاندې چې ګډ ژوند پيل کړي، کړاي شي د دې کتاب تر لوستلو وروسته ښه ترا پريکړه وکړي، هغه هم د دې منطق پر بنسټ، چې هره بريالۍ پريکړه يوازې د بشپړو معلوماتو په رڼاکې شونې وي.

کورنۍ هم د خپلو نازوليو اولادونو د ښې راتلونکې لپاره دا کتاب لوستلاي شي، د پلار او مور يوه وسوسه دا وي، چې اولادونه يې له تيارې او ناوړه راتلونکې سره مخامخ نه شي. ښايي دا کتاب به له دې وسوسې څخه د خلاصون څه لارې چارې وروښوولاي شي.

د دغه کتاب درانه ليکوال ته د ورته نورو ټولنيزو ليکنو او بحثونو دغځولو په هيله او تمه خپلې څرګندونې پای ته رسوم.

خوشاله ژوند ولرئ

څېړندوی عبدالغفور لېوال

۱۳۹۲ **څيله** ۱۶

د علومو اکاډمي

ځوانانو ته تر ټولو ښکلې او ګټوره نسخه

د افغانستان اساسي قانون څلور پنځوسمه ماده وايي: (کورنۍ د ټولنې اساسي رکن دی او د دولت تر پاملرنې لاندې ده...) ۲ د دې جملې ساده مانا او مفهوم دا دی چې د افغاني ټولنې اساس او بنسټ پر کورنۍ ولاړ دی. ټول پوهېږو چې زموږ په ټولنه کې کورنۍ پرته له واده څخه نه شي رامنځته کېدای، واده (د نارينه او ښځينه د ګډ ژوند تړون) د کورنۍ لازمي شرط دی. د اسلام مبارک دين او زموږ د هېواد مدني قانون د واده کولو او کورنيو لپاره تر ټولو مهم، پرمختللي او غوره اصول وضعه کړي دي خو له بده مرغه چې موږ نه پر هغو اصولو روان يوو او نه يې هم پر ځان عملي کولو ته تيار يوو.

د واده کولو لپاره په قوانينو کې درج اصول او د اسلامي فقې د کورني ژوند او کورنۍ حقوقو بابونه لوستل او ځان پرې پوهول، د هر لوستي او کم لوستي افغان د وس خبره نه ده. تر واده مخکې، د واده پر مهال او تر واده وروسته معمولاً انسان له ځينو داسې انفرادي او جمعي ستونزو سره لاس او ګرېوان کېږي چې په قوانينو او نورو کتابونو کې يې روښانه حل لارې نه ترسترګو کېږي. زموږ په دوديزه ټولنه کې د واده او د کورني ژوند زياتره واقعيتونه پټ ساتل کېږي، ډېری ځوانان د خپل ناوړه کورني ژوند پر لمبو سوځېدلي او سوځي خو له کوره بهر پر شونډو دروا غجنې موسکاوې ګرځوي، له خپلو ملګرو او دوستانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره خاندي، ټوکې کوي، چکرې وهي خو واقعیت دا وي چې کورنۍ او خپله کوټه ورته د زندان په څېر وي، د دې هر څه لامل د اولادونو د ودونو په اړه د والدینو پر کولتوري او سیمه ییزو باورونو ولاړې ناسمې پرېکړې دي، چې دا ناسمې پرېکړې نه یوازې دوه انسانان (مېرمنه او مېړه) بلکې څو انسانان (دوي او د دوي اولادونه) او یو پوره نسل ته د ځور او درد لامل شي.

دمخه مو یاده کړه چې کورنۍ زموږ د ټولنې اساس او بنسټ دی، که موږ وتوانېږو چې یوه ښه او د خپلې خوښې پر بنیاد کورنۍ رامنځته کړو نو په حقیقت کې به مو د ټولنې اساس او بنسټ سم ایښی وي او راتلونکی نسل به یو خوشحاله او سوکاله نسل وي. ویل کېږي چې د ژوند کتاب یوازې یو ځل لیکل کېدای شي، واده هم همدې جملې ته مترادفه مانا لري او د ژوند په کتاب کې د یو مهم څپرکي لیکل دي، دا څپرکی په حقیقت کې د ژوندانه د کتاب تر ټولو مهمه او اصلي موضوع ده. که څه هم اسلامي شریعت د ناخوښۍ پر مهال د ژوندانه د دغه مهم څپرکي د رنګولو (طلاق) لاره هم پرېښې ده خو تر څنګ یې دا هم ویل شوي دي چې د الله (تعالی) پر وړاندې تر ټولو ناخوښ روا عمل (طلاق) دی. د دې خبرې مفهوم دا دی چې الله (جل جلاله) هم نه غواړي چې کورنۍ ژوند دې د طلاق په واسطه ګډوډ شي بلکې غواړي چې له پیله دې د کورني ژوند بنسټ په ښه او خوشحاله توګه کېښودل شي، که چېرې د چا پښه خویږي او کورنۍ ژوند یې نه شي تېرېدای، نو بیا اړتیا نه شته چې هره ورځ ودردېږي، هره شپه وځورېږي او هر ساعت زړه وخوري، طلاق بیا له دغسې عذاب څخه د خلاصون غوره لار ده.

د ودنې ژوند لپاره نه ډېره پوهه په کار ده، نه ډېره شتمني، نه هم ډېر جایدادونه، نه ډېر زور او قوت، نه دېره مینه او نه هم ډېر نفرت، ودنی ژوند چې یوازیني شي ته اړتیا لري، هغه اعتبار او باور دی. اعتبار او

باور چېرته په کوم مارکېټ کې نه شي رانیول کېدای، اعتبار او باور په زړونو کې وي او یو د بل په منلو او یو بل ته د غاړې ایښودلو پر مهال خپله په زړونو کې پیدا کېږي. یو بل منل او یو بل ته غاړه ایښودل، هم څه دومره اسانه کار نه دي، که اسانه وای، نو ممکن ډېرو جوړو (مېړه او مېرمنې) به دې حالت ته ځانونه رسولي وای. خو لکه په دې کتاب کې به یې چې ولولئ، زیاتره جوړې له خپل ودني ژونده ځورېږي او لامل یې د خپلمنځي باور نه شتون دی.

د خپلمنځي باور د پیاوړتیا او په رواني لحاظ د ودني ژوند لپاره ځان برابرول ځینو اروا پوهنیزو او د عملي ژوند د تجربو پر اساس لیکل شویو کتابونو لوستلو ته اړتیا لري، چې ستاسې په لاس کې دا کتاب (واده) یې زما په اند تر ټولو غوره نمونه ده. دا کتاب د یو داسې عالم انسان په واسطه لیکل شوی دی، چې هره شېبه یوازې او یوازې د وطن د ځوانانو په اړه فکر کوي او کله هم چې له خپل ډېر فکر څخه کوچ راوباسي، نو هغې ته بیا د عمل جامه ور اغوندي. ډاکتر تاج الدین ملت مل پر ځوانانو دومره مین انسان دی، چې تر دې دمخه یې د (ځوانان او شخصیت جوړېدنه) په نوم یو کتاب ولیکه او په خپل لګښت یې چاپ کړ او د هېواد ګوټ ګوټ ته یې تر ځوانانو ورساوه. دا کتاب لیکنه هم له ځوانانو سره د ښاغلي ډاکتر ملت مل د ډېرې زیاتې مینې ثبوت دی.

په دغه کتاب کې تاسې تر واده دمخه ژوند او د واده لپاره د تیارۍ نیولو مهمې لارښوونې او مشورې لوستلای شئ. ورپسې د واده د انتخاب او د واده کولو پر مهال باید څه وشي، له واده وروسته څنګه خوشحاله ژوند وکړو؟ او څنګه د خپلې کورنۍ ستونزې مدیریت کړو؟ دا او دې ته ورته نور ډېر مهم مسایل هغه څه دي چې په ورځني ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې هر ځلمي او پېغله ورته ضرورت لري او په دغه کتاب کې دا ټول موضوعات په ډېره ښه او تفصيلي بڼه ځای پر ځای شوي دي.

زه نه غواړم چې د کتاب موضوع دلته يو په يو تشريح کړم، د تشريح امکان يې هم نه شته دی خو د ارزښت په باره کې يې دومره ويلی شم، چې کاشکې دا کتاب ډير کلونه پخوا زما تر ګوتو شوی وای. ځکه کتاب په دومره دلچسپۍ، په دومره روانۍ او پراخ زحمت تېرولو ليکل شوی دی چې د ودني ژوند لپاره ټول مهم مسايل په کې رانغاړل شوي او د هرې مسئلې تشريح ممکن د يو جدا کتاب اړتيا پيښه کړي.

زموږ په ټولنه کې ځوانان ډېرو دغو نوعه اثارو ته چې هغه د همدغه ملک له دود او دستور سره اړخ لګوي او په ډيرو ارزښتمنو موضوعاتو او هغه هم د هغه چا له خوا ليکل شوي وي، چې پخپله د موضوع يو ژوندي مثال وي، ډېر سخت ضرورت لري. دې قربانۍ ته ډير کم خلک حاضرېږي، چې خپل کورني رازونه د نورو د عبرت او لارښوونې په غرض د خلکو په وړاندې کېږدي. دا چې ملت مل د خپل ژوند ترخې تجربې، د خپل نړيوال ټولپوهنې په رڼا کې د خپل ولس په ځانګړې توګه د ځوانانو اساسي موضوعاتو ته توجه کوي او هغه په ډېره ساده او روانه ژبه ولس ته د لارښوونو په غرض وړاندې کوي، دا يو فوق العاده ځانګړې عظمت او قرباني ده، چې له ځوان نسل سره د ده له بې کچې مينې نه سرچينه اخلي. دغسې مشران واقعاً زموږ د ټولنې او په ځانګړې توګه د ځوانانو اصلي او بنيادي خدمتګاران دي.

په پای کې زه د هېواد په ټولو ځوانانو، د کورنيو په مشرانو، په علمي شخصيتونو او تعليمي ادارو غږ کوم، چې دا کتاب تر خپله وسه پورې خپور کړي، په دې اړه علمي سمينارونه او غونډې جوړې کړي، تر څو د دغه کتاب له محتوياتو او د ښاغلي ملت مل له علم، پوهې او تجربو څخه د هېواد اکثريت ځوانان استفاده وکړي. پداسې حال کې چې ډېر

محترم ډاکتر تاج الدين ملت مل ته د دغه کتاب د چاپ مبارکي وايم، د کتاب لوستنه د ټولنې ځوانانو (هلکانو او نجونو) ته په کلکه د د غه علمي، ګټور او فوق العاده ضروري اثر بيا بيا لوستلو او پرې عمل کولو ته رابولم. دا کتاب ولولئ او تر ممکنه حده يې له نورو ملګرو سره يې هم شريک کړئ.

په خورا درنښت

عبدالبصير سباوون

الفلاح د لوړو زده کړو موسسې د حقوقو او سياسي علومو پوهنځې

لومړی څپرکی
عمومیات
دوا ده خیالونه

ښه ده نو اوس ته ځوان شوی یې او د راتلونکي عمر په باره کې خوبونه ګورې او خیالونه ترسیموې؟ دا هم له ځانه سره وایې: زه به تعلیم کوم- ښه وظیفه به اخلم- بیا به واده کوم- داسې ښځه به کوم چې هم ښایسته وي هم زما د مور او پلار عزت وکړي- ځانته به کور او موټر اخلم- بیا به مې بچیان پیدا شي هغوی سره به لوبې کوم او زما ښځه به زما ماشومان داسې روزي، چې نمونه به یې نه وي. زما ملګري به ډله ډله زما کور ته د میلمستیا او لپاره راځي او زما مېرمن به یې داسې عزت کوي چې زما سترګې همیش ورته لوړې وي او داسې نور او نور.

هو، دا خیالونه او خوبونه ټول ریښتیا دي او شته. ما هم ستاسې په څیر د خپل راتلونکي په باره کې خوبونه او خیالونه لیدل او په سلو کې سل هر ځوان د دې امید او ارزو لري چې ښه دنده، کامیابه او خوشحاله کورنۍ ولري خو کله چې د عمل میدان ته راووځي نو د زیاتو ځوانانو خوبونه د زماني په څپو کې لاهو شي او بیا نو خپل پاتې عمر په کشمکشونو او ویش ویش کې تیروي. د دې بې شمیره او هر اړخیزه ناکامیو او نا هیلیو وجهې زیاتې خو یو څو مهمې او اړونده یې دا دي:

۱- ډېري ځوانان له خپل چاپیریال څخه ناخبره او خیالونه یې ډېر اوچت پروازونه کوي او ځانته داسې خیالي مانۍ جوړوي چې عملي کیدل یې بیا له توانه وتلي او له ټولنیزو شرایطو سره هېڅ اړخ لګوونکي نه وي.

۲- که بل هیڅ علت هم نه وي نو بیا خو یې د اکثرو په ژوند کې داسې یو تغییر را پیښ شي چې د ده اراده او خیالونه او د ده د بیړۍ منزل او جریان ته داسې بدلون ورکړي، چې نه یې هغه منزل پاتې شي او نه یې هغه چټکوالي.

۳- په خپل زړه او خیال کې صرف د خپل ځان ګټې، احترام او غوښتنې تصویروي او ځان داسې امیدوار وي چې د ده شریکبانۍ به د ده د ارمانونو په پوره کولو کې د یوه نوکر په څیر لاس په نامه ولاړ ونډه اخلي، کله هم پدې فکر کې نه وي چې د ده پشان د ده شریکبانۍ هم همدغه ډول ارمانونه لري او داسې تصور کوي چې شریکبانۍ یې باید د هغې ارمانونه ورپوره کړي. نو تر ټولو غټه اشتباه دا ده چې موږ هر یو په واده کې د راکړې په طمعه یوو خو چیرته مو ځان د ورکړې لپاره نه وي اماده کړی چې دا همدا یو طرفه قضاوت او غوښتنه ده چې د اکثراً ودونو د ناکامیو او د دوو ځوانانو د هیلو د رژیدلو سبب ګرځي. دا تر ټولو اړینه ده چې د واده نه دمخه د واده په اړه یو لړ ستونزمنو واقیعیتونو باندې ځانونه پوه کړو او پدې اړه یو لړ ترخه واقیعیتونه او ستونزې هم مخکې له مخکې قبولې کړو، هغه ومنو او تر ممکنه حده یې د مخنیوي په اړه جدي او مصمم و اوسو.

د واده په اړوند یوه مهمه مسئله ځان ښه پوهول او د واده د مختلفو پړاونو لپاره پرلازمو او ضروري کارونو باندې ځان پوهونه او د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرې مرحلې لپاره لازم تیاري نیول دي. که همدا اوس موږ د سلګونو ځوانانو نه دا درې پوښتني وکړو چې:

۱- واده څه شي دي؟

۲. ته څه ډول شریکباڼ غواړې؟

۳- تاسو د خپل واده په اړوند کومه اندازه مسوولیتونه تر سره کړي که څنګه؟

نو زه په یقین در ته ویلي شم چې تر **۹۵**٪ زیات به یې د دې پوښتنو په اړوند داسې په سوچونو کې شي چې تصور یې نشو کولای. دوي هر یوه ته به دا سوال یوه معما وي، پاتې خو لا د هغه ځواب ویل شول؛ مګر دا کومه نابیره خبره نه ده ځکه چې زموږ ټولنه په کتلوري توګه د واده په اړوند غیر ارادي (Passive) برخورد کوي نو پدې اړه هیڅ سوچ هم نه کوي او نه پدې اړوند د کومو مسوولیتونو لرلو احساس کوي. کله چې مو د دغه کتاب په لیکلو کار کاوه، نو ځینو دوستانو او ملګرو به پر ما ملنډې وهلې او دا به یې راته ویل چې دا ته څه بیکاره شوي یې او زه به یې لیوني ګڼلم چې خلک په څه لګیا دي او دي په څه لیونتوب سر دي. ما به ورته د سترګو لاندې کتل او په سړه سینه به مې د دوي دا مسخرې کتلې، ځان به مې داسې نا خبره اچاوه لکه زه چې له هیڅ خبرې خبر هم نه یم. هو زموږ په وطن کې دا تېر پنځه دېرش کلن جنګونه بې اغېزه نه دي. دې جنګونو نه یوازې دا چې زمونږ د ټولني اجتماعي جوړښت را بدل کړ، عزتمندي او ابرومندي کورني یې پټېدو ته مجبوري کړي، او زمونږ په ټولنه کې یې نوي کم ارزښته کورني د قوماندانانو په نومونو حاکمي کړي. دغه قوماندانانو زمونږ د ټولني ټول ارزښتونه لوټ کړل، دوي نه یوازې دا چې ډول ډول ناسم قضاوتونه په فکرونو ور وتپل؛ بلکې ځینو خو بیا پکې درې څلور

ودونه هم وکړل. د جنګ او جګړو له امله خو لا صبري او یو د بل په وړاندې زغم او تحمل لا نور هم را کم کړل او پدې ډول یې کورنۍ لانجې لا نورې هم زیاتې او لا ستونزمنې کړې. له بلې خوا په دې **۳۵** کلن جنګ کې د چور او چپاول او یا هم د پردیو د جاسوسۍ له لارو د اسانه پیسو پیدا کولو خو ډیرو ته په ودونو کې د یو شمیر نویو نخرو او سیالیو زمینې هم برابرې کړې چې د دوي دغه کارونو بیا د هیواد عادي ځوانانو په زړونو کې د واده کولو هغه امیدونه هم له خاورو سره برابر کړل چې سینو کې یې ورته د خوښۍ هیلې کرلې وې. موږ مجبور یوو چې د ځوانانو دغو پوښتنو ته علمي ځوابونه پیدا کړو، څو ځوان نسل ته لازمې لارښوونې سره را ټولې کړو خو ښه خبره لا دا وه چې د دې کار په اوږدو کې مو د ځوانانو ترمنځ د خویونو د تطابق امتحان هم تولید او ځوانانو ته وړاندې کړې. دا کتاب به نه یوازې ځوانانو ته ګټور وې بلکې د هغو واده شوي غټانو لپاره چې په کورونو کې ستونزې ولري هم ډیره مرسته وکړي.

لکه څومره چې واده مختلف ټولنیز، اقتصادي، رواني، عاطفي او بنسټیز اړخونه لري، چې دې هر اړخ ته یې پام کول تر هغې زیاتې پاملرنې ته اړتیا لري چې اوس یې موږ، پلرونه، مېندې، استادان او ځوانان ور ته ورکوو.

زموږ په ورځني ژوند کې یو ځوان ته په واده کې ممکن ښکلا ډېر بنسټیز شرط وي، ولې سره له دې چې موږ نشو کولای د ښکلا بنسټیز رول له منځه یو سو؛ خو له بل اړخه به دا هم ګټوره نه وي چې د واده هغه نور بنسټیز مسایل دې یوازې د ښکلا قرباني نشي کړای، لکه چې یو شمېر هغو ځوانانو چې دا کار کړی، اوس تر ډېره بریده لاسونه مروړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر وخت تېر دی او دوی او س له همغې ښکلې ټاکنې سره د مجبورۍ ستومانه او نا ارامه شپې، ورځې تېروي.

همدا راز اکثره مېندې او پلرونه د اولادونو په ودونو کې خپلې هیلې او ارزوګانې د بنسټیز معیار په توګه په نظر کې نیسي؛ خو له بده مرغه د هلک او نجلۍ نه رضایت او اغلباً په خپلو کې د کوژدن کېدو نه ناخبره، بیا د دې دواړو ځوانانو هغه ټول ارمانونه او غوښتنې د خاورو سره خاورې شي او دوی د پلار او یا مور د غوښتنو قرباني پاتې کېږي.

د واده خیالونه ښه دي، خو دا خیالونه باید رښتیني، عملي او د پلي کېدو وړ شرایط ولري او ترڅنګ یې باید ځوانان خپل ځانونه چمتو او حتی پدې لاره کې که اړتیا شي نو یو اصولي او قانوني بغاوت ته هم حاظر شي، کنه نو د دوی ودونه به د تل لپاره د نورو د ارزوګانو قرباني کېږي.

زه پدې اړوند د ګرانې لیلا جانې چې زما یوه دوسته ده، هغه قربانۍ تقدیروم چې پلار او مور یې د دې له مشورې پرته هغه د کاکا ځوی ته ورکړې وه، ولې دې په ډېر ښه سکلوک او دوامداره مبارزې بلاخره هغه کوژدن چې ماتول یې ډېرو توانمندو خلکو ته هم ناشونې برېښېده، شونې کړه او په خپله ټوله هوښیارۍ یې بلاخره خپل پلار، مور او نور د کورنۍ غړي دې ته وهڅول چې خپله غلطي و مني او لیلا ته د خپلې ټاکنې آزادي ورکړي. زه د لیلا دغې قربانۍ، هوښیارۍ او سالم مقاومت ته د تعظیم سر ښکته کوم.

د واده تعریف:

واده د مختلفو منابعو په حواله مختلف تعریفونه لري، چې ځینې یې دا دي:

۱. د افغانستان د اساسي قانون ۲۰ ماده واده داسې تعریفوي: "واده یو عقد دي چې پکې یو نر او ښځه د کورنۍ د جوړښت لپاره یو نوي او ګډ ژوند جوړوي او دواړو خواو ته د یو بل په وړاندې حقوق او وجایب ور په غاړه کوي." ۱۰

۲. ځینې پوهان بیا واده داسې تعریفوي: "واده یوه حقوقي رابطه ده چې سړي او ښځې د دغې رابطې په اساس یو له بل نه جنسي خوندونه اخلي"۱۱

۳. د Cambridge Dictionary واده داسې تعریفوي:

(a legally accepted relationship between a woman and a man in which they live as husband and wife, or the official ceremony which results in this.

" په قانوني بڼه منل شوې اړیکې د یوې ښځې او نارینه تر منځ چې له مخې یې دوی د ښځې او مېړه په توګه سره یو ځای اوسېږي او همدا راز هغه مراسمو ته ویل کېږي چې په پایله کې یې پورته حالت منځ ته راشي." ۱۲

۴. خو د هیواد یو ځوان او تکړه حقوق پوه محمد سعید سعیدي، په خپل اثر (بشري حقوق، پراخه لومړنۍ ټولګه) کې بیا د ډاکتر ملت مل د همدغه اثر په حواله واده داسې تعریفوي:۱۳

"واده یو داسې ټولنیز لیکلي او یا لفظي تعهد او ژمنه ده چې د یوه نارینه او ښځې تر منځ د هغوی د دیني احکامو او ټولنیزو منل شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرنسیپونو پر اساس او د یو شمیر تعهداتو په ورکولو سره د دغو دوو ځوانانو یو ځاي اوسیدنه او جنسي اړیکي په هغه ټولنه کې په شرعي لحاظ ناروا او په کلتوري لحاظ نا منل شوي سطحي څخه یوې روا او منل شوې سطحې ته لوړوي چې هغې ته د کورنۍ تشکیل وایي. د واده اصلي هدف د کورنیو جوړول او د انساني نسل ادامه ده او په دې توګه واده له دوي څخه هر یو ته لومړي د یو بل په وړاندې او بیا د دوي د کورنیو په وړاندې او بالاخره د دوي د اولادونو په وړاندې، یو شمیر مسوولیتونه او صلاحیتونه ور په غاړه او هر یو ته ځانګړي حقوق ور په برخه کوي چې دوي دواړه او په دوي پورې اړوند خپلوان د همدغه قرارداد په اساس د دغو ټولو تعهداتو د منلو ژمنه کوي او په نتیجه کې یې دوه پردۍ کورنۍ سره اړوند او خپلیږي." ۳

که ښه ځیر شو دغه تعریف په نړۍ کې تر ټولو نورو تعریفونو مکمل او هر اړخیز دي؛ ځکه دا د واده ټول اړخونه او اساسات احتوا کوي.

نو د دغو تعریفونو په بنیاد، واده یو داسې اجتماعي قرارداد دي چې هغه په راکړه ورکړه ولاړ دي نو په همدې اساس د واده په برخه کې باید هر ځوان او پیغله واده د لاندې خصوصیاتو له مخې مطالعه او ارزیابي کړي:

۱-واده د دوو متفاوتو جنسونو یعني نر او ښځې ترمنځ د یو اوږد او ډیر ستونزمن سفر اغاز دي، چې هغه ته په ذهني او هم په بدني لحاظ د یو شمیر زیاتو تغییراتو رواوړلو ځان اماده کول غواړي. لکه څرنګه چې نر او ښځه په خپل ظاهري جوړښت کې یو تر بله فرق لري همدا شان د دوی په فکري جوړښت او توانمندۍ کې هم فرق وجود لري. یوه واحده مسئله ممکن نر د یوې زاویې له مخې مطالعه کړي او ښځه یې ممکن هغه له بلې زاویې مطالعه کړي چې پدې صورت کې دا د یوه ګناه هم نه

ده ولې دواړه هغه څیز د مختلفو زاویو له لارې ګوري. د بېلګې په ډول: که تاسې یو موټر مخامخ وګورئ نو ممکن هغه تاسې ته داسې په نظر درشي، چې دا دوه ټایرونه لري، پوز (شو) یې نري دي او په منځ کې یې ښیښه ده او د شیشې شا ته یو څوک ناست دي او یوه ګرده کړۍ (اشترنګ) یې په لاس کې نیولي ده خو که همدغه موټر له اړخ څخه وګورئ نو ممکن داسې یې تعریف کړئ چې: دا یو کوټه غوندې شي دي چې دوه دروازې لري او هره دروازه یې د ښیښې یوه ډېره وړه کړکۍ لري او په دوو ګردو حلقیي ټایرونو ولاړ دي او غاړې ته یې یوه وړه غوټه ده. او که بیا همدا موټر له کوم بل اړخه څخه وګورئ نو ممکن چې هغه در ته بالکل بل شي ښکاره شي، پداسې حال کې چې دا هماغه یو جسم دي.

۲-د واده په پیمان سره دوه مختلف کسان، دوه متفاوتې کورنۍ، دوه ولسونه یا قومونه په خپلو کې ژور، کلک او نوي روابط تامینوي. څرنګه چې دغه دواړه اړخونه د بیلو بیلو خصوصیاتو او کرکترونو لرونکي دي نو پدې صورت کې هر اړخ غواړي چې د دې اړیکو په اوږدو کې باید د هغې معیارات او خصوصیات خوندي وساتلی شي. اکثراً دغه خصوصیات سره مشابه وي چې دا د کار د اسانتیا سبب کیږي. اما کله کله ځینې داسې خصوصیات وي چې هغه د دواړو اړخونو ترمنځ تفاوت لري. دا د همدغو متفاوتو خصوصیاتو درک کول او صحیح پرمخ وړل دي چې د یوه واده سرنوشت ټاکي.

خو متاسفانه کله نا کله بیا په دې برخه کې غلط فکرونه او غلط قیاسونه او د ښځې خیالاتو او غوښتنو ته نه متوجه کیدل او هغې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسب ارزښت نه ورکول، د ښځې او خاوند او بالاخره د دواړو کورنیو او ولسونو ترمنځ د اختلافاتو او جنجالونو سبب کیږي.

۳- واده د مسوولیتونو اخیستل دي نه د مسوولیتونو ورکول. له بده مرغه دا هغه اړخ دی چې زموږ ځوانان ورته هیڅ ډول اماده ګي نه لري؛ بلکې زموږ ځوانان هر یو واده د خپل عیش او نوش او خپلې خوښې هنداره بولي. نه هلک او نه هم نجلۍ چېرې پدې فکر کړی وي او نه ورته چا دا ویلي وي چې په واده کې د مسوولیتونو اخیستل خورا ټاکوونکی رول لري نسبت د مسوولیتونو ورکولو ته. په واده کې به ۵۰٪ څه له لاسه ورکوې او ۵۰٪ څه نوي به لاسته راوړې.

۴- واده یوه راکړه ورکړه ده چې هغه باید هر وخت په نظر کې ونیول شي. متاسفانه ځوانان هر یو واده ته صرف د راکړې په فکر ځانونه اماده کوي او هیڅکله هم پدې برخه کې چې خپل شریکانې ته څه ورکړي کومه اماده ګي نه لري. نو دا تر ټولو مهمه خبره ده چې زموږ ځوانان باید ځانونه دې ته اماده کړي چې واده یو دوه اړخیزه بانډ دی څه به اخلې او څه به ورکوې.

۵- واده زموږ په ټولنو کې یو طرفه جاده ده چې پرشا ترې ستنیدل نه مشوره ده او نه په ټولنه کې قبولیت لري. نو زموږ د ټولنې دغه یو اړخیز دریځ د واده په برخه کې زموږ مسوولیتونه لا زیات جدي کوي او باید چې د واده او خپل شریکانې په برخه کې ژور فکر وکړو او پر نورو ټکوسربېره باید په خپل ځان کې د یو څه تغییراتو راوړلو او د خپل شریکانې د یو لړ غوښتنو منلو ته اماده کړو.

۶- په ودونو کې د نورو دخالتونه زموږ د ټولنې یوه بله عمده ستونزه تشکیلوي. هر څوک ستا په واده کې خپلې ګټې او خوښې لټوي. نور خلک، خصوصاً نیږدې خپلوان ځانونو ته دا حق ورکوي چې د خلکو اولادونو په ودونو کې هر اړخیزه لاس وهنې وکړي او پدې اړوند بشپړ کنترول ولري. که څه هم چې تر یو حده دا د خپلو خپلوانو حق دی چې د خپل اولاد او د هغه د ژوند له شریکانې څخه چې نوی د دوی د خپل شوی دی یو څه معقول توقعات ولري؛ ولې متاسفانه کله کله بیا دغه غوښتنې او توقعات له خپل سرحد څخه زیات او د هغه بل ځوان له توانمندۍ او غوښتنو څخه لرې وي چې پدې برخه کې موږ یو ځل بیا له ځوانانو نه غوښتنه کوو چې د خپلوانو یو څه معقولو ارزوګانو او هیلو ته باید احترام وکړل شي او ځانونه د هغې منلو ته اماده کړي، ولې له بل اړخه د دې ځوانانو د خپل خپلوانو نه هم دا غوښتنه کیږي چې خپلې غوښتنې او ارزوګانې تر ممکن حده کنترول او محدودې کړي او دې دواړو ځوانانو ته وخت ورکړي چې له یو بل سره بلد شي او ورو، ورو یو د بل په خوي باندې پوه شي او په ډېره بیړه د هغې په مقابل کې دریځ ونه نیسي. خو تر دې لا هم مهمه خبره دا ده، چې ځوانان هم باید د خپلو کورنیو د غړو نا مناسبه غوښتنې او حیله ګري درک کړي او په فوري او قاطعانه توګه د هغوي دغه راز غوښتنې پخپله رد کړي او پرې نږدي چې د دوي دا ناروا او غیر لازمي غوښتنې د دوي د شریکانې د نا راحتۍ سبب وګرځي.

۷- زموږ په ټولنه کې د واده په برخه کې یوه بله ستونزه دا ده چې اکثراً هلک او نجلۍ خو یو او بل سره حتی هیڅ لیدلي هم نه وي آن تر دې چې کله یې واده وشي. د سایکالوژۍ له نظره په لومړي ځل د هرو دوو او حتي زیاتو نویو کسانو لومړۍ لیدنه کتنه د یو څه روحي فشار او نا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارامي سبب کیږي خو په واده کې بیا دا نا راحتي د داسې یوې نجلۍ لپاره چې پخوا تر دې یې د یوه نابلده (بیگانه) سړي سره دوه خبرې هم نه وي کړي او دفعتاً له خپلې کورنۍ او بلد محیط څخه را جدا شوې وی او په یوه نوي محیط او نوې خونه کې له یو نابلده نارینه ځوان سره مخامخ کېږي نو دا حالت ډېر ډارونکي او له یو لږ زیاتو جدي روحي نا ارامیو سره ملګري وي نو دوی ته یو څه وخت ورکول پکار دي تر څو یو د بل په خوی او خاصیت بلد شي خو له بده مرغه زموږ زیات شمیر خلک دغه ټکي ته هېڅ پام نه کوي او ډېر ژر له نوې راغلې کورنۍ غړې په باره کې عجیب و غریب دریځونه غوره کوي.

۸- په ټولنه کې د کوژدن او واده تر منځ د وقفې ورکولو اصلي معنا همدا ده چې تر څو دغه دوه ځوانان د مناسبو نسبي ازادیو په لرلو سره یو له بل سره راشه درشه وکړي او یو بل سره په سمه بڼه درک او وپېژني متاسفانه زموږ په ټولنه کې له کوژدن سره سره هم دهلک او نجلۍ حتي لیدنه کتنه د قبول وړ نه ده. دا هغه ناسم او محرومونکي دود دي چې اصلاح او تغییر ته ضرورت لري.

۹- د ښځې، خاوند، مور، پلار او د خواښې او خسر او نورو خپلوانو د حقوقو او سرحدونو نه زیاتي یو بل مشکل دی چې زموږ د ټولنې د ودونو د ستونزو سبب کیږي. پدې برخه کې اکثراً هلک د هغې مینې او احترام له کبله چې یې خپل مور او پلار ته لري د خپلې میرمنې حقوق او آزادي تر پښو لاندې کوي او له هغې څخه همداسې توقوعات کوي چې هغه دې د ده د کورنۍ د ټولو غړو غوښتنې بې له کوم قید و شرطه ومني او که نه نو بیا دغه مور او پلار او نور خپلوان هلک ته د تحریک ورکولو په وجه د دوي کورنۍ روابط خرابوي. د واده دواړو شریکبانو ته دا ضروري ده چې پدې پوه شي چې د ده شریکبان د هغې د خپلوانو

په وړاندې یو څه مناسب مسوولیتونه لري لاکن دا باید د خپل شریکبان د حقوقو او ارزوګانو د پښو لاندې کولو سبب نه شي او هر یو باید دې ته اماده وي چې د واده په صورت کې اوس د هغوي مینه نیمګړې کیږي او باید زیاته توجه یې خپل شریکبان ته وي. مه پرېږدئ چې ستاسو د خپلوانو غیر معقول او بې ځایه توقعات ستاسو د واده او کورني ژوند د خرابیدو سبب شي. البته دغه موضوع په عین شکل د ښځې د خپلوانو په باره کې هم صدق کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده څه شی دی او څه شي نه دي؟

۱- واده یوه راکړه ورکړه ده، چې دواړه هلک او نجلۍ پکې څه نوي ځيزونه تر لاسه کوي او څه خپل پخواني صلاحيتونه ترلاسه ورکوي. نجلۍ خپل مور او پلار او نور خپلوان پرېږدي او د هلک د کورنۍ غړي بايد د هغوی پرځای ځايناستي کړي.

۲- واده د ښځې او مېړه لپاره د يو بل منل او د خود خواهۍ کنترول دي.

۳- واده يو نوي ژوند دی، دوي چې پخوا سره دوه نا بلده انسانان وو اوس په دوو داسې خلکو بدل شوي چې د هر يوه ژوند په بل پورې تړلي دي.

> ۴- واده په ژوند کې يوه مغلقه او پيچيلې مسئله ده. د دغه ژوند لومړی ستونزه د ملګري ټاکل او تر ټولو لوی مشکل کار يې بيا خپل ځان له هغی سره برابرول دي (ملت مل)

۵- لکه د ژوند په نورو ټولو اړخونو کې د واده په اړه هم عوامل په دوو برخو وېشلي شو: يو شمير هغه عوامل دي چې موږ او تاسو پرې کنترول نه لرو نو هغه څښتن تعالي او زمانې ته وسپارئ، ولې يو شمير نورعوامل دي چې موږ او تاسو پرې کنترول موندلای شو نو بايد دغو شيانو ته زيات ته توجه وکړو.

۶- واده د موضوعاتو په برخه کې روښانه نظر ورکول او سره شريکول دي نه دا چې موضوعات يو له بل نه پټ ساتل او کينه کولو باندې وخرخي.

۷- د کور لپاره د يو قاطع مشر انتخاب دی.

۸- واده د مسووليتونو شريکول دي، ځيني مسووليتونه يو او ځيني بل ته سپارل دي.

۹- اولادونو ته د منظم پلان لرل او هغوي ته رښتيا ويل، نيک عملونه ورښول دي.

۱۰- -د ځينو عمده او مهمو مسايلو په اړوند د پخوا نه توافق لرل دي.

۱۱- يو بل ته احترام او د محترمو احترام لرل دي.

۱۲- واده د خپل ژوند د لومړيتوبونه ټاکل او هغه په غوڅه او قاطعيت سره خپل شريکباڼ ته انتقالول او پرې پوره پوهول يې دي.

۱۳. د واده نه مخکې د هر يوه هلک او نجلۍ ژوند د هغه د شخصيت **۵۰**٪ تشکيلوي. دا واده دي چې بيا د هغه دغه **۵۰**٪ شخصيت يا پورته کوي او يا يې د **۵۰**٪ نه نور هم راکموي. ښه او کامياب واده سره د هر انسان شخصيت ٪**۵۰** نه ٪۱۰۰ ته پورته کوي او که د ژوند ملګری يې ښه نه وي نو دهغه دغه خپل ٪**۵۰** شخصيت لا نور هم متضرر کيږي او تر دې هم راټيټيږي.

۱۴- واده د هر انسان په ژوند کې ترټولو نورو شيانو زيات ټاکوونکی نقش لري.

۱۵- واده په ژوند کې يو ځل کيږي چې سرنوشت مو ټاکي؛ که څه هم دوهم او دريیم ودونه هم کيدلای شي خو په او سني وخت کې زموږ د ايماني کمزورۍ له امله دغه هر يو بيا د انسان په ژوند کې له يو څه ګټو سره يو څه زياتې اجتماعي او رواني صدمې هم منځته راوړي.

۱۶- زموږ په ټولنه کې د واده په کولو کې عمده ستونزه دا ده چې زموږ ځوانانو ته د واده په اړوند نه د څه زده کولو اجازه شته، نه د څه زده کولو لپاره لازم او ضروري مواد او نه هم هيڅ نوعه لارښوونه ورته کيږي چې ايا دوي د خپل ژوند شريک په انتخابولو کې کوم اساسات

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نظر کې ونیسي او بیا د واده نه پس یوله بل سره د سلوک په اړوند څه وکړي او څه باید و نه کړي؟

په دواړو ټولنو یعنې وروسته پاتې او هم په پرمخ تللو ټولنو کې د واده په اړوند ځینې داسې نیمګړتیاوې شته چې هغه نه یوازې د شریک په انتخاب باندې منفي اغیزې لري، بلکې تر واده نه پس د ژوند ورځني سلوک هم د واده په بریا او ناکامیو مستقیم اثرات لري.

د مثال په ډول: په وروسته پاتې هیوادونو کې لکه افغانستان چې یوه کلتوري او مذهبي ټولنه ده اکثراً هلک او نجلۍ ته د ژوند د شریک د انتخاب حق بالکل نه ورکول کیږي. څه چې یې مور او پلار یا نور خپلوان وغواړي هغه کوي؛ همدا ده چې د هلک او نجلۍ دواړو ګډ ژوند د دې پر ځای چې په مینه او محبت سره شروع شي په مجبوریتونو استوار پاتې کیږي نو ځکه ډیر کم شمېر یې له خپل ژوند او کورنۍ څخه لذت وړي.

همدا راز په غربي او متمدنو ټولنو کې چون اکثراً هلکان او نجونې دا اجازه لري چې د خپل ژوند ملګری پخپله خوښه او زیاتره هم د مور او پلار له مشورې څخه بغیر او حتی د دوی د مشورې خلاف غوره کړي نو پدې توګه متاسفانه دوی د خپل مور او پلار له تجربو څخه نه مستفید کیږي.

د دې لپاره چې د دواړو په منځ کې د توافق مسئله شتون ولري هلک او نجلۍ حتی د ډیر کوچنیوالي (۸) کلنۍ نه روابط شروع کوي، چې د ځوانۍ په وخت کې بیا دغه روابط په جنسي غرایضو باندې بدل او د دواړو مینه د دوی د ورځنیو جنسي خواهشاتو قرباني کیږي. څرنګه چې ځوانان په ځوانۍ کې اکثراً جنسي غرایضو او نورو سطحي مسایلو ته زیاته توجه کوي نو د دوی ترمنځ ځینې بنیادي موافقې چې

یې باید سره مقایسه او وڅیړي تر نظر لرې پاتې کیږي او دا د دې سبب شي او کیږي چې بیا ژر سره طلاق اخلي او بیلیږي چې په ځینې حالاتو کې د دې طلاق اثرات نه یوازې په هغه هلک او نجلۍ باندې منفي اغېز پرېږدي؛ بلکې که اولادونه ولري نو دهغوی ژوند هم له یو عالم پریشانیو سره مخامخ کوي.

> د واده په هکله یو متل دی چې وایي: چې مجرد وم ټول خلک ګونګیان وو چې اوس واده شوم ټول خلک کاڼه دي. د دې مطلب دا دی چې دغه شخص ګیله کوي او وایي چې کاشکې ما ته له واده مخکې هغوی چې ودونه یې کړي وو ځینې مشورې راکړې وای. ولې هاغه وخت دغه واده والا ټول ګونګیان وو او ما ته یې هیڅ لارښوونه ونکړه، اوس چې ما واده وکړ او د هغې په ټولو اړخونو او باریکیو پوه شوم او غواړم چې نورو ته مناسبې مشورې ورکړم نو ټول خلک کاڼه دي او هیڅوک حاضر ندي چې را ته غوږ کیږدي.

دا زموږ د ټولنې یو لوی مشکل دی، مور او پلار فکر کوي چې د دوی اولادونه د واده خصوصیات او رمزونه له چاپیریال څخه زده کوي ولې دا یوه غلطه اټکل او بیځایه تصور دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده ارزښت:

ښځه د الله پاک یو داسې ځانګړې نعمت دی چې خلقت یې له نارینه وو څخه په ځانګړې بڼې سره تر ټولو زیات په زړه پورې او عاطفي دی؛ ځکه خو د نارینه وو ارزو، عیش او عشرت په ډېره ښه توګه ورپوره کوي خو پدې شرط چې دا مجامعت په روا او ښه طریقه تر سره او په هغې کې د ښځې اقناع او ارضا هم حاصله شي. لکه پدې برخه کې چې الله پاک (ج) فرمایلي دي:

(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسا ، ۱۹ ایات.

ترجمه:(د خپلو ښځو سره عیش او عشرت وکړئ په ښه طریقې سره).

همدا راز الله پاک ښځه د نارینه لپاره او نارینه د ښځې لپاره متمم او ضروري پیدا کړي او ښځه یې بیا د نارینه لپاره یو تسکین ګرځولې دی.

لکه چې پدې اړه الله پاک فرمایي:

(و من ایاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجآ لتسکنو الیها و جعل بینکم مودت و رحمه) سورت الروم، ۲۱ ایات.

ترجمه:(او د الله پاک (ج) د قدرتونو یوه نمونه هم د ښځو پیدا کول دي تاسو لره ستاسو له جنس څخه، تر څو د دوي په خوا کې ارام وکړئ او ستاسو په منځ کې مې پیدا کړه مینه او محبت). ښځه د انسانانو په ژوند کې د اجتماعي اړیکو د جوړښت وسیله ده. پدې اړه الله پاک (ج) فرمایي:

(و هو الذي خلق من المآ بشرآ فجعله نسآ و جهرا) سورت الفرقان، **۵۴** ایات.

ترجمه:(او خداي پاک هغه ذات دي چې له اوبو یې انسان پیدا کړ او بیا یې هغه د خپلوي او زومتوب سبب او وسیله وګرځوله). واده یوه

اجتماعي پروسه ده چې په ټولو ټولنو او ادیانو کې قبول شوي اصل دي؛ حتا په غربي ټولنو کې هم چې د تمدن او ازادۍ لوړترینو پړوانو ته رسیدلي دي بیا هم واده د یو اجتماعي اصل په توګه مطرح او د قبول وړ یوه پروسه ده.

د واده اصلي فلسفه په ټولنو کې دا ده چې پدې طریقه د ټولنو او کورنیو حقوقو او ابرومندۍ ته په احترام د یوه هلک او نجلۍ ترمنځ ناروا او د ټولنیز اصولو خلاف جنسي اړیکي په ټولنیز سطحه په یوه قبول شوي او روا جنسي اړیکو بدلیږي. د واده یوه بله فلسفه د انسانانو تر منځ د اجتماعي اړیکو ښه والي او پراخوالي دی. لکه چې د پورت ایت شریف نه معلومیږي ښځه د دوو جلا کورنیو تر منځ د ارتباطاو وسیله ده. دا ښځه ده چې د نارینه د زومتوب باعث کیږي او پدې وسیله دوه پردۍ کورنۍ سره خپلې او د انسانانو تر منځ اړیکي لا پراختیا مومي. یعني د دې پروسې نه بغیر که یو هلک او نجلۍ سره ناسته ولاړه او یا جنسي اړیکي ولري هغه د ټولنې خلکو ته په دیني او کلتوري لحاظ د منلو وړ نه وي؛ اما کله چې د واده پروسه ترسره شئ نو بیا د دوي ترمنځ ګډه استوګنه نه یوازې دا چې د منلو وړ ده؛ بلکې هغې ته ترجیح ورکول کیږي او خلک ورته د قدر په سترګو ګوري.

که څه هم اوس په غربي نړۍ کې هلکان له هلکانو سره او نجونې له نجونو سره د جنسي اړیکو لپاره د واده په نوم یو لړ مراسم تر سره کوي؛ ولې دا مسائل په تمامه معنا یو افراطي عمل دي چې حتي په هماغه غربي نړۍ کې هم په عامه سطحه قبولیت نه لري؛ ځکه د اولادونو پیدا کیدل چې د انسانانو د نسل د بقا یو مهم اصل او د واده لپاره یو عمده دلیل دي پدغه نوعه ودونو کې بیا نه اولادونه زیږوي او نه انساني نسل دوام مومي؛ ځکه خو ویلي شوو چې دا په اصل کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده نه بلکې یو نوعه غیر اخلاقي او افراطي جنسي اړیکو ته یو نوعه تظاهر ورکول دي او یا هم که متوجه شو په غرب کې اکثره هلکان او نجونې د پیغلتوب نه پس دا آزادي لري چې سره ناسته ولاړه ولري او حتي یو زیات شمیري یې ممکن جنسي اړیکي هم ترسره کوي خو له دې سره بیا هم د واده لپاره خاص مراسم نیسي او نکاح تړي. نکاح د مسلمانانو نه علاوه په نور ادیانو کې لکه په عیسویت، مسیحیت، هندوایزم، بودایانو او نورو ټولو ادیانو کې هم یو منل شوي او قبول شوي اصل دي.

د واده اصلي فلسفه یوازې په جنسي غرایضو نده ولاړه، بلکې په واده کې د نسل ادامه او پاکوالي دوه مهم اصلونه دي. که پام وکړو نو په واده کې ښځه او نر سره یو ځای کېږي، یو له بل نه شهواني لذت اخلي او د دوي اولادونه زېږي او کورنۍ جوړوي چې په همدې ترتیب د انسان نسل ادامه پیدا کوي.

د ښځینه ماشومانو (نجونو) راوړل یو بل نا حق تهمت دي چې زموږ په ټولنو کې په ښځو تړل کیږي. یعنې د هغه چا چې زامن نه کیږي نو دا تهمت په ښځه کوي او په همدې وجهه دویمه یا هم دریمه ښځه کوي. ساینس دا ثابته کړیده چې ښځه د اولاد د نوعیت په ټاکلو کې کوم خاص رول نه لري، یعنې دا د پلار کروموزوم دي چې د اولاد نوعیت (هلک یا نجلیتوب) ټاکي. یو شمیر علما پدې عقیده دي چې د واده نه بعد ارثیت هم په پلار پورې تعلق نیسي او همدا وجه ده چې له پلار او مور څخه پیدا شوي ماشومان د پلار تخلص اخلي، او دا هم تاکید شوي چې ښځه دې هم خپل تخلص د میړه په تخلص د واده نه پس بدل کړي. نو د اولادنو پیدا ایښت او د انسان د نسل تسلسل د واده اصل جوهر تشکیلوي. د واده یو بل اصل د انسانی نسل سوچهوالي دی، په

اسلام او نورو ادیانو کې هم پدې تاکید شوي دي چې نسل باید سوچه وساتل شي. نو یو له هغه علتونو څخه چې یو نارینه په یو وخت کې څو ښځې کولاې شي لاکن یوه ښځه په یوه وخت کې له یوه نه زیات میړونه نشي کولاې، هم د همدې نسل سوچه والي دي. دا یوه موضوع ده چې اکثراً غربیان پدې اړه په اسلام اعتراض کوي. زه چې کله په امریکا کې وم، پدې اړوند د عیسویانو او مسیحیانو له خوا له زیاتو سوالونو سره مخ کیدم خو بالاخره ما د دوي دغې پوښتنې او اعتراض ته په ځواب کې داسې یو منطقي دلیل پیدا کړ چې تر هغې وروسته به بیا دوي په اسانه قناعت کاوه. زه غواړم چې هغه دلیل دلته له تاسو سره هم شریک کړم ترڅو په مناسب وخت کې تري ګټه واخلئ:

ښځه په جنسي مجامعت کې د یوه لوښي مثال لري چې نارینه پکې انزالېږي. که موږ په دوه یا درې لوښو کې شیدې او د مالټې شربت سره یو ځای او ګډ کړو، نو نه یوازې دا چې د دې محلول رنګ بدلیږي؛ بلکې خوند یې هم بدل او بیا دغه محلول ته چې په همدغو لوښو کې دي نه شیدې ویلې شو او نه د مالټې شربت، که موږ شیدې په دوه، درې او یا زیاتو لوښو یا ګیلاسونو کې هم واچوو، هغه بیا هم خالص شیدې وي. د هغې په رنګ او اصل کې کوم فرق نه راځي؛ نو که یو نارینه په عین وخت کې دوه یا درې ښځې هم ولري نو له هغوي سره د جماع په صورت کې یې بیا هم نسل پاک او سوچه وي خو که برعکس له یوې ښځې سره څو تنه نارینه مجامعت جنسي وکړي نو د هغې نسل به داسې ګډوډ او نا معلوم شي لکه د هغه لوښي په څیر چې په هغه کې د شیدو او مالټې جوس ګډ کړل شوي وي؛ د همدې نسل د پاکوالي په بنا په اسلام کې یو نارینه ته په یوه وخت کې د څو ښځو جواز شته اما یوې ښځې ته په یوه وخت کې د څو میړونو جواز نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې د سړي تر مرګ وروسته لږ تر لږه تر درې میاشتو پورې ښځې ته بل میړه سره د واده کولو اجازه نشته د دې علت هم همدا دي تر څو پدې درې میاشتو کې د هغې ښځې د حمل معلومات وشي که یې حمل درلود نو دا ماشوم معلوم دار چې د هغه اول میړه څخه دي او که د میړه تر مرګ وروسته یې تر **۳** میاشتو لاهم جامې "زنانیي ناروغي" راتللې نو بیا ښکاره ده چې له لومړي میړه نه حمل نه لري او بیا ښځه کولي شي له بل خاوند سره نکاح وکړي.

دا چې د نسل تسلسل د واده یو اساسي اصل دي؛ د دوو نارینو او یا دوو ښځو ترمنځ د جنسي اړیکو تعهد ته واده ویل له یوه سره ناسمه او بېځایه خبره ده. له بلې خوا د واده یوه مهمه فلسفه چې اجتماع کې د انسانانو ترمنځ د ښو اړیکو پراختیا ده که متوجه شوو نو د ودونو په ذریعه دوه پردۍ کورنۍ سره خپلې او یو د بل لپاره د ښه اجتماعي حمایت او پلوي سبب کېږي او پدې توګه د انسانانو ترمنځ اجتماعي اړیکي پراختیا مومي، د همدې دوو اصلونو په نظر کې نیولو سره چې له یوې خوا واده د انساني نسل تسلسل او ادامه ده او بل دا چې واده په ټولنه کې د مختلفو انسانانو او قومونو د وګړو ترمنځ اجتماعي اړیکي جوړوي، واده یو اجتماعي پروسه ده نه دا چې یوازې د جنسي غرایضو تابعداري.

جنسي غرایز د انسانانو په څیر په حیوانانو کې هم وجود لري خو هغوي که د یوې د یو خوا خپل جنسي غرایز پوره کوي او له بلې خوا خپل نسل ته ادامه ورکوي، لاکن د انسانانو او حیواناتو ترمنځ تفاوت همدا دي چې انسانان همدغه جنسي پروسه د واده او نکاح له لارې په یوه اجتماعي منل شوې دوامداره پروسه بدلوي او د بلې خوا د انسانانو ودونه د نسل د تسلسل نه علاوه د دوو مختلفو کورنیو او

قومونو ترمنځ د نږدېوالي او خپلوۍ سبب کېږي چې دا ټولنیزه پروسه بیا په خبرو نه کوونکو حیواناتو کې نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په اړه څوک هم رښتیا نه وایي!

د واده په اړوند هیڅوک هم ځوان نسل تـه ریښـتینی حال نه وایي او دا مختلف عوامل لري چې ځینې یې دا دي:

۱ـ یو شمېر خلک یې په دې وجه نه وایي چې دوی نه غواړي خپل کورني رازونه له نورو سره شریک کړي او د خپل واده ناکام اړخونه له نورو سره لاځه چې د خپلې کورنۍ لـه ځوانانو سره هم شریکول نه غواړي.

۲- ځینې نور یې دا کار ځکه نه کوي چې د هغوی له نظره د واده مؤفقیت او ناکامي د دواړو لوبغاړو په ځانګړې مهارت پورې اړه لري او داسې فکر کوي چې د نورو ودونو تجربې نشي کولای د بل چا په واده کې څه اثر وکړي او یا ترې څه ګټه واخیستی شي.

۳- دربیمه ډله یې بیا د واده په مسائلو خبرې کول (بې حیایي او بد سترګي؟) بولي او داسې فکر کوي چې ځوانانو سره دا ډول خبرې ممکن د دوي د سپین سترګیتوب سبب شي او پدې وجه ممکن دوی د مشرانو په مقابل کې بې احترامي او بې حیایۍ ته وهڅول شي.

۴- یو شمیر بیا واده د قضا او تقدیر ټاکنه بولي او هرڅه د له پیل څخه ټاکل شوي بولي. دوي داسې استدلال کوي چې ښځه او خاوند باید هر څه د ازلي فیصلو په توګه قبول کړي. د واده په کامیابیدو او ناکامیو کې د ښځې او میړه ونډې او هڅې بې اثره دي.

۵- ځني نور بیا د واده کامیابي د نارینتوب یوه برخه بولي او د واده ناکامي بیا د هلک د نارینتوب ضعف ګڼي، او پټول یې بهتر بولي، چې د هغوي نارینتوب ته پرې صدمه ونه رسیږي.

په هر حال دا ټولې هغه نیمګړتیاوې دي چې په عیني توګه زموږ په ټولنه کې وجود لري او دا د دې سبب شوي چې په همدې یوه سوړه کې

بیلا بیل خلک همدا یو مار چیچې خو د دوی یو هم بل ته حال نه وایي، دا ځکه چې دا نور له ځان سره برابرول غواړي.

له پورته دلائلو څخه د هر دلیل په وجه چې وو، زه د دې مشرانو له لارښوونو څخه محروم پاتې شوم، او داسې راغله چې هر څه باید پخپله پیدا او زده کړم چې دا یو بلکل غیر علمي او غیر عملي کار وو. زه دغه کار ډېر و ځورولم ځکه مو وغوښتل چې د دغه کتاب په وړاندې کولو سره نه یوازې ځوانانو ته د واده دغه اوږدې او تپې تیارې جادې ټولې لوړې او ژورې ور په ګوته کړم او پدې توګه دوی تر وخت وړاندې پدې لاره کې خپلو مهمو مسوولیتونو ته متوجه کړم؛ بلکې موږ أمیدوار یو چې د دغه کتاب لوستل به له یو شمیر پلرونو او میندو سره هم پدې برخه کې مرسته وکړي چې دوی د خپلو اولادونو د ودونو په برخه کې فعاله او با مسوولیته ونډه واخلي او د خپلو تجربو له لارې د خپلو اولادونو د سالمې لارښوونې باعث وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

واده یا په ژوند کې تر ټولو مهم تصمیم:

د علماوو نظریه ده چې د درې شیانو په انتخاب کښې ژور فکر او زیاتې لارښوونې او ځانګړې توجه ته اړتیا ده. لومړې د مسلک انتخاب، دویم د کور اباد ول او دریم یې واده کول دي. هو ! دا رښتیا ده ځکه چې دا درې واړه هغه تصمیمونه دي چې د انسان په ټول راتلونکی ژوند پورې سرنوشت ټاکوونکي تړاو لري او چې یو ځل مو دغه انتخاب وکړ بیا یې بدلول نه یوازې دا چې څه اسان کار نه دی، بلکې په هیڅ توګه د انسان په پاتې ژوند کې له منفي اثراتو څخه خالي نه وي خو د دې درې واړو له جملې څخه واده فوق العاده مهم، حساس او د ډېرې ژورې توجه وړ دي. که مسلک مو غلط کړ، بیا به د نوي مسلک لپاره نوي مکتب ولولئ، که مو کور خراب جوړ کړ، خرڅ به یې کړئ او بل کور به واخلئ یا به یې وران او له سره اباد کړئ چې دا هر یو یی د مالي تاوان په واسطه جبرانېدلي شي او کومه بدنامي هم نه لري، نه مو په شخصیت کوم منفي اثر غورځوي، خو که مو په واده کې غلطي او اشتباه وکړه، د دې جبران تر ډېره حده نا ممکن دي، که یې ممکن هم وبولو له ډېرو اجتماعي ستونزو او دردونو سره به تړلي وي او بې له شکه به دا کار د افغانستان غوندې یوه ټولنه کې ستاسو او ستاسو په کورني شخصیت ډېر منفي اثر وغورځوي ځکه چې دلته د هر چا د واده په اړه خبرې او منفي تبصرې کول د بل هر چا یو منلي حق ګڼل کېږي او هغه خپل روا حق بولي. که څه هم دا ناروا دي خو خلک یې خپل روا حق بولي او په خپلو ټولې توانمندۍ در پسې خبرې کوي.

واده د هر انسان په ژوند کې تر نورو ټولو شیانو زیات ټاکونکی نقش لري. د هر انسان په ژوند کښې د هغه د شخصیت ۵۰٪ د هغه پر خپل خان پورې اړه لري او نور پاتې ۵۰٪ یې د هغه د ژوند د ملګري (شریکباڼ)

پورې اړه لري چې که د چا د ژوند ملګرې ښه وي، بیا د هغه شخصیت هم ورسره د ۵۰٪ نه تر ۱۰۰٪ پورې پورته او تکمیلیږي او که د ژوند ملګرې یې ښه نه وي نو بیا د ده د دغه ۵۰٪ ځاني شخصیت لا نور هم متضرربږي او ښکته راځي چې دا موضوع بیا په شرقي ټولنو کې چیرته چې معنویات تر مادیاتو زیات ارزښت لري لا زیات اثر غورځوونکي دي.

واده د انسان په ژوند کې یو ځل کیږي چې هغه د هغه شخص سرنوشت ټاکي. که څه هم دوهم او دریم ودونه هم کیدای شي خو دغه هر یو بیا له ګټو سره سره یو شمیر زیاتې صدمې هم لري.

زموږ په ټولنه کې د واده په برخه کې تر ټولو عمده ستونزه دا ده چې د ژوند د داسې یوې مهمې او با ارزښته فیصلې په باره کې زموږ ځوانانو ته هیڅ ډول لارښوود وجود نه لري، تر څو هغه له دوی سره د دې مهم انتخاب او تصمیم نیولو په برخه کې مرسته وکړي او نه پدې برخه کې زموږ په ژبو لیکل شوي داسې کتابونه شته چې په لوستلو سره یې ځوانان خپله ورکه ومومي او نه هم څوک حاضر دي چې حتی د خپلې کورنۍ ځوانانو ته هم مناسبې لارښوونې وکړي او کم تر کمه هغه خپلې تجربې ورسره شریکې کړي.

د واده په برخه کې زموږ د ټولنې د ځوانانو ترمنځ ډیرې نیمګړتیاوې وجود لري. زموږ ګڼ ځوانان واده د کورنۍ جوړښت او په ټولنه کې په منلې طریقې سره د جنسي خواهشاتو رفع کول بولي او په هغه کې د خپل شریکباڼ د حقوقو منلو ته لا څه چې اوریدلو ته یې لا هم اماده نه دي. د واقعیتونو پر خلاف، دوی د خپل واده شریکباڼ خپل اخیستل شوي حق او ملکیت ګڼي، چې متاسفانه دا هماغه یو اړخیزه او غلط خیالات او فکرونه دي چې زموږ ځوانان واده ته په ښه توګه نشي اماده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولای او برخلاف د دوي ودونه د ستونزو، ناکامیو او نا امیدیو خوا ته وړي.

د واده په اړه ناسم توجیحات او هیله مندي

د واده په اړه ناسم توجیحات:

متاسفانه تردې وخته زموږ په هېواد کې د ناپوهۍ، ناوړه دودونو او په ټولنه کې د وروسته پاتېوالي مغرضو لاسونو په وجهه لا تراوسه هم زموږ ګڼې کلتوري ستونزې دومره زیاتې او سختې دي چې حتی د دې هېواد د ډېرو وګړو شخصي ژوند یې هم ور خراب کړی دی.

ډېر پلرونه لا تراوسه د خپلو اولادونو او حتی خپلې ښځې هیڅ ډول حقوق نه پیژني او یا هم هغې ته په هېڅ ارزښت قایل نه دي، نن هم اکثرا اولادونه (انسانان) خپل غلامان بولي او په اړه یې داسې ناسمې پرېکړې کوي چې تصور یې نشي کېدلای.

۱. لاتراوسه زموږ اکثرا خلک د واده په معانا او مفهوم پوي نه دي. دوي چې کله واده کوي نو فکر کوي چې د یوې بلې کورنۍ نجلۍ د غلامې په توګه خپل کورته راولي چې د ده او د ده د ټولې کورنۍ خدمت به کوي. دا هغه ناسمه توجیح ده چې د واده له اصل مفهوم سره په سلو کې سل سلنه مغایرت لري.

۲. اکثره خلک واده د خپلو جنسي غرایزو د خړوبولو او اقناع یوه وسیله بولي. دی خلکو ته د ښځې ښایست او ځواني تر بل هر څه ارزښتمندوی. نو چې کله یوه ښځه لږه زړه، او په ښایست کې یې کموالی راشی، نو دوي بیا دوهمه او دریمه ښځه هم بی لدی چې د هغې حقوق خوندي وساتي په نکاح کوي، او پدې توګه فکر کوي چې واده کول یوازې د جنسي غرایضو د سرته رسولو لپاره په ټولنه کې یو منل شوې طریقه ده چې پدې توګه دوي حتی په هماغه جنسي مقاربتونو کې هم د ښځو حقوقو او اشتها ته هیڅ ارزښت نه ورکوي. حتی ځینې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلک ولو که ښځه یې کومه نسایي ناروغي هم ولري دې ترې خپلې جنسي غوښتنې ترسره کوي، خو د هغې د تداوۍ په اړه کوم مسوولیت هم نه احساسوي.

۳. ښځې ته د یوه انسان په نظر قانع نه وي مینه او محبت له خپلې ښځې سره هم ځانته کسر شان بولي چې دا د ټولو انساني او اخلاقي معیاراتو خلاف عمل دی.

۴. ښځه له خپلو ډېرو لومړنیو حقوقو څخه محرومه ساتي، د بېلګې په ډول: ښه خواړه باید نارینه او د هغه میلمانه وخوري که ښځې ته څه پاتې وو، وي به کنه پاتې شوني دې وخوري. پداسې حال کې چې د مختلفو طبي او اجتماعي دلایلو په وجه- لکه ښځه ماشوم په ګېډه کې را لویوي- چې هغه جلا او جدا غذا ته ضرورت لري، ماشوم ته شیدې ورکوي چې هغه جدا اضافي غذا ته ضرورت لري، میاشتنۍ ښځینه ناروغي (حیض) او د ماشوم د تولد نه پس د نفاس دوره لري چې په دې موده کې زیاته وینه ضایع کوي، دغه ټول عوامل په ګډه د دې ایجاب کوي چې ښځې ته باید د نارینه په نسبت ښه او غښتلي غذایي رژیم ورکړل شي. مګر زموږ په ټولنه کې برعکس د ښځې غذا ته هیڅ توجه نه ورکول کېږي چې دا ډول برخورد هم له انساني اخلاقو او معیارونو سره په ټکر کې عمل دی.

۵. ښځه حق لري چې په مناسب وخت د خپلې پلار ګنۍ کورنۍ د لیدو لپاره هغوی کره ولاړه شي، متاسفانه اکثرا نارینه لا تراوسه دا د ښځې حق نه بولي او هغې ته د پلار کور ته د تللو اجازه یا نه ورکوي او یا هم پرې ډېر محدودیتونه لګوي.

۶. د نارینه په څېر تعلیم د ښځې یو ثابت حق دی، مګر موږ نه خپلو ښځو او نه هم خپلو لوڼو ته د تعلیم شرایط او زمینه برابرو چې دا بیا د ښځو ژوند نور هم ورتریخوي.

۷. هغه ښځې چې تعلیم یې کړی وي که وغواړي چې کار وکړي نو کار کول د دوی یو روا بشري حق دی؛ متاسفانه اول زموږ په ټولنو کې ډېرو لږو ښځو ته د تعلیم او تحصیل شرایط برابرېږي او چې بیا تحصیل وکړي اکثره میړونه د دوی د کار مخالفت کوي چې تر واده وروسته د ښځې د کار کولو حق په ښځې پورې اړه لري او باید چې خاوند د هغې ممانعت ونه کړي.

۸. دغه راز د اسلام مقدس دین د ښځې او اولادونو نفقه په خاوند فرض کړې ده مګر اکثره میړونه له خپل دغه مکلفیت نه ناخبره دي. میړونه دا مکلفیت لري چې ښځې ته ښه خوراک، ښه لباس او نقدې پیسې د ځینو خاصو مصارفو لپاره ورکړي.

۹. د کور په کارونو کې اکثرا نارینه هیڅ برخه نه اخلي پداسې حال کې چې دا د نارینه مکلفیت دی چې د کور په یو شمیر کارونو کې ښځې سره مرسته وکړئ. خپله رسول اکرم(صلي الله علیه وسلم) به هم له خپلو مېرمنو سره د کور په چارو کې مرسته کوله چې دا د انساني اخلاقو یو لوړ صفت ګڼل کېږي.

۱۰. په کور کې د ځینو داخلي آزادیو لرل لکه د خپلې خوښې رادیو- تلویزون پروګرامونو لیدل هم د ښځې یو بل حق دی چې اکثراً نارینه پدې برخه کې ناغیرې کوي او ښځو ته د دې اجازه نه ورکوي چې د خپل خوښې پروګرامونه وګوري او یا له نورې نړۍ خبرې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. ښځو سره په احترام او درنښت خبرې کول یو بل مهم اړخ دي چې متاسفانه اکثراً میړونه ښځو ته په ډېر ټيټ نظر ګوري او اکثره ورته بد الفاظ استعمالوي چې باید مخنیوي یې وشي.

واده په اړوند زموږ د څېړنو پايلې:

علمي اصول دا حکم کوي چې د يوې موضوع پـه اړونـد د نظر ورکولو دمخه بايد د هغې موضوع په برخه کې يو لړ څېړنې او تحقيقات تر سره شي، ترڅو د هغې پديدې په اړه د منفي او يا مثبت نظر ورکولو پـه اړه يو څه علمي اساسات او بنسټونه شتون ولري.

دا چې زموږ ټولنه لـه غربي ټولنو او حتـي زيـاتو شرقي ټولنو سره ډېر توپيرونه لري، موږ د دغـه اثر لـه ليکلو څخه دمخه يو لړ څو اړخيزه څېړنې همدلته په افغانتستان کې تر سره کړې او بيا مو د دې څېړنو پـه رڼا کې دا سلا مشورې ستاسو لپاره تهيـه کـړې. دا دي غـواړو د دې څېړنو ځينې برخې له تاسو سره شريکې کړو.

لومړي موږ د دې څېړنو لپاره يوه مفصله پوښتپاڼه ترتيب کړه او هغـه مـو لـومړي يو شـمير محـدودو اړونـده اشخاصـو سـره د ځواب او نظـر ورکولـو لپـاره شريکه کـړه. بيـا مـو د دوي نظريـات او خپـل مشـاهدات پکې شامل کړل او د هغې په رڼا کې مو په پوښتـپاڼه کې لازم تغييـرات راوستل.

په دوهمه مرحله کې مـو دا پوښـتپاڼه د ټولنې(۴۰) تنـو عـادي وګـړو تـه چـې پـه هغـې کـې د هـرې ژبـې او مـذهب نارينـه او ښـځې شـاملې وې وويشلې چې دا دي تر ازمايښت وروسته يې لاس تـه راغلې پايلـه لـه تاسو سره شريکوو:

۱- پدغـه ريسـرچ کـې د (۳۲) تنـو ونـډه اخسـتونکو پـاڼې مکملـې او د تحليل وړ وی. چې د عمر له مخې اوسط عمر يـی شاوخوا (۳۱) کلن وو او د وادوه د وخت منځنۍ موده يې ۹ کاله وه.

۲. له دي جملي نـه صرف د اتـو تنـو (**۲۵٪**) ودونـه مؤفـق اود نـورو **۷۵٪** يې له ستونزو سره مل ژوند درلود. د ودونو پـه اړونـد دا ارقـام مـوږ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته متوجه کوي چې زموږ ټولنه کې ډیر زیات شمیر ودونه له ډېرو ستونزو سره مخ او پدې اړه ډېر عامه پوهاوي او ډیر کار ته ضرورت دي.

۳- د دغه سوال په اړوند چې تر واده مخکې مو څومره معلومات د واده په اړه درلوده؟ ۸ تنو (٪۲۶) هیڅ معلومات نه لرل، ۹ تنو (٪۲۸) کسانو افاقي معلومات له ملګرو څخه، ۷ تنو (٪۲۲) افاقي معلومات له خپلوانو څخه، ۴ تنو (٪۱۳)، له عمومي له منابعو څخه، ۳ تنو (٪۹) له ځانګړو کتابونو څخه او یو تن (٪۳) معلومات په دې برخې کې له عمومی داکترانو څخه لرل. له دې څخه معلومیږي چې د واده په اړوند زموږ د خلکو لپاره معلوماتي برخې هم ډیرې محدودې دي او که موجودې هم وي نو د استعمال کچه یې ډیره کمه ده.

۴- کله مو چې له دوي څخه وپوښتل چې په ودونو کې یې انتخاب څومره د دوي په خوښه وو؟ (٪۱۲) یې اختیار په سلو کې سل د دوي په خوښه، (٪۱۲) خلکو اختیار په سلو کې (**٪۷۵**) د دوي په خوښه، (٪۲۲) خلکو اختیار په سلو کې(**٪۵۰**) د دوي په خوښه او (٪۱۴) خلکو اختیار په سلو کې (**٪۲۵**) د دوي په خوښه او د (٪۳۶) خلکو اختیار په سلو کې صفر د دوي په خوښه وو. یعنی تقریباَ د **٪۷۵** خلکو ودونه تر **٪۵۰** زیات په دوی اجباری او تحمیلی وه. نو له دې څخه دا ښه معلومیږي چې زموږ په ټولنه کې څومره زیات ودونه اوس هم اجباري او د هلک او نجلۍ له خوښې بغیر دي.

۵- کله مو چې د دوي د ودونو د رضایت په اړه وپوښتل، له خپلو ودونو د خوښۍ منځنۍ سلنه یې (٪۳۸) وه. یعنی په سلو کی ۳۸ کسان له خپل واده زاضی نه ول. له دې معلومېږي چې تقریباَ دوه نیم چنده ودونه هره ورځ له ستونزو سره مل وي.

۶. کله چې له دوي (انترویو کیدونکو) څخه پوښتنه وشوه چې د دې نا راضیتو نو مسوولیت چا پورې اړوند بولي نو (**٪۴۰**) یې خپلو ځانونو پورې تړلې وګڼله او (٪۶۰) یې دا د خپل شریکباڼ پورې اړوند بوله. له دې څخه معلومیږي چې زموږ په ټولنه کې زیات خلک د خپلو غلطیاو پړه هم په ځان نه مني او هغه هم مقابل لوري ته ور منسوبوي.

۷. کله چې ترې پوښتنه وشوه چې هغه پنځه شیان چې تاسې ته ډېر مهم دي او باید ستاسو شریکباڼ هغه همیش په نظر کي ولري هغه څه وو؟ (٪۸۰) هیڅ نه پوهیدل چې هغه څه دي او (٪۱۰) صرف یو ځواب ویلي، (**٪۴**) صرف دوه ځوابونه ویلي، (٪۶) صرف درې ځوابونه ویلي وو. چې د دغو له جملې نه دا ټکې په ترتیب له شمیر سره عبارت وه له: احترام او محبت(٪۸۰)، زما د کورنۍ احترام(٪۷۰)، اولادونو ته توجه (**٪۷۵**)، مسوولیت درک کول، غوږ نیونه، متعهد او اعتماد لرل وریسې عمده غوښتنې وې.

۸. کله چي ترې پوښتنه وشوه چې ایا تاسو دغه ټکي کله هم خپل شریکباڼ سره شریک کړي وو، (٪۷۰) یې کله هم نه و شریک کړي او (**٪۱۴**) ورسره د جنګ او جګړي په محال شریک کړي وو، (٪۱۰) هغو ورسره د اول ځل جنګ او اختلاف د واقع کیدو نه پس شریک کړي وو، (٪۸) ورسره په ارام حالت کې شریک کړي وو او (٪۶) هغو ورسره د واده نه مخکې شریک کړي وو. د دی معنی داده چی زمونږ د ټولنی ډیره کمه فیصدی د واده د د راتلونکي په اړه یو د بل سره خبری کوی، او زیات خلک لا پدی هم نه پوهیږی چې دوی د خپلی میرمنی او یا خاوند نه څه ارزوګانی لري.

۹. د دې پوښتنې په ځواب کې چې هغه پنځه شیان چي تاسې ته ډیر مهم دي چې باید ستاسو شریکباڼ هغه همیش په نظر کې ولري او وه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې نکړي هغه څه وو؟ (۲۵٪) هيڅ نه پوهيدل چې هغه څه دي، (۱۵٪) صرف يو ځواب ويلي و، (۱۲٪)صرف دوه ځوابونه ويلي او(۸٪) صرف درې ځوابونه ويلي وو.

۱۰. چې ترې پوښتنه وشوه چې ايا تاسو دغه ټکي کله هم د خپل ښريکبانې سره شريک کړي وه؟ (۲۰٪) يې کله هم نه وو شريک کړي، (۱۵٪) هغو ورسره د جنګ او جګړې په محال شريک کړي وو، ۱۰٪ ورسره د اول ځل واقع کيدو نه پس شريک کړي وو، (۹٪) هغو سره ارام حالت کې شريک کړي وه او (۲٪) ورسره له واده نه مخکې شريک کړي ول. او د اهميت له مخې دا ټکي عبارت وو له: جنګ او غالمغال نه کول (۲۲) تنه، بې تعهدي نه کول (۲۵) تنه، د مور او کورنۍ سپکاوي نه کول (۲۴) تنه، رټل او وهل نه کول (۱۲) تنه، نا مشروع اړيکې نلرل (۱۰) تنه. نو له دې څخه معلوميږي چې موږ د واده په اړه څومره په تيارو کې ژوند کوو.

لومړي خو موږ له خپل شريکبانې څخه د خپلو غوښتنو په چل نه پوهيږو او که پوهيږو نو بيا يې ور سره شريکو و نه، چې هغوي په دې پوه شي چې موږ ترې څه غواړو او که بيا هغه ورته وايو هم نو د جنګ او جګړې په حال کې يې ورته وايو چې پداسې وخت کې اصلاً د هيچا ماغزه هم د هيڅ شي قبلولو ته تيار نه وي چې دا د ځوانانو تر منځ د تفاهم د غټې ستونزې يوه عمده نمونه ګڼل کيداې شي.

۱۱. کله چې د دوي څخه پوښتنه وشوه چې د دغو ناخوښيو (ناراضيتيو) مسووليت په چا پورې اړوند بولې؟ (۳۵٪) يې خپل ځانونه پړه ګڼل او (۲۵٪) يې خپل شريکبانې نو وګورئ چې مونږ بيا پړې منولو ته هم تيار نه يو.

۱۲. کله چې ترې پوښتنه وشوه چې دوي ځوانانو ته څه مشورې او پيغام لري، ځوابونه يې د تعداد د زياتوالي له مخې په تدريجي توګه په لاندې ډول وو:

۱. ځوانان بايد له يو بل سره د کافي او يوې اوږدې مودې لپاره و پيژني.

۲ـ په کوژدو او ودونو کې زياد مصارف ونکړي.

۳ـ د واده په انتخاب کې پوره دقت وکړي او عجله ونکړي.

۴ـ تر واده پس د کورنيو د مداخلې مخنيوي وکړي.

۵. د تمامو موضوعاتو په اړه تر واده مخکې پوره تفاهم وکړي.

۱۳. کله چې دوي څخه پوښتنه وشوه چې په لاندې کومو برخو کې يې غلطۍ کړي او د هرې يوې علت يې څه و، ځوابونه يې په لاندې ډول وو:

برخه	د اشتباه نوعه	دليل يې
د کوژدن او واده لپاره مناسب وخت	شپږ تنو په کم عمر کې واده کړي و	د کورني فشار او غربت له کبله
د شريکبانې په انتخاب کې	۲۰ کسانو ويل چې اشتباه يې کړې وه	د بې تجربګۍ او د مور او پلار د احترام له امله
په کوژدن کې	۲۲ کسانو کوژده کړې وه او ۱۴ کسانو ډيره مصرفناکه کوژده کړې وه	د رواج او سيالۍ په خاطر، خاصتآ له تربورانو سره د مقابلې لپاره
د نامزادۍ په وخت کې	د ۱۵ تنو دا دوره ډيره ښه او د ۱۷ تنو ښه نه وه، لاکن ۱۵ تنانو يې بيا هم واده وکړ.	لس تنو په خپلو ميړونو او يا ښځو له بل چا سره د اړيکو شک کاوه، لاکن دا يې هيڅکله هم هغه ته نه وه ويلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په مراسمو کې	**۲۵** تنو ډېر لکس واده کړی و	عمده دلیل یې دا و چې (دا زما ډیر ارمان و)
د واده په اولو شپو کې	د ۴۲ تنو شپې او ورځې ښې وې.	موږ راضي او مداخلې کمې وې.
د واده نه ځو موده بعد	د ۲۰ تنو شپې او ورځې ښې وې.	مداخلې ورو مخ په زیاتیدو وې او موږ هم بې تجربې وو
د پلرونو او میندو د مداخلو له امله	په ۲۰ پیښو کې کورنۍ مداخلې موجودې وې چې ۳۸٪ ودونو کې د هلک کورنۍ او په ۲۲٪ پیښو کې د نجلۍ کورنۍ بیځایه مداخلې کولې.	موږ د خپلو والدینو په مداخلو نه پوهیدو. موږ فکر کاوه چې دوي مونږ ته سمه لارښوونه کوله، اما ډیره موده پس پوه شو چې دا مداخلې وې.

۱۴- که تاسو ته بیا چانس درکړل شي په کومو برخو کې به څه ډول بدلونونه راولئ؟ د دوي ځوابونه دا وه چې:

برخه	د بدلون ډول	دلیل یې
د کوژدن او واده لپاره مناسب وخت	۱۲ تنو ویلي وو چې په پاخه سن کې به واده وکړم	ځکه له ژوند نه به مو پوره تجربه تر لاسه کړې وي.
د شریکباڼ په انتخاب کې	د نامزدۍ موده زیاتول	۱۴ تنو ویلي وو چې زه به ډیر دقت وکړم، او اقلآ به یو کال نامزد پاتې شم.
په کوژدن کې	۲۰ تنو ویلي وو چې مصارف به کم کړم	لوړ مصارف د واده نه وروسته ستونزې

		پیدا کوي
د نامزادۍ په وخت کې	۲۴ تنو ویلي وو چې د خپل نامزد سره به زیات وخت تېر کړم	تر څو هغه ښه وپیژنم او په ټولو موضوعاتو به ورسره خبرې وکړم.
د واده په مراسمو کې	۲۳ تنو ویلي وو چې د واده مصارف به کم کړم.	لوړ مصارف تر واده وروسته ستونزې پیدا کوي
د واده په اولو شپو کې	۱۰ کسانو ویلي وو چې ما به زیات وخت رخصت اخستي واي. **۵** تنو ویلي وو چې کاشکې ما یو بل چیرته سفر کړي واي.	ځکه د خپلې میرمنې/خاوند سره به مې ښه وخت تېر کړي وو او یو بل سره به مو ښه تفاهم کړي وو.
د واده نه ځو موده وروسته	۱۲ تنو ویلي وو کاشکې چې مو په واده کې قرض نه واي اخستي.	تر واده پس د قرضدارانو له لاسه ډېر په عذاب وو. د ۸ تنو میړونه د کور او وطن په پرېښودو مجبور شوي وه.
د پلرونو او میندو د مداخلو له امله	۲۳ تنو ویلي وو چې موږ باید د میندو او بلرونو او خسرخیلو مداخلې درک او بندې کړې واي.	موږ اول د دوي په مداخلو نه پوهیدو او چې کله پوه شوو، نو بیا دا اختلافات دومره زیات شوي وه چې ترمیم یې ګران کار و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناسم دودونه او مخنیوي یې:

۱- *ناسم دودونه:*

د واده په اړوند د واده نه مخکې ناسم دودونه: دا ناسم دودونه ډېر زیات دي، د دې لپاره چې هغه ښه تنظیم کړای شو دا ناسم دودونه موږ په درې برخو ویشو:

الف- د واده په اړوند عمومي ناسم دودونه:

دا هغه دودونه دي چې په عمومي توګه د ودونو په اړوند زموږ په ټولنه کې وجود لري او اکثراً یې اوس حتی د منل شویو قوانینو په څېر ځای نیولی دی چې یو شمیر یې دا دي:

۱ـ د ماشومانو ودول په کوچني والي کې: دا هغه ناسم دود دی چې زیات شمیر نجونې او هلکان په ډېرو خامو عمرونو کې یو بل ته او یا هم کله یوه ځوانه نجلۍ زوړ سړي ته واده کېږي.

۲- په وړوکوالي کې ماشومان د نورو خپلو خپلوانو سره نامزادول هم یو بل غټ مشکل دی چې ځینې ماشومانې نجونې د هغوی خپلوانو هلکانو ته په وړوکوالي کې په نوم کېږي او وروسته بیا که د دوی خوښه وي او که نه، باید یو له بل سره واده وکړي؟ دا یو ډېر دردوونکی ناسم دود دی چې ډېرې ناسمې پایلې لري.

دا به بېځایه نه وي چې دلته له تاسې سره د مرغلرې کیسه چې یو ډېره ښه بېلګه ده شریک کړم.

مرغلره زما د یوه دوست لور ده. د نوموړې پلرنۍ کورنۍ داسې ځانګړې رواجونه لري چې په پښتنو کې تر نورو ځایونو څه زیات سخت او درانده دي. مرغلره ډېره هوښیاره او د خدای ښکلا نه برخورداره نجلۍ وه. د هغې پلار او مور نسبتاً ښاري ژوند را خپل کړی

و او په زامنو او لورګانو یې سبقونه ولوستل. مرغلره هم د کالج نه فارغه شوه او اوس نسبتاً پښه پېغله وه. د شاوخوا مرکې هم پرې زیاتې وې؛ خو مور او پلار یې د دې په خاطر چې مرغلره د خپلې کورنۍ نه لرې نه شي، هغه یې د کاکا زوی ته په نامه کړه؛ خو پدې کوژدن کې د مرغلرې موافقه نه وه. هغې دوه دلایل درلودل، یو دا چې د ده د تره زوی شاهباز د دوی سره د وړوکوالي نه په یو کور کې را لوی شوی و او مرغلرې هغه د خپلو ورونو په څېر ګڼه؛ نو هغې ته د شهباز سره مینه کول څه عجیبه او نا مناسب ښکارېدل. دوهم دا چې شاهباز د مرغلرې نه ډېر کشر و، نو دا هغې ته ګرانه وه چې د شاهباز سره واده وکړي. د کوژدن په شپه چې مرغلرې هر څومره وژړل، داد و فریاد یې وکړ؛ مګر پرېکړه یې د نیکه او ابۍ وه هغه یې غاړه ایښودو ته اړه ګڼله. د مرغلرې کورنۍ دا فکر کاوه چې د وخت په تېرېدو سره به مرغلره دا پرېکړه ومني او د شهباز سره به واده وکړي، مګر د مرغلرې پرېکړه هم قاطع وه، ظاهراً یې غبرګون نسبتاً نرم خو په اصل کې پوخ و. د څو کلونو په اوږدو کې بلاخره مرغلرې په خپل مؤدبانه مقاومت، د پلار او مور د هر اړخیز احترام سره سره دا په هغو و منله چې د دې کوژدن نه ډېره (صرف النظر) وکړي، خو دا موضوع هغو ته په کور، کلي او ولس کې ډېره ګرانه وه. مرغلرې به وخت نا وخت زما څخه هم مشوره غوښتله او زه پدې خوښ وم چې هغه ما ته د یو کاکا په سترګه کتل او ټول موضوعات یې را سره په ښتیا او هر اړخیز ډول شریکول. زما او د هغې داسې خوږه ملګرتیا وه چې بېلګې به یې ډېر کمې پیدا شي. زه خوښ پدې وم چې ما هم هغې ته په زغم او استقامت، مګر مؤدبانه مبارزه تېنګار کاوه. زه پدې ډاربدم چې که هغه موضوعات زما نه پټ کړي، هسې نه چې بله ورځ یا زهر وخوري او یا په کومه بله بڼه ځان وژنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

و نه کړي چې دا ډول ځان وژنه په داسې حالاتو کې په ځوانانو کې ډېرې عامې وي؛ خو زه په دې ډېر خوښ یم چې ما وشو کولای چې مرغلرې سره پدې ستونزمنه دوره کې ډېره مرسته وکړم او هغې ته د یوه ښه مشوره ورکوونکي، ملاتړ کوونکي او د اډمن ملګري رول ادا کړم. سره له دې چې مرغلره او شهباز لا تر اوسه دواړه مجردان دي. مرغلرې پدې مبارزه کې درې لاسته راوړنې درلودې:

۱- خپل ناخوښي واده ته تسلیم نه شوه، هیله ده چې یوه ورځ به د خپلې خوښې واده وکړي چې بیا خپل ټول عمر ورسره خوښ او خوشاله وي.

۲. په خپله کورنۍ کې دا ریکارډ مات کړ او نور به څوک په دې کورنۍ کې په بل چا تحمیلي واده نه کوي.

۳- دې په خپل قوم او قبیله کې هم دا وښوده چې څوک باید د خپلو بچیانو سره په زوره د واده سلوک تر سره نه کړي. زه فکر کوم د مرغلرې دغه اصولي مسالمت امېزه؛ مګر اخلاقي جرآت یو لوی انقلاب راوستی دی. هیله ده مرغلره به یو ورځ خپل دغه داستان د نورو سره په تفصیل شریک کړي.

خو د مرغلرې دغې پنځه کلنې مبارزې، ښه سلوک او بلاخره معجزه امېزه بریا د ډېر ستایلو وړ ده، زه خو ورته په ځانګړي ډول د تعظیم سر ښکته کوم.

۳- بدل کول یعني خپله لور یا خور د یو چا زوي ته ورکول او په مقابل کې یې د بل چا خور یا لور خپل زوي او حتی کله کله خپل ځان ته ودول؛ دا یو ازمایل شوي ناسم دود دی. حتی کله چې په یوه کورنۍ کې اختلاف او منازعه یا کړکېچ پیښ شي بیا مقابله کورنۍ هم په عین شان اعمالو لاس پورې کوي او پدې توګه دواړو خواو ته ناستې نجونې یا مېرمنې تر تاو تریخوالي لاندې راځي.

۴- د ښځو لېږل بیرته د خپل پلار یا ورور کور ته: اکثره میړونه چې یې له ښځې نه زړه خفه شي او نه غواړي چې ورسره په خپلو کورنیو ستونزو حتی خبرې هم وکړي او دې غواړي چې بله ښځه وکړي، خپله لومړۍ ښځه په وهلو ټکولو مجبوروي چې د خپل پلار یا ورور او مور کور ته بیرته ولاړه شي او خپل پاتې عمر هلته د یوه مجرم انسان په توګه کړي. دغه رنګ وګړي اکثره هڅه کوي بله ځوانه نجلۍ واده کړي او نوي ژوند شروع کړي چې په دا رنګ حالاتو کې هغې اولی ښځې ته حتی طلاق هم نه ورکوي، چې هغه هم د خپل ځان د راتلونکې لپاره کوم بل شخص سره واده وکړي، دا یو له هغو غیر اخلاقي اعمالو څخه دي چې د ښځې ژوند بربادوي.

زه د دې یو ښه بېلګه په خپله کورنۍ کې درکوم. زما یو کاکا و چې هغه عسکري صاحب منصب و او په کابل کې اوسېده. ده ته یې پلار خپله وربره چې زموږ د پلار د تره کور کې ده واده کړه. نه پوهېږم چې څه وجه به وه خو د دوی (مېړه او ښځې) ګذاره سره ډېره خرابه وه. کاکا به مې هره ورځ خپله ښځه وهله او راکشوله، ولې علت یې هیچا ته هم معلوم نه وه. سره له دې چې زما د کاکا دغه ښځه ډېره ارامه او دروند خویه وه، خو د خاوند او د دې سره لکه د پیشو او پړانګ نه لګېده. بلاخره مې تره دا ښځّه له کابل نه بېرته د پلار کور ته راواستوله او تر یوه ډېر وخته زموږ دا کاني زموږ د نیکه په کور کې لکه د یوې بندۍ په توګه اوسېدله، مېړه یې په کابل کې بل واده وکړ او بیا بلکل کلي ته رانغی. دوهم واده نه یې بچیان وشول، مګر د خپلې ټولې کورنۍ سره یې هم اړیکې پرې کړي. په دغه ټوله لویه ۱۰۰ کسیزه کورنۍ کې یوازې زما سره د ده تعلقات ښه وه او زه یې خپل کور ته (د دوهم واده نه پس) پرېخودم او بس. خو وروسته بیا په کورنۍ کې د ودونو یوه بله دوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغله او زما نیکه په یوه شپه **۲۲** هلکان او نجونې په کورنۍ کې پرته له دې چې هغه هلکان او یا هغه نجونې خو لا څه چې د هغوی پلرونه او مېندې هم خبرې نه وې، یو بل ته په نکاح کړل. په دوی کې یې زما یوه خور هم د همغې کاني یو کشر ورور ته په نکاح کړه او د هغې تره یوه ځوانه لور یې زما پلار ته په عوض کې د دویمې ښځې په توګه په نکاح کړه. سره له دې چې زما پلار **۴۵** کلن و او په خپل واده او کور کې ښه خوشحاله و او هېڅ یې بله ښځه نه غوښته؛ خو د پلار له وېرې یې هېڅ هم نه نشو ویلای. زما ورور ته یې هم زما د بل تره لور په نکاح کړه.

بابا ډېر تریخ سړی و، هېڅ د هغه پرېکړه نشوه ماتولی او نه یې ترې پوښتنه کولای شوه. یوازې زما یو یاغي کاکا و چې هغه ته به یې په کورنۍ کې مارشال وایه (دا بېسواده ولې زورور او جنګي سړی و). دا ښه و چې زه وړوکی وم او له دغه جنجال نه خلاص شوم، خو چې کله مې د بابا نه د دې پوښتنه وکړه چې دی ولې دا کار کوي، زه یې یو دوه بینته (ډانګی) وو هلم خو را ته یې ازادي راکړه او وې ویل چې څه ورک شه او ته دې بیا ښځه په خپله خوښه وکړه) البته دا به د همغې خبرې اغېز و چې زه کله هم مور او پلار ښځې کولو ته اړ نه وېستم او نه یې زما د خوښې پرته ما ته واده وکړ. په هر حال زما خور چې هغه بل تره زوی ته چې زما د هغې کاني ورور و- زما کاکا ته واده شوې وه او هغه پرېښې وه- نو زما د خور مېړه هم د خپلې ښځې سره بدې ورځې را واخیستې او پرته له دې چې زموږ د خور کومه ګناه وي هغه به یې بې ناحقه وهله او بلاخره یې هغه پرېښوده او دوه کوچني ماشومان یې ترې ستانه کړل او زما خور (خپله ښځه یې) د خپلې خور د قصد په ځواب کې زما د پلار کور ته راواستوله. دا خور هم لکه زما د کاني په څېر بې له کومې ګناه د یوې بندۍ په څېر شپې تېرولې تر هغې چې یې

زوی زلمی شو او واده یې وکړ او بیا د کور او ولس د پېغور او شرم په وجه راغی او خپله مور یې خپل کور ته بوتله.

نو وګورئ چې څنګه **۲۰** کاله پس هم زما خور، زما د هغه تره د بدو او ظلمونو ښکار شوه او پدې ډول د دواړو ژوند تباه شو.

۵- د یو نارینه له خوا په یو وخت کې د دوو، درې حتی څلور ښځو نکاح کول: دا عمل چې اسلام ورته پوره جواز ورکړی خو په دې شرط چې خاوند وکړای شي د مېرمنو ترمنځ د هغوی د حقونو انډول وساتلی شي نه داسې چې لکه زموږ د ټولنې اوسني حالت چې ډېری دا رنګ زیاتو ودونو والا په کې نه عدالت تامینولی شي او نه یې د ناګرانې مېرمنې په حقونو پایمالېدو خوا بدېږي؛ د داسې ودونو کول؛ بلکل پرځای پرېکړه نه ده او نه اسلامي شریعت د داسې اشخاصو لپاره د زیاتو ودونو کولو اجازه ورکوي.

۶- په ښځو د ولور اخستل: دا یو بل هغه ناروا کار دی چې زموږ په ټولنه کې نه یوازې دا چې په ډېر شدت رواج لري بلکې ورځ په ورځ زیاتوالی مومي. دلته دا مهمه ده چې د مهر او ولور فرق واضح کړو.

مهر هغه پیسې دي چې خاوند یې ښځې ته د نفس د اختیار ورکولو په مقابل کې ورکوي چې دا پیسې د همغې ښځې حق دی نه د هغې د پلار، ورور یا بل چا او باید همغې ښځې ته ورکړل شي، پداسې حال کې چې ولور معمولاً د ښځې پلار، یا ورور اخلي او ښځې ته پکې څه نه ورکوي. دا نوع ولور ناروا او غلط کار دی.

۷- جهیز: جهیز له هغه سامان الاتو څخه عبارت دی چې د نجلۍ د کورنۍ لخوا نجلۍ ته په دې نیت ورکول کېږي چې له خپل ځان سره یې د خاوند کور ته یوسي. سره له دې چې د جهیز مسله په افغانستان کې دومره خاص رواج او اهمیت نه لري او اکثراً د هلک کورنۍ د هغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنه هم نه کوي، په ځينو نورو هيوادونو کې لکه پاکستان، بنګله ديش او هندوستان کې يو لوي مشکل دي چې د هلک د کورنۍ له خوا د نجلۍ په کورنۍ ايښودل کېږي. دغه ډول دروند بار متاسفانه د ګڼو نجونو د کورنيو ملا ور ماتوي او نه شي کولاي چې په لوڼي په خپل وخت واده کړي، مګر په افغانسان کې بيا برعکس د زيات ولور له کبله خلک واده نشي کولاي.

٨- طويانه يا د واده مصارف: دا هغه مصارف دي چې اکثراً د نجلۍ د کورنۍ له خوا په هلک ايښودل کېږي چې پدې کې د هوټل پيسې، د ډوډۍ نوعيت او د ميلمنو تعداد ډير اثر لري. دغه د طوياني پيسې هم د واده هغه لوي مصارف تشکيلوي چې اکثراً ځوانان يې له توانه نه شي وتلاي او پدې وجه له ودونو پاتي وي.

دو هم : دد واده په وخت کې ناسم دودونه:

دا هغه ناسم دودونه دي چې اکثراً له خواستګاري (مرکې) څخه نيولې بيا د واده ترشپې پورې ترسره کېږي چې پدې کې ځينې داسې ناسم او کړاو پېښوونکي دودونه شامل دي چې هغه خصوصاً د هلک شخصيت ته زياته صدمه رسوي.

١ مرکه:

دا هغه دود ديزه کړنه ده چې د نجلۍ تر غوره کولو وروسته د هلک د کورنۍ له خوا څو کسه د نجلۍ کورته د هغې غوښتلو لپاره ليږل کېږي. د مرکو مشکل دا دي چې ډېر کله حتي که موافق هم وي د هلک کورنۍ ته هاغه دغه بهانې کوي او په څوڅو ځله ور تللو يې مجبوروي. دوهم مشکل دا دي چې په کلتوري لحاظ د نجلۍ د کورنۍ له خوا هلک ته مرکه نشي ليږل کيداي چې دا د نجونو د انتخاب په برخه کې غټه ستونزه جوړوي، يعني يو شمير زياتې جنکۍ د هلکانو د انتخاب نه محروموي.

٢. د نکريزو شپه:

دا هغه رواج دي چې هلک د لومړي ځل لپاره د نجلۍ کور ته ځي او دوي دواړو ته نکريزې لګول کېږي. دا يو نوي دود دي چې يوازې تر ښارونو محدود دي او کليوالو سيمو ته يې لا لمن نه ده غزېدلې.

پدغه ډول محفلونو کې او يا پرته له دې کله چې هلک په جلا بڼه لومړي ځل د نجلۍ کور ته د ورتګ په وخت کې د هلک نه بوټان پټوي او بيا هلک مجبوروي چې هغې جلۍ ته چې معمولاً د هلک کومه خينه (د ښځې خور) يا کومه بله نږدې خپلوانه وي بايد يو څه پيسې ورکړي تر څو ترې بوټان بيرته ترلاسه کړي.

۳. په ځینو ځایونو کې دود وي چې هلک په کټ یا ځوکۍ کې کینوي او هغه بیا د خپلو همزولو له خوا پورته، پورته اچول کېږي دا یو بل ناوړه دود دي چې ډېر کله د هغه ځلمي لپاره ناارامه کوونکي وي.

۴. د ښځې بوټان یا څپلۍ نه ویستل: دا هم یو کلیوالي رواج دي چې کله ناوې خپل نوي کورته راشي نو بیا په خپل تخت کې خپلو بوټانو سره ناسته وي او داسې توقع کوي چې میړه یې باید له پښو بوټان وباسي. د دې ولسي معانا دا ده چې ښځه په خاوند ور زوره وره شوه، دا یو منفي دود و چې اوس یې لمن مخ په ټولېدو ده.

د اولادونو د ودونو په برخه کې د دوی د مور او پلار نقشونه او حدودات:

پدې کې هیڅ شک نشته چې که پلار او مور د اولادونو په ودونو کې لوړ صلاحیتونه لري نو درانده مسوولیتونه هم لري چې له خپلو اولادونو سره د دوی د واده د شریکباڼ د انتخاب په برخه کې خورا زیاته مرسته او مؤثر کومک وکړي. هر مور او پلار غواړي چې زوی یا لور دې د ښه واده او ارام ژوند خاوندان اوسي، کله نا کله بیا د زوی او لور د خوشحالۍ او راتلونکي په نسبت یې پلرونه او میندې د خپل ځان ګټې مهمې او ضروري ګڼي او د دوي د پرېکړو اساسي معیار پدې ولاړ وي چې څرنګه به د ده د زوی او لور د شریکباڼ غوره کول د دوي لپاره راتلونکي کې د ښو روابطو او عزت زمینه برابره کړي. همدا وجه ده چې ډېر کله مور غواړي چې خپلې لور یا زوی ته په خپلو خپلوانو کې واده وکړي او پلار غواړي چې برعکس بیا په خپلو خپلوانو کې ورته واده وکړي، ځکه خو دلته د یو ټکر رامنځته کېدو وېره لري او دا وېره بیا د لور په نهیلۍ تمامېږي چې د وخت په تېرېدو دا نهیلي په کینه او کورنیو ستونزو اوړي او دا یو ډېر ناقص او غلط کار ځکه دي چې د هغوي زوي، لور یا ښځه یا خاوند یو بل نشي درک کولای.

غواړم پدې برخه کې ستاسو جدي توجه راواړوم، چې په دغسې حالاتو کې دغه ډو منفي او ناسمو غبرګونونو ته په کلکه متوجه اوسئ او یا هم کله کله داسې کیږي چې دوي دغه ناهیلیتوب د دې باعث کیږي چې له خپلې ننږور یا زوم څخه تر اندازې زیات توقعات کوي او د دې پرځای چې د هغوي په منځ کې د واده د مؤفقیت او خوښۍ لپاره خپله مرسته وړاندې کړي هغوي په مستقیمه او یا غیر مستقیمه توګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځان په لور د تمایل او ځان ته په تابع کولو مجبوروي او چې کله بیا پدې مؤفق نشي نو بیا خپل اولاد د هغه د شریکبانۍ په ضد تحریکوي او راز راز پلمې ورته جوړوي. له بده مرغه دا رنګ وضع بیا د ښځې او خاوند په منځ کې د اختلافاتو او جنجالونو زمینې برابروي، چې کله ناکله خواښې او خسر حتا د خپل زوم او نږور د ګټو او ارزوګانو په خلاف دوي له خپل ځان سره په ګډه او سیدو (استوګنې) او له دوي څخه په هر اړخیز مطابعت کولو مجبوروي، چې دا هم عموماً ښه کار نه دي. همدا راز کله ناکله نور خپلوان او یا همسایه ګان د نوو واده شویو وګړو د سادګۍ نه استفاده کوي او دوي د خواښې، خسر او نورو په وړاندې تحریکوي، چې ځوانان باید دې موضوعاتو ته هم جدي پاملرنه وکړي، چې د نورو په شیطانت په خپله کورنۍ کې د جنجالونو د پیدا کیدو سبب نه شي.

غواړم چې د دغه ډول بې ځایه مداخلو منفي او خرابو نتایجو ته د ځوانانو او پیغلو پام راواړم.

خپل خاوند یا میرمن څخه د خپلو غوښتنو په باره کې احساساتي برخورد مه کوئ او صرف پدې خاطر چې خپل مور او پلار خوشحاله کړئ او یا خو هغوي ته داسې ښکاره کړئ چې تاسې په خپله ښځه یا خپل خاوند زورور یاست خپل شریکبانۍ د یو لړ غیر ضروري او غیر عملي شیانو په منلو او سرته رسولو مجبوروي. دا یو فوق العاده غلط او خطرناک عمل دي. هره ښځه او خاوند د دې په خوا کې چې د خپل مور او پلار سره خپله مینه او احترام په کافي اندازه وساتي، مګر دي نه باید چې یوازې او یوازې خپل پلار، مور او کورنۍ ته متوجه وي، بلکې د خپلې مینې یوه برخه باید د خپل شریکبانۍ او د هغه د کورنۍ خواته هم بېله کړي. کله چې ستاسو مور او یا هم پلار تاسې د خپل

شریکبانۍ په ضد هڅوي، تاسې باید د دې مسایلو اصلي عوامل وڅیړئ او په نا اګاهانه توګه ځان د هغوي د هرې خبرې په منلو مجبور نه کړئ.

د مثال په ډول: تاسې تازه واده کړی د هلک مور او پلار غواړي چې تاسې دواړه د اختر ورځې له دوی سره تیرې کړئ لاکن ستاسې د شریکبانۍ (ښځې) خپلوان غواړي چې تاسې دواړه دغه خوږې ورځې د هغوي تر څنګ تېرې کړئ. متاسفانه اکثراً خلک دغه موضوع یو طرفه حل کول غواړي او توقع کوي چې صرف د ده د خپلوانو غوښتنې ته دې توجه وشي. اما د هغه بل جانب نظر او توقع تر پښو لاندې کوي چې دا سم کار نه دي او زما په نظر د حل ښه لاره به یې دغه لاندې درې پیشنهادونه وي:

۱- کوښښ وکړئ چې دواړه په ګډه د اختر یوه موده له یوې کورنۍ سره او پاتې موده له بلې کورنۍ سره تېره کړې. البته د حساس وخت په نظر کې نیولو سره که یو ځای سره خاص او مهم وخت (لکه د اختر لومړۍ ورځ) تېروي بیا د بل ځای سره زیات وخت تیر کړي. مثلاً د اختر لومړۍ ورځ به د اختر د دوهمې او دریېمې ورځې سره یو شان برابره نه وي نو لومړۍ ورځ چې اکثراً مهمه وي په یو کور کې تیره کړي بیا دوهمه او دریېمه ورځ په بل کور کې تېره کړي.

۲- د دغو ورځو تبادله په نظر کې ونیسئ. مثلاً که د کوچني اختر لومړۍ ورځ د خاوند له خپلوانو سره تېره کړئ، د لوي اختر لومړۍ ورځ بیا د ښځې له خپلوانو سره تېره کړئ او یا هم کال ته د دغه تقسیم اوقات سرچپه عمل وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که پدې اړه سره موافقې ته ونه رسیدئ بیا خپله دغه ورځې ځانته سره ګډې تېرې کړئ او د دواړو کورونو ته له تللو څخه صرف النظر وکړئ چې دلته دا د مشکل د حل ښه لاره نه بلکې اخري لاره به وي.

همدا راز میندو او پلرونو ته توصیه کیږي چې دغه اساسات په نظر کې ونیسي او خپل اولادونه پدې توګه په داسې شرایطو کې وا نه چوي چې د دوي خوښې د هغوي په منځ کې د اختلافاتو سبب شي.

په مختلفو مراسمو کې د دواړو خواوو ترمنځ تعادل ساتل اړین دي. که تاسې خپل مور او پلار سره د ځینو مراسمو په ګډون کې برخه اخلئ نو کوښښ وکړئ چې همغه ډول ګډون د خپل شریکباڼ د خپلوانو په مراسمو کې هم تر سره کړئ، هسې نه چې خپل شریکباڼ د خپلو خپلوانو مراسمو ته په ورتللو مجبوروئ مګر خپل ځان په کې مکلف نه بولئ.

ددغه ډول جنجالونو د مخنیوي لپاره به غوره وي چې د یو اړخه له خپلوانو سره د برخورد طریقې یادداشت او کوښښ وکړئ چې له هغه بل اړخ سره هم معادل سلوک وکړئ، که د کوم شخصي معذرت له کبله مو په ټاکلي وخت کوم مراسم تر سره نه شو کړای، کوښښ وکړئ چې معاوضه یې ژر او په اصولي توګه وکړئ.

راځئ چې لومړي دا موضوع د ښځې په انتخاب کې اولادونو ته د نظر ورکولو یا له دوي څخه د نظر اخستلو په اړوند اجراتو کې وګورو. موږ اکثره میندې او پلرونه د خپلو لورګانو په ورکولو یا زامنو ته په ښځه کولو کې اولادونو څخه یا هیڅ پوښتنه نه کوو او یا له دوي نه پوښتنه کول ډېره سرسري وي. حتي ځینې خو خپل اولادونه لا په صغارت کې نامزادوي، چې بیا دوي په غټوالي کې مجبوراً هماغه چا سره واده

وکړي او پدې ترتیب د اولادونو نظر د هغوي د ژوند د شریکباڼ د انتخاب په برخه کې بالکل لرې پاتې کېږي.

پدې کې هیڅ شک نشته چې پلرونه او میندې د اولادونو ودونه د خپل ژوند د یو شمېر تجاربو په رڼا کې ترسره کوي او د دوي له نظره هغه څوک چې دوي یې مناسب ګوري فکر کوي چې هغه به ښه او مناسب انتخاب وي. اما د شریکباڼ په انتخاب کې دوه اساسي اړخونه مهم دي، یو دا چې د شریکباڼ کورنۍ او خوي او اخلاق یې د هغې کورنۍ لپاره د قبول او قناعت وړ وي، چې دا موضوع واضحاً پلرونه او میندې ممکن د ځوانانو په تناسب ښه درک کړای شي. نو دا به بهتره وي چې د هلک او نجلۍ لپاره د شریکباڼ د کورنیو په انتخاب کې د مور او پلار ونډه جدي او اساسي وګڼل شي.

دوهم اړخ د هلک او نجلۍ په قد او قوارې پورې اړه لري. د دوو ځوانانو ترمنځ په واده کولو کې د دوي له یو بل سره مینه او علاقه لرل او یو بل ته جذابیت او د زړه کششوالي فوق العاده مهم او با ارزښته مسله ده. پدې اړه ښایست او ښکلا یو اساسي اصل دي. ښایست او ښکلا کوم ټاکل شوي معیار نه لري، ممکن یو څوک د یو چا له نظره ډېر ښکلي اما د بل چا له نظره ډېر بدرنګه وي، هرڅوک د یو ځانګړي کیفیت له مخې د یو چا په لیدو هغه ښه درک کولي شي او د یو چا خوښه د بل لپاره ډېره د قناعت وړ هم نه شي اټکل کېدي. د انګلسي ژبې یو متل دي چې وایي: The beauty is in the eyes of beholder (ښایست په شخص کې نه بلکې د کتونکي په سترګو کې دي) نو د واده د دې اړخ صلاحیت او امتیاز باید همیش ځوانانو ته پرېښودل شي.

ځکه خو یو شاعر هم وایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ معيار توپير د مينې دود کې نشته
هسې روح مې ستا په روح باندې مين دي

په شريعت کې هم په همدغه ټکي ډېر تاکيد شوي چې هلک او نجلۍ بايد يو له بل سره وګورئ چې يو بل ته په زړه پورې او د مينې وړ وي. نو زموږ له نظره به ښه دا وي چې د اولادونو شريکباڼ په پرېکړه کې زيږنوال او ځوانان په ګډه دا انتخاب وکړي او ځوانان دې ته وهڅول شي چې په جرآت سره خپلو والدينو سره د خپل انتخاب په اړه خبرې وکړای شي. زموږ مشوره به دا وي چې والدين خپلو اولادونو ته له ټاکلي شخص سره د مخامخ ليدو کتو لپاره ابرومنده او مناسبې زمينې برابرې کړي.

بله مهمه موضوع دا ده چې خپل اولادونه د واده په اړوند په يو شمير نورو موضوعاتو او فيصلو کې هم دخيل کړئ، دا ځکه چې دا د هغوی واده دی نه د هغو د زيږنوالو. دوی بايد دا واده د خپل ژوند د ارمانونو هينداره کړي نو دوئ ته اجازه ورکړئ چې د واده د يو شمير نعمتونو په برخه کې لاسرسي ولري، مثلاً د واده مراسم چيرته نيسي څومره ميلمانه دعوت کوي، کوم هنرمند راغواړي او داسې نور. تاسې کولای شئ چې بيا د دوی د دغو واړانديزونو په اړه خپل نظر هم ورته وواېئ او د دوی په نظرياتو کې چې کومې ستونزې تاسې ګورئ نو هغه ورسره په ارامه بحث کړئ.

يوه بله مهمه موضوع دا ده چې تاسې بايد تر هر څه دمخه خپل اولادونه دې ته اماده کړي وي چې دوی د خپل واده يوه برخه مصارف پخپله تهيه کړي. د دې موضوع لپاره به ښه خبره دا وي چې تاسې هم د واده په اړه تياري برخه چې پدغه کتاب کې ليکل شوې لوستې وي او ځوانانو ته هم خاصتاً هغه څوک چې د واده په نوبت ولاړ وي مخکې له

مخکې توصيه کړې وي چې هغه هم دا برخه ولولي. ولې که تاسې ډېر شتمن خلک هم ياست په خپلو اولادونو د واده د مصارفو يوه برخه کيږدئ، دا کار دوه ګټې لري:

لومړی دا چې دوی با مسووليته تربيه کېږي او په خپل ژوند کې د پيسو د ګټلو ترڅنګ د پيسو د ساتلو هنر هم زده کوي. تاسې باور وکړئ چې د پيسو د پيدا کولو څخه د پيسو ساتل مشکل کار دي.

دوهم دا چې دوی لدې کبله چې په واده کې مستقيماً ونډه اخلي ممکن تر يوه حده خپل ځان راحت محسوس کړي. دا چې د واده نه پس بيا هم پلار هغه ځوان پلار او مور ته د پيسو لپاره لاس غزوي دا د يو ځوان په روحيه او کورني ژوند په مؤثريت ډېر تاثير اچوي. د واده د مصارفو په اړوند خپل اولاد ته داسې څرګنده کړئ چې ستاسې توان ټولو مصارفو ته نه رسيږي؛ نو هغه دې ته وهڅوئ چې له خپلو ځينو ملګرو څخه قرض وغواړي. دا موضوع هم دوه ګټې لري، اول دا چې ځوانانو ته د دې ښه پته لګيږي چې ممکن ډېر لږ ملګري ورسره مرسته وکړئ؛ نو هغوی د پيسو په ارزښت پوهوي.

دوهم دا چې په ملګرو او دوستانو کې حقيقي او لافو ملګري ورته معلوميږي، چې دا امتحان سړي هر وخت نشي تر سره کولای.

په وداه کې يو څه نقدي پيسې د خپل اولاد په اختيار کې ورکړئ چې هغه په ځينو مراسمو کې په درسته توګه مصرف کړي، ښه به دا وي چې د واده د مراسمو په اوږدو کې ټول هغه موضوعات چې د نقدو پيسو د مصرف ځايونه دي بايد دوی ته وواياست او په هر ځای کې د مناسبې اندازې مصرف حدود هم ورته وواياست.

ځوانان پدې پوهه کړئ چې خپلې پيسې وړې کړي او هميشه له ځان سره څه وړې (ماتې) پيسې ولري ترڅو مجبور نشي چې د لږو پيسو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای کې غټ لوټ (نوټ) استعمال کړي. حتی دا به ښه وي چې خپلې پیسې په دوه یا درې برخو وویشي او د هر پروګرام لپاره محدودې ټاکل شوې اندازه پیسې په یو ټاکلي جیب کې ولري او صرف هماغه استعمال کړي.

واده د پیسو سیلاب دی، که مو لږ لاس سست کړ ډېرې زیاتې پیسې به درنه مصرف شي او که مو په هر ځای کې لږې لږې ذخیره کړې؛ نو ډېرې پیسې به سپما کړای شئ چې دا به مو بیا په ډېرو مهمو ځایونو کې په کار راشي. ځوانان پدې وپوهوئ چې د پیسو لرل حتماً پدې معنا نه دي چې هغه دې ټولې مصرف کړئ؛ بلکه دا پدې معنا دي چې د هغه عزت او قدر وساتل شي.

د واده نه پس د خپلو بچو سره خپلې مالي مرستې دفعتاً مه بندوئ، ښه به دا وي چې اقلاً په اونۍ کې یو ځل د هغوی سره مالي محاسبه وکړئ. البته دا محاسبه باید ډېر په احتیاط سره وشي چې هغوی د کموالي احساس ونکړي، دغه راز به له بلې خوا د حساب ورکولو تر اثر لاندې هم وي. که ضرورت و؛ نو اقلاً د واده نه پس تر درې میاشتو ورسره یو څه مالي مرسته وکړئ، لاکن هغوی باید دا اطمینان ونه لري چې دا پیسې به حتماً ورکول کېږي او په هر ځل چې پیسې ورکوئ داسې ورته وانمود کړئ چې دا اخري پیسې دي.

بله هغه موضوع چې والدین پکې د اولادونو د ودونو په بریا کې ښه رول ادا کولای شي هغه د دوی د یو شمیر غیرعملي توقعاتو لرل دي. زیږنوال باید پوه شي چې دوی واده خپل اولاد لپاره کړي دي نه دا چې د خپل ځان لپاره؛ نو دوی باید خپل اولاد ته اجازه ورکړي او مناسب چاپیریال ورته برابر کړي چې د خپل شریکباڼ سره ورو-ورو عادت

واخلي او د دوی والدین باید د ده په شریکباڼ خپل یو لړ صلاحیتونه او امتیازات ور ونه تپي.

اکثراه میندې او پلرونه خپل زوی یا لور ته داسې تدریس کوي چې خپل شریکباڼ باید د زور او فشار له لارې تر کنترول لاندې راولي او حتی هغه دې د خپل مور او پلار هر ډول غوښتنو منلو ته اماده کړي چې دا یو لړ اضافي او غیرې ضروري تحمیلي شیان دي چې دا د دوو واده شویو ځوانانو ترمنځ د مینې د کموالي سبب کېږي. نو والدینو ته په کلکه سپارښتنه کوو چې د داسې ډول مداخلو څخه په کلکه ډډه وکړي.

***

[واده د ژوند داسې یو تصمیم دی چې په هغه کې اشتباه کول له خپل ژوند سره لوبې دي نو راځئ چې په ګډه د ناسالمو ودونو مخنیوی وکړو.]

دویم څپرکی
تر واده وړاندې موضوعات او مسؤلیتونه

د واده مراحل، چارې، رواجونه، ستونزې او مشورې:

واده یوه اوږده پروسه ده چې له مرکې کولو نه شروع او تر واده وروسته په یو شمیر دودونو او دستورونو پورې دوام کوي.

ډېر ځل ځوانان(هلکان او نجونې) د واده په مراسمو کې په ناخبرۍ سره د داسې کړو وړو سره مخامخ کېږي چې هغوي ترې هیڅ خبرتیا نه لري او نه یې ورته کومه اماده ګی نیولې وي. چې دا بیا په هغه ټاکلې موقع کې د هلک یا جلۍ د حیرانتیا او کله کله هم د خجالت سبب کېږي.

نو پخوا تر دې چې د دې موضوع په اړه مشورو او بحث ته داخل شو راځئ د څو کسانو د ودونو په اوږدو کې حیرانونکي پیښې ولولو:

۱–زه چې کله شل کلن وم زما پلار په لغمان کې ټوکر پلورنه (د رخت خرڅلاوي کاوه) هره جمعه به د نوي رخت د خرڅ او د زړو پیسو د راټول لپاره هلته تـه. پلار مې د کار و بار په بهانه یوځل زه د لغمان مرکز (مهترلام) ته واستولم چې د هغه ځای له هټیوالو څخه پیسې راټولې کړم او کورته یې راوړم، دا یې هم راته وویل چې د شپې زما د دوست (احمد) کورته لاړشه شپه به هلته وکړې او سهار به راشې. ما همداسې

وکړل ، زه هیڅ پوه نه وم چې زما پلار غوښتل چې ما هغه دوست او ممکن د هغه لور ته وښیي چې بیا دي زما لپاره پرې مرکه وکړي. پـدې راز ډېر کلونه پس زه پوه شوم چې کله مې مور راته د هغې کورنۍ د نجلۍ د کوژده کولو په اړه وویل او زما نظر یې وغوښت خو ما موافقه ونه کړه.

۲–پنځوس کلن خان محمد وایي: ما په پاکستان کې واده وکړ، زه هیڅ نه پوهیدم چې واده کې څه ډول کړه وړه شامل وي، د واده په شپه له داسې کارونو سره مخ شوم چې حق حیران وم څه وکړم او چیرته وتښتم. خبره به رالنډه کړو.

په ما هم د متوسطې او لیسې د دورې راهیسې مرکې او جرګې را روانې وې. اکثره زموږ په خپلوانو کې داسې ښکلې نجونې وې چې د هغوي کورنۍ هم غوښتل چې لونې یې ما سره واده وکړي. ځینې کورنۍ به چې زما د پلار او مور خوښې شوې، بیا به یې ماته د مور په خوله وویل چې درته ښځه کوو. یو څو نجونې خو پکې داسې هم وې چې زما هم ډیرې خوښیدې چې واده ورسره وکړم، نه پوهیږم په څه وجه به ما تعلیم او بیا تحصیل ته ترجیح ورکوله، دې چارې به بیا هغوي ته دا معانا لرله چې زه واده کول نه غواړم، زما توجه تعلیم ته وه ما نه غوښتل په مکتب کې خپله اعلي درجه دلاسه ورکړم، مورته به مې ویل: زما د واده په اړه فکر هم مه کوئ ما پرېږدئ چې درس ولولم. پدې ډول مې تر دولسم ټولګي پورې ډېر ښه چانسونه له لاسه ورکړل. بیا چې کله فاکولته کې داخل شوم، دا مرکې او غوښتنې لا زیاتې او څه نورې هم خوږې شوې، مګر زما بیا هم هروخت مور ته همدا بهانه وه چې زه فاکولته لولم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوړي په رخصتۍ کې وه چې يوه ورځ ښار ته ولاړم د پوهنتون د ليلي امر چې زما يو دوست و راته وويل چې (تا ته يو ليک راغلي دي). هغه راته ليک راکړ، حيران وم چې دا ليک به د چا وي؟ کله چې مې ليک پرانيست و مې ليد چې په طلايي کاغذ د ډېرو ښکلو ګلونو سره په ډېره مينه او ښکلې خط ليکل شوي و. پوه شوم چې د اخو د کومې نجلۍ ليک دي، فوراً رستورانت ته ننوتم، پداسې حال کې چې لاسونه مې رېږدېدل د ليک په لوستلو مې پيل وکړ. حق حيران شوم چې زه او نجلۍ؟ زه او دا دومره صفتونه؟ زه او په ما د داسې يوې نجلۍ مينېدل چې زه نه پوهېږم هغه څوک ده او څنګه ښکاري؟ په فکرونو کې ډوب او د حيرانتيا سره لړزيدم کورته روان شوم، په بازار کې مې يو بل ملګري راباندې غږ کړ: ډاکتره ! سترې مشې مو سره وکړه، رانه يې و پوښتل کلي ته ځې؟ ورته و مې ويل هو. هغه چې زما د کلي و او زما ښه ملګري و راته يې وويل: زه هم ځم خو راځه زما در سره يو څه کار دي. يوه رستورانت ته يې وردننه کړم او چاي يې راوغوښت، بيا يې راته وويل: يو پټ سوال او ځواب درته لرم، زما په دفتر کې يوه نجلۍ ده هره ورځ له ما نه ستا او ستاسې د کورنۍ په اړه ډېرې پوښتنې کوي، اوس يې رانه وغوښتل چې ډاکتر ملت مل ته وو ايه چې يو ځل دفتر ته راشي. د دې خبرې په اوريدو سره زه لا حيران شوم چې په يوه ورځ له دوو مختلفو لارو د يوې نجلۍ پيغام راته راځي او قسم چې زه نه پوهيدم چې هغه څوک وه، څنګه ښکاري او څنګه ما پيژني؟ نو باور وکړئ چې تبې ونيولم، په ليک کې يې راته ليکلي وو چې زه يې د نارنج ګل په مشاعره کې ليدلي وم او له همغې ورځې يې خوښ شوي وم. دا نو يو بل ازمېښت او سره لړي وه چې په زړه مې راننوته، نه پوهيږم چې ما هغه ته په ځواب کې څه وويل.

له يوې خوا شرميدم او له بلې خوا حق حيران وم، ځکه زه لا تر دې وخته پدې نه پوهيدم چې مينه څه ته وايي؟ او تر ټولو دا راته عجيبه وه چې د هغه وخت معمول خبره داوه چې هلک به نجلۍ ته وړانديز کاوه، مګر دا چې يوه نجلۍ يو هلک ته ليکي چې زه په تا مئينه يم او بيا را ته د نارنج ګل مجلس ښيې چې زه يې هلته ليدلې وم. هو دا زما په ياد وه چې زه د خپې يوه ملګرې سره دغي مشاعري ته تللی وه، چې د هډې په فارم کې جوړه شوي وه، هوم هلته ډېرې جنکۍ هم راغلي وې او په مخکې قطارو کې ناستې وې، خو په هغه ټول مجلس کې زما دا په ياد هم نه راځي چې ما دې کومه نجلۍ سره مخ په مخ ليدلې هم وي.

اصلاً دا نجلۍ زما د يو ملګري خور وه او زه به کله کله د هغوي کورته تلم، خو په هغې کور کې دومره جنکۍ وې چې د يوې او بلې فرق کول هم ګران ول. ما چيرته هم د هغې کورنۍ نجونو ته داسې په ځير او يا مطلبې سترګو کتلي هم نه وو. په هر حال ريښتا درته وايم له هغې نجلۍ سره مې ملګرتيا شوه، وخت نا وخت به مو سره پټ ليدل کتل کول. بالاخره د يو دوه کلو ملګرتيا وروسته راته هغې نجلۍ د واده کولو وړانديز وکړ، تاسې پوهيږئ چې سره لدې چې د **۱۳۵۱-۵۲۱۳** هجري کلونو په اوږدو کې په افغانستان کې نسبتاً ډېره ازادي وه، د دې امکانات وو چې هلکان او نجونې په آزاده توګه سره وګورې را وګوري او يا ځينو رستورانتونو ته د ډوډۍ خوړلو او يا هم ځينو پارکونو کې سره په ګډه چکر ووهي چې مونږ به هم کله کله د جلالاباد دی ښکلو باغونو او پارکونو ته سره يو ځای خو د بلدو خلکو نه په پټه تللو او خوندونه او مزې به مو تری اخيستې. دا ټول شيان به تر ډېره حده زما او د هغې د خپلوانو او ملګرو نه پټ تيريدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما ویره د دې نه وه چې د دې نجلۍ ورونه او یا هم زما سیاسي ملګري پدې خبر نشي چې ممکن د هغې او زما دواړو د بد حالت سبب به شي او رسوایۍ به منځته راوړي، خو زه د هغې نجلۍ زړه ورتوب ته حق حیران وم. د بلې خوا به هلک په هغه وخت کې د دې له وېرې چې که چیرته یې نجلۍ سره ملګرتوب رسوا شي؛ نو بیا به دې ډېر وشرمېږي او ممکن د مجبوریت له مخې هم هغې نجلۍ سره په واده کولو مجبور شي. نو اکثره هلکانو به خپلو ناستو ولاړو کې د ډېر احتیاط نه کار اخست چې زه دغه ټکي ته متوجه وم او لا تراوسه دې ته نه وم تیار چې واده دې وکړم، نو ځکه باید زما او د دې نستې ولاړې باید پټې پاتې شوې وي. نو په طریقه به مو کله کله د هري سنګ په دوکان کې چې زما یو سک ملګری وه د سودا په بهانه سره کتل او د بل ځل لیدو لپاره به مو وخت او ځای سره ټاکه.

له بلې خوا، زه پدې هم پوهیدم چې زما کورنۍ یو کلیواله کورنۍ او د هغې نجلۍ کورنۍ یوه ښاري او متمدنه کورنۍ وه، زموږ د کورنیو ترمنځ توافق هم یو جدي سوال و. زموږ په دغه ملګرتوب بالاخره زما مشر ورور خبر شو. د دې لپاره چې هغه له ما سره ډېر ملګرتوب درلود، په لومړي وخت کې نه دا چې هغه د دې موضوع مخالفت ونه کړ؛ بلکې زما او د هغې نجلۍ ترمنځ به یې اړیکي هم تامینولې. مشر ورور مې ډېر هوښیار وو او پدې کې یې ځانګړي هدف درلود. هغه پدې پوهیده چې که نیغ په نیغه زما مخالفت وکړي، ممکن زه یې خبرو ته کوم ارزښت ورنه کړم. نو ده هم لومړي زه په خپل اعتماد کې واخستم او بیا یې ورو ورو د هغې نجلۍ په اړوند راته منفي خبرې شروع کړې. بالاخره چې زه یې پدې قانع کړم چې د هغې نجلۍ ملګرتوب نه صرف النظر وکړم؛ نو چې کله هم راته هغې نجلۍ د واده کولو وړاندیز وکړ،

ما ترې ځان په اخوا دېخوا خلاص کړ او هېڅ چانس مې ورنه کړ، ځکه ما د هغې سره خپل واده یو نا انډوله او ناکام واده ارزاوه، چې خرا زیاتې خرابې پایلې ممکن ولری.

د دې واقعې شریکول د دې لپاره ګټور بولم چې ځوانان پدې ټولنه کې له اړوندو چلنجونو نه څخه خبر شي او باید احتیاط وکړي چې بې وخته او ناروا اړیکو کې شامل نشي؛ ځکه دغه ډول اړیکي بیا ستاسې د آزادۍ د محدودیت او کله کله هم د جبري ودونو لامل ګرځي چې معمولاً پایلې یې خطرناکې او دردونکې وي.

لیکوال وایي:

دغو موضوعاتو زما د واده موضوع لاهم وځنډوله د پوهنځي په وخت کې د تحصیل پوره کول او وروسته مو بیا د وظیفي ستونزې زما د واده د ځنډیدو سبب کیدې. له فاکولتې نه تر فارغېدو سمدواره په سمنګانو کې د ډاکتر په توګه په دنده بوخت شوم. هلته مې هم د پلار ښه دوستان وو او هم ما یو څه ډیر ښه دوستان پیدا کړل چې هم یې ښې ښکلې لوڼې درلودې او هم ښې درنې کورنۍ وې. خو د دې امله چې سمنګان له ننګرهار څخه ډېر لرې و ما نه غوښتل هلته واده وکړم. په هر حال د اموضوعات یو په بل پسې زما د واده د ځنډ سبب شوو. بیا د کمونستانو کودتاه وشوه او زه په هرات او بیا په کابل کې د ډاکتر په توګه مقرر شوم. پدې وخت کې بیا هم کورنۍ مرکې رازیاتې شوې او هم د کار او اوسیدو په ځایونو کې ډېرو نجونو سره بلدیت د هغوی له دوامداره غوښتنو سره مخ کولم، د کمونستي نظام د ګډوډیو او په حالاتو نه باورتیا ماته د اچانس راکاوه چې له مور او پلاره ځان په هاغې او دغې خلاص کړم. بیا د کمونستانو له خوا د پلچرخي زندان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د یو کال لپاره سیاسي بندي شوم چې کیسې یې ډېرې دردوونکې دي.

بالاخره له زندان نه تر راخلاصید وروسته مې په کابل کې کور او کار دواړه پرېښودل او خپل کلي ته لاړم چې د روسانو او کمونستانو په ضد او له وطن نه په دفاع کې له مجاهدینو سره ملګري شوم، ډېر ژر د جهاد په لیکو کې د ناروا او په ضد ودرېدم او دا موضوع د دې سبب شوه چې د افراطي مسلمانو لخوا زما د ترور پلان جوړ شو، اما زه پرې خبر شوم او دې موضوع زه دې ته مجبور کړم چې پاکستان ته مهاجر شم.

په پاکستان کې هم د څو کالونو اوسیدلو په اوږدو کې د یوې خوا د خپل خپلوانو او ملګرو له خوا د مرکو نه په تنګ وم او له بلې خوا هم د مور او پلار له دوامداره غوښتنو نه چې باید ژرترژره واده وکړم. پلار او مور مې چې د افغانستان نه پاکستان ته د څو ځل تللو راتلو سره سره چې خورا مشکل کار و، ولې دوي ونه توانیدل چې ما واده ته چمتو کړي او بالاخره یې پر مرورتیا سربېره راته وویل چې تر دې وروسته به راسره بیخي اړیکې قطع کړي. دغه کار زه دې ته مجبور کړم چې هرو مرو او ژر تر ژره واده وکړم. خپل نږدې ملګري مې راټول او ورته مې د مېرمنې کولو او ګډ ژوند جوړولو په اړه خپل شرایط وویل. په هغه وخط کې زما له خوا ټاکل شوی او روښانه شرایط دا ول:

۱ –نجلۍ باید افغانه وي، زه له پاکستانیانو سره واده نه کوم.

۲ –نجلۍ باید تعلیم کړې وي، اقلاً (۹) صنف یې لوستي وي، زه بې تعلیمه ښځه نه کوم.

۳ –نجلۍ باید ښکلې وي.

۴ –زه باید نجلۍ پخپله وګورم او د امکان په صورت کې ورسره خبرې هم وکړم.

۵ –نجلۍ باید له یوې درنې او میلمه پاله کورنۍ څخه وي.

د مهاجرت په هغو سختو شپو کې دا څه عجیبه شرایط وو. د ښو خلکو د لوڼو د لیدو شرایط نه وو او هغوي چې یې لیدل اسان و بیا نه دوي او نه ما ورسره ځان مناسب لیده؛ نو دغو شرایطو زما کار نور هم ستونزمن کړي و.

دا چې واده د قسمت او تقدیر کار دي، ما هیڅ نه منله، راځئ چې وګورو چې زما په واده څه وشول. او بیا تاسې د خپل ځان سره دا فیصله وکړئ چې واده د تقدیر کار دی او که د تربیر.

بالاخره مې یو ملګري راته وویل چې زه غواړم چې تا له ځان سره یوه ورځ د یو ملګري کورته یوسم او ته د هغه لور وګورې، که دې خوښه شوه، بیا به سره نورې خبرې وروسته وکړو. هغې نجلۍ په یوه دفتر کې کار کاوه او پرده یې نه کوله او مهمانخانه یې هم داسې وه چې د هغې کور ته د راتتلو لار په همدې وه نو کتل یې اسان ول. مورږ یې کورته ولاړو، ډېر انتظار مو وکړ، پدې ورځ دا نجلۍ کورته وختې راغلې وه او مورږ یې ناحقه د راتلو په انتظار ناست وو.

د هغې نجلۍ لیدل خو ونه شو، په بله ورځ د هغې نجلۍ پلار زما ملګري ته زما په اړه د یوې بلې پاکستانۍ نجلۍ مشوره ورکړې وه، چې ملګري مې ما ته رایاده کړه، ما فوراً مخالفت پدې وکړ چې زه نه غواړم له پیښوریانو سره خپلوي وکړم. له دې ټولو سره سره بې هم هغه سړي زما ملګري ته ویلي وو چې دا خلک اصلاً د کابل دي خو د تقدیر له مخې څه موده پخوا پیښور ته راغلي او دلته ښه کار و بار لري، ما بیا هم په خپلو پورتنیو شرایطو ټینګار کاوه او د دوست په لیدو مې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول ورسره مطرح کړل، هغه راته وویل چې دا ټول شرایط د منلو وړ دي. ته به نجلۍ هم د هغوي په کور کې وګورې.

مرکو پیشرفت وکړ، خو باور وکړئ چې ما مې دا ښځه د واده له شپې نه مخکې هیڅ ونه شواي لیداي. هر څه په بیړه پرمخ لاړل، آن تر دې حده چې د کوژدې د دستمال تیاري ونیول شو. پدې اړه چې ایا پلار مې د کوژدې لپاره له افغانستان نه را وغواړو او که نه، داسې فیصله مو د څو ملګرو او خپلوانو په شمول وکړه چې ددې په خاطر چې پلار مې را څخه خفه افغانستان ته تللي دي ممکن هغه زما کوژدې ته هم رانه شي او دا به بیا زمونږ په خپل منځي اړیکو ډیر بد اثر وکړي، دا چې ماما او د کاکا زامن مې هملته وو او ډیر ښه ملګري مې هم وو، مونږ فیصله وکړه چې د ستمال به مې پلار ته ورولیږو. دا چې زمونږ دا فیصله څومره ناسمه او خرابه وه، پدې بیامونږ وروسته پوه شو. کله مو چې دستمال پلار ته ولیږه هغه دومره خفه او په قهر شوي وو چې تصور نه لرې خبره وه. سره لدې چې زه پدې وخت کې تقریباً (۳۰) کلن وم ملګري مې هم پوه او د (۳۵-۴۰) کلنۍ په عمرو کې وو خو مونږ د غه موضوع ښه درک نشوه کړاي.

بل کوم څه چې زما د واده په اړه پیښ شول هغه زما د خسرګنۍ د کورنۍ سخت دریځي وه، چې د هماغه شپې تولي طلا او په پیښور کې د کور په نیولو او یو شمېر نورو موضوعاتو په اړه یې کوله، زه او زما ملګري ورسره له څو ځلي خبرو کولو سره سره نتیجې ته ونه رسېدو. حق حېران وم چې څنګه دا مشکل حل کړم، کله چې مې پلار موضوع ته داخل شو، په داسې یو مهارت یې دا ټول جنجالونه حل کړل چې زه او زما ټول ملګري ورته حیران پاتې وو.

زما خواښې زما پلار ته وویل چې(ښه ده چې طلا او نور شرایط مو پوره نه دي، اوس واده مه غواړئ او چې کله مو دا شرایط پوره کړل نو بیا واده پسې راشئ). پلار مې ورته په ځواب کې وویل: (ښه ده دا ښه خبره ده، چې تاسې حتماً دا شرایط پوره کول غواړئ، زمونږ خو دا اوس په وس نه دي پوره، زه به مې زوي ته بله ښځه د خپلو امکاناتو سره برابره وکړم او چې کله مو ستاسې شرایط پوره کړاي شوو، بیا به ستا د لور د واده لپاره راشو). خواښې مې چې کله دا خبره واوریده، لاره ترې خطا شوه نو مجبوراً یې زمونږ شرایط ومنل.

واده د تیاریدو په حال کې و، د پاکستانیانو خپل رواجونه وي او د افغانانو خپل، کله کله دغه رواجونه هم سره ټکر کې راتلل. لکه د نورو پاکستانیانو په څیر زما خسرګنۍ هم ډیر زیات جهیز (د واده سامان) اخستي وه، او لا یې ورته نور هم اخېسته. ما ورته وویل: له دې سامان نه صرف نظر وکړئ، زما ټوله کورنۍ ورته حقه حیرانه وه، چې زه ولې دغه دوه لارۍ سامان نه اخلم، زما دلیل ورته دا وه چې زه یو مهاجر سړی یم، خپل کور نه لرم او په کرایي کور کې د دې سامانونو سنبالول مشکل دي. خو دوي هم د خپلو رواجونو نه مجبور ول، بالاخره. تر ډېر جار او جنجال وروسته یې په شنه زور دا سامان را اوچت کړ او زما کور ته یې راوړ. زه پدې پوهېدم چې له یوې خوا د دې سامان ساتل ګران دي او له بلې خوا ورسره نورې خبرې هم شته چې هغه به بیا ما ته ګرانې وي.

زه په رښتیا وم، د واده په دربمه ورځ مې میرمن غوښتل د ځینو سامانونو په استعمالولو قیودات شروع کړي، نو ما هم تلویزون ورته په لغته وواهه او مات مې کړ چې دا موضوع زما او د هغې تر منځ د جنجالونو شروع وه.

د واده په دوهمه ورځ چې خلکو ولیده چې لوی واده و او ډېر جهیز ورته راغلی، د شپې کورته غله راغلل، خو ښه وه چې موږ ورته متوجه او بېدار وو ، غله مو وځغلول، خو موږ هم د هغې کور په پرېښودو مجبور شو. ما ته دا ضرور وه چې په یو امن ځای کې اپارتمان ونیسم، چې بیا د دې سامان هلته وړل، پورته کول او ځایول یې په هغه وړوکي کور کې د خدای لوی غضب و ، ځکه خو مې ترې یو څه اندازه په قصدي ډول مات او یو څه مې بېرته خسر کره ولېږل.

پدې مې هم له مېرمنې سره ژوند لا تریخ شو و. سره لدې چې تر واده وروسته زه د دې واده په زیاتو اړخونو خوشحاله وم، لاکن دغه ناولې سامان زما او زما د مېرمنې ترمنځ وخت نا وخت د جنګ او جګړو سبب کېده.

ښه که زما خسرګنۍ د دغه سامان پرځای نغدې پیسې خپلې لور ته ورکړې وای او یا یې پرې موږ ته یو کور اخیستی و او یا یو موټر، اخستی وای، ډومره به ښه وای.

او که بل هېڅ نه وای چې زما خسرګنۍ زما خبره منلې وای او دا سامان یې ماته نه وای راکړې، هم به ښه وای، نو زموږ ترمنځ خو به دا تاو تریخوالي او جنګونه نه پېښېدل.

که ور ته ځیر شوو څنګه وړې وړې خبرې چې د هغو مخکې تر مخکې حل نه وي رامنځته شوي، په واده کې د جنجالونو سبب کېږي. زه ځکه په دې زور اچوم چې ځوانان باید دغو ټکو باندې پوه وي. دوي باید یو د بل له کورنیو سره د ټولو شیانو او رواجونو په اړوند سپینې او واضح خبرې وکړي، یو له بل نه توضیحات وغواړي او ځان په ټولو تفصیلاتو پوه کړي. هلک او نجلۍ باید د واده له دغو موضوعاتو نه خبر وي. اکثراً د هلک او نجلۍ د کورنیو سره خبرې کېږي؛ مګر د دوي

له خبرو نه واده کوونکي (هلک او نجلۍ) چې د واده مرکز جوړوي نه خبرېږي، چې بیا په پوره ناخبرۍ کې د نورو د پټو فیصلو قرباني کېږي.

❋❋❋

[که تر واده نه وروسته یوه مېرمن غواړي چې د خپل خاوند توجه له مور، خور او ملګرو څخه د ځان په لور راوګرځوي نو باید دا پخپله هم د مور، هم د خور، هم د ملګرو او هم د مېرمن ځای ونیسي.] (م م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوژدې، واده او نکاح پېژندنه او توپیر:

زموږ ټولنه داسې یوه عنعنوي ټولنه ده چې هغه اکثراً په رواجونو چلیږي. کله کله دغه رواجونه له اسلام سره، چې زموږ د خلکو له هرڅه نه یو لوړ ارزښت دي، هم مخالف وي، بیا هم خلک له دې سره سره هغه عملي کوي.

لومړي راځئ چې د کوژدې او واده په فرق خبرې وکړو:

- کوژده د دوو کورنیو تر منځ (او په حقیقت کې د اسلام له نظره دا باید د هغو دوو کسانو تر منځ چې سره واده کوي) لومړنۍ موافقه وي چې دوي او د دوي کورنۍ غواړي چې د ښو او نیکو اړیکو په ټینګولو سره د موافقې په صورت کې واده وکړي. د کوژدې اصلي هدف د دواړو ځوانانو تر منځ د لا ښه تفاهم لپاره زمینه برابرول وي، چې دوي د واده کولو او یا نه کولو لپاره یو له بل سره ښه تفاهم وکولای شي.

زموږ ټولنه یو وروسته پاتې او عنعنوي ټولنه ده، چې په دې کې ځوانان هغه شرایط او آزادي نه لري چې هلکان او نجونې سره یوځای درس ولولي، کار وکړي، ترڅو دوي له یو بل سره ښه و پېژني او هغوي ته د یو بل له خوي خصلت نه د خبریدو لپاره زمینه برابره شي. نو دا موضوع د دې سبب شوېده چې اکثراً ټاکنه او کوژدنې د ځوانانو نه په پټه د دوي په نماینده ګۍ د دوي د مور او پلار له خوا ترسره کېږي. دا چې دا ښه کار دي او که بد ، د دې ځای د بحث موضوع نه ده او په بل ځای کې به پرې خبرې وشي، دلته همدومره ویل غواړم چې کوژدن د دوو کورنیو تر منځ هغه تفاهم دي چې ټولنې ته څرګندوي چې د دوي د کورنۍ ځوانان په راتلونکي کې له کلتور او دین سره سم د یوې ښې جوړې موندلو تصمیم لري چې اصلاً دغه ټولنیز تعهد او خلکو ته د دې ښکاره کول د همدې لپاره دي چې دغه دوو ځوانانو ته په ټولنه کې دغه

حق حاصل شي چې یو له بل سره وګوري او یو د بل له خویونو او عادتونو سره بلد شي، یو د بل خویونه وپېژني او خپل ټاکلي معیارونه په اسانۍ درک کړي شي (یعنی ایا د دوي ترمنځ د خویونو یوشان والي موجود دي که نه، چې معلومه شي دوي سره واده وکړي او یا نه؟)

شریعت هم پدې ټینګار کوي چې ځوانان باید یوله بل سره لا زیات او ښه وپېژني، له همدې کبله د کوژدې او واده تر منځ یوه موده منل شوېده چې پدې موده کې هلک او نجلۍ دواړه وکولای شي چې د واده تصمیم ونیسې او یا کوژدن ماته کړي، له دې کبله چې زموږ په ټولنه کې د ناستې او ولاړې شرایط محدود دي. په کلو کې خو له کوژدې سره سره بیا هم هلک او نجلۍ ته له یو بل سره د لیدو او خبرو کولو اجازه هم نه لري چې دا ډیر غلط او منفي رواج دي او په ضد یې مبارزه کول او د خلکو پوهول ضرور دي. مګر ځیني خلک خصوصاً چې په ښارونو کې ژوند کوي، د دې لپاره چې له هلک او نجلۍ سره د لېدلو او ناستې ولاړې جواز پېدا کړي، د کوژدې په وخت کې نکاح هم تړي چې دا یو ښه کار دي. اما زه ځوانانو ته په دې اړه جدي توصیه کوم چې له دغه اعتماد نه چې د نجلۍ کورنۍ یې په هلک باندې کوي، هلک باید ډېره مثبته فایده واخلي او د دې په عوض چې د دوي په ناستو کې یوازې د جنسي غرایزو اغېز موجود وي باید د نجلۍ او هم د خپلې ازادۍ احترام او درناوي په پوره دقت سره وکړي. پدې وسیله لومړي خپل ځان خپل شریکبانو ته داسې ښکاره کړي چې دي ډېره توانمندي او اوچت شخصیت لري او کولای شي چې خپل جنسي هیلې تر کنترول لاندې وساتي. همدا راز ده ته د نجلۍ شخصیت او ابرو تر هر څه ډېر اهمیت لري، پدې وسیله به دي له یوې خوا هغه اعتماد چې د نجلۍ کورنۍ په ده کړي دي وساتي او له بلې خوا پدې وسیله خپلې کورنۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته د خپل لوړ شخصیت، ښو اخلاقو او د امانت ساتنې خصوصیات ثابت کړي. دا کار به تاسې سره ستاسو د واده په اړه دومره مرسته وکړي چې باور به ونشئ کړي. پدې توګه به ستاسې قدر او عزت د هغې نجلۍ په کورنۍ کې لا هم زیات شي. له بلې خوا دغه نجلۍ چې ستاسې د ټول عمر شریکبانه جوړیږي تاسې باید د هغې د غرور او عزت په لوړاوي کې هر ډول قربانۍ ته تیار اوسئ او دا په همدې وخت کې دي چې تاسې د هغوي په سترګو کې خپل شخصیت تثبیتوي.

د دغه اعتماد په لاسته راوړلو کې ټولې هغه اقتصادي او اجتماعي ګټې چې تاسې یې تر لاسه کوئ زه نشم کولای چې درته څرګندې کړم. که مو یو ځل د خسرګنۍ دا اعتماد تر لاسه کړ او وموساته، پدې سره به ستاسې نامزادې ته لا زیات وخت او چانس ورکړل شي چې له تاسو سره وګوري، پدې توګه به تاسې ښه او لا زیات وخت ولري چې:

۱- هغه لا ښه وپیژنئ او دواړه سره په ګډه تصمیم ونیسئ چې ایا واده سره کوئ او که نه؟

۲- ممکن په ګډه سره پلان جوړ کړئ چې بیا تاسو هغه غټه ستونزه چې هغه د ذوق او سلیقې مسئله ده حل کوئ، ممکن ډیر شیان په جرآت سره یو د بل په مشوره واخلئ. ممکن هغه تاسې د ډیرو شیانو د اخیستلو نه معاف یا یې په خپله واخلي.

۳- تر دې هم مهمه خبره دا ده چې ممکن ستاسې میرمن ستاسي د یو شمیر خریداریو مخالفت وکړي او د خپلې کورنۍ د ډیرو غوښتنو څخه چې ستاسو د یو شمیر اضافي مصارفو سبب کیږي، تاسې معاف کړي.

۴- له بلې خوا په ګډه او مصلحت سره د کور د سامان الاتو اخیستل د دې سبب کیږي چې ستاسې میرمن په راتلونکي کې هغه خوښ کړي او

اکثراً داسې لېدل شوي چې مېړه په خپله خوښه کوم شي اخیستي وي ولو که ښه هم وي کله نا کله یې میرمن نه خوښوي چې پدې توګه د دې غلط فهمۍ مخه هم نیول کېداي شي.

۵- تر ټولو مهمه خبره دا ده چې تاسې د ناستو ولاړو په اوږدو کې یو د بل په طبیعت او مزاج پوهېداي شئ چې څومره سره توافق کوي. که مو دا وموندله چې ستاسې ترمنځ د خوښې او انتخاب په برخه کې ډېر تفاوت دي، نو بیا هم لا وختي دي او کولای شئ چې اوس هم د واده په اړه له سره سوچ او فکر وکړئ او ترې تېر شئ.

د کوژدن او واده ترمنځ فرق هم همدا دي او د کوژدن او واده تر منځ وخت هم د همدې منظور لپاره ورکړل شوي دي. دا چې زموږ ټولنه وروسته پاتې او ډېر منفي رواجونه لري او صرف د دې لپاره چې (خلک به څه وایي) موږ اکثراً خپلې ګټې او خوښې د نورو د خیالونو قرباني کوو، د دې وضعې د بدلولو لپاره دوو اساسي کارونو ته اړتیا لرو:

اول- یو تعداد خلک باید جرآت وکړي او دغه غلط رواجونه مات کړي. دا صحیح ده چې په اوله کې به لږ څه ستونزمنه وي، تدریجاً به خلکو ته د منلو وړ وګرځي.

دوهم- هغه ځوانان چې اول د دغه ډول ناستو ولاړو امکانات ورته برابریږي، که دوي له دغو شرایطو نه سالمه فایده واخلي او د نجلۍ شخصیت او وقار او عزت او ابرو ته درناوي وکړي، ورو ورو به دغه اعتماد زیات او فایده به یې ډېرو نورو ځوانانو ته ورسېږي. زه یو ځل بیا په ځوانانو غږ کوم چې له دغې حساسې موقع څخه هم د خپل ځان او هم د خپلې ټولنې او کورنۍ په ګټه سالمه ګټه پورته کړي او پرینږدي چې د ځوشېبو جنسي خواهشات ستاسو شخصیت د هغې نجلۍ په سترګو کې او د هغې د کورنۍ په سترګو کې کم راولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په اړه تیاري:

ښه ده دا چې اوس تاسي پدې پوه شوو چې واده د انسان په ژوند کې تر ټولو مهم او سرنوشت ټاکوونکي عمل دې، بیا دا لازم او ضروري ده چې پدې اړه باید له پوره غور او دقت څخه کار واخستل شي.

د واده په اړه تیارې په درې پړاونو کې مطالعه کیږي:

اول– دواده په اړه تیاري

دویم–واده ته تیاري

دریيم–تر واده وروسته ژوند ته تیاري

اول– د واده په اړه تیاري:

لکه چې مو د مخه وویل واده یوه مغلقه پروسه ده چې په پراخه پیمانه چمتووالي او لازمو تدابیرو ته ضرورت لري. د دغو تدابیرو لومړی او مهمه برخه دا ده چې سړي د واده په اړه لازم او ضروري کارونه وپېژني او د ترسره کولو تابیا یې ونیسي چې ځینې یې دا دي:

۱ - د واده کولو عمر:

دا باید روښانه او واضح وي چې تاسی کله او په کوم عمر کې واده کول غواړئ.

د عمر مناسب وخت یوه داسې مسله ده چې تر ډېره بریده د هرشخص په ځانګړو شرایطو پورې اړه لري، ممکن یو څوک د خاصو مجبوریتونوله مخې ضرورت ولري چې زر واده وکړي، اما ځیني نور بیا ممکن دغه ډول مجبوریتونه ونه لري، په عمومي توګه د واده مناسب عمر او وخت په اړوند لارښووني او تفصیلات وروسته ورکول شوي، که په لنډ ډول یې ووایو: **۲۵** نه تر **۳۵** کلنۍ پورې عمر عموماً د

واده لپاره ښه او مناسب وخت دي. د وخت په لحاظ دا هم باید ووایو چې ښه خبره به دا وي چې لوړې زده کړې یې بشپړې کړې او تر ۲ یا ۳ کالو یې کار هم کړي وي.

۲ - د واده لپاره د مناسبو مالي امکاناتو برابرول:

بل مهم فکتور چې د واده په اړه باید پرې فکر وشي هغه د واده لپاره د مناسبو مالي امکاناتو پیدا کول دي. سره لدې چې پدې اړه هم وروسته تفصیلي خبرې شوي، په عمومي توګه باید دا ووایو چې دا به ښه خبره وي چې هلک خاصتاً د خپل واده یوه غټه برخه پیسې پخپله پیدا او هغه په واده کې او تر واده وروسته مصرف کړي. که څه هم اکثره پلرونه د زامنو د ودونو مصارف په غاړه اخلي، ښه طریقه یې دا ده چې تر واده وروسته باید هلک په خپلو پخو ولاړ او یو څه مادي امکانات یې د واده د مصارفو لپاره او یو څه نور یې تر واده وروسته د مصارفو لپاره ګټلي او خوندي کړي وي.

۳ – د شریکانو د انتخاب د مسوولیت او صلاحیت معلومول:

دا چې د هلک او نجلۍ لپاره د شریکانو انتخاب د چا مسوولیت او صلاحیت دي، د دې معلومول ضروري دي. سره لدې چې په افغاني ټولنه کې اکثره د دې انتخاب صلاحیت مور او پلار او خاصتاً پلار ته وي ولې دا به زموږ جدي توصیه وي چې د شریکانو په انتخاب کې ځوان او د هغې پلار او مور او د ضرورت په صورت کې ځیني نور نږدې خپلوان لکه ورونه او خویندې، کاکاګان او ماماګان هم ګډون ولري، دا به ښه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغې تجربې له مخې چې ليکوال ترې استفاده کړې وه او پايله يې ګټوره موندلې ده، دا به ډېره غوره او ګټوره طريقه وي چې د شريکباڼ د کورنۍ انتخاب د ځوانانو د کورنۍ (مور او پلار) په خوښه تر سره شي، اما د هلک يا نجلۍ غوره کول د دوی د اولاد په خوښه تر سره شي. دا کار په دوو لارو تر سره کيداي شي:

الف- دا چې هلک او يا نجلۍ څوک د ځان لپاره د شريکباڼ په توګه خوښوي او خپله خوښه بيا له خپل مور او پلار سره شريکوي او ټول بيا په ګډه سره پدې اړه تصميم نيسي.

ب- يا هم برعکس مور و پلار يوه يا څو کورنۍ خوښوي او بيا خپل اولاد (لور يا زوي) ته د هلک يا نجلۍ د خوښولو لپاره د هغې د ليدو او خوښولو چانس ورکوي. پدې توګه دا يو ګډ او شريک انتخاب راځي.

د دې طريقې ګټه په دې کې ده چې د هلک او يا نجلۍ انتخاب لپاره هم د دې ځوان نظر ته درناوي کېږي او هم يې د کورنۍ په غوره کولو کې د دوی د مور او پلار نظر ته درناوي شوی وي.

د شريکباڼ خصوصيات:

دا ډېره لازمي او ضروري ده چې هرڅوک بايد پدې پوه وي چې دي له کوم ډول شخص سره واده کول غواړي، يعنې د ده د شريکباڼ خصوصيات بايد معلوم وي.

د شريکباڼ په خصوصياتو کې ډير مسايل شامل دي، ځينې مهم يې دا دي:

الف– د شريکباڼ د عمر حدودات:

بايد هلک او نجلۍ د خپل خاصو شرايطو په نظر کې نيولو سره دا تصميم نيولي وي چې دي د څومره عمر لرونکي هلک يا نجلۍ سره واده کول غواړي، چې دا عموما يوه اندازه وي نه يو خاص کال، مثلاً د ۲۰ نه تر **۲۵** کلونو پورې عمر بايد ولري، البته پدې اړه به د هر چا ځانګړې شرايط وي، په عمومي توګه ستاسې عمر نه تر پنځه کاله لاندې باندې يو عمومي ښه فارمول دي، مګر تر دې د زيات تفاوت په اړه ژور فکر پکار دي. مثلاً که ستاسې عمر ۲۳ کاله وي نو د ۱۸ – ۲۸ کلن سره واده کول يو ښه مناسب عمر دي. البته پدې اړه يو بله توصيه دا ده چې د هلک عمر بايد تر نجلۍ اقلاً ۲ کاله زيات وي. د دې مختلف عوامل دي خو يو دليل دا هم دي چې نارينه فزيکي وده د ښځو په نسبت دوه کاله وروسته وي، يعنې که نجلۍ په ۱۳ کلنۍ کې د پيغلتوب احساس کوي (اولين ځل لپاره يې حيض يا جامې راځي) نو هلک بيا په ۱۵ کلنۍ کې بلوغ ته رسيږي. د بلې خوا د نارينه منځنۍ عمر په افغانستان کې ۴۷ کاله او د ښځې ۴۵ کاله دي. د دې مانا به دا هم وي چې د دغو دوو کالو تفاوت په نظر کې نيولو سره ممکن د ښځې او نارينه د مرګ په موده کې وقفه ۴ کاله وي نو د دغه تناسب په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظر کې نيولو سره به د ښځې او يا ميړه د مرګ په صورت کې د پاتې شوي شخص د کونډ توب د مودې د لنډيدو سبب هم وګرځي، چې په اجتماعي لحاظ دا يو ښه او محفوظ کار دي.

ب– د شريکباڼ د تعليم او تحصيل اندازه:

هر ځوان بايد پدې مشخصاتو پوه وي چې د ده د شريکباڼ څو کاله زده کړې دي او حد اقل دا زده کړې ده ته د معيار په توګه د منلو وړ دي او که څنګه. او يا دا چې زده کړې هيڅ د دې له شرايطو څخه نه دي. بيا د هماغه معيار له مخې د مناسب شخص په پيدا کولو پسې هلې ځلې کوي.

ج– د شريکباڼ د کورنۍ اقتصادي حالت:

د ا بايد هر ځوان ته معلومه وي چې په اقتصادي لحاظ له کوم ډول يوې کورنۍ سره خپلوي کول غواړي؟ د دې لپاره لومړي بايد دي په ټولنه کې د خپل ځان په مالي موقف پوه او بيا دا تصميم ونيسي چې ايا د ځان په خير د يو شانته کورنۍ سره خپلوي کول غواړي، که له ځان نه پورته او يا ټيټې کورنۍ سره او ترکومه حده تفاوت د دې لپاره د منلو وړ دي؟

سره لدې چې د کورنۍ ترمنځ اقتصادي ورته والي دومره زيات ټاکونکي نقش نه لري، تريو بريده موثر او په ځينو شرايطو کې په راتلونکي کې د ناراحتيو سبب کيدای شي چې دا موضوع بيا خصوصاً په هغو حالاتو کې چې د نجلۍ کورنۍ په اقتصادي لحاظ د هلک د کورنۍ په نسبت شتمنه او مالداره وي کله نا کله د ځينو ستونزو سبب ګرځي.

د – د شريکباڼ د کورنۍ ټولنيز او سياسي موقف:

دا هم يو مهم فکتور دي چې بايد ځوانان پدې پوه وي چې د کوم ډول ټولنيز او سياسي موقف لرونکو خلکو سره خپلوي د ده لپاره د منلو وړده؟ کله کله د دغه ډول زياتو ټولنيزو او سياسي توپيرونو درلودل بيا د ځانګړو ستونزو سبب ګرځي.

ه - د شريکباڼ ظاهري قد، قواره او قيافه:

دا لازم او ضروري ده چې هر ځوان بايد د خپل شريکباڼ په اړه يو شمير خصوصيات لکه قد، قواره، قيافه، ويښتان، سترګې، د پوستکي رنګ، او نورو په هکله يو ټاکلي نظر ولري او پدې پوه وي چې له کوم ډول شخص سره واده کول غواړي؟ دا خصوصيات بايد دومره واضح او روښانه وي چې يو بل چاته يې تشريح کړای شي.

و - يو شمير نور عمومي فکتورونه لکه قوم، ژبه، منطقه، دين او نور هم د دغو مشخصاتو يوه برخه ده چې هر يو يې په تفصيل سره څيړل مشکل او غيرضروري ښکاري.

سره لدې چې دا مشکله خبره ده چې د يو ايډيل (له زړه سره برابر) کس ټول مشخصات سړي ذکر کړي، تر کوم حده چې دغه شرايط واضح او روښانه وي او په تطبيق کې يې کوښښ وشي، دا به ډيرګټور کار وي.

د کتاب ليکوال چې لومړي واده يې له ستونزو ډک او له اړې ورځ يې هغه مات کړ او بيا يې دوهم واده وکړ، د لومړي واده لپاره يې پنځه روښانه شرايط په نظر کې درلودل. (۲۳مخ وګوری) ، بيا هم پدې وتوانيد چې دوه يې ترې عملي او پاتې درې نور يې پوره نشو کړای. چې ممکن د هماغو نه تر سره کيدل د ده د واده د ناکامۍ سبب هم شوي وي، ځکه خو يې په خپل دوهم واده کولو کې پدې شرط ډير ټينګار

(c) ketabton.com: The Digital Library

درلوده چې: لومړي باید داسې ښځه وکړم چې عمر یې اقلاً تر ۲۸ کالو لوړ وي.

دوهم دا چې زه باید نجلۍ سره پخپله وګورم او نجلۍ له ما سره پخپله موافقه وکړي. سره لدې چې د دغه شرط پوره کول ډېر ګران کار وو او دا هم ممکن د دې سبب شوي وي چې د ځینو ښو کورنیو له نجونو سره د واده کولو نه به محروم شوي هم یم، دا زما لپاره ځکه مهمه وه چې ما نه غوښتل د نه لیدو په صورت کې وروسته زما ښځه په خپل انتخاب پښېمانه او په ژوند کې ستومانه وي. زه او ښځه مې چې اوس له خوښۍ ډک او ښه ملګري ژوند لرو ممکن غټ دلیل یې همدا وي چې هغې زه تر واده او کوژدې وړاندې لیدلې وم او ما هغه لیدلې وه او دواړو د یو بل په غوښتنو قناعت کړی و.

د ځوانانو لخوا د دغو شرایطو معلومول او هغه له مور او پلار او نورو خپلوانو او ملګرو سره شریک کول دوه ګټې لري، لومړي دا چې دا کار تاسې او ستاسې د کورنۍ نورو غړو ته چې ستاسو لپاره د ښځې پیداکولو پسې تلاش کوي ښه لارښود ورکوي او پدې ډول به هغوي بې ځایه د دغه چوکاټ نه بهر د چا پسې خواري او تلاش نه کوي. د بلې خوا دا له تاسې سره هم مرسته کوي چې د یو چا د قبلولو او یا ردولو په اړه په اسانۍ سره تصمیم ونیولې شئ، دا ځکه چې که د هر چا له خوا کوم پیشنهاد راشي تاسې هغه د احساساتو له مخې نه بلکې د یو فارمول له مخې یې تحلیلوئ، که یې ستاسو له مقراراتو سره سمون وخوړ قبلوئ یې او کنه نو ردوئ یې. خو دا خبره ډېره مهمه ده چې دغه خصوصیات باید تاسې مخکې تر مخکې په ارامه فضاء او ښه سوچ او فکر سره جوړ کړئ او یوه ځای کې مو چې همیش درسره محفوظ وي لیکلي وي.

سره لدې چې سل په سلو کې به ستاسې له غوښتنو سره برابر څوک پیدا کېدل ګران کار وي، د دغه چوکاټ لرل بیا هم تاسې سره ښه کومک کولای شي. هو، دا هم مهمه ده چې په هرې برخه کې باید تر یوه حده انعطاف پذیرۍ ته حاضر واوسئ. مثلاً: که یو څوک ستاسې د شرایطو په سلو کس سل نه، اما ۷۰-۸۰ سلنه شرایط ولري، دا به د ردولو وړ نه وي او یا هم یو څوک په یوه برخه کې ستاسو له شرایطو څخه لږ کم اما په نورو برخو کې برابر وي، تاسې باید په هغې برخه کې یو څه نرمښت ولرئ.

۵- *د شریکانو د واده نه مخکې تعهدات:*

کله چې تاسې په خپلو کې دغې موافقې ته ورسیدئ چې یو شخص هلک یا نجلۍ سره تاسې د واده کولو لپاره اماده یاست او ور سره مو لیدنه کتنه وشوه او تاسې دواړه یو و بل ته په فزیکي لحاظ د منلو وړ یاست؛ نو بله مرحله دا ده چې تاسې باید یو د بل څخه خپلې اساسي غوښتنې او هیلې په واضح او مشخصه توګه حتي د امکان په صورت کې په لیکلي توګه سره شریکې کړئ چې دواړه خواوې د مقابل لوري په غوښتنو پوره غور وکړي او د هرې یوې په وړاندې خپل دریځ او موقف په تعهدي ډول یا په لیکلي توګه څرګند کړي.

د دغو ټولو مسایلو لپاره اول کار به دا وي چې تاسې ته خپل ارزښتونه روښانه او معلوم وي. یعنې تاسې هریو دوه لستونه، یو هغه ۱- **۵** غوښتنې چې تاسې یې له خپل شریکانو څخه غواړئ او هغه به یې همیش نه کوي مثلآ (ما ته به ښکنځل نه کوې، ما به د خلکو په وړاندې نه تهدیدوې، زما مور او پلار ته به بد رد نه وایې، ما به له کار کولو څخه نه منع کوې، ما ته به په میلمنو نه غوریږې) او همدا راز ۱–**۵** هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور شیان چې تاسې یې له خپل شریکبانۍ نه غواړئ چې هغه به یې همیش کوئ مثلاً: (زما د مور او پلار احترام به ساتئ) او داسې نور. نو دا لست به هم ترتیب او یو له بل سره به تبادله کړئ.

دا ستا سو لپاره همدا اوس ښه چانس دي چې خپل شریکبانۍ په یو لړ داسې اصولو سره وتړئ چې بیا به هغه ستاسې تر واده وروسته ژوند کې ډیرې اسانتیاوې راولي؛ ځکه ستاسې شریکبانۍ به په یو لړ قیوداتو او ژمنو چې تاسې ته ارزښت لري تړل شوي وي او بیا به ترې ورته تجاوز کول ګران کار وي. د دغو تعهداتو په اړه باید ډیر تاکید وکړئ چې مقابل لوري یې په پوره غور او دقت ولولي او یوازې د هغو غوښتنو سره یې موافقه وکړئ چې تاسې یې سل په سلو کې منلو ته تیار او په ځان کې یې چمتووالي ګورئ. هیڅکله هم هغه شرطونه ونه منئ چې تاسې یې د عملي کولو چمتووالي نه لرئ.

کوښښ وکړئ چې د دغو تعهداتو تبادله لمړي په لیکلي توګه ترسره کړئ او که دا ممکنه نه وه؛ نو بیا یې اقلاً په لفظي توګه په واضحو جملو کې سره تکرار کړئ. مثلاً: تاسې مقابل لوري ته ووایئ، ایا تاسې زما هیلې او غوښتنې ولو ستې؟ پرې پوه شوئ؟ که یې وویل: هوو ما ولوستې او پرې پوي شوم او زه یې منم؛ نو بیا ورته د خپل لست له مخې هغه یوه په یوه په واضح ډول ووایئ او که ضرورت و ورته یې تشریح کړئ او ځواب یې له ځان سره په یو کاغذ کې یا داشت کړئ او که ممکن وه دغه خبرې ټایپ هم کړئ او بیا یې په کور کې د یاداشت په کتابچه کې وساتئ.

دویم مقابل لوري سره فزیکي کتنه:

مورږ او تاسو پدې پوهیږو چې افغانستان یو اسلامي او عنعنوي ټولنه ده چې ځانته ځانګړې شرایط لري، پدې کې ځینې داسې غلط شرایط هم شته چې هغه نه اسلامي دي او نه انساني، مګر هغه ناقص افغاني شرایط دي، دا ضروري نده چې تاسې ځوانان دې د هغو ناوړه کلتوري او غیرې اسلامي رواجونو قرباني شئ.

د بېلګې په ډول: د واده نه تر مخه د هلک او نجلۍ د لیدو موضوع، هغه موضوع ده چې د اسلام د مقدس دین کې هم پرې په کلکه تاکید شوي چې هلک او نجلۍ باید له نامزدۍ نه د مخه له یو بل سره وګوري او په کلتوري لحاظ هم د ایو ښه کار دي؛ مګر د نامعقول کلتور په وجه یو نا منل شوي عمل ګڼل شویدي. مورږ پدې وسیله له ټولو مېندو او پلرونو نه هیله، کوو چې د اسلام د مقدس دین د احکامو مطابق او له انساني سالم کلتور سره سم په افغاني دغه ناوړه دود کې د یوه مثبت بدلون په غرض د خپلو اولادونو په مقابل کې خپل اسلامي او انساني وظایف په درسته تشخیص او ادا کړي- د خپلو اولادنو تر کوژده کولو وړاندې د هلک او نجلۍ ترمنځ د یوې موزونې ناستې او لیدنې کتنې شرایط برابر کړي- دغه راز مو له ځوانانو هیله دا ده چې پدې کتو راکتو کې د والدینو هغه اعتماد چې یې په تاسې کوي په پوره توګه وساتئ او د نورو جنسي غرایضو په عوض یو د بل په فزیکي کشش او علاقمندي توجه وکړئ او د هغه شخص رویه رویش او سلوک وارزوي. باید پدې کتنه کې پوره دقت وکړئ چې د مقابل لوري درنښت، رښتینولي او ستاسو د پوښتنو په وړاندې د صادقانه او ښو ځوابونو ورکولو ته متوجه و اوسي نه دا چې نورو جنسي غوښتنو ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څومره چې تاسې پدې مرحله کې خپل اخلاقي معيارات او لوړ وساتئ په هماغه اندازه به تاسې لا زيات د مقابل لوري د احترام، درناوي او د خپلې کورنۍ او د مقابل لوري د کورنۍ د لازيات باور وړ وګرځئ. دا کار به نه يوازې دا چې تاسې ته په راتلونکې کې د لاښو او اوږدو ليدو کتو زمينه برابره کړئ، بلکې ستاسې او نورو والدينو په زړونو کې چې کومه ويره او هيبت د دوو ځوانانو د کتو په اړه شته هغه به ورو ورو کم او د لا زيات باور رامنځته کولو فضا جوړه کړي چې ځوانان په مينه يو بل سره وګوري.

دريم- تر واده وروسته د مهمو موضاعاتو په اړه د نظرياتو تبادله

يو لړ موضوعات داسې وي چې اکثراً تر واده وروسته که څه هم کوچني وي، د دې کبله له چې په کور او کورنۍ کې هره ورځ تکراريږي کولاي شي د خاوند او مېرمن ترمنځ د دوامداره لفظي مشاجرو سبب شي او بالاخره دا وړې مشاجرې د مينې د کموالي او بيا د مايوسۍ، نا اميدۍ او بې علاقګۍ سبب شي او دغه موضوعات بيا يو خوا يا دواړه خواوې يو لړ نورو مسايلو ته وهڅوي چې هغه بيا لا نور هم د ښځې او مېړه ترمنځ مناسبات خراب او په پاي کې د ودونو له ناکامۍ او جنجالونو څخه د ډک ژوند سبب کېږي. د مثال په ډول: يوه ښځه ځانګړې علاقه لري چې زيړرنګ جامې پرتن کړي يا تېز بويه عطر استعمال کړي، پداسې حال کې چې مېړه يې ژيړ رنګ يا تېز بويه عطر نه دا چې نه خوښوي، بلکې ورڅخه نفرت هم لري. دې کې خو د يوه ګناه هم نده لېکن دا د دوي هر يو طبعي خصلت او خوښه ده، که دوي سره واده وکړي پکار ده چې بيا ښځه هغه خپل دوه په زړه پورې شيان (ژيړ رنګ جامې او تېزعطر) بالکل پرېږدي او يا خو يې خاوند بايد هره ورځ دغه مصيبت وزغمي او په خپل ځان فشار راوړي. پدغو دواړو

صورتونو کې يو له دې وګړو به ځان تر فشار لاندې محسوسوي او دا کينه به زړه کې اړوي راړوي او بالاخره به دا د دوي ترمنځ د مينې د کموالي سبب ګرځي. مينه د هر انسان ضرورت دي او ښځه او خاوند دواړه د يو بل مينې ته ضرورت لري چې دا مينه بايد په مختلفو شکلونو ورته ور وښودل شي. کله چې د يو لوري مينه کمه شوه هغه بيا دا مينه له بل ځاي نه تر لاسه کول غواړي چې دا بيا د لازياتو خرابو چارو او جنجالونو زمينه برابروي. دا به ډېره ګټوره وي چې يو لړ داسې موضوعات له واده څخه پخوا لا بحث شوي وي او په اړه يې سره موافقه شوې وي او يا هم دا موضوعات چې اختلاف پيدا کوونکې دي بايد دومره زيات نه وي چې ستاسې راتلونکې ژوند پريشانه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې سالمې کورنۍ د جوړښت لپاره مشورې او نظريات:

۱. کوښښ وکړئ چې يو څه مناسب مالي امکانات د يوې مودې (۲-۳ مياشتو) لپاره د ځان او يا هم د عاجلو پيښو لپاره خوندي وساتئ.
۲- په واده کې له قرض کولو خصوصاً له لنډ مهالي قرضدارۍ ځان وژغورئ.
۳- د کور د ضرورت وړ شيان لست کړئ او هغه د لومړيتوب له مخې په درې برخو (ډېر ضروري، ضروري، او غير ضروري) وويشئ او هغه په همدې ترتيب په تدريجي توګه واخلئ.
۵- خپل شريکباڼ سره خپله اقتصادي وضعه په رښتيني توګه شريکه کړئ او د ضرورت په صورت کې ترې پدې برخه کې د ګذارې کولو غوښتنه وکړئ.
۶- د خپل راتلونکي ژوند لپاره د کور او موټر اخستلو په شمول د ټولو شيانو لپاره يو واضح پلان جوړ او هغه له خپلې مېرمنې سره شريک کړئ او پرې ټينګ عمل وکړئ.
۷- د خپل شريکباڼ، ماشومانو او نورو خپلوانو هر يوه سره په احترام او ادب خبرې او برخورد وکړئ.
۸. خپلې کورنۍ سره د ډوډۍ خوړلو، تفريح، د خپلوانو د ليدلو او نورو کارونو لپاره يو منظم تقسيم اوقات او روښانه رول او اصول ولرئ چې د کورنۍ هرغړی پرې خبر او پوه وي.
۹. کار، خپلوانو او ملګرو سره د ارتباطاتو د ليدنو کتنو نه علاوه د خپلې کورنۍ لپاره ځانګړی وخت ولرئ.
۱۰-- هر مازيګر له دندې يا کار وروسته خپلې ميرمنې او ماشومانو سره د ساعت تېرۍ يا تفريح لپاره يو څه وخت او تاکلي مهالويش ولرئ.

۱۱-- د کور له غړو سره ټوکې، ټکالې او شريکې لوبې وکړئ. اکثراً هغو ته د لوبو د ګټلو چانس ورکړئ.
۱۲. حد اقل د ورځې يو وخت ډوډۍ بايد سره ټول په ګډه وخورئ. د ډوډۍ خوراک په دعا پيل او په دعا ختم کړئ.
۱۳. په خپله ښځه هر اړخيزه باوور وکړی او هغه و هڅوی چې ته له ما ښه کولای شي چې د کور مالي او اداري چارې اداره کړي.
۱۴- د هرو ښو مالي او اداري چارو په ترسره کولو سره هغه وستايئ، کوښښ وکړئ چې هغه د کورنۍ د نورو غړو په وړاندې په ځانګړې ډول د هغې د خپلوانو په وړاندې ډېره وستايئ.
۱۵. که کومه تېروتنه ترې وشوه هغه ور ته په ډېر احتياط متوجه کړئ په ځانګړې ډول د دې متل کارول به ګټور وي چې لوښي هغه څوک ماتوي چې بې پرېمينځي. هر عمل د اشتباه سره مل وي چې څوک هېڅ عمل نه کوي نو اشتباه به له کومه ځايه وکړي. خو راځه چې اوس پدې خبرې وکړو چې څرنګه کولای شوو د داسې تېر وتنو مخه په راتلونکې کې ونيسو او دا بايد د دې سبب نه شي چې ته د دې کار د غزولو څخه لاس واخلې.
۱۶- د کور په کار کې له خپلې ميرمنې سره برخه واخلئ.
۱۷. نوي واده شوي ځوانان بايد دې ته پرې نږدو چې مادي ستونزې د دوی ترمنځ د جګړو زمينه برابره کړي، بلکې دوي بايد خپلې مادي ستونزې يو له بل سره په روښانه توګه شريکې کړي او پرې بحث وکړي او د حل په برخه کې دواړه خپله ونډه روښانه کړي. د بېلګې په ډول: که د يوې خوا هلک کولی شي چې د کار ساعتونه زيات کړي له بلې خوا ښځه هم کولای شي چې يا د يو کار په کولو او يا هم د کور په مصارفاتو کې د کمښت په راوړلو دغه فشار په کورنۍ باندې کم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. اکثراً میړونه نه غواړي چې ناوې دې د ده له اقتصادي مشکل نه خبره شي؛ ځکه دوی فکر کوي چې دا به بیا د هغوی په سترګو کې د دوي قدر او ارزښت کم کړي. متاسفانه دا ښه خبره نه ده، ځکه که میرمن د خاوند په ستونزو پوهه نه وي هغه نشي کولای چې په ګټوره توګه ورسره د ستونزو په حل کې برخه واخیستي شي او برعکس ممکن د ستونزو د لازیاتوالي سبب وګرځي. د بېلګې په توګه که ښځه د میړه له اقتصادي مشکل نه پوره خبره نه وي، بیا هغه ممکن د کور د ښکلا لپاره غیر ضروري شیان واخلي چې هغه بیا د میړه لپاره د خوښۍ پرځای د لا پرېشانۍ زمینه برابروي. ښځې چې هغه د خپل کور د ښایست او د خپل میړه د خوښۍ لپاره اخیستي وي او ګوري چې میړه یې نه دا چې د هغې دغه ابتکار قدر نه کوي، بلکې برعکس د هغه د خفګان سبب کیږي، د میړه د عدم علاقې د اصلي علت د نه پوهیدو له کبله هغه فکر کوي چې ممکن میړه یې ورسره د بې مینې توب په وجه د دې د دغه ابتکار قدرداني نه کوي او پدې توګه دا بیا د دوي ترمنځ د سوء تفاهماتو، شکونو، تردیدونو او اختلافاتو د لا زیاتوالي سبب کیږي. د بېلګې په ډول: که ښځه د میړه له اقتصادي ستونزو خبره نه وي، ممکن هغه په بازار کې د کور د ښکلا لپاره یوشمېر داسې قیمتي شیان واخلي چې د دوي له اقتصادي توان سره برابر نه وي او کله چې یې کورته راوړي، په خاوند یې د اقتصادي فشار له امله داسې وضعه حاکمیږي چې هغه د دغه څیز هرکلي په هغه شان نشي کولای لکه څنګه چې یې د ښځې ارزو وي. د میړه له خوا د دغه څیز ناچیزه ګڼل بیا ښځې ته د دې شک ور پیدا کوي چې دا د هغې په لاس د څیزونو د اخستلو او په نهایت کې له میرمن سره د خاوند د نه

مینې لرلو شک پیدا کوي او د نورو ډېرو ناسمو تعبیراتو لمن لا هم پراخیږي.

۱۹. - تر واده وروسته تدریجاً د ښځې او خاوند عمر زیاتیږي، طبیعي ښکلا او انرژي یې کمیږي، د دوي اولادونه زیږي او پدې توګه د دوي مینه چې پخوا یوازې د دوي ترمنځ وه یوه برخه یې د اولادونو خواته منعکس کیږي چې دا بیا په طبیعي توګه د ښځې او خاوند په منځ کې د مینې د کموالي احساس منځته راوړي. دوي باید دا خبره یو بل ته واضح کړي چې اوس یې په مینه کې بدلون راغلي نه دا چې کمه شوې ده.

۲۰- اوس ممکن مېرمن د بچیانو د مسوولیتونو له کبله زیات وخت ونلري چې خپل ځان او خپل نظافت او ښکلا ته هغسې توجه وکړي لکه چې پخوا به یې کوله، دا بیا حتماً د هغې په ښکلا، جذابیت او مینه کولو کې اثر اچوي او پدې توګه یې د خپل خاوند په وړاندې جذابیت او کشش کې کموالي راځي چې دا حالت په غیر مستقیمه توګه د دوي ترمنځ د مینې د کموالي سبب هم کیدای شي. دا مهمه خبره ده چې د یوې خوا ښځې باید ورته متوجه شي او له بل اړخه میړونه د موضوع په اصلي علت پوه کړای شي چې د ناسمو تعبیراتو مخه ونیول شي.

۲۱- د وخت تېرېدل، د بچیانو زیږول او روزل یوه طبیعي پیښه ده چې هغه باید میړونه د یو واقعیت په توګه په نظر کې ولري او پرې نږدې چې دا د ده او د ښځې ترمنځ د مینې د کموالي سبب وګرځي. یو متل دي چې وایي داسې نشي کیدای چې(زامن مې دې ځلور او ښځه مې دې نجلۍ وي.) نو دا ضروري ده چې د بچو راوړل د ځوانۍ له ښکلا سره تبادله کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲- ښځو ته توصیه کیږي چې باید د اولادونو په راوړلو سره دوی له خپل پاکوالي او ښکلا نه ناخبره پاتې نشي؛ بلکې د خپلې ښکلا هغه ځلاوالی چې د وخت په تیریدو سره له منځه ځي هغه د ځنې نورو مثبتو تغییراتو په راوړلو سره لکه نوي او ښایسته جامې اغوستل، ښایسته او ژر ژر مکـ آپ کول، د ویښتانو جوړول او د بدن د ښایست د نورو وسایلو نه په استفادې د خوب په کوټه او بستره کې د زړه راښکونکو او دلچسپو بدلونونو په راوړلو او خپل خاوند سره د مینې او محبت په نویو طریقو سره د خپل خاوند مینه او توجه د خپل ځان په برخه کې ګرمه وساتي.

۲۳. د (ته اوس زما مال یې) روش او سلوک یو بل ناوړه عمل دی چې ممکن د ښځې او خاوند په منځ کې د مینې په کموالي اثر واچوي. له واده څخه ترمخه هلک او نجلۍ یو له بل سره کتنه د مینې په خاطر کوي، تر واده وروسته هر یو د خپل ملګري په هکله داسې فکر کوي چې (دا دي ته نو اوس زما مال یې) ته خو اوس چیرته را څخه تللی هم نه شې او چې اوس زه څه وایم ته باید هغه ومنې. دا هغه فکرونه دي چې د مقابل لوري مینه او علاقه راکموي. نو اړینه ده چې دواړه (ښځه او خاوند) باید له دغه ډول برخورد او سلوک څخه د یو او بل په مقابل کې په کلکه ډډه وکړي. دغه راز باید خپل روش او سلوک همیش داسې څرګند کړي چې زه تا ته غواړم، زه تا ته ضرورت لرم او ته ما ته خاص ارزښت لرې. نو نه یوازې دا چې د سړي او ښځې په خیال کې باید دا ډول کلمات وي، بلکې په خوله او ښکاره ویل یې هم خورا ګټور او د مینې په زیاتوالي کې خورا مرسته کوي.

۲۴. بې ځایه حیا کول: کله کله خصوصاً نارینه داسې فکر کوي چې له خپلې میرمنې سره مینه کول، د هغې ښکلول او یا هغې ته د یوې تحفې

راوړل بد سترګي او بې حیایي ده. نه، هېڅکله هم نه، دا یوه فوق العاده ناسمه مفکوره او منفي نظر دی. دا ډېره ګټوره ده چې خاوند خپله ښځه همیشه وستایي، هغه د خپل مور او پلار او نورو خپلوانو په وړاندې تقدیر کړي، ورسره مینه وکړي او هغې ته وخت په وخت تحفې راوړي. یوه تحفه ولو که ډېره وړه هم وي چې په اخلاص میرمنې او یا خاوند ته ورکړل شي، هغه د یوه او بل په وړاندې مینه او محبت کې زیاتوالي راولي. خو ښځې یا خاوند ته د تحفې په راوړلو کې باید له احتیاط څخه کار واخستل شي؛ ځکه دا تحفې معمولاً قیمتي وي او دوام ورکول یې بیا کله مشکل وي او بیرته قطع کول یې هم ښه کار نه دي او هم شکونه را پیدا کوي. نو پدې اړه به ښه مشوره دا وي چې د تحفو ورکول، کله نا کله، ناڅاپي او د حیرانتیا وړ او توقع خلاف وي او له بل اړخه یې قیمت باید مناسب وي چې سړي یې د بیا بیا اخیستلو توان ولري. د ماشومانو په وړاندې د خپلې ښځې ښکلول او له هغې سره مناسبه مینه کول حتي د ماشومانو د ډېرې خوښۍ سبب ګرځي.

۲۵. شریکبانې سره واضحې او ښکاره خبرې کول او د غیر مستقیم عکس العمل نه ډډه کول:

یو له هغه عواملو څخه چې د دوو شریکبانو ترمنځ د اختلافاتو عمده سبب کیږي هغه یو بل سره د موضوعاتو او مسایلو په باره کې په واضحه او روښانه توګه خبرې نه کول دي. د بېلګې په ډول: که ښځه له خاوند څخه پدې وجه خفه شي چې خاوند یې ورته د اختر لپاره جامې ندي کړي، بیا ښځه دغه موضوع له خاوند سره نه شریکوي او د دې په عوض سبا ماښام د ډوډۍ په وخت کې هغه ویدېږي. دې ته غیرمستقیم عکس العمل یا مرورتیا وایي او یا هم د دې لپاره چې خپل خاوند پرې خفه کړي، خپل ماشوم ناحقه او بغیر له کوم موجبه په څپیړه وهي، چې

دې ته ناموزون یا غیر مستقیم عکس العمل ویل کیږي. دغه ډول حادثات په کورنیو کې زیات پیښیږي او یو بل شکل یې هم خپل زور له داسې یو څیز څه ویستل دي چې هغه ضعیفه وي. مثلاً د قهر په صورت کې د ماشومانو وهل، رټل یا د دروازې په زوره او درب سره بندول دا ټول ناموزون او د غیر مستقیم عکس العمل شکلونه دي.

دغه ډول عکس العملونه نه یوازې دا چې اصلي مشکل نشي حلولای، بلکې پر اصلي مشکل نه سربېره د مقابل لوري د لاغوسه کیدو، قهر او خفګان او د نور جدي عکس العملونو زمیني برابروي. پدې برخه کې سپارښتنه دا ده چې د یوه نه منونکي عمل د توقف او اصلاح لپاره باید عکس العمل اصولي، نیغ په نیغه او د ښه سلوک له لارې مطرح شي. او په رښتینې توګه په هماغه اصلي عامل باندې بحث وشي، نه دا چې په نورو فرعي او غیر لازمي مسایلو باندې.

د خراب عمل په مقابل کې خراب عکس العمل هیڅکله هم خراب عمل نشي اصلاح کولای، بلکې شدت او تکرار یې لا نور هم زیاتوي.

د واده مناسب شرطونه:

اول- د واده مناسب وخت یا عمر:

په مختلفو ټولنو کې ځوانان د عمر په مختلفو مرحلو کې ودونه کوي، د واده لپاره د یو مناسب وخت انتخاب د واده په موفقیت کې زیات اغیزمن دی. د هغې څېړنې په پایله کې چې پدې برخه کې ترسره شوی د واده لپاره مناسب وخت هغه دی چې هلک او نجلۍ خپل تحصیلات تکمیل کړي وي، خصوصاً هغه ځوانان چې د لوړو زده کړو توان او علاقه لري باید له پوهنتون څخه تر فراغت پورې خپل واده وځنډوي او که د پوهنتون د شاملیدو هیله نه لري نو کله چې له (۱۲) ټولګي څخه فارغ شي، ځان ته یو کار او مصروفیت پیدا کړي او د یو څه مادي امکاناتو خاوند شي نو بیا به د واده کول ګټور وي.

له تحصیل څخه تر فراغت وړاندې او په اقتصادي لحاظ په خپلو پښو د ودرېدلو نه مخکې ودونه که څه هم چې مور او پلار یې زیات پیسه دار هم وي، ښه نتیجه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تعلیم په دوره کې د واده کول درې عمده ستونزې را منځته کوي:

۱- ممکن شخص د خپل واده د مسوولیتونو په وجه د خپل تعلیم په برخه کې توجه لږه کړي او پدې توګه یې تعلیم نیمګړی پاتې شي.

۲- د دې له کبله چې دې زیات وخت په تعلیم مصروف پاتې کیږي ممکن د خپل ژوند ملګري ته هغسې توجه ورنکړای شي ، چې د دوی د نوي واده له کبله دوی یو بل ته مکلفیت لري. همدا راز له پوهنتون څخه د فراغت عمر عموماً د (۲۲) کلنۍ څخه پورته وي پدې عمر ځوانان هم په جسمي لحاظ او هم په ذهني لحاظ له واده څخه ښه لذت پورته کولای شي. دغه راز پدې عمر کې دوي یو څه پر خپل ځان اتکا او تحمل پیدا کوي چې د واده او شریکانو په وړاندې د حوصلې او زغم لپاره زیاته مرسته کوي.

ولې د واده لپاره ښه عمر به دا وي چې له (**۳۵**) کلونو څخه زیات نشي، ځکه پدې صورت کې د یوې خوا بدني نیمګړتیاوې د واده لذت کموي او له بلې خوا خصوصاً په نجونو کې تر (**۳۵**) کلنۍ وروسته د ماشومانو زیږول له یو لړ صحي ستونزو سره ملګري وي، پدې توګه سپارښتنه کیږي چې د واده په وخت کې د (**۲۲-۲۵**) کلونو پورې عمر به ښه عمر وي.

۳:- د تحصیل تکمیل د مالي بنیاد د پیاوړتیا سبب کیږي. د واده کولو په وخت کې باید واده کوونکي په اقتصادي لحاظ په خپل ځان متکي وي. کله چې ځوانان خپل تحصیلات تکمیل کړي او د یو کار او مصروفیت خاوندان شي، ممکن خپل مستقل اقتصادي امکانات ولري.

دویم- مالي استقلالیت:

د عمر ترڅنګ اقتصادي حالت هم خورا زیات ارزښت لري. مستقل اقتصادي امکانات د ده او د ده د ژوند د شریکانو پوره ازادۍ ته ښه زمینه برابرولای شي. که نوې واده شوې جوړه ښه اقتصادي امکانات ولري، دوي به مجبور نه وي چې د اقتصادي مجبوریتونو په لحاظ د یو او بل د کورنۍ ځینې بې ځایه قیودات په ځان ومني. که څه هم اکثراً د هلک پلار او مور د خپل زوی د واده زیات مصارف تهیه کوي لیکن دا د توجه وړ خبره ده چې باید هلک د خپلې شخصي مالي ځواک په اساس او تکیه خپل واده او د خپلې میرمنې ورځنی ضروریات او اړتیاوې پوره کړای شي. دا په کلکه توصیه کیږي چې هر ځوان باید له واده څخه ډېر مخکې په خپلو اقتصادي چارو کې په خپل ځان متکي شوی وي او ښه به دا وي چې حتی د خپل واده ټول مصارف او که نه نو یوه زیاته برخه یې له خپلو عایداتو څخه ترسره کړي او تر واده وروسته هم د یو څه اقتصادي امکاناتو لرونکی وي، چې له واده سره سم له اقتصادي فشارونو سره مخ نشي. ښه به دا وي چې تر واده وروسته د یوې تفریحي رخصتۍ لپاره مصارف او د ځینو عاجلو ضرورتونو لپاره یې یو څه مادي امکانات جدا ذخیره ساتلي وي. تر واده وروسته تفریحي رخصتي خورا ضروري او د واده په ټینګښت کې مثبت اثر اچولی شي، ځکه پدې توګه له خپل شریکانو سره یو ځای او له نورې کورنۍ څخه جدا د وخت یوه برخه ګډه تېرول دواړو ته د دې چانس ورکوي چې یو د بل په خوي او عادتونو پوه شي او په خپلو کې نظریات او توقعات په روښانه توګه تبادله کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده په انتخاب کې مهم ټکي:

د واده په انتخاب کې عمده فکتورونه چې باید په نظر کې ونیول شي په لاندې برخو کې يې مطالعه کوو:

الف- شريکباڼ پورې اړوند فکتورونه:

دا هغه فکتورونه دي چې هر ځوان يې باید د خپل شريکباڼ په باره کې په روښانه توګه وڅيړي.

۱.د شريکباڼ شکل:
باید دواړه لوبغاړي د يو او بل لپاره ښکلا تمثيل کړای شي. (ښکلا) يوه داسې کلمه ده چې ځانګړی تعبير، تفسير او تعريف نلري. ښکلا د هر چا له نظره فرق کوي. دا په کلکه توصيه کيږي چې له واده څخه تر مخه باید هلک او نجلۍ سره وګوري او يو او بل ته د هغه د فزيکي جوړښت له کبله متمايل او مينه وال وي؛ ځکه هغه ودونه چې د ښکلا او مينې په اساس شوي وي اکثراً ښه دوام کوي او مؤفق وي.

۲. د شريکباڼ ذهني تمايل:
پر ښکلا سربېره باید دواړه لوبغاړي د يو او بل په باره کې يو څه معلومات ولري چې د هغوی کړه وړه، ناسته او ولاړه او ورځني سلوک يو بل ته روښانه شي او يو بل ته د قبليدو وړ وي. په دې اړه زموږ د ذهني او سلوکي مشابهتونو ازموينه اخيستل د دوي په ذهني توافق پيژندنه کې ډېره مرسته کولای شي.
۳.د شريکباڼ تعليمي او اقتصادي ورته والی:
بايد کوښښ وشي چې په نسبي توګه د دواړو لوبغاړو ترمنځ د تحصيل، مسلک او اقتصادي حالت له مخې يو څه ورته والی وجود

ولري. ډېر زيات اختلافات پيدې اړوند ممکن وروسته د اختلافاتو د پيدا کيدو او مشکلاتو زمينه برابره کړي.

۴.د مزاج او دلچسپيو ورته والی:
ښه به دا وي چې دواړه شريکباڼ د ځينو ټولنيزو او ورځنيو کړو وړو او روشونو په باره کې هم ورته والی ولري. د بېلګې په ډول، يا به دوي دواړه مېلمه پال وي، که يو تن زيات ميلمه پال او بل تن لږ يا هيڅ ميلمه پال نه وي ممکن دا د دوی ترمنځ په راتلونکی کې د اختلاف پيدا کيدو زمينه برابره کړي. يا برعکس که يو تن خصيص او کنجوس وي او نه غواړي چې يوه روپۍ هم مصرف کړي او بل تن بيا پراخ لاسی او زيات مصرف کوونکی وي دا رنګ حالت هم هم کولای شي د دوي ترمنځ د اختلاف زمينه برابره کړي.

۵.د عمر نږدېوالی:
دا ډېره ضروري خبره ده چې د هلک او نجلۍ عمر بايد سره نږدې وي. که هلک له نجلۍ څخه تر څلورو کلونو پورې مشر وي ښه خبره ده، ځکه چې يو خوا د هلک بالغېدل وروسته صورت نيسي او له بل اړخه د ښځې عمر هم د نارينه په نسبت زيات وي، دا به بيا د نارينه د مړينې په صورت کې د ښځې د کونډېتوب موده لنډه کړي. ولې په هر صورت د (۱۰) کلونو څخه زيات توپير بايد په جدي توګه ارزيابي کړای شي.
۶.سياسي نظرياتي ورته والي:
سياست زموږ د ژوند يوه مهمه برخه ده او هره ورځ موږ له داسې مختلفو مسايلو سره مخ کيږو چې بايد پرې سياسي نظر ورکړو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حتی د یو مشخص نظر پلوي وکړو. دا چې موږ د سیاسي پیښو د پیښیدو په اړوند کوم کنټرول نه لرو، اخبار، رادیو، تلویزون او نور مطبوعات هره شیبه داسې سیاسي موضوعات راسپړي او پرې بحث کوي چې موږ ممکن پرې مخالف نظریات ولرو؛ نو که ښځه او خاوند یې دوه جلا حتی متضادې نظریې ولري، دا اکثراً د ښځې او خاوند ترمنځ د مشاجرو او مخالفتونو سبب کیږي.

دوهم- کورنیو پورې اړوند فکتورونه:

څرنګه چې واده، نه یوازې چې د ښځې او خاوند شریک ژوند وي، بلکې دا د دوو کورنیو ترمنځ د خپلوۍ، ناستې او ګډ ژوند زمینه برابروي، دا ډېره مهمه ده چې د ښځې او خاوند په انتخاب کې د دواړو کورنیو ترمنځ ځینې مشابهتونه وجود ولري او که نه نو بیا دا به په راتلونکي کې د دواړو کورنیو د مناسباتو او بالاخره د ښځې او خاوند په مناسباتو باندې مستقیمې اغیزې کوي. کورنۍ پورې اړوند فکتورونه په لاندې ډول دي:

۱. اقتصادي ورته والی:

ښه به دا وي چې دواړه کورنۍ په اقتصادي لحاظ له یو بل سره نږدېوالی ولري، که یوه کورنۍ له اقتصادي پلوه په بلې خوا برتري ولري دا د دې سبب کیږي، چې معتبره کورنۍ هغې بلې کورنۍ ته هغه شان قدر نه ورکوي لکه چې یې ایجاب کوي او دا رنګ غیر متوازن حالت بیا د هلک او نجلۍ پر روابطو هم اغیزه اچوي. اقتصادي ورته والې او یا حد اقل نږدېوالی مهم دی خو د دې اهمیت خصوصاً زموږ په ټولنه کې هغه وخت جدي مطرح کیږي، چې د نجلۍ کورنۍ په

اقتصادي لحاظ د هلک تر کورنۍ لوړه وي. په دې صورت کې هلک اکثراً د خپل غرور د ماتوالي شرایط ګوري، چې دا ورته سخت وي او دا بیا د دوی ترمنځ جنجالونه او ستونزې را منځته کوي.

۲.اجتماعي ورته والی:

دا به ډېره ګټوره وي چې دواړه کورنۍ د اجتماعي حالت، خویونو او خواصو له مخې یو له بل سره ورته والی او نږدېوالی ولري. د زیات تفاوت په صورت کې ممکن دغه اختلافات د هلک او نجلۍ د ورځنیو کړو وړو په برخه کې مختلف اثرات پیدا کړي او پدې توګه د دوی کړه وړه کېدای شي د دوی ترمنځ د اختلافاتو زمینه برابره کړي، چې همدې اصل ته په اسلام کې د (کف) خطاب شوي او کف یې د واده په انتخاب کې خورا جدي توصیه کړې ده.

۳.د دواړو کورنیو نږدې استوګنه:

سره له دې چې د دواړو کورنیو نږدې استوګنه کوم جدي ټاکونکی نقش نلري خو بیا هم د نږدې اوسیدونکو کورنیو ترمنځ د خپلوۍ کول کېدای شي د دې سبب شي، چې دغه کورنۍ یو - بل ته د لا تقویې او ښه شخصیت او کومکونو د ورکولو زمینې برابرې کړي. اما ځینې نور بیا د نږدې کورنیو اثرات منفي بولي او داسې فکر کوي چې که له کورنۍ سره ډېرې نږدې وي، کېدای شي یوه خوا هغې بلې کورنۍ ته زیات اجتماعي پلوي او قوت ورکړي، خو له بل پلوه د خسر خیلو نږدېوالي کېدای شي د هلک او نجلۍ ترمنځ د تحریک ورکولو او منفي رول زمینې برابرې کړي چې دا به بیا د دواړو د واده په برخه کې منفي اثرات ولري. که دواړه لوبغاړي په جدي توګه د دوی د کورنیو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مداخلو مخنیوی وکړای شي، بیا د نږدې کورنیو ترمنځ د واده کول به ډیرګټور وي.

د ښځې او میړه حقوق پر یو بل باندې:

حقوق او مسوولیتونه د یوې سکې دوه مخونه دي. حقوق بیله مسوولیته اصلاً وجود نشي پیدا کولای، مثلاً یو ښځه هلته په یوه نارینه حقوق پیدا کوي چې د دوي ترمنځ واده وشي او د واده په وجه اول نارینه د میړه توب مسوولیت ومني ، بیا د ښځې او نارینه د حقوقو مسئله مطرح کیدای شي او مسولیتونه بې له حقوقو تر سره کیدای نشي. د انسانانو ترمنځ ژوند هلته ښه او خوندور تیریدای شي، چې هر یو د بل حقوق وپیژني، درناوي یې وکړي او هغه په سمه ښه ادا کړي. په یوه ټولنه او نظام کې هم که ملت په دولت حقوق لري نو خلک هم د دولت په مقابل کې مسوولیتونه لري. بل خوا د دولت صلاحیتونه هلته د منلو وړ وي چې هغه دولت د خلکو حقوق ومني او هغه ورته ادا کړي. واده هم یو اجتماعي پروسه ده چې د هغې په اساس ښځه په خاوند او خاوند په ښځه یو لړ حقوق حاصلوي.

یو هلک او نجلۍ ته دا ډېره ضروري خبره ده چې له کوژدن او تعهد ورکولو نه مخکې له خپل مقابل لوري نه د خپلو حقوقو په اړه د هغه په خبرتیا او پوهاوي ځان مطمئن او خپل مقابل لوري سره په تفصیلي ښه خپل حقونه روښانه کړي، چې ډاډه شي مقابل لوري یې د ده په حقوقو پوه او د سرته رسولو کلکه ژمنه یې کوي. د دې لپاره دا اول ضروري ده چې ښځه او نارینه دواړه هر یو په خپلو حقوقو او د مقابل لوري په حقوقو پوه وي. د ښځې او میړه ترمنځ د حقوقو په اړه الله تعالي په سورت البقر کې فرمایلي دي: (ولهن مثل الذي علیهن بالمعروف و لرجال علیهن درجه) ژباړه: (د ښځو په میړونو حقوق دي، لکه څرنګه چې د میړونو په ښځو حقوق دي، اما میړه یوه درجه لري چې هغه د کور مشري ده). که زیر شو دلته د ښځو حقوق اول ذکر شوي او بیا د نارینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقوق خو نارینه ته د مشرۍ حق ورکړل شوي دي. په زړه پورې خو دا ده چې یوه ښځه پر میړه ۲۲ حقونه لري، مګر میړه بیا پر ښځه ۸ حقونه لري. د دې لپاره چې په دې اړوند مو ځانونه لا ښه پوه کړي وي، دا حقوق په تفصیل سره ذکر کوو:

الف- د ښځې حقوق په خاوند باندې:

۱- د مهر حق: مهر یو مقدار پیسې، طلا یا نور ارزښتمن شیز دي چې د نکاح په وخت کې ټاکل کیږي، چې باید میړه یې ښځې ته ورکړي. سره لدې چې دا مهر هر وخت ورکول کیدای شي خو غوره طریقه یې دا ده چې د نکاح په وخت کې ورکړل شي. ښځه کولای شي چې خپل مهر خاوند ته وبخښي. د مهر کوم خاص اندازه معلومه نه ده. سره لدې چې د مهر زیاتوالي په شرعیت کې کوم ممانعت نه لري، کمه اندازه یې غوره بلل شوې او مستحب ده. پدې اړه حضرت محمد (صل الله علیه وسلم) فرمایي: (این اعظم النکاح برکته ایسره مونته.)

ژباړه: (هغه نکاح ډیر برکت لري چې د مهر تکلیف یې کم وي.) په شرعیت کې د مهر کمه اندازه حتی د قرانکریم د څو ایاتونو ورزده کوونه، یا دوه موټې خرما هم قبوله شوې ده. د حضرت محمد (ص) د هیڅ ښځې یا لور مهر له ۴۸۰ درهمو څخه چې اوس تقریباً (۷۰۰۰) افغانۍ کیږي زیات نه وه.

۲. د نفقې حق: د اسلام مقدس دین د ښځې نفقه په خاوند فرض کړېده. پدې اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي: (و حقهن علیکم ان تحسنوا الیهن في کسوتهن و طعامهن.) ژباړه:)ستاسو د ښځو پر تاسو دا حق دي چې هغوي ته ښه لباس او خواړه تهیه کړئ.)

۳- د اوسیدو د ځای حق: ښځه په میړه دا حق لري چې د هغې لپاره له توان سره برابر اما مصئون کور اماده کړي. پدې اړه الله تعالي فرمایلي دي: (اسکنوهن من حیث سکنتم من وجدکم.) ژباړه: (تاسې خپلې ښځې په داسې ځایونو کې ساتئ کوم ځای چې تاسې اوسیږئ او ستاسې په توان برابر وي)

۴- د لباس حق: میړه باید د رواج او شرعیت په مطابق د خپلې ښځې لپاره ښایسته او ښکلي لباسونه اماده کړي. په دې اړه د دوهمې مادې حدیث په وضاحت ویلي دي. د لباس تعداد ندي معلوم خو په کال کې اقلاً دوه جوړه لباس لازمي ګڼل شوي دي.

۵- د کوروالي حق: ښځه حق لري چې میړه باید ورسره په ښه او نیک سلوک کوروالي وکړي. پدې اړه رب العلمین فرمایلي دي: (فاتوهن من حیث امرکم الله.) ژباړه:)تاسې باید له خپلو ښځو سره کوروالي وکړئ، له هغې لارې څخه چې مباح دي یعني د معقد لار منع کړل شوې ده. (د کوس له لارې، نه دا چې د کونې له لارې)).

۶- د احترام او قدرورکولو حق: ښځه په میړه حق لري چې عزت او احترام یې وکړي او هغې ته هیڅ ډول داسې بدې خبرې یا ستغ الفاظ استعمال نه کړي چې هغه پرې خفه کیږي او نه باید هغه په فزیکي لحاظ وځوروي. په دې اړه په یو حدیث شریف کې راغلي دي: (اذ ما اکرمهن الا کریم ولا اهانهن ملا ندیم) روایت دي د ابن ماجه څخه. ژباړه:)عزتمند نارینه د ښځو درناوي کوي او رذیلان نارینه د ښځو سپکاوي کوي)).

۷. د تعلیم حق: په میړه د ښځې تعلیم لازمي دي. دا تعلیم کیدای شي چې دیني، فرهنګي، مدني او یا اخلاقي او ټولنیز وي، چې معاصر

(c) ketabton.com: The Digital Library

علوم ټول پکې راتللاي شي. په دې اړه حضرت عايشې (رض) فرمايلي دي:

(نعم النسا؟ نسا؟ الانصار لم يمنعهن الحيا؟ ان يتفقهن في الدين) بخاري.

ژباړه: (د انصارو ښځې نيکې دي او حيا د دې سبب نشي کېداي چې هغوي دې د دين د زده کړې نه محرومې کړي.) همدا راز حضرت عروه بن الزبير (رض) فرمايلي دي: (ما رايت احد اعلم بفقهو لا طب ولا شعر من عايشه) بخاري. ژباړه: (ما داسې څوک نه دي ليدلي چې په فقه، طب او شعر ويلو کې تر عايشې بي بي اوچت وي).

۸. د ښه سلوک حق: نارينه بايد له ښځو سره درونډ او ښه سلوک وکړي. الله پاک فرمايلي دي:

(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسآ.

ژباړه (ښځو سره په غوره او ښه توګه سلوک وکړئ).

۹. د کور او کوروالي د رازونو د پټ ساتلو حق: بايد نارينه او ښځه دواړه د کور او کوروالي رازونه پټ او خوندي وساتي.

۱۰. د ارايش او ښکلا حق: لکه څرنګه چې نارينه د ښځې ارايش او ښکلا خوښوي، همدا راز ښځې هم د نارينه پاکوال او ښکلا خوښوي. نو ښځه دا حق لري چې خاوند يې بايد هغې ته ارايش وکړي، يعني خپل نظافت او پاکوالي وساتي. په ښکلا کې دا لاندې شيان شامل دي:

- د ويښتانو اصلاح کول، مينځل او ږمنځول.
- وخت په وخت د بغلونو او تناسلي الې د شاوخوا ويښتانو کلول (پاکول)
- ښکلې او پاکې جامې اغوستل.
- د عطر يا نورو خوشبويو وهل.

- د خولې او غاښونو برسول او يا مسواک وهل.

او د نوکانو لنډول او له سګرټو او نصوارو څخه پرهېز کول.

۱۱- د کور په کارونو کې له ښځې سره د مرستې کولو حق: مېړه بايد خپلې ښځې سره د کور په کارونو کې مرسته وکړئ.

۱۲- د مشورې حق: مېړه بايد له خپلې ښځې سره د کور په کارونو کې هميشه مشوره وکړي.

۱۳- د ښځې د خپلوانو او ملګرو د درناوي حق: مېړه بايد د خپلې ښځې له خپلوانو او ملګرو سره درونډ سلوک وکړي.

۱۴- د خپلوانو کره د تللو او د هغوي د راتللو حق: ښځه دا حق لري چې په مناسبو وختونو کې د نږدې خپلوانو کره د مېړه په اجازه او د ضرورت په صورت کې د هغه په ملتيا د خپل پلار، مور، ورور، خور او نورو نږدې خپلوانو کورونو ته د مړي او ژوندي او يا هم د هغوي د ليدو په غرض ولاړه شي او يا هم د هغوي د راتللو په صورت کې د ښځې د خاوند لخوا په پراخه تندې هرکلي وويل شي. البته په داسې حالاتو کې ښځې ته د دې زمينه برابرول چې هغه له خپلو خپلوانو سره ازادانه خبرې اترې وکړي ښه کار دي.

۱۵- د ښځې د ابرو ساتنې حق: بايد مېړه د خپلې ښځې او د هغې د خپلوانو ابرو او عزت وساتي، خاصتاً د ښځې د ابرو ساتل فرض دي. په دې اړه حضرت محمد (ص) فرمايلي دي: (ثلاثته قد حرم الله عليهم الجنتهمد من الخمرو العاق والديوث الذي بقر في اهله الخبث) مشکوت. ژباړه: (درې تنه جنت ته داخلېداى نشي، د شرابو معتاد، د پلار او مور ازاروونکي او دووس (هغه څوک چې خپله ښځه له پرديو نارينو سره د نامشروعو اړيکو لپاره پرېږدي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- د کار او ملکیت حق: ښځه حق لري چې کار وکړي او پدې وسیله ځانته ګټه ترلاسه کړي، پدې شرط چې د ښځې کاري بوختیا د خاوند د حقوقو او غوښتنو خنډ نشي. همدا راز ښځه حق لري چې ملکیت او جایداد ولري.

۱۷- د میراث حق: ښځه حق لري چې د میړه د وفات کیدو په صورت کې د هغه له پاتې شوي مال نه میراث ترلاسه کړي.

۱۸- د سلام ورکولو حق: ښځه په میړه دا حق لري چې هغه باید ورته سلام ورکړي او احترام یې وکړي.

۱۹- د نیوکو حق: ښځه دا حق لري چې د میړه په تېروتنو او ناروا کارونو نیوکې وکړي.

۲۰- د ناروغتیا د علاج او پرستارۍ حق: که ښځه ناروغه او یا معیوبه وي، په میړه د ممکنه علاج او پرستارۍ حق لري چې هغه باید د خپلې مېرمن اړوند حاجتونه ور پوره کړي.

۲۱- د عدالت حق: که یو میړه دوه یا زیاتې ښځې ولري، پدې صورت کې هره ښځه له نورو سره د برابر سلوک، کوروالي او نورو امتیازاتو حق لري.

۲۲- د ښه سلوک حق: ښځه په میړه دا حق لري چې ورسره ښه سلوک وکړي.

۲۳- د خلع (جدایۍ) حق: لکه څرنګه چې میړه د طلاق حق لري، همدا راز ښځه د خلع حق لري چې په خلع کې باید ښځه یو څه مال متاع خاوند ته ورکړي چې هغه خوشې کړي. خلع بیدون له موجب نه هم امکان لري ولې دا بیا یو تقبیحي عمل دي.

ب: د میړه حقوق پر ښځه:

۱- د فرمانبردارۍ حق: لکه دمخه مو چې وویل، میړه د کور مشر وي او باید د کور نظم، دسپلین او پلانونه جوړ او عملي کړي، ښځه باید د هغه روا امرونه ومني، اما په ناروا کارونو کې بیا دا اصل لازمي نه دي.

۲- د سړي د شتمنۍ، ملکیت او حرمت ساتنه: ښځه باید د میړه د کور، اسبابو پوره ساتنه وکړي او د کورني حرمت او پاکۍ بشپړ درناوي یې وکړي.

۳- د کور د کار حق: ښځه مسوولیت لري چې د میړه د کور کارونه (لکه د ډوډۍ پخول، د کالیو مینځل، د لوښو مینځل، د کور جارو کول او د ماشومانو پاکول) په ښه توګه او د میړه له توقع سره سم تر سره کوي او کور به پاک ستره ساتي.

۴- نظافت او د سینګار کول: میړه په ښځه حق لري چې د هغه لپاره بهترینه ښکلا تمثیل کړي، خپل نظافت پاک وساتي، ښکلې جامې واغوندي، خپل ویښتان سم جوړ، پاک او غوړ کړي، ښه عطر استعمال کړي، خوله او غاښونه پاک برس او یا مسواک کړي.

۵- د میړه په کور کې اوسېدل: دا د میړه حق دي چې د هغه میرمن باید د ده په کور کې و اوسي او بې میړه له اجازې هیچېرته حتي خپلو خپلوانو کره هم لاړه نشي. له خپلوانو کره تګ د میړه په اجازه جواز لري خو ژر باید بیرته خپل کور ته را ستنه شي. دغه راز چېرته چې د خاوند خوښه وي همهلته باید ښځه استوګنه وکړي نه دا سې چې خاوند کوم ځاي استوګنه خوښوي، مېرمن دې ورسره مخالفت وکړي نه، هېڅکله هم نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. د ناروغۍ په وخت کې د میړه نه پرستاري: دا د میړه په ښځه حق دي چې د ناروغۍ په وخت کې له هغه نه په ممکنه اندازه په ښه توګه پرستاري وکړي، مګر دا چې د ښځې په وس پوره نه وي.

۷- د کوروالي (جماع) حق: د حیض - د ښځې هغه میاشتینۍ ناروغي چې ترې وینه راځي او نفاس هغه موده چې د ماشوم د پیدا کیدو نه پس له ښځې نه وینه او نور افرازات راځي- نه بغیر ښځه باید هر وقت د نارینه د کوروالي غوښتنه ومنې او هغه سره په مینه کوروالي وکړي.

۸ـ د طلاق حق: میړه کولای شي چې د لزوم په صورت کې ښځې ته طلاق ورکړي، مګر دا طلاق ورکول باید بیځایه د ښځې د ازار سبب نه شي.

د واده د بریا لپاره څو با ارزښته وړاندیزونه:

که مو پام کړې وي حتا هغه ودونه چې که څه هم د دوو مشابهو کسانو ترمنځ صورت یې نیولي وي، هغه رنګ دوام نه کوي لکه څرنګه چې شروع شوي وي. خصوصاً په غربي نړۍ کې، چې د ودونو کول په خپله خوښه وي اکثراً هلکان او نجونې چې ودونه کوي لومړي یو له بل سره ډېره زیاته مینه لري، مګر ډېر ژر دا مینه سړه او بالاخره یې د ژوند لار سره بېلېږي. برعکس په وروسته پاتې او کلتوري ټولنو کې ګڼ ودونه په شخړو او ناندریو پیل خو تدریجاً وخت په تېرېدو د سولې او ګزارې کولو خواته ځي.

تر واده وروسته په ودونو کې د ستونزو د زیاتوالي درې عامله وي:

۱- تر واده وروسته اکثراً کورنۍ تشیکل شي، ښځه او خاوند دواړه یو لړ هغه ازادۍ د لاسه ورکوي چې تر واده پخوا یې لرلې. د بېلګې په ډول، دوي چې به هر وخت کور ته راغلل پروا به یې نه کوله، که به یې له هر چا سره ناسته ولاړه وه، کوم خاص قیودات پرې نه وو، مګر تر واده وروسته هم په اخلاقي او هم د مکلفیتونو په لحاظ دواړه ښځه او خاوند ځان مجبور احساسوي چې په خپل ژوند کې یو لړ تغییرات راولي، چې یو له بل سره د خوښۍ او همکارۍ ګډ ژوند ولري، له بده مرغه ځیني ځوانان بیا دا توانمندي نلري چې دغه ضرورت محسوس کړي او بیا تر واده وروسته هم غواړي چې هماغه شان بې قید و شرطه (آزاد) ژوند ولري، چې دا بیا د هغه د ژوند شریکبانو ته د بې اعتنایۍ، بې مینیتوب، شک او تردید سوالونه پیدا کوي او دغه تردیدونه او شکونه بیا د مینې د کمښت، اختلافاتو، مشاجرو او جنګونو او بالاخره د جدایۍ سبب کیږي، پدې توګه ځوانانو ته جدي توصیه کیږي چې تر واده وروسته دواړه په خپلو ځانونو کې یو لړ بدلونونو راوستو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ځانونه اماده کړي. هو ، کله که کوم ځوان بیا د یو معقول معذرت له کبله په ټاکلي وخت کور ته نشي راتللای، هغه دې په روښانه او تفصیلي بڼه خپل شریکباڼ ته ووایي او له راتللو سره سم دې ترې معذرت غوښتلو ترخوا باید د هغه وخت مکمل ګزارش ورکړي.

۲- تر واده وروسته یو لړ اقتصادي مکلفیتونه او کورني مسوولیتونه د نوي واده شویو ځوانانو لپاره د خستګۍ، بې حوصله ګۍ، قهر او غوسې زمیني برابروي او د دغه قهر او غصو غیر موزون کنترول بیا ښځه او خاوند په خپل منځي جنګ جګړو اخته کوي.

واضح خبره ده چې تر تازه واده وروسته ګڼ ځوانان د کور یو شمېر سامان الاتو او وسایلو ته ضرورت لري، خو په دې سربېره اکثراً ځوانان په ودونو کې د غېر معقولو اضافي مصارفو له کبله قرضداري شوي هم وي. دغه راز د واده د مشغولیتونو له کبله د څه مودې لپاره له کار او وظیفې څخه هم بې کاره شوي وي، پدې توګه دا ټول مسوولیتونه او اقتصادي ناتوانۍ دوی یو لړ فشارونو او ستونزو سره مخ کوي. له بل اړخه دوی له هغو مرستو څخه چې پخوا به یې له مور، پلار او نورو څخه ترلاسه کولې هم محرومیږي، ځکه خپلوان فکر کوي چې دوی اوس د واده خاوندان دي، باید په خپلو پښو ولاړ وي او هغوی نه غواړي چې دوی تر دې زیات په نورو متکي پاتې شي خو له بده مرغه چې د خپلوانو لخوا له دغسې ځوانو جوړو سر دفعتاً د مرستو بندول ډېره دردوونکې وي او پدې توګه دوي یو لړ ضروري شیانو ته ضرورت او له بل لوري د همکاریو او عایداتو کمبدل پر ځوانانو یو لړ فشارونه او ستونزې ورتحمیلوي چې دا فشارونه بیا د دې په عوض چې په یوه مناسبه او سنجیده زغم او حل کړي، برعکس د ناموزون اثر تر تاثیر لاندې د فشار، پریشانۍ، قهر او غوسې خواته

ماتېږي او د خپل منځي شخړو او ناندریو زمینه وربرابرېږي. له دې له کبله ځوانانو ته پدې برخه کې لاندې توصیې ضروري بولو.

۱- تر واده له مخه د دغو واقعیتونو په نظر کې نیولو سره پخیله یا د یو پوه خپلوان او یا یو باوري ملګري په مرسته یو درست، ممکن او عملي پلان جوړ کړئ چې هغه ستاسو له شرایطو سره برابر وي.

۲- کوښښ وکړئ چې تر واده له مخه یو څه مناسب مالي امکانات د یوې مودې لپاره- حد اقل د ۳-۲ میاشتو لګښت- جدا وساتئ.

۳- په واده کې د قرض کولو څخه خصوصاً له لنډې مودې قرض څخه جداً ډډه وکړئ.

۴- مور پلار او نور خپل خپلوان باید خپلې مرستې او همکارۍ له نوو واده شوو اولادونو سره ژر قطع نکړي.

۵- د خپل مالي حالت په اړه له خپل شریکباڼ سره ربښتیني او واضح خبرې وکړئ، چې هغوي هم ستاسو په مشکل پوه او له تاسو سره پدې برخه کې مناسبه همکاري وکړي.

۶- د کور اړتیا وړ ټول توکي لست کړئ او د خپل توان په اندازه یې په ترتیب سره په مناسب وخت کې واخلئ. په یو ځل د ډېرو شیانو د اخیستو او یا هم له خپل توان نه د پورته قیمتي شیانو له پېرلو څخه ډډه وکړئ.

۷- د کورنیو اسبابو د اخیستو صلاحیتونه له مناسب کنترول سره خپلې میرمنې ته وسپارئ.

۸- که ضرورت و یوه دوهمه دنده هم پیدا کړئ، چې د خپلو اړتیاوو چاره وکړای شئ.

۹- د کور په مصارفو له سره غور وکړئ او ځینې غیر ضروري مصارف بند کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. که اړتیا مو زیاته وي او ستاسو میرمن د ځینو چارو ترسره کولو توان ولري، هغه هم باید کار شروع کړي. مېرمنې کولي شي ځینې واړه کارونه حتي له خپل کوره هم پرمخ بیولای شي.

د واده مراسم او وروستي اثرات یې:

واده د انسان په ژوند کې یو ځانګړی بدلون دی، هر څوک غواړي چې د واده مراسم یې ښکلي، ډېر تاوده او باشکوهه وي، ځیني وخت دغه غوښتني د احساساتو تر اغېز لاندې راځي او واده والا پدې احساساتو کې خپل تعقل او کنترول له لاسه ورکوي. ځینې یې بیا دومره زیات مصارف کوي چې ګاللی یې تر واده وروسته نورې ستونزې را منځته کوي او حتا د دوی دغه خوږ واده له ستونزو او پریشانیو سره مخ کوي. د واده ښه پلان کول یوه مهمه او ضروري خبره ده، پدې برخه کې به دغه لاندې مشورې مؤثرې وي:

۱- ښه به دا وي چې د واده لپاره له کافي مودې راهیسې تیاري ونیسئ. پدې اړوند هغه جدول نه کتنه واخلئ چې په ۲ جدول کې د ضمیمو په برخه کې لیکل شوی دی.

۲- البته ښه واده به هغه وي چې هلک او نجلۍ دواړه او که نه حد اقل یو تن یې له یوې زیاتې مودې راهیسې په خپل عاید او امکاناتو متکي وي.

۳- کوښښ وکړئ چې د واده د ورځو لپاره د هیڅ دوست او خپلوان څخه قرض وانخلئ او که حتماً له دغه ناوړه انتخاب سره مخ شوئ، تر ممکنه حده لږې پیسې قرض کړئ او د بیرته ورکولو لپاره یې کافي موده وخت وغواړئ. دا به ښه خبره وي چې که تاسې د هغې تاکلې مودې نه رومبی خپل پور ور پرې کړئ، مګر دا به د ډېرې پریشانۍ ځای شي چې بیا تاسې تر واده وروسته په ټاکلې موده کې هغه پور ور ونه شئ رسولای.

۴- واده ته د میلمنو په راغوښتلو کې هم له پوره دقت څخه کار واخلئ، ضرور نده چې تاسې زیات خلک راوغواړئ، ځکه ممکن

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسبه مېلمه پالنه يې ونشي. ښه به دا وي چې لږ خلک راوغواړئ او ښه قدر يې وکړئ، ګټه او نيک نامي به يې زياته وي. د مېلمنو په اړوند د خپل شريکباڼ له کورنۍ سره هم خبرې وکړئ، د مېلمنو راغښتلو لپاره يو ځل عمومي لست جوړ کړئ او بيا يې له جملې څخه يوازې هغه کسان راوغواړئ چې ستاسو د اړتيا په وخت مو په درد دوا کېږي او يا مو نږدې خپلوان وي.

۵- واده ته سامان الات او اسباب اخيستل د احساساتو له مخې ونکړئ، ښه به دا وي چې صرف عاجل او ضروري شيان واخلئ او پاتې زيات شيان پرېږدئ. دا به ښه خبره وي تاسې بايد له خپل شريکباڼ سره د سامان الاتو په اخيستلو کې صلاح وکړئ، که دا امکانات نلرئ نو کوښښ وکړئ چې د ځينو غير ضروري شيانو اخيستنه تر واده وروسته مودې ته پرېږدئ؛ خو دا خبره خپل شريکبان ته په واضح توګه ووايا ست چې د هغې د مصلحت او نظر يې لپاره مو د ځينو اسبابو اخيستل ځنډولي دي. دا چاره به نه يوازې دا چې ستاسې د اړينو توکو په اخيستلو کې مرسته وکړي، بلکې ستاسې په واده کې به مينه او محبت لا هم زيات کړي، ځکه ستاسې د ژوند ملګري به پدې پوه شي چې تاسې يې نظر او مشورې ته اهميت ورکوئ.

بله مهمه خبره دا ده چې اکثراً خلک تر واده وروسته د استوګنې ځاى بدلوي او يا له مور او پلار نه جلا کيږي، مګر د ځاي بدلول ډېر کله د اسباب د خرابئ، ماتېدو او زيان سبب ګرځي او هم يې په کور کې بيا پر کارولو اغېز پرې ووځي او عمر يې کمېږي.

۶- دا په کلکه مشوره ده چې له واده څخه ړومبى د خپل ځانګړي کور خاوندان و اوسئ او په خپل کور کې ولو که وړکى هم وي واده وکړئ، که د ځينو خاصو ملحوظاتو له کبله دا نه شئ کولاى نو بيا د سامان الاتو اخيستنه ترممکن حده محدوده کړئ.

۷- د ځانګړي کور اخيستل د واده نه مخکې د کورنۍ استقلال، عدم مداخلې او د ښه ژوند او مينې د زياتوالي سبب کيږي، د ځانته اوسيدلو په صورت کې بايد د خپلې ښځې او کور امنيتي تدابير په کلکه په نظر کې ونيسئ.

۸- کوښښ وکړئ چې له ځان ښوونکو، درواغجنو او نمايشي کړنو څخه (چې ځان وښيئ چې ته ډېر پيسه دار يې، يا داسې نور)، تر ممکن بريده ډډه وکړئ، ځکه دا بيا ستاسې نورو پلانونو باندې منفي اغېز پرېباسي.

۹- د واده مراسم يوه ستړې کوونکې او فشار راوړونکې مرحله ده اکثراً د واده د کورنۍ خلک د ستومانۍ په وجه خپله حوصله مندي او استقامت له لاسه ورکوي او په ودونو کې جنګونه او خفګانونه منځته راوړي.

۱۰. د يو مشکل د پيداکيدو په صورت کي تر ممکن حده تاسو پخپله مداخله مه کوئ او په عوض مو خپل يو معاون ته وظيفه ورکړي چې هغه مشکل وارزوي او د حل لپاره يې لازم اقدام وکړي. خپل معاون ته دا ووايا ست چې د موضوع د حل او يا نه حل په اړه بايد ډير ژر تاسو ته اطمينان او خبر در کړي. او که ضرورت وى فوراً ورسره مشوره وکړئ.

د دې لپاره چې واده مو ښه، ارام او په بريا سره تر سره شي نو:

- د واده د مراسمو په وخت کې ډېر متحمل اوسئ او له هر ډول جدي برخورد څخه ډډه وکړئ.
- د خپل واده په مراسمو کې کوښښ وکړئ چې ځان زيات ستومانه نکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کافي خوب او استراحت وکړئ.
- کارونه او وظايف د يو ټاکلي مهالويش له مخې د کورنۍ مناسبو او مؤثرو غړو ته وسپارئ. په خپل ځان زيات فشار مه راولئ. د کارونو د تقسيم په اړه د ضميمې له اول جدول څخه استفاده کولای شئ.
- دا په ياد ولرئ چې په ودونو او دغه ډول نورو لويو او درندو مسايلو کې خامخا ځينې شيان د معمول په خلاف واقع کيږي او د داسې حادثو د پيښيدو په صورت کې خپل استقامت او حوصله د لاسه مه ورکوئ.
- خپله وظيفه بل چاته وسپارئ او ورته ووايئ چې زه تر فشار لاندې يم، غواړم لږ خپل فکر بدل کړم او زما کارونو ته توجه وکړئ. پداسې حالاتو کې ارام پاتې کيدل، حوصله او له نورو نه کومک غوښتل او حتی له مخې څخه لرې کيدل فوق العاده ګټور تماميږي.
- که تر ډير فشار لاندې راغلې د څو دقيقو لپاره ځان ساحې څخه جدا کړئ او هلته ګوښه ځای کې چې ازاد وي څو ژورې ساه وې (تنفس) وباسئ او بيا څو قدمه چکر ووهي او خپل مخ په يخو اوبو سره پريمينځي، پر دې سربېره يو ګيلاس يخي اوبه هم وڅښئ. تجربو دا ثابته کړې چې د يخو اوبو څښل او يا هم پرې مخ مينځل قهر، غوسه او بې حوصله ګي کنترولوي.
- په ودونو کې خپلوان، ملګري او حتی پردي د احساساتو له مخې مداخلې کوي، حتي نا معقول پيشنهادونه وړاندې کوي او ستاسې پام بلې خوا ته اړوي چې ځيني وخت دا کارونه قصدي او د يوې بلې زړې کينې له وجه هم کيداى شي. بايد دا دواړه صورتونه سره

تفکيک کړای شئ. پداسې حال کې چې هغوی سره مؤدبانه برخورد وساتئ، لاکن له خپل پلان سره سم پرمخ ولاړ شئ.

- يو يا دوه تنه تکړه ملګري فارغ او د ناڅاپي او غير متراقبه پيښو لپاره ودروئ او پر چارو پر کنترول سربېره يې پوه کړئ چې د اړتيا پرمهال مو مرسته وکړای شي. د بېلګې په ډول: ممکن د پلان په خلاف ناڅاپه ميلمانه زيات شي، يا د پروګرام په اوږدو کې څوک خفه او يا کوم جنګ جګړه پيښه شي او يا کوم ټاکلې مسئله په خپل وخت او خپل ترتيب ترسره نه شي چې خپله هم له همدغسې يو حالت سره مخ شوي وم. زما د واده په شپه ناڅاپه په نل کې اوبه بندې شوې، دا يوه غير متراقبه حادثه وه چې موږ يې ناڅاپه نا سنجول شوې او له غټې ستونزې سره مخ کړو، د ښه تدبير، ښو او پوهو کسانو د منظمې همکارۍ په وجه پدې ستونزې بريالي شو. مګر دا بيا سبا معلومه شوه چې دا مشکل د اوبو د نل مؤظف سړي قصدآ کړې و چې له موږ نه څه پيسې تر لاسه کړي. په هغې ورځ موږ پدې پوه نشو او هغه هم جرت ونشو کړای، چې د پيسو غوښتنه وکړي. کيداى شي داسې کارونه برقيان او يا نور اړوند کسان هم وکړي، د پيښې په صورت کې اول خپل استقامت په ځاي کړي او پدي خوښ شئ چې تر دې لا زياته ګرانه پيښه نه ده شوې.
- د پلان نيولو په وخت او د وظايفو د تقسيم په وخت کې ټولو ټاکل شوو کسانو ته واضح او په کلکه سپارښتنه وکړئ چې د چارو په اوږدو کې د بې ځايه جنګ زمينه برابره نکړي. لکه د واده د غرمې د ډوډۍ په وخت کې زما يوه ښه دوست راته يو غلط خبر راکړ چې د خبرېدو په وجه يې زه په قهر او غصه شوم او خپل څو تنه خواږه ملګري او همکاران مې چې ما يو شمېر دندې ورسپارلې وې، مګر دوي هر يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه نا څه غفلت کړي و ، مسله دومره سخته نه وه لکه ما چې پرې هغوي خفه کړل. دا د دې باعث شو چې هغوي خپل وظایف پرېږدي او زموږ ستونزه لاهم زیاته شوه. که زما دغه دوست له تعقل څخه کار اخیستی و ، ده کولای شو چې هغه مشکل یې په خپله په ډېره اسانۍ سره حل کړای وای، د دې په ځای چې مشکل حل کړي ماته یې هم خبر په افراطي ډول راورساوه چې ما هم د فوق العاده ستومانتیا په وجه ونشو کولای ستونزه په درسته توګه درک او حل کړم او بالاخره کار پسې لا خراب شو.

نو پدې توګه جدي سپارښتنه کیږي چې د ښه نظم په خاطر وظایف مؤثرو او حوصله مندو خلکو ته چې د ښه کار او مشکل د حل توان ولري وسپارئ. دوي ته په ښکاره ووایئ چې دا حالت ډېر حساس دی کوښښ وکړئ چې د موضوعاتو په حل کې ممکنه ونډه واخلئ او د بیځایه مداخلو او جنجالونو مخه ونیسئ.

- بله مهمه خبره دا ده چې کله خلکو ته وظایف ور سپارئ نو کوښښ وکړئ چې هغوي ته اړوند مناسب صلاحیتونه هم ورکړئ او پدې اړوند نورو مؤظفو خلکو ته هم دا ووایاست چې پدې برخو کې د هغوي اطاعت مندي وکړي.
- د پرابلمونو او مشکلاتو د حل لپاره له ځان نه جدا یو ټاکلې (دوه یا درې کسیزه) اما توانمنده او هوښیاره او حوصله منده کمیټه وټاکئ او نور خلک پدې پوه کړئ چې د مشکل په صورت کې هغوی ته مراجعه وکړي او ټول مسایل ستاسې په غاړه وا نه چوي.
- کوښښ وکړئ چې د هرې ساحې لپاره د ټاکوونکي تصمیم نیوونکي سړي ترخوا دهغه لپاره یو یا دوه تنه معاونین هم غوره کړئ

چې د ضرورت په صورت کې هغه ته مشوره ورکړي او یا هم د هغه د عدم موجودیت په صورت کې دهغه وظایف ترسره کړي.

- کوښښ وکړئ چې وظایف خلکو ته دهغوي د موافقې او توانمندۍ په اساس وسپارئ ځکه اکثراً د عدم علاقې او یا عدم مؤثریت له وجې خلک خپل وظایف بي له دې چې چا ته خبر ورکړي پرېږدي چې پدې توګه د کار په ادامه او نظم کې فوق العاده ستونزې منځته راځي. د بېلګې په ډول: زما د لور واده و او په دروازه کې د راتلونکو میلمنو د روغبړ او د کارتونو د "چک" کولو کار مې یو داسې ملګري ته سپارلی و چې هغه له موسیقۍ سره ډېره زیاته مینه درلودله، د ساز له پیل سره سم هغه مخکې له دې چې وظیفه یې ختمه شي صالون ته راغلی و او د موسیقۍ په اوریدو مصروف شو. دا د دې باعث شو چې څو تنه نابلد شوي کسان د واده صالون ته داخل شي او د یو ډول تشنج او تشویش پیدا کولو سبب وګرځي. سره له دې چې د مؤثر او ښه اقدام له لارې موږ د دغه تشنج مخنیوی وکړ ولې که لږ نوره بې غوري شوې وای ممکن د یوې غټې حادثې او ستونزې زمینه یې برابره کړې وی.

تر ټولو ښه خبره دا شوه چې هغه مؤظف ملګري سره مو پدې مشخصه مقطع کې کوم برخورد ونکړ کنه نو ممکن هغه هم خفه شوی وای چې دې به د لا زیاتې پریشانۍ زمینه برابره کړې وای، د واده په دریمه ورځ مې هغه راوغوښت او تېر شوي ټول جریان مې ورته تېر کړ. هغه هم ه په خپلې بې غورۍ اعتراف وکړ او دا یې وعده وکړه چې بیا به هیڅکله هم داسې تېروتنه نه کوي چې پدې ډول ما له هغې منفي تجربې څخه هم د هغه ځوان په اصلاح کولو کې مثبته ګټه واخسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځو واده لرونکو تجربه کارو لارښوونې:

۱- سره لدې چې د کتاب لیکوال د یو ناکام واده ډېرې ترخې تجربې لري او هغه یې په مختلفو ډولونو د یو شمیر نورو دوستانو له تجربو سره یو ځای د دغه کتاب په مختلفو برخو کې له تاسو سره شریکې کړي، په ځای به وي چې پدې برخه کې هم ترې یو څو سپارښتنې په لنډه توګه ذکر کړو.

د لیکوال له نظره:

- واده په مینه وکړئ، واده کې مینه وکړئ او له خپل شریکباڼ نه هم همیشه مینه تر لاسه کړئ.
- تر واده پس خپل شریکباڼ تر بل هر چا ځان ته ډېر نېږدې او مهم وګڼئ. لکه چې زما پلار مرحوم به ویل: د واده نه پس پلار او مور او د کورنۍ نور غړي داسې حیثیت لري لکه واسکټ چط یو غیر لازمي شي دي- او ښځه داسې حیثیت لري لکه پرتوګ چط یو لازمي او حتمي شي دي.
- تر واده وروسته د خپل ځان او خپل شریکباڼ د هیلو پوره کول خپل لومړیتوب وګڼئ او هیڅ چا ته هم اجازه مه ورکوئ چې پدې لاره کې ستاسو خنډ وګرځي.
- تر واده مخکې باید حتماً خپل شریکباڼ وګورئ او له هغې سره منظمې او په تفصیل خبرې وکړئ.
- ستاسو د شریکباڼ ښکلا باید تاسو ته دومره زړه راښکونکې وي چې هغې سره مو واده کولو ته وهڅوي.
- د واده یو شمیر اړونده مهم موضوعات باید حتماً د خپل شریکباڼ او د هغې له کورنۍ سره په تفصیل مطرح کړئ او پدې اړوند خپل پوره اطمینان حاصل کړئ.

- واده په مناسب وخت کې وکړئ، دا ضرور ده چې د واده په وخت تاسو خپل تحصیلات تکمیل کړي وي او په اقتصادي لحاظ په خپل ځان متکي اوسئ.
- په واده کې له زیاتو او بې ځایه مصارفو نه په کلکه ډډه وکړئ.
- د خپل شریکباڼ سره ژوند په ملګرتوب او ښه تفاهم پر مخ یوسئ.
- د واده په اړه تر موافقې مخکې خپل ټول هغه شرایط چې د خپل شریکباڼ نه یې په راتلونکي ژوند کې هیله لري، هغه ته په واضح او مفصل ډول و وایئ او د منلو اطمینان یې ترې حاصل کړئ. دغه راز یې په مقابل کې د هغې غوښتنې هم په غور واورئ او یوازې هغه غوښتنې یې ومنئ چې تاسو په سلو کې اقلاً اتیا یې منلو ته تیار اوسی.
- خپل شریکباڼ سره په کوروالي کې له پوره مینې، رواداری، اخلاص او ابتکارونو څخه کار واخلئ. کوښښ وکړئ چې د مقابل لوري رضا، ارضا او اقناع هم حاصله کړئ.
- په خپلو کورنیو چارو کې د خسرخیلو او زېرنوالو لاس وهنې درک او په کلکه یې مخنیوي وکړئ.

۲. یو **۲۴** کلن سړي چې بې سواده او اطرافي و او د یوې باسواده او د ده له نظره له (خپلواکې) ښاري نجلۍ سره یې واده کړي و او بیا یې واده له ستونزو سره مخ شوي و، ځوانانو ته داسې توصیه کوي:

۳- له خپلې کچې سره برابر کس سره باید واده وکړئ او پدې برخه کې هر ډول اختلافات که هغه اقتصادي وي، اجتماعي او یا کلتوري، ولو که ډېر واړه هم وي، په جدي توګه مراعات کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- کوروالی د ښځې یو حق او ارزو ده، خو په کوروالي کې باید ځینې بنسټیز ټکي په پام کې و نیول شي.

- کوروالي نه دمخه باید نارینه او ښځه که امکان ولري ولامبي او که نه نو اقلاً د اوداسه کول دواړو ته جدآ لازمي او د کوروالي نه په خوند او د بل ځل کوروالي ته د اشتها په زیاتېدو کې ډېره مرسته کوي. ښځه باید خپلې سینې او د سینو لاندې ځایونه هم پرېمینځي.
- کوروالی باید د یوه ښه ډېر ساعت لوبېدو او ښکلولو، لاس وهلو او په هغه نهو ځانګړو ځایونو چې د ښځې د پارونې او په شوق راوستلو سبب کېږي نارینه لاسونه ووهي.
- په ژبه دې په ډېره نرمه توګه د ښځې د سینو څوکې و څټل شي، دا د ډېرو ښځو لپاره د مجامعت کولو اشتها را پاروي او د ښځې د مهبل (خاص غړي) افرازات زیاتوا و ترشح کوي.
- مجامعت باید په بسم الله پیل او په ډېره ارامه اول د قضیب (د نارینه خاص غړي) څوکه دې په ورو ورو د مهبل په زړي (Clitorise) او همدا راز د ښځې د خاص غړي په شوندو و سولول شي چې ښځه په تمامه معنی کوروالي ته چمتو شي، نو بیا ژر، ژر قضیب لږ لږ ور دننه او بیرته یې رابیرون کوئ لکن چې ټول قضیب را و نه ووزي.
- نو چې کله ښځه په تمامه معنا چمتو شي هغه به تاسو ته پخپله د ژر ژر د قضیب د ننویستلو او د ښه وړاندې ورتللو بلنه درکوي چې په دې وخت کې معمولاً ښځه هم انزال ته اماده کېدو په حال کې وي. نو که په دې وخت کې دواړه یو ځای انزال شئ، نو دا دومره ډېر خوند او مزه لري چې تاسې به تل د خپلې ښځې سره جماع ته تیار اوسئ او د خپلې ښځې نه بغیر به مو د بل چا سره جماع ته هېڅ لېوالتیا هم پیدا نه شي.

۴- پنځه ویشت کلنه سکینه چې میړه یې په واده کې د زیاتو مصارفو له کبله ډېر قرضداره شوي و او په ډېره تنګۍ ځوانۍ کې یې درې ماشومان وزېږول او بیا یې میړه د غریبۍ په وجه د قرضدارانو د لاسه پیسو پیدا کولو په امید ایران ته وتښتیده. متاسفانه درې کاله وروسته تش لاس او د هیروینو له ناولې روږدتیا سره بیرته کور ته راغي. هغه اوس ځوانانو ته داسې سپارښتنې لري:

- په ودونو کې له قرض کولو او زیات مصرف کولو نه په کلکه ډډه وکړئ.
- تر واده پس کوښښ وکړئ چې د خپل خاوند له اقتصادي وضعې سره ځان برابر کړئ او که ضرورت وي ورسره کومک وکړئ. مه پرېږدئ چې پیسې ستاسې او ستاسي د خاوند ترمنځ د جنجالونو او یا هم د هغه د مسافرۍ سبب شي.

۴- بله **۲۳** کلنه ښځه چې د خپلې خواښې د شیطانت، د خاوند د ناپوهۍ او خپلې ښځې ته په غوږ نه نیولو نه په چغو او فریاد ده، خپله کیسه ځوانانو ته د پېغام په بڼه داسې بیانوي:

- خواښې مې غوښتل چې خپل زوي (زما میړه) ته خپله وریره وکړي او خسر مې غوښتل چې خپله خورزه (ما) ورته را واده کړي. بالاخره خسر مې چې زما ماما دي په ما مرکه وکړه او زما واده د ده له زوي سره وشو. خواښې مي کینه واخسته او له ما سره یې بدې ورځې شروع کړې، هره ورځ زما میړه ته شیطانې کوي او هغه زما په ضد لمسوي. د خسر په وړاندې یې زما اړوند څه داسې تهمتونه پر ما راپورې کړل چې هغه یې هم رانه خفه کړ، خاوند مې هم لا تر اوسه د ماشوم په څېر د مور په لاس او خوله دي، زه چې هر څه ورته وایم خاوند مې هیڅ د هغی په اړه خبرو اوریدو هېڅ پام نه کوي. د مور له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسه يې د زوي او زما ژوند په دوزخ بدل شوي دي. ځوانانو ته زما سپارښتنه دا ده چې:

- تر خپل واده پس په خپل کور کې د هيچا لاسوهنو ته اجازه مه ورکوئ، حتی د خپل پلار او مور، خواښې او خسر ناسمو خبرو ته وخت مه ورکوئ. اقلاً د هغې موضوع سپيناوي کول در ته ضروري دي. مقابل لوري يعني خپلې ښځې ته هم غوږ کيږدئ، چې په واقيعيتونو ځان پوه کړئ. د شيطانتونو ترشا د هغه انسان ولو که ستاسو مور هم وي په اهدافو او علتونو يې ځان پوه کړئ.

۵- يوه بله ښځه چې **۴۰** کلنه ده او د واده يې **۱۹** کاله کيږي، واده يې هم په سلو کې سل د دې او خاوند په خوښه شوي دي، ځوانانو ته داسې سپارښتنې کوي:

- اول بايد شيرين خوري وکړئ او زيړنوال بايد اولادونو ته د نامزدۍ په وخت کې د دې اجازه ورکړي چې يو له بل سره ناسته ولاړه ولري چې يو بل سره ښه وپيژنئ.
- د هلک او نجلۍ کورنۍ بايد هيڅ يو هم د دوي په کورنيو چارو کې لاس وهنه و نه کړي.
- هلک او نجلۍ بايد د ګډ ژوند له پيله بل ته ګران وي.

۶- يوه بله **۲۸** کلنه ښځه چې **۹** کاله يې د واده کيږي او د **۱۲** ټولګي فارغ التحصيله ده ځوانانو ته سپارښتنه کوي چې:

- لومړي خپلې زده کړې بشپړې کړئ.
- په خپل انتخاب کې جدي پاملرنه وکړئ
- د واده مصارف مو بايد ډير کم وي.
- د دواړو کورنۍ بايد د دغو ځوانانو په کورني ژوند کې مداخله ونه کړي.

۷. يو بل سړي چې **۲۹** کلن دي او **۸** کاله يې د واده کيږي، وايي چې د واده کولو په وخت کې يې د واده په اړوند ډير کم معلومات لرل، داسې سپارښتنې لري:

- ښځه مو بايد ښايسته او لوستې وي.
- د نامزادۍ دوره مو بايد اقلاً (۲) مياشتې وي، چې يو بل سره ښه وپيژنئ.
- بايد د هلک او نجلۍ کورنۍ د دوي په ژوند کې مداخله و نه کړي.

که پورته سپارښتنو ته زير شو، نو ليدل کيږي چې ټول د ښې پيژندګلوۍ، په خپل ځان د اتکا، د خسرخيلو د لاسوهنو د مخنيوي، د واده د مصارفو د کموالي او مينې کولو سپارښتنې کوي. څرنګه چې دا سپارښتنې د هغوي له عملي ژوند نه سرچينه اخلي نو ډيرې رېښتونې او مهمې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په واده کې د شریکانو د خویونو او فکرونو د مشابهت ضرورت او معلومول:

واده د دوو متفاوتو جنسونو او د دوو متفاوتو انسانانو ترمنځ د یو شمیر کړو وړو شریکول دي چې په دې اړه ممکن هر لوبغاړي جلا او متفاوت نظر ولري. سره له دې چې دا به ناممکنه وي چې د ټولو ټکو په باره کې مخکې تر واده مصلحتونه او نظریات معلوم کړای شئ ولې ځینې ټکي داسې اساسي بریښي چې باید په مختلفو مرحلو کې د هغوي په اړه د دواړو لوبغاړو ترمنځ نظریات تبادله او حد اقل له ٪۶۰ څخه زیات ورته والی پکې وجود ولري.

اوس دا سوال پیدا کیږي چې ایا موږ کولای شو د مختلفو روحي او سلوکي موضوعاتو په اړه د هلک او نجلۍ ترمنځ د نظر حد اقل توافق او اختلاف پیش بیني کړو؟ او بیا د دغه اختلاف او د اختلاف اندازه وټاکو؟ او یا هم د هغه د بدلولو په اړوند نظریات ورکړو؟ خاصتآ زموږ د هیواد په څیر په کلتوري لحاظ په یوه محدوده ټولنه کې چې حتی د هلک او نجلۍ ترمنځ د خبرو کولو چانس دې هم ډیر کم او حتی ناممکن وي؟ د دې پوښتنې ځواب دا دی چې:

هو، د دغه اثر لیکوال د ځوانانو (هلکانو او نجونو ترمنځ د واده د تطابق پیش بیني کوونکي امتحان) اختراع کړي دي چې په ازمایلو سره چې هلک او نجلۍ یې باید سوالونو ته جلا جلا ځوابونه ووایي، بیا دغه ځوابونو ته د کمپیوټر په وسیله نمرې ورکول کیږي او د دې نمرو له لارې د دواړو نظریاتي تطابق فیصدي ټاکل کیږي. کمپیوټر دغه سوالونه او ځوابونه سره مقایسه کوي او تحلیلوي یې او موږ ته د دې په اړه دغه لاندې معلومات راکوي:

۱- د دغو دواړ کسانو ترمنځ توافق څومره او اختلاف څومره دی؟

۲- د دوي ترمنځ دا اختلاف د ژوند په کومو اړخونو کې ډیر زیات دی؟

۳- او بیا د دوي نه په پوښتنه موږ دا معلومولای شو چې د دوي ترمنځ د جوړ جاړي امکان څنګه دی؟

ځوانان کولای شي تر نامزدۍ له مخه او یا هم د نامزدۍ په دوره کې دا ازموینه واخلي او په دې توګه له خپل راتلونکي شریکانې سره د ګډ ژوند په اړه د خپل روحي تطابق اندازه معلومه کړي او بیا پدې اړه زموږ سلا مشوري هم تر لاسه کړي.

موږ د دغه کار لپاره داسې یوه ساده او ځانګړې ازموینه جوړه کړې چې حتي هلک او نجلۍ کولای شي هغه جدا جدا په خپل کور کې ځواب کړي او بیا یې موږ ته په خوندي بڼه راواستوي. موږ په کلکه د دې سپارښتنه کوو چې هلک او نجلۍ باید د یو بل ځوابونه و نه لولي دا ځکه چې بیا د دې ازموینې هغه اصلي مفهوم ته صدمه رسیږي او ممکن دوي د دې ځوابونو په پوهیدو سره یو له بل نه خفه شي. ځکه دا مهمه ده چې جوابونه باید محفوظ وي.

خو د لاندې موضوعاتو په باره کې توافق النظر جدي او ضروري ګڼل کیږي:

۱- څوک به د کورنۍ نهایي تصمیم نیونکی مشروي؟ سره لدې چې د شرعیت له مخې نارینه (میړه) د کور مسوول او مشر دي، خو په ځینو استثنایي حالاتو کې چې ښځه تر نارینه هوښیاره او توانمنده وي کولای شي د کور مسوولیت او مشري په لاس کې واخلي.

دا ضروري ده چې په کورنۍ کې یو نهایي تصمیم نیونکی معلوم وي، چې د ځینو ورځنیو موضوعاتو په اړوند د عدم موافقې په صورت کې، باید د هغه نفر فیصله نهایي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- څوک به پیسې تنظیموي او د پیسو د مصرف انفرادي تصمیم حدود به څه وي؟

۳- څه وخت او څو ماشومان به زیږوي؟

۴- کله او څه ډول کور به اخلي؟

۵- د ښځې او خاوند له خپلوانو سره به څه نوع روابط او تر کومو حدودو پورې ساتي؟

خصوصاً پدې ټکو توافق هلته جدي ضرورت وي چې هلک او نجلۍ د دوو مختلفو کورنیو او مختلفو کلتورونو لکه ښاري او اطرافي، بډاي او غریب، تعلیم یافته او بې سواده، تاریخچو لرونکي وي.

مونږ له ټولو پلرونو میندو او ځوانانو نه غوښتنه کوو چې خپل اولادونه تر واده کولو مخکې او هم ځوانان باید تر واده مخکې دغه امتحان واخلئ دا به له دوي سره لاندې مرستې وکړي.

لومړي- امتحان به د دغو دوو کسانو (ځوانان تر واده مخکې) او یا هم د ښځې او خاوند ترمنځ د اختلافاتو فیصدي ورپه ګوته کړي چې د دې فیصدۍ د اندزې په نظر کې نیولو سره بیا دوي ته ځانګړې مشورې ورکول کیږي.

دوهم- دا پوښتنپاڼه کولای شي چې د دغو دوو کسانو ترمنځ د اختلافاتو عمده ټکي واضح او روښانه کړي. اکثره خلک پدې پوهیږي چې له خپل شریکباڼ سره روحي توافق نه لري لکن دا ورته مشکله او ګرانه وي چې د اختلاف اصلي موضوعات ورته معلوم شي، دا امتحان پدې اړه له تاسو سره مرسته کولای شي چې د خپل منځي اختلاف اصلي ټکي روښانه او بیا یې تاسې د حل لپاره یو له بل سره واضح او روښانه خبرې وکړئ.

دریم- د دغه امتحان په نتیجه کې تاسې کولای شئ چې زموږ له طبي مسلکي مشورو څخه هم ګټه واخلئ او د دغو اختلافاتو په اړه د تصمیم او حل لارې په برخه کې زموږ لارښوونې له تاسو سره جدي مرسته وکړي.

په هر حال دا ضروري خبره ده چې یو شمیر دغه موضوعات مخکې له مخکې سره بحث شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواده د يو لړ اړخونو، پروګرامونو او د مصارفو په اړه تفاهم:

د هلک او نجلۍ ترمنځ تر تفاهم وړاندې دا ضرور ده چې له دوي هر يو په خپلو حقوقو او د مقابل لوري په حقوقو پوه وي (۱۰۱مخ وګورئ) او بيا دوي هر يو له مقابل لوري څخه د خپلو حقوقو په اړه پوښتنې وکړې او پدې اړه د هغه پوهه او منلو اندازه ځان ته معلومه کړي. يو له هغو مسايلو چې بايد د واده په اړه د هوکړې کولو نه تر مخه بايد دغه يو شمير موضوعات سره بحث او پرې تفاهم او موافقه حاصل شي، چې تر تعهد وروسته د اختلافاتو مخنيوي وشي. د ښځې او ميړه ترمنځ پر تفاهم د اسلام له نظره ډېر تاکيد شوي دي. پدې اړه الله پاک فرمايلي دي: (وشاورهم في الامر) ترجمه (اي د الله پيغمبره ! ته د خپلو کارونو په اړه له ښځو سره مشوره کوه) دغه مسائل په عمومي توګه زيات خو لاندې موضوعات يې اساسي دي.

(۱) د مهر اندازه. (۲) د ولور موضوع او اندازه. (۳) خوړه (طويانه) يا د واده د مصارفو اندازه. (۴) جهيز. (۵) د واده د مراسمو لپاره مناسب طريقه ځاي. (۲) په واده کې د ميلمنو د شمېر ټاکنه.

۱–د ولور موضوع او اندازه: لومړي بايد د ولور او مهر پر فرق خبرې وکړو، مهر يو شرعي منل شوي اصل دي چې د نکاح د شرعي کيدو لپاره يو شرط دي. مهر هغه پيسې دي چې هغه بايد ميړه ښځې ته د نفس د تصرف په مقابل کې ورکړي. دا پيسې د ښځې مال دي او بل هيڅوک لکه د نجلۍ پلار، مور، ورور يا بل څوک نشي اخيستلاي. د مهر حد اقل اندازه په شريعت کې معلومه نده، حتي قران شريف د څو اياتونو ورزده کول هم پيغمبر(ص) په مهر کې د قبول وړبللي وو. خو ميړه کولاي شي چې له دې څخه زيات مهر چې که وغواړې خپلې ښځې

ته ورکړي باک نه کوي لکن کمه اندازه يې ترجيح شوې ده. ښځه کولاي شي چې خپل مهر بيرته خپل خاوند ته ورکړي. که څه هم چې د مهر حد اقل اندازه په شريعت کې معلومه نده، خو يو څه شي بايد وټاکل شي، چې د نکاح شرطونه پوره شي.

مهر په دوه ډوله دي:

الف- معجل (فوري) مهر: هغه مهر دي چې بايد فوراً او د نکاح په وخت کې ښځې او يا يې د وکيل له لارې هغې ته ورکړل شي.

ب- مؤجل (ځنډني) مهر: هغه مهر دي چې خاوند يې کولاي شي تر واده هم وروسته ښځې ته ورکړي. د دغه مهر اندازه اختياري او د ښځې او خاوند په موافقې پورې اړه لري. خو کله چې وټاکل شو دا د نارينه مسووليت ګرځي چې هرڅومره ژر چې امکان ولري بايد ښځې ته يې ورکړي. دواړه مهرونه کله چې ښځې ته ورسېدل په ښځه باندې فوراً دهغه ذکات لازمېږي نو ځيني خلک بيا د همدې له وجهې موجل مهر ځنډوي.

دا ضروري خبره ده چې د دواړو مهرونو په اړه د هلک او نجلۍ ترمنځ دغه مخکې له مخکې خبرې شوې او د دواړو موافقه پرې حاصله شوې وي. دغه راز هريو بايد ټاکل شوي شرايط له خپلو کورنيو سره شريک او هغوي هم پدې فيصله مخکې له مخکې قانع کړي، کنه نو دا موضوع اکثراً بيا د واده د مراسمو په وخت کې د يو شمير جنجالونو، بدرنګينو او سپکاوي سبب کېږي.

۲–د ولور موضوع: ولور هغه پيسې دي چې اکثراً د نجلۍ کورنۍ يې په هلک ږدي- د يو اندازه معينو پيسو يا جايداد په مقابل کې خپله لور دغه هلک ته ورکوي- ولور په شريعت کې جواز نه لري او د کلتور

(c) ketabton.com: The Digital Library

له لحاظه هم یو منفي او بد عمل دی. د دغه بد عمل اثرات دوه اړخیزه او دا دي:

الف- ډېرکلهً هلک نشي کولای چې دغه ډول لوړ ولور پوره کړي او بیا چې کله د فعتاً د یوه لوی مجلس په مخکې له داسې یوې غوښتني سره مخ شي ، پایله یې بیا د شرم او مجبوریت په لحاظ زغمونکې نه وي او نه یې زوم ردولی شي. پدې توګه د داسې یو پیټې منل ورباندې ور وتپل شي چې هغه یې له توانه نه نشي وتلای او بالاخره یې د پوره کولو لپاره یا قرضدار شي او ځیني ځوانان خو بیا کلونه کلونه له کور او کلي نه مسافر او په نورو هیوادونو کې په غریبۍ پسې د عمر یو مهه او زیاته موده د همدغه غلط رواج قرباني شي. حتي ځیني ځوانان بیا د همدي سوچونو په اوږدو کې چرسیان، پوډریان او ټول ژوند یې تباه شي. نو مخکې له دې چې تاسې د دغسې یوې لوبې ښکار شئ او داسې یوه مرحله کې پدې اړه خبرې کوئ چې حتي تاسې ته د خبرو شرایط هم نه وي. په دې تړاو اړینه ده چې دغه موضوعات مخکې له مخکې لومړي د هلک او نجلۍ ترمنځ فیصله شوې وي او بیا د دوی له لارې او یا هم په مستقیمه توګه د کورنیو د مشرانو له لارې معلوم او په ارامه وجه او باصلاحیته محیط کې له پوره سوچ او فکرسره بحث شوي او د قناعت وړ ګرځېدلي وي، چې د نکاح او عامه مجلسونو په منځ کې له غیرلازمي فشارونو او تحمیلي منلو څخه مخنیوی وشي.

ب -د ولور په اړه باید تاسې داسې فکر وکړئ چې لومړي هغه باید هیڅ ونه منئ او په مقابل کې تاسې د نجلۍ کورنۍ له جهیز څخه معاف کړئ او که په خپلو کې مجبور شوي نو ښه اصل دا دي چې له مناسب حد نه زیات نه وي.

۳. خوړه (طویانه):

طویانه هغه پیسې دي چې ډېرکله یې د نجلۍ کورنۍ د هلک له کورنۍ څخه د واده د مختلفو مجلسونو او مراسمو لپاره نقدې او یا هم د خوراکي موادو په شکل اخلي. کله کله دغه مصارف دومره غیر عادلانه وي چې د هلک د کورنۍ لپاره د یو بې ځایه سرددي سبب جوړېږي. په داسې حال کې بهتره وي چې د طویانې په اړه مخکې له مخکې خبرې وشي او د امکان په صورت کې هغه له منځه یوړل شي او یا اقلاً داسې یوې اندازې ته را ټیټه کړای شي چې د منلو وړ وي.

۴. جهیز:

جهیز هغو اسبابو ته ویل کېږي چې ښځه یې له ځان سره د خاوند کورته وړي. سره لدې چې دا موضوع په افغانستان کې په ډېره پراخه کچه دود نه ده، اما په ځینو نورو هیوادونو لکه پاکستان، بنګله دیش او هندوستان کې دا د نجلۍ په کورنۍ یو غیرضروري، لازمي بوج وي چې په هغو ملکونو کې دغې موضوع دومره مشکلات رامنځته کړي چې زیاتره نجونې یې له دې وجې واده نشي کولای.

د جهیز موضوع درې ستونزې لري: لومړي دا چې دا د نجلۍ د کورنۍ لپاره یو اضافي سر دردي وي او د تکلیف سبب یې کېږي. دوهم دا چې ځیني ښځې بیا تر واده وروسته له دې شیانو نه استفاده کول صرف خپل صلاحیت بولي چې دا بیا د میړونو په صلاحیتونو کې یو ډول مداخله ده چې د اضافي ستونزو سبب جوړېږي.

درېیم کله کله ممکن د جهیز سامان د نوو واده شوو کسانو له شرایطو سره برابر نه وي چې پدې توګه ترې ښه فایده نشئ پورته کېدای. د بېلګې په ډول: کله چې زما لومړي واده کیده، نو زما خسرګنۍ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیښوریان وو د یوزیات اندازه جهیز په تیارولو مصروف وو ، زه له دې ډول چارې سره په کلکه مخالف وم (د تفصیل لپاره **۲۲**مخ وګورئ) نو لدې کبله په کلکه سپارښتنه کوم چې دا به ښه خبره وي چې نجلۍ د جهیز په عوض هر هغه څه چې یې پلار ګڼي. هغې ته ورکوي د نقدو پیسو په څیر له ځان سره د خاوند کورته یوسي او یا پرې هلته د مېړه په مشوره د اړتیا وړ هغه اسباب واخلي چې د دوي له استوګنځي سره مناسب وي. دې چارې به له یو اړخه د وړلو راوړلو ستونزه کمه کړې وي او له بلې خوا هغه به یې د زیانمنېدو یا ماتېدو مخنیوي او له پیسو مناسبه ګټېنه اخستلې وي.

۵. د واده د ځای او مصارفو تعینول:

د واده د مصارفو په جمله کې یو عمده او لوي مصرف د واده د محفل ځای، د غذا نوعیت، سندرغاړي او د میلمنو شمیر دي. څرنګه چې دا هم د مصارفو یو مهم او غټ اړخ تشکیلوي، نو دا به ښه وي چې پدې اړه هم مخکې له مخکې خبرې شوې وي او متقابله موافقه پرې حاصل شوې وي. که چیرې پدې اړه د دواړو لوريو دريځ سره ډېر فرق ولري او یا د یو اړخ وړاندیز بل خوا ته د قناعت وړنه وي، دا باید همدا اوس فیصله او که فیصله کول یې غیرعملي وي نو د واده له لفظ ورکولو نه دې ډډه وشي.

د واده مجموعي مصرف باید ستاسې د وداه لپاره د ټاکلې بودیجې له **۵۰٪** څخه زیات نشي. دا به ښه وي چې تاسې د خپلې کورنۍ اقتصاد او امکاناتو ته په نظر کې نیولو سره د خپل واده د ټولو مصارفو اندازه وټاکئ او د دې بودیجې معینه فیصدي هر پروګرام یا هرې برخې ته تعین کړئ او تراخره دې کوښښ وشي چې د یوې برخې مصارف هم له

ټاکلې بودیجې څخه زیات نشئ. خو دا ضروري خبره ده چې تاسې باید د سنجول شوو مصارفو دوه چنده او که نه اقلاً یونیم چند پیسې له ځان سره چمتو ولرئ، ځکه په واده کې ځینې داسې مصارف هم پیښیږي چې هغه ته به ستاسې هیڅ پام نه وي شوي او یا هم هغه ټاکلې اندازه ور ته ممکن بسنه ونه کړي. د واده لپاره د عمده مصارفو جدول د همدی فصل په اخر کی وګورئ.

د واده لپاره مالي منابع:

د واده مصارف د هرسړي د واده له مخې فرق لري چې په عمومي توګه دا مصارف په دوه ډوله دي:

۱. په کلي ، کورونو او حجرو کې واده

۲. په هوټلونو کې واده

د کورني ودونو مصارف که څه هم نسبتاً کم وي خو تکلیف او ستوماني یې زیاته وي. د هوټلونو د ودونو مصارف زیات اما تکلیف یې کم وي.

ښه دا ده چې د واده لپاره یا خپلې نقدي پیسې ولرئ او یا هم هغه له داسې کسانو څخه په پور واخلئ چې اول یې هغه تاسو ته درکړي او بل دا چې د بیرته غوښتلو په اړه یې ډېره بیړه و نه کړي. دغه راز تاسې باید دا پیسې کافي موده تر مخه ښې پخې کړې وي چې بیا د واده په وخت کې د پیسو له اړخه پاتې را نشئ. د پیسو د پور کولو په برخه کې دا مهمه ده چې د بیرته ورکولو په اړه یې هم تاسې باید ټاکلې موده او یو معلوم مدرک په نظر کې نیولي وي. اکثره خلک په واده کې داسې ګرم شي چې خپل ځان ته نه پوهیږي او دومره مصارف وکړي چې بیا یې پربکول ورته یو لوي مصیبت وګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یو شمېر هغه مرکو چې مو له څو واده شوو کسانو سره کړې دا جوته شوې ده چې د هغوی یو زیات شمېر د خپلو ودونو په بېځایه مصارفو پښېمانه وو. واده یو ډېر پرمصرفه او اوږده پروسه ده چې له مرکې شروع او آن تر واده وروسته یې هم ځینې مراسم غزېدونکي وي.

د نامزادۍ په مرحله کې باید د هلک کورنۍ د نجلۍ کورنۍ ته یو څه پیسې په دستمال او پتنوس کې کېږدي او بیا د کوژدې مراسم هم اکثراً ډېر زیات شوي، ځکه اوس خو اکثره کوژدې هم په هوټلونو کې نیول کېږي نو دا له ډېرو مصارفو سره ملګري وي.

څومره چې د کوژدې او واده ترمنځ وخت زیاتیږي، هومره ورسره نورې خوښۍ او مصارف لکه اختري، د برات برخه او داسې نورې کیسې پام کې ونیول شي چې پدې برخو کې هلک بیا یو څه جامې او خوراکي مواد د نجلۍ کورته وروړي. خو ترټولو غټه برخه په ودونو کې د واده مصارف دي چې هغه د ضمیمې په ۴ جدول کې وګورئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی
د واده پر وخت ځینې موضوعات او مکلفیتونه

وا ده ته تیاری

یو با پلانه واده یعنې څه؟

یو با پلانه واده هغه دی چې تر کافي وړاندې مودې ورته په منظمه توګه کارشوی وي. مثلاً: اقلاً د یو یا د دوو کاله ورته کار شوی وي. د واده لپاره کافي مالي تدابیر نیول شوي وي او د ضرورت وړ پیسې ورته اماده شوې وي. خو اقلاً د درې میاشتو له مخه تر یو منظم پروګرام او مهال وېش لاندې باید کارونه ترسره کړای شي.

دا ډېره مهمه خبره ده چې د هلک او نجلۍ ترمنځ هم لیدنه کتنه، د امکان په صورت کې په ځینو مهمو خبرو خبرې شوې وي او د ضرورت وړ توافقات ترسره شوي وي، دا به ښه خبره وي. که شرایط اجازه ورکړي دا به ښه وي چې د واده د یو شمیر غټو مصارفو او مهمو مسائلو په اړه سره هلک او نجلۍ په خپلو کې موافقې ته رسیدلي وي. او بیا دی دوي په دغه موافقه د خپلو کورنیو موافقه هم تر لاسه کړئ.

د کور د ضرورت وړ ځینو اسبابو اخیستل او خاصتاً د ناوې لپاره د لباسونو او طلا په اخیستلو کې د نجلۍ ونډه به ګټوره وي.

که نجلۍ نشي کولای چې له هلک سره یو ځای د سودا اخستلو لپاره لاړه شي، بیا کېدای شي چې د هلک د کورنۍ له ځینو ښځو سره یو

ځای ولاړه شي او د کور د ضرورت وړ توکي خپل لباسونه او حتی د میړه لپاره هم لباسونه د هغه له ذوق سره برابر واخلي. د درې میاشتو په دننه کې د واده اړوند کارونه تدریجاً زیاتیږي. که تاسې د دغو اړونده کارونو لپاره یو منظم تقسیم اوقات په ضمایمو کی ۲ جدول وګورئ) جوړ کړئ، وبه کولای شئ چې کارونه ښه پلان او په پوره حوصله مندۍ، بې له دې چې تاسې وار پار خطا شي او یا مو ځینې چارې پاتې شي؛ و به کړای شئ چې له دغه جدول څخه کاپي واخلئ او هغه د خپل پلان او پروګرام له مخې ډک او له مخې یې پرمخ ولاړ شئ. دا ډېره مهمه ده چې تر ممکن حده هر کار په هماغه ټاکلي وخت ترسره شي.

که تاسې د یو کار لپاره کوم شخص موظف کړی وي او هغه خپل کارونه بې له کوم معقول عذر څخه ترسره نکړي، کوښښ وکړئ چې نور کارونه هغه ته و نه سپارئ.

د مهال وېش جوړول او له مخې یې د هر کار لپاره اړوند مالي امکانات برابرول، دغه راز د هر کار د تکمیل لپاره ټاکلي نیټه او معلوم شخص ټاکل ډېر ضروري او اساسي کارونه دي. د ځینو کارونو لپاره تاسې ممکن ضرورت ولرئ چې دوه یا زیات کسان وټاکئ خو په دې صورت کې دا حتمي ده چې اول مسوول شخص او د هغه معاون او همکار په توګه ټاکل شوي شخص معلوم وي. د موظفو اشخاصو په ټاکلو کې هم ډېر دقت پکار دي او هر کار باید هغه چاته وسپارل شي چې د کولو توان او علاقه یې ولري.

هر کار ټاکل شوي مسوول شخص ته دا باید واضح شي چې په مهمو کارونو کې د وروستۍ پرېکړې نه مخکې هغه له تاسو سره مفاهمه وکړي. که د کومې برخې پیسې تاسې ته زیاتې او بې تناسبه معلومې شوې، د هغې لپاره یو بل ټیم هم مؤظف کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپلې کوژدې، د نکريزو د شپې او واده د مراسمو لپاره يو ښه تکړه او با مسوولیته عکاس او فلمبردار استخدام کړئ، چې دغه ټول پروګرامونه په ښه او منظمه توګه ريکارد کړي. البته پدې اړه دغه لاندې ټکي خاص ارزښت لري.

۱- دغه کمپنۍ، يا شخص بايد د ښې تجربې خاوند وي ولو که قيمت يې يو څه زيات هم وي، دا ستاسو د ژوند يو ځانګړي وخت دي بايد خاطرات يې په ډېر ښه شکل راټول او ريکارکړل شي.

۲- که امکان ولري داسې يو څوک استخدام کړئ چې هغه په مطمئنه توګه ستاسو د عکسونو او فلم خامو موادو اصل يا چپس (وړوکې کمپيوټري ريکارد کوونکې پرزه) هم تاسو ته در وسپاري. دا دوه ګټې لري: يو ستاسو د عکسونو يا فلم د خرابوالي په صورت کې تاسو ترې بيا استفاده کولاي شئ. دوهم ستاسې د واده عکسونه او فلم د خپريدو او بل چاته له لاس ته ورتللو خوندي پاتې کېدلي شي. خو دا "کنده" مواد بايد تاسو په يوه محفوظ پلاستيکي پاکټ کې خوندي او د پاسه پرې واضح وليکئ او هغه په يوه خوندي ځاي کې له نورو مهمو اسنادو سره يو ځاي وساتئ. البته د عکسونو او نهاي فلم اقلآ دوه کاپۍ له ځان سره د نهايي موادو اوريجنل (اصلي) موادو سربېره ترې واخلئ او هغو نورو موادو سره يې يو ځاي خوندي وساتئ، بايد ليبل يې هم کړئ.

۳. له عکاس او فلمبردار څخه دا تعهد واخلئ چې د هر کار لپاره جلا جلا اشخاص مؤظف کړي؛ ځکه يو سړي په يو وخت کې هم عکاسي او هم فلم برداري نشي کولي.

۴. له عکاس او فلمبردارانو نه دا تظمين واخلئ چې ستاسو د واده دغه مواد (فلمونه او عکسونه) ترې ګل او يا ورک نه شي. که احياناً داسې

پيښه وشي نو هغوي به څومره تاوان تاسو ته درکوي؟ دغه تاوان بايد اقلآ د هغه د اجورې (مزدورۍ) پنځه چنده وي. دا موضوع ور نه په ليکلي توګه سند واخلئ.

۵- همدا راز پدې اړوند چې ستاسو د واده مواد په هيڅ صورت هم بازار کې د عرضې لپاره او يا هم چاته يې د ښوولو لپاره ستاسو له اجازې پرته حق نه لري. (مګر دا چې د افغانستان قوانينو يې حکم کړي وي) هغه له بل چا سره شريک کړي او يا يې بل چا ته وښيي، پدې اړه هم ترې ليکلي سند او د تخطۍ په صورت کې يوه لوړه جرمانه واخلئ. دا سند بايد د دواړو خوا او امضآ او دوه تنه بيطرفه ولی پيدا کيدونکی شاهدان هم امضا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه ښه واده د مراسمو لپاره تیاری:

دا چې اوس نور ټول مراحل تکمیل شوي او تاسې دې ته تیار یاست چې واده وکړئ، دا دې موږ هم په دې اړوند ځینې سلا مشورې درسره شریکوو ، هیله ده چې تاسې دا برخه څو ، څو ځل تر واده له مخه لوستې وي، که مو نه وي لوستي جداً مشوره درکوو چې له واده نه یو میاشت له مخه او بیا ترې وروسته هره اونۍ کې یو ځل دا برخه ولولئ او ځینې خاصې لارښوونې د ځان لپاره یادداشت کړئ. واده یوه مغلقه، فشار راوړونکې او ستومانه کوونکې پروسه ده چې ورته لازم او مناسب تیاري اقلاً درې میاشتې له مخه که نه وي نو اقلاً یو میاشت له مخه خو باید ونیول شي. موږ به پدې اړه ځینې عمده لارښوونې د میاشتو او اونیو په حساب تاسې ته په ۲ جدول کې لیکلې دي، هیله ده تاسې به یې بیا خپلو خاصو شرایطو سره برابر کړئ.

الف- هغه کارونه چې تر واده درې میاشتې د مخه باید ترسره شي:

۱- خپلو خپلوانو سره د واده د میلمنو ، د محفل د ځای او د واده د بلنلیک په اړه خبرې وکړئ.

۲- د خپلې کورنۍ له مشرانو سره کینئ او د واده ممکن مصارف تخمین کړئ.

۳ -د واده د کارنو لپاره یوه منظمه کتابچه واچوئ او په کې ټول موضوعات او وظایف درج کړئ.

۴- د سنجول شوو مصارفو اقلاً دوه چنده که نه نو لږ تر لږه (۵۰٪) اضافي پیسو د پیدا کولو لپاره قاطع او ټاکلي پلان ونیسئ. که له چا څخه پیسې قرضول غواړئ ، حداقل ۱-۳ هفتې وخت ورکړئ لېکن د قاطع ځواب غوښتنه ترې په یو هفته کې وکړئ او ورته ووایئ چې دا

موضوع جدي ده که تاسې کومک کولای شئ ښه او که نه نو ما په طمع کې مه پریږدئ.

۵ - که تاسې هر څومره پیسې قرض ته ضرورت لرئ باید هغه معلومې او په یو مناسب تناسب سره یې په هغه دوستانو و ویشئ چې تاسې پدې یقین لرئ چې اول هغه دا اضافي پیسې لري. دوهم دا چې هغوی په تاسې اعتماد وکړي چې پیسې به درکړي. هر شخص ته په واضح توګه ووایاست چې تاسو په خپله وعده کې جدي یاست او دا هم ورته په واضحه توګه و وایاست چې تاسې به کله د دوي پیسې بیرته ورته سپارئ. دا مو په یاد وي چې ممکن ۷۰٪ خلک چې تاسې پرې حساب کوئ تاسو ته پیسې درنکړي، باید د هغوی په عوض نور کسان په نظر کې ولرئ او ورته ووایاست. دا پروا نه کوي که پیسې درته زیاتې راغلې هغه اضافه پیسې مه مصرفوئ، خوندي یې کړئ او له واده نه یې یوه یا دوه جمعې وروسته یا هماغه شخص ته ورکړئ او یا که نور خلک چې عاجل درنه پیسې غواړي د هغوی د پیسو یوه برخه ترې ورکړئ. دا به په دواړو صورتونو کې ستاسې لپاره ګټه وکړي او اعتماد او باور به مو لا ښه کړي.

۶ - د واده لپاره د مناسب او ضروري لباسونو او سامان الاتو اخیستل:
لومړي خو کوښښ وکړئ چې د خپل شریکباڼ په مرسته ترممکن حده د واده په وخت کې له غیر ضروري او اضافي خریدارئ نه ډډه وکړئ، کوم لباسونه او سامان الات چې ډیر ضرور وي کوښښ وکړئ چې په اخیستلو کې یې د خپل شریکباڼ ونډه او مصلحت تر لاسه کړئ. که امکان ولري هغه هم له ځان سره خریداری ته یوسئ. خو دې ته مو پام وي چې ممکن تاسې د خریداری په وخت کې تر احساساتو لاندې راشئ او خپل شریکباڼ ته د خپل ځان د کم نه راوستلو لپاره ډیر قیمتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیان واخلئ. په دې برخه کې به دا ډېره ګټوره وي چې د همغه لومړي شي په اخیستلو کې هغه ته خپل اقتصادي حدود روښانه کړئ.

۷.په واده کې د میلمنو د شمیر ټاکنه: واده معمولاً داسې وخت وي چې خلک کوښښ کوي خپل زیات ملګري او دوستان دعوت کړي چې ځیني وخت بیا د میلمنو شمیر دومره زیات شي چې مناسب لمانځل یې مشکل او حتي کله کله ځیني میلمانه خفه هم شي، پدې اړه غواړم چې څو ټکو ته ستاسي توجه راواړوم.

۱-تاسې باید پدې پوه شئ چې د میلمنو راغوښتل اسانه او پالل یې خورا ګران کار دي. کوښښ وکړئ چې د میلمنو شمیر مو کم وي. د میلمه راغوښتلو ښه فارمول دا دي چې لست مو جوړ کړئ او په کې ټول خلک چې ستاسي زړه یې غواړي، نومونه یې ولیکلئ او بیا دغه میلمانه د اولیت په حساب د D-A پورې کته ګورې کړئ.

A ډله هغه میلمنو ته ورکړئ چې راغوښتل یې لازمي او هم ضروري دي، لکه نېږدې خپلوان او دوستان.

B ډله هغوي ته ورکړئ چې راغوښتل یې ضروري نه بلکې لازمي دي.

C ډله هغه ملګرو او دوستانو ته وټاکئ چې راغوښتل یې ګټور دي

او D ډله هغوي ته ورکړئ چې راغوښتل یې ښه کار دي.

د مهم لازمي او ګټور میلمه معلومول صرف پدې کولای شئ چې فکر وکړئ، که ستا اوس پدې واده کې څو زرو ډالرو ته ضرورت شي او دا سړي یې ولري تا ته به یې درکړي که نه؟ که پوهیږئ چې دا پیسې به درنه کړي، راغوښتل یې هم په کار نه دي. بله دا خبره هم په نظر کې ونیسئ چې د هرچا راتګ واده ته هغه ته هم کافي تکلیف د وخت او پیسو ضایعه ده. ایا دا پدې ارزي چې هغه ته دې دومره تکلیف ورسیږي؟ د مثال په ډول، زما یو ملګري په مزارشریف کې دي او زما

د زوي واده په کابل کې وي، که زه هغه را وغواړم شاید چې تقریباً دغه واده ته زما د خفګان د مخنیوي لپاره راشئ، مګر له هغه ځای نه د ده راتګ د دې وړ دي او که نه؟ نو دا بل یو معیار دي چې تاسې کولای شئ په واسطه یې میلمانه کم کړئ.

نو چې کله مو لست پوره شو، بیا د خپل توان له مخې چې د څومره میلمنو لپاره یې لرئ، په ترتیب سره اول درجه، بیا دوهم، درېیم او څلورمه درجه میلمانه راوغواړئ.

همداسې باید فکر وکړئ چې ستاسې مقابل لوري هم میلمانه رابولي، پدې حساب ستاسې د میلمنو تعداد دوچنده کېږي، باید د دې فکتور په نظر کې نیولو سره د خپلو میلمنو شمیره تعین کړئ.

د دې لپاره چې د مېلمنو ټولیزه شمېره کمه شي، نو ښه دا ده چې اول هلک خپل مېلمانه را کم کړي او بیا دی د همغه په تناسب د نجلۍ د کورنۍ نه هم د مېلمنو په را کمولو کې غوښتنه وشي. دا چې هغوی خپل مېلمانه کولای شي چې را کم کړي یا نه، دا د نجلۍ په کورنۍ پورې اړه لري، خو هلک باید د مېلمنو په راکمولو کې هر ډول انعطاف او بدلون ته

فکر مو اوسي چې تاسې هلته په مقابل لوري میلمانه کمولې شئ چې لومړي خپل میلمانه محدود کړئ، د میلمنو د تفکیک همدغه تصمیم د خپل شریکانو سره شریک کړئ، چې هغوي هم له همدي میتود نه په ګټه اخیستنه خپل میلمانه کم کړئ.

د مېلمنو په اړه یو عمومي فارمول دا دي چې معمولاً له راغوښتل شوو میلمنو څخه ۱۵٪ میلمانه نه راځي، مګر پر ځای یې ۲۰٪ نور اضافي نا رابلل شوي راځي. پدې توګه تاسې باید د رابلل شوو میلمنو تعداد ته حتماً په مکمل ډول تیاري ونیسي. یو بل فکتور چې د میلمنو په تعداد

(c) ketabton.com: The Digital Library

همیشته موثر وي هغه د واده وخت، موقیعت او د هنرمندانو نوعیت دي. که واده په جمعه او رخصتۍ کې وي یا په یو لکس هوټل کې وي او یا هم ورته خاص سندر غاړي راځي، دا بیا ستاسې د میلمنو تعداد تر دیرش فیصده نور هم زیاتوي. لومړي ټول رابلل شوي خلک ورته راځي. دوهم یو شمیر نور اضافیي خلک (لکه ډریور، ګارد، ملګري) هم له ځان سره راولي چې دا فکتور مو همیشه په نظر کې وي.

په د واده کې د غیر متراقبه حالاتو پیش بیني او د هغو سمه مهارونه:

په ودونو کې رنګارنګ او د مختلفو خویو او عادتونو لرونکي خلک سره یو ځاي کیږي. دغه راز د هلک او د نجلۍ کورنۍ هم چې د واده د تیاري نیولو په وجه کافي ستړي شوي وي او ځیني خو یې بیا د اقتصادي ستونزو په وجه هم تر فشار لاندې وي یا ډېرکله په ودونو کې داسې ناګهانې خبرې او مصارف هم را پیدا شي، چې د واده والا ته حیرانوونکي وي، ددغه رنګارنګ مسایلو له امله ځینې داسې پیښې منځته راځي چې هغه واده او د واده پلان ګډوډ کړي. او کله کله د بې حوصله ګۍ، جنګ او جنجال سبب هم وګرځي، دا هغه موضوعات دي چې باید مخکې له مخکې پیش بیني او په اړوند یې لازم تدابیر نیول شوي وي. د مثال په ډول: ما دخپلې کوژدې لپاره (۲۰۰۰) کلدارې خپل ملګري لودین صیب ته ورکړې، هغه راته سبا وویل چې له هغه نه دا پیسې ورکې شوي، موږ دفعتاً له دوو بدو پیښو سره مخ شوو. لومړي دا چې عاجل باید د کوژدې د مراسمو د بندېدو د مخنیوي لپاره نورې پیسې پیدا کړو او بل دا چې دا پیسې اوس باید څوک لنډې کړي؟ ایا دا چې لودین صیب زما لپاره ملګرتوب کاوه، باید دا تاوان زه وګالم، پدې کې زما څه ګناه وه؟ او که دا چې دا پیسې هغه ورکې کړي دي، باید هغه یې تاوان وګالي، دا خو بیا هغه زما په کوژدن کې بیځایه تاواني کېږي، ځکه دې کې د هغه څه ګناه وه. بالاخره مو فیصله دا وکړه چې تاوان به نیم کړو، دفعتاً به هغه پیسې له چا نه را واخلي. داسې پیښیږي چې تاسې د واده او کوژدې په مراسمو کې له یو شمېر ناڅاپي پیښو سره مخ شئ نو باید هغه ته فکر وکړئ او اماده ګي ورته ونیسئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله نمونه یې دا وه چې ما مې خواښې سره تر کوژدې مخکې شپږ تولې طلا (سره) وعده وکړه، زما دا وعده د هغو خبرو په اساس وه چې ما ته به مور ویل: ما ستا ښځې ته ګاڼه ساتلې ده، دا کله هم نه هغې و ویل چې هغه ګاڼه څه وه او نه ما ترې چیري پوښتنه کړې وه. بالاخره معلومه شوه چې هغه یو څه سپین زر وو چې قیمت یې ډیر نا څیزه وو. زما هغه اټکل چې یو څه ګاڼه خو کور کې لرم او یو څه به ورسره واخلم پرځای یې یوه بله ناڅاپي ستونزه هم راپیدا شوه، چې د دی کار تر سره کول یې ستونزمن کړ. کله چې ما مرکې کولې او کوژدن مې لا نه وه کړې، زه پدې وخت کې د یوې نړیوالې ادارې سره په ډېره ښه دنده بوخت وم، شپږ زره کلداري تنخواه مې لرله چې دا په هغه وخت کې په پاکستان کې ډېره لوړه تنخوا وه. د کوژدې او واده ترمنځ زما د یوې اشتباه له وجهې چې هغه هم زما په یوه بېځایه غیرت ولاړه وه، زه د وظیفې نه برطرف شوم او له یو لړ اقتصادي ستونزو سره مخ شوم. کله چې د واده شپه رانېږدې کیده د یوې خوا رانه پلار او مور مرور وو او له بلې خوا مې وظیفه له لاسه ورکړې وه، دا ښه و چې مسلک مې ډاکتري وه او د ډاکترۍ مسلک ښه والي پدې کې و چې سرکاري وظیفې پورې یې ډېر تړاو نه درلود. هغه زما د یو ملګري خبره مې را یاده شوه چې کله کونړ څلور کلیوال د لومړي ځل لپاره د طب پوهنځي ته کامیاب شوو، زه او زما دوتنه نور کلیوال درې واړه په خوشحالۍ کورته روان وو، د غوث الدین نورزي په نوم زما یو کلیوال ملګري مو مخې ته راغي، ما ورته حال وویلې چې موږ درې واړه طب پوهنځي ته کامیاب شوي یوو، ده لومړي شوخي وکړه، یوه ګولۍ یې له جیب څخه راوویسته او وې ویل چې ډاکترصاحبانو دا د څه لپاره ده؟. موږ هم وخندل. هغه وویل: ملګرو ډیر ښه شوو داسې مسلک مو انتخاب کړي چې ډوډۍ مو هر وخت

ګرمه، او به مو یخې او عزت به مو هر چیرې وي. ما غوندې به د سرکار لاس ته نه یې ناست. ما ته هم ډاکترۍ د معاینه خانې له لارې دومره پیسې راوړې چې پرې ژوند وکړم؛ لېکن د واده د پیسو درک نه و. د بلې خوا په وطن کې هم د جنګ جګړو له کبله د ځمکې او پټې عایدات ټول له منځه تللي وو، پلار مې دي خدای وبخښي چې کله یې را سره "جوړه" وکړه او پېښور ته راغي، راته یې وویل چې که تا دا غلطۍ نه وې کړې او زه دې اول کې راغوښتي وم ما به دا شرایط (د خسرګنۍ له خوا شپږ تولې طلا) نه وو منلې. خو اوس چې نه موږ سره پیسې شته او نه هم له تا سره نو ګېر یوو، خیر وبه ګورو چې زه څه وکړم.

زما پلار یو کلیوال سړی و، مکتب یې نه و لوستي لېکن ډېر ښه لیک او لوست یې زده و. په تجارتي معاملو هم ډیر ښه پوهیده. ولسي روغې جوړې به یې کولې. بالاخره دا د هغه هماغه ولسي حکمت او پوهه وه چې واده مو زموږ د شرایطو سره برابر وشو. خیر په واده کې مې یو څه روپۍ له یوه دوست نه هم قرض کړې، ښه وه چې زر مې بیرته ورلنډې کړې.

د دې کیسې د شریکولو نه اصلي هدف دا دي چې لومړي په واده کولو کې ډېر احتیاط وکړئ، سره لدې چې زه له خپل واده نه راضي وم، دا د قضا او قدر خبره وه چې زما د ټولو هغه تصمیمونو برخلاف ما له یوې پاکستانۍ نجلۍ سره واده وکړ، زده کړې یې تر اتم ټولګي وې، ما د واده تر شپې هم هغه نه وه لیدلې او هر څه د نورو په سترګو ترسره شوي وو. خو زما د ناپوهې په وجه خپلې خسرګنۍ سره د هغه څه وعده کړې وه چې پوره کول یې مشکل او غیر عملي وو. اصلاً ما دا نه وه سنجولې چې ممکن زه دنده له لاسه ورکړم، ما ناسم اټکل کړي و چې پلار به مې واده کې راسره کومک وکړي، زه پوه نه وم چې وچکالۍ او جنګونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نه مالي توانمندي اخيستې وه او يا هم ممکن هغه پدې وجه چې ما په مرکه او کوژده کې نه و خبر کړې، د قهر او غسې له امله يې زړه نه وي غوښتې راسره مرسته وکړي. يا خو هغه غوښتل دا ماته وښيي چې ما دا دومره کلونه ډاکتري وکړه نو له پيسو سره مې بد چلن کړې و او کومه ذخيره مې ترې نه وه بېله کړې. نو ده غوښته چې ما ته يو عملي درس راکړي. دغه مسايل د دې سبب شوو چې زه بل چاته سوال وکړم چې راته د پيسو قدر معلوم شي. دا هر يو دليل د ستاينې وړ وو، مګر زه پرې نه پوهيدم. غواړم تاسې ځوانانو ته دا وو ايم چې وګورئ زه پدې وخت کې (۳۱) کلن وم، سره لدې چې زه د ښوونځي په درسونو کې ډېر پوه، هميشه اول او يا دوهم نمره وم، هومره چې بايد هوښيار وم نه وم، نه مې د پيسو ارزښت ته پام و او نه مې ترې څه له ځان سره سپما کړې وه. دلته دې چې تاسې د پوهې او هوښيارۍ په فرق پوهيد اي شئ. پوهه يو ځانګړي استعداد دي او هوښياري بل ځانګړي استعداد چې يو له بل څخه بېل دي.

د پوهې په وجه خو زه په ښوونځي کې تل اول يا دوهم نمره وم، مګر د هوښيارۍ د کموالي ثبوت دا و چې د پيسو د ساتلو چل يا زما زده نه وه، يا مې عملي کولای نشو. رښتيا هم چې د پيسو ساتل يو ځانګړې مهارت غواړي.

اصل خبره مو د دې کوله چې په کوژده او واده کې داسې غيرمتوقع او نابېره پيښې پيدا کېږي چې تاسې ممکن هغه هيڅ تصور هم نکړئ، داضروري ده چې دغسې نابېره پيښو ته پيشبين اوسئ.

په ژوندانه کې د فکر او نظرونو او يا د دستورونو او کلتورونو اختلافات دا شان لانجې او جنجالونه زيږوي. زه غواړم چې تاسې

ځوانان دې ته متوجه اوسئ او کوښښ وکړئ چې د دغسې پېښېدونکو مسايلو مخه مخکې له مخکې ونيسئ.

تر واده يوه شپه له مخه مې د خسر کورنۍ راغله او زموږ کور ته يې نکريزې را وړې وې، موږ خو کليوال خلک وو، پدې دود او دستور هم دومره نه پوهېدو چې د نکريزو په پروګرام کې څه څه شامل وي او نه دوي له ما سره مخکې له مخکې پدې اړه خبره کړې وه، کله چې دوي رانه غوښتنه وکړه چې زه بايد په يو سينګار شوي پالنګ کيښنم او دا پيښورۍ نجونې به رانه شاوخوا ګډېږي او ما ته به نکريزي کوي، زه خو سياسي سړی وم، دا راته څه بل شان بې عزتي او چټي کار ښکاريده، سمدواره مې ترې انکار وکړ. زما دا انکار هغوي ته يو ډول سپکاوي و. دې موضوع جنجال پيدا کړ، بالاخره مو سره حل کړ، څه زه ښه شوم او څه هغوي تغييرات ومنل. خو د موضوع اصلي مشکل دا وه چې مونږ بايد مخکې له مخکې يو د بل سره پدې اړه واضح او په تفصيل سره خبري کړي وای، او يوې موافقي ته رسيدلای وای نو نه به زه سپکيدم، او نه به دوي بې عزته کيدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وړاندې دوستانو ته د ډالیو د لست تیارول:

په خارجي هيوادونو کې دا عادت دی چې کله يو هلک او جلۍ واده کوي، نو دوی د خپل ضرورت وړ شيان په يوه لست کې ثبت کړي، او د يوې مغازې سره خبره وکړي چې د دوی د تحفو اخستونکو ته يوه ټاکلې فيصدی ارزانوالی ومنی. بيا دوی (هلک او نجلۍ) خپلو دوستانو ته وايي چې د دوی د ضرورت لست په ـــ مغازه کې دی. نو پدی ډول د دوستانو او خپلوانو نه هر څوک ورځي، او د هغه لست له مخې هر هغه شی چې د دوی په وس پوره وی اخلي. پيسې يې ورکوي، لاکن جنس هملته پريږدی، خو مغازه خريدار ته يو رسيد ورکوی، او په يوه جدا لست کې دا رسوی چې کوم سامان چا اخستی دی. اما په عمومي لست کې د چا نوم نه وی، صرف هغه جنس باندې خط راکش کول کيږی چې معنی يې دا ده چې دا جنس اخستل شوی دی. او پدی توګه بيا هغه مغازی والا هغه جنس د لست نه لرې کوی، او د ټولو خريداريو په اخر کې بيا دغه ټول سامان د هغه هلک کور ته وروړی. دا يو ډير ښه کار دی چه لاندې فايدې لري:

۱- خريدار ته هغه جنس څو فيصده ارزانه پريوزی او د وړلو نه يې هم بيغمه وی.

۲. د واده والا ته ټول د ضرورت وړ شيان اخستل کيږی، اما داسې نه کيږی لکه ځمونږ په شان چې يو شی دوه درې کسانو اخستلی وی او نور د ضرورت وړ شيان پاتې وي.

سره لدې چې دا کار تر اوسه ځمونږ په ملک کې رواج نه لری خو رواجول به يې ډير ښه او ګټور کار وی. او تر هغو چې مونږ دې مرحلې ته رسيږو نو ښه خبره به دا وی چې د واده والاو نه يوه پوښتنه وشی، او د څو قلمونو اجناسو چې دوی ور ته ضرورت لری لست واخستل شی

او د تحفو اخستونکي دې بيا د هغه لست نه يو جنس خوښوي. او په لست کې دې پرې قلم راکشوي، چې بل څوک يې وانخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واده (ناوې او شاه) د کوټې جوړول:

تر ټولو مهمه داده چې تاسو باید د خپل واده کوټه مخکې له مخکې سینګار کړې وي.

۱- په کوټه کې مو باید له روښانه څراغونو سره، ډیم او رنګه څراغونه هم فعال وي.

۲- د خوب په کوټه کې د تلویزون ایښودل مناسبه نه ده، دا ځکه چې د تلویزون کتل ستاسو تؤجه له میرمنې او د هغې توجه له تاسو څخه بلې خوا ته اړوي. خو که تلویزون هم لرئ، باید د واده په اولو شپو کې یې و نه ګورئ، ځکه چې هغه ستاسو توجه بلې خوا ته اړوي. یا یې صرف مشخص د څو لحظو لپاره لکه خبرونه وګورئ او نور یې بند کړئ.

۳- د تلویزون په عوض د موزیک وسایل خاصتاً سي ډي پلیر، رادیو ټیپ او د نرمو او ښاسته سندرو سې ډي ګانې او کسیټونه باید اماده او لاس رسي ته نږدې وي.

۴- (۶-۸) د کتان واړه دستمالونه مخکې له مخکې تیار کړئ. دا دستمالونه که په ترمو اوبو کې تاوده ایښودل شوي وي، تر کوروالي وروسته به ستاسې دواړو د تناسلي الو د پاکولو لپاره ډېر مزه دار وي. او یا هم دا دستمالونه د ضرورت لپاره د خپل بستری په خوا کی دومره نږدې اماده کیږدئ چې د کوروالي په وخت کې ستاسو لاس ورته په اسانۍ ورورسیږي.

۵- د واده د بسترې او روجایۍ دپاسه هم یوه بله پسته روجایي د دې لپاره تیاره غړولې واچوئ چې د کوروالي په وخت کې مو بیا د بسترې روجایي ناولې یا لمده نشي.

۶- له کوروالي نه د پوره خوند اخستلو په خاطر خصوصاً د اولې شپې لپاره یو څه واسلین یا د زیتون تیل د کټ سرته کیږدئ او د اول ځل

مجامعت (کوروالي) په وخت کې لږ څه د میرمنې په مهبل کې او د خپلې تناسلي الې دپاسه استعمال کړئ. دا چاره د ښځې د مهبل د پردې د سوري کېدو په وخت کې له درد څخه مخنیوي کوي او د ښځې د تناسلي هارمونونو او افرازاتو د تحریک سبب کیږي. دغه راز د ښځې مهبل نرموي او د مجامعت لپاره یې ښه اماده کوي چې د کوروالي په وخت کې د درد د احساس په عوض د خوښۍ او خوند احساس کوي. دغه کار ته همیش دوام ورکړئ خو ډېر لږ یې استعمالوئ. د دی تیلو استعمال د هر ځل مجامعت په صورت کی ډیر ګټور او خوندور وی.

۷- په خپله کوټه کې مو باید یوه لویه قد نما شیشه هم لګولې وي.

۸- که مو په وس پوره و کوشش وکړئ چې د واده تخت دا سې جوړ کړئ چې د تخت لپاسه یې یوه غټه رونمایي شیشه لګیدلې وي چې په هغه شیشه کې خپلې میرمنې سره د کیف او لذت ټولې صحنې وکتلای شئ.

۹- پر کټ سربېره په ځمکه هم دوه توشکي او بالښتونه اوار کړئ چې د ډوډۍ خوړلو او نورو ناستو لپاره ترې کار واخلئ.

۱۰- که د خونې یو خوا د خپل ځان لپاره او بله خوا یې د خپلې میرمې د بکسونو او سامان الاتو لپاره وټاکئ، دا به ښه خبره وي او د کور شیان به په ښه توګه تنظیم شي.

۱۱- دا حتمي ده چې په خپله کوټه کې دننه تشناب او د ګرمو اوبو انتظام ولرئ. که دا اسانتیا ونه لري، دا یوه غټه خلا ده. خو بیا هم کولای شئ چې خپلې خور یا د کورنۍ بلې کومې زنانه ته وظیفه ورکړئ چې په تشناب کې تاسو او ستاسو میرمن دواړو ته د غسل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو لپاره تودې اوبه، ځانوچې او نور د ضرورت وړ شیان لکه صابون او شامپو تهیه کړي وي.

۱۲- د واده پر جامو سربېره ځان او میرمنې ته څو جوړې ساده، پستې او اسانه د شپې جامې جوړې کړئ
چې ویستل او اغوستل یې اسانه وي.

۱۳ـ د واده په شپه ستاسې د ناوې د ناستې او خبرو د اولې برخې عکاسۍ او فلمبرداري ډېره مهمه ده. د دې کار لپاره دوه لارې دي. اول که امکان ولري، د عکاسۍ او فلم بردارۍ داسې وسایل مخکې له مخکې په کوټه کې ولګوئ چې د ریموټ کنترول له لارې کار وکړي، دا به ډېره غوره وي. که دا ممکنه نه وي بیا د خپلې کورنۍ یو مطمئن شخص (غوره به دا وي چې هغه ستاسو کومه خینه یا د ښځې بله خپلوانه وي او که نه نو ستاسو د خپل کورنۍ یوه تکړه نجلۍ چې هغه مو مخکې له مخکې پدې اړه روزلې وي) غوره کړئ او وظیفه ورکړئ چې ستاسو عکاسي او فلمبراري وکړي. د امکان په صورت کې په وقفوي توګه دا عکاسي او فلمبرداري چک هم کړئ چې په درسته توګه کار کوي که نه. که د ریموټ کنترول وسایل ولرئ نو تاسو کولای شئ چې د خپل واده د شپې نوري وروستۍ محرمي او په زړه پورې برخې هم پخپله ریکارد کړئ.

دغه راز د خپل واده دوه البومونه تیار کړئ، یو هغه البوم چې تاسو کولای شئ هغه د خپلوانو او دوستانو سره شریک کړئ او بل یې هغه البوم وی چې ستاسو خصوصي وي او هغه له ځان سره محفوظ وساتئ. دا دواړه باید بیل او په واضح ډول په نښه شوي وي.

د واده شپه او تیاری یې:

اوس نو تر نورو ټولو سترې او وروسته ستاسو د ارمانونو شپه ورو، ورو راخورېږي. که مو شرایط مساعد وي چې د ماښام ډوډۍ مو میرمن سره یوځاي وخورئ، دا به ډیره ښه خبره وي. ودونه اوس اکثرا د شپې لخو په هوټلونو کې وي خو زما مشوره به دا وي چې د امکان په صورت کې واده د ورځې له خوا ونیسئ دا به ښه وي چې د غرمې ډوډۍ میلمنو ته ورکړئ او ماسپښین ناوې کورته راولئ.

ښه به دا وي چې د دې لپاره مو مناسب تدابیر نیولي وي چې اکثراً خپل خپلوان د وخته رخصت کړئ. د دې ښه لاره دا ده چې مخکې له مخکې دوه درې تنه مشران او ښځې پدې پوه کړئ چې نورو مېلمنو ته و وایي چې ښه شوه د دوي واده مکمل شو راځئ چې موږ او تاسې ترې ولاړ شو. اکثراً خو نکاح له پخوا تړل شوې وي، خو که ستاسې نکاح نه وي تړل شوي کوښښ وکړئ چې نکاح هم وختي خلاصه کړي.

تر دې غوره او سنت طریقه د "ولیمې" ده چې د واده تر خوړې وړاندې یعنې د واده په شپه ناوې او خاوند سره شپه تېره کړې وي او سبا د ورځې په سر‌ه سینه مېلمنو ته ډوډۍ ورکړي. د دې خیر په دې کې دی چې یو خو به ورا (ناوې) په کور شوې وي او د راوستو پېټې به یې د واده والا له اوږې لرې شوي وي. بل دا چې کله یو نعمت انسان وخوري بیا پرې شکر ویستل پکار دي، دلته هم بایډ ښځې او خاوند شپه تېره کړې وي او دوستان یې په سبا بیا د ګډ ژوند مبارکۍ ورکړي. خو که ستاسو واده په هوټل کی او د شپې له خوا وي، نو ښه خبره به دا وي، چې په هوټل کی مو ځان ته یوه کوټه د شپې د پاتې کیدو لپاره ریزرف کړې وي، او خپل لازم او ضروری مواد مو له ځان سره دی کوټې ته راوړي وي. نو د مراسمو د خلاصیدو سره سم میلمانه رخصت او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل واده شپه هملته په هوټل کی په ارامه او مسترحه توګه تیره کړئ. په یاد مو وی چې د ریکاردولو تدابیر او کس مو له یاده و نه وځي. ښه به دا وی چې یو موټو او موتروان هم مؤظف په هوټل کی درسره وی، چې د ضرورت په وخت کی تری کار واخلی او سبا سهار د [ایو نه مخکی یا وروسته مو خپل کور ته بوځئ.

د شپې ډوډې لــه خپلــې میرمنــې ســره یوځــای وخــورئ. د ډوډۍ دسترخوان ته د کښیناستلو په وخت کې د هغې ښي لاس ته کینئ چې ستاسو ښي لاس د هغې خولې ته برابر وي. هغه د ډوډي په خوړولو کې و نازوئ، ورته یو او بل خواړه ورته وستوئ ، او دا به لا ښه وي چې یوه نیمه مړۍ ورته تیاره ورکړئ، تر ډوډۍ پس په میوه او چاي څکلو کې هم همدا راز مهرباني او لطف جاري وساتئ.

ښځه د خداي یو لوي نعمت دي او داسې فکر وکړئ چې هغې اوس خپل مور پلار او ټوله کورنۍ پریښې او تاسې ته یې پناه راوړې ده. ستاسې دغه وړې وړې مهربانۍ هغې ته ډاډ ډاورکوي چې دلته یې هم قدر او عزت شته او اوس دا له داسې یو انسان سره ملګرې ده چې هغه د یو نفیس جنس په قدراوعزت پوهېږي.

د خوراکونو په وخت کې کوښښ وکړئ چې ډېر نرم او خوږ موزیک او ښکلې سندرې په نرم او خوږ اواز کې چالان وي. البته دا کار مخکې له مخکې اهتمامات غواړي چې تاسې تایپ ریکارد یا سي ډي پلیر او مناسب کسیټونه ټول ځای په ځای کړي وي.

دا به ښه خبره وي چې د واده په ماښام ولامبئ، ږیره او نور ویښتان مو اصلاح او د سر ویښتان مو شامپو کړي وي. خپلې میرمن ته هم د دې زمینه برابره کړئ او د خپلې مور یا خور له لارې هغه و پوهوي چې که ولامبي دا به ډېره ښه خبره وي، که هغه نه غواړي نو اقلآ باید اودس

وکړي چې ستاسو اول کوروالي د ثوابونو نه ډک وي او هم په صحي لحاظ پاک او ستاسو لپاره زړه راښکونکي وي. ښځه باید خپلې سیني او د تجرګونو لاندی ځایونه هم په اوبو او صابون پاک پریمینځئ.

باید د واده جامې "ته" او میرمن دې دواړه بدلې کړئ او په عوض یې سپکې پستې او اسانه ویستونکي جامې واغوندئ چې د کوروالي لپاره مو اسانه او بې تکلیفه وي.

فکر وکړئ په دغه وخت کې د تلویزون پر ځای یو اواز لرونکي موزیک ګتور دي دا ځکه چې تلویزون او تصویر لرونکي موزیک ممکن ستاسې او یا ستاسې د میرمنې مخ او توجه یو له بل نه واړوي؛ مګر یو اوازې صوتي موزیک دا اثر نه لري.

بیا په داسې حال کې چې خپلې میرمن ته د هغې د ښکلا ، ښه خوي او ښو اخلاقو په اړه خوږې خبرې کوئ، ورو ورو یې لاس په خپل لاس کې واخلئ، کېکاږئ او بیا یې خوشي کړئ.د سترګو په کونجونو کې په ناز او تسکین ور وګورئ، بل ځل یې لاس په خپل لاس کې ونیسئ او ورو ورو یې د ښکلولو لپاره ځانته را پورته کړئ، په ډېر ناز خیاله توګه یې په خپلو شونډو ښکل او په ډېره مینه او ښکلو الفاظو د خپلې نامزدۍ د دورې ښه خاطرات ورسره شریک کړئ. ځینې جملې لکه دا لاندې به ګټور وي:

ګرانې زه ډېر خوشبخت یم چې له تاسو سره مې واده وشو. د ژوند نوي کور ته دې هرکلي کوم، دزړه په مینه دې پالم، ګرانې زه ستا په نیکو اخلاقو او ښه خوي فخر کوم.

په داسې حال کې چې تاسې یې ښي خواته ناست اوسئ ښي لاس یې په چپ لاس کې ونیسئ او د خپل ښي لاس په ګوتو یې د اوربل ویښتان

(c) ketabton.com: The Digital Library

ږمنځ کړئ، دغه راز.کله نا کله په مړاو سترګو د سترګو په کونجونو کې ورو - ورو په مسکو شونډو ور وګورئ.

لږ شیبه پس د میوزیک په بهانه پاځیږئ، خپل ځان او هغې ته لږه موقع ورکړئ چې تازه هوا او ازاده ساه واخلي، ترې و پوښتئ چې د چا په اواز سندرې خوښوي، دا کار باید تاسې پخوا لا معلوم کړي وي او د هغه سندر غاړي څو کستونه مو اخیستي او تیار لیبل کړي هم وي، دا هیڅکله مه وایه چې تاسې د هغې د ذوق سندر غاړي پېژنئ او یا کومه سندره خوښوي. هماغه سندره باید تاسې په یوه معلومداره کست کې اماده کړې وي. ښه به دا وي چې ورته و وایئ !ګرانې خوښه دې نده چې (د هماغه سندرغاړي نوم) سندره واورو ؛ نو هغه به پدې خبره لا زیاته خوښه شي، دا ځکه چې هغه فکر کوي چې ستاسو ذوق او د هغې ذوق یو شان دي او یا هم دا چې تاسو د هغې د ذوق خیال ساتئ.

بیا یې دوباره ورو ورو خواته ورنېږدې شئ، لاسونه یې ښکل کړئ، په ویښتانو کې یې لاس و وهئ او د ورمېږ تر ویښتانو لاندې برخه یې په مزه مزه مالش کړئ او ور سره یې د غوږو پوڅکونه ښکل او خپله ژبه یې ورو ورو د غوږونو د کرپندوکي په شاوخوا کې په نرمه توګه ووهئ، بیا یې سترګو ته ورو شان وګورئ او ورته مسکي شئ. لږ څه میوه را واخلي او په ډېر ناز یې خولې ته ور وړاندې کړئ. په لومړي ځل نه خو په دوهم یا دریم ځل یې شونډه په ورو د ګوتو منځ کې را ونیسئ او ورو پرې د ګوتې زړه (د ګوتو د څوکو دننه پسته خوا) د نوک مقابله خوا ، پرې را کش کړئ.

یو ځل بیا یې له غاړې خپل چپ لاس تاو او ورو ورو یې ویښتان ور ږومنځ کړئ، د ورمیږ شا او بیا یې غوږونه ورو ورو د ګوتو په زړونو مالش کړئ، د سترګو په کونج کې ورته متوجه اوسئ، تاسې به وګورئ

چې د هغې شونډې لکه د اوبو په سر چې د ونې نه را څوړنده د "ولې" پاڼه نرۍ نرۍ رپېږي، داسې به د هغې شونډې هم بې اختیاره او بې کنټروله رپیږي. اوس نو د دې وخت دی چې په مخ یې په کراره کراره د ګوتو په پستو څوکو په خوند خوند مساژ جاري وساتئ او په ورو ورو یې لومړي په تندي او بیا د سترګو په بڼو ښکل کړئ. یوه لنډه دمه واخلئ، د یوې خوږې تبصرې په ویلو ورو ورو ترې لرې او د موزیک او یا میوې په بهانه لږ لرې شئ، خو د سترګو په کونج کې یې تر نظر لاندې څارئ، که متوجه شئ نو به وګورئ چې هغه لکه د ولې پاڼه ریږدي او ستاسو د بیرته ورتللو نا صبره انتظار کوي. د موزیک تر بدلولو وروسته یې تر خوا کیښنئ او ورو ورو یې ځانته را نېږدې کړئ..په خپل لاس او شونډو ورسره دومره ولوبیږئ چې هغه ستاسو له خوا پوره د منل تیا او کوروالي لیوالتیا احساس کړي. بیا یې ورو د لاسه ونیسئ او پالنګ ته یې دعوت کړئ.

په کوروالي کې باید له ښځې سره له ډېر احتیاط څخه کار واخیستل شي او له زور او فشار څخه باید په کلکه ډډه وشي. د کوروالي په اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي:

(اذا جامع احدکم اهله فلیصدقها فاذا قضي خاجته قبل ان تقضي حاجتها فلا یعجلها حتي تقضي حاجتها.)

ژباړه: (کله چې تاسو له خپلو ښځو سره کوروالي کوئ، باید له صداقت نه کار واخلئ. که تاسو خپل حاجت پوره کړ(خلاص شوئ)، باید کوروالي بس نه کړئ او تر هغو ور ته ادامه ورکړئ ترڅو چې د هغې حاجت هم پوره شئ (خلاصه شي) او د کوروالي نه خوند واخلي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شریعت له نظره خپلې ښځې سره کوروالي کول په هر ډول چې ترې زیات خوند اخیستي شئ روا دي؛ مګر د شا (مقعد) له لارې ناروا دي.

پدې اړه حضرت محمد(ص) فرمایلي دي:

(هنت حرثک الی شلت و اطعمها اذا طعمت واکسا اذا اکتسیت) ابوداود.

ژباړه: (اجازه ده چې په هر کیفیت با همسد خپلې میرمنې سره کوروالي وکړئ او هغې ته خوراک ورکړه، هر وخت چې ته څه خورې او هغې ته جامه ورکړه لکه څنګه چې ته یې اغوندې.) د کوروالي په اړه شرعي حکم دا دي چې باید دواړه میړه او ښځه ترې پوره لذت واخلي. د میړه او ښځې ترمنځ ستر(پرده) وجود نه لري دا نه یوازې دا چې جواز لري؛ بلکې توصیه ده چې دوي سره بالکل لوڅ وي او په رڼا کې کوروالي تر سره کړي، چې یو د بل د کتلو او لاس وهلو نه خوندونه واخلي. په دې اړه حضرت عایشې (رض) فرمایلي دي: (کنت اغتسل انا و النبي (ص) من اناً واحد) بخاري. ژباړه: (ما او رسول اکرم به یو ځای لمبل او له یو لوښي به مو اوبه اخستې). خو باید د خلکو په محضر کې حتې د وړو ماشومانو په وړاندې (چې وینې وي) کوروالي ونشي.

بله خبره داده چې کوروالي باید په ډېره ارامۍ شروع او له یو بل سره په ساعت تیرۍ کولو (لکه مچول، دیوه بل په بدن او تناسلي اعضا و لاس وهل) شروع او تدریجاً پر مخ ولاړ شي. دې ته په عربي کې ملاعبت یا چمتوالي وایي، چې دواړه خاصتاً ښځه د کوروالي لپاره ښه اماده کړای شي. د کوروالي په وخت کې خاصتا د الې تناسلي د ننویستلو (دخول) په وخت کې باید کلمه (بسم الرحمن الرحیم) وویل شي. په دې اړه حضرت محمد (ص) فرمایلي دي:

(اذ اراده ان یاتي اهله قال بسم اللهم جنیناً الشیطان و جنب الشیطانما رزقننا) صحیح مسلم.

ژباړه: (کله چې خپلې ښځې سره کوروالي کوئ نو ووایئ، شروع کوم د خدای په نوم، ای خدایه موږ ته له شیطان نه امان راکړه، او شیطان د دغې څیز څخه چې تاسو موږ ته راکړي لرې ولره.) د کوروالي نه وروسته لمبل لازمي دي.

(نور نو تاسو پوه شه او خوړه شپه مو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته ژوندانه لپاره تر واده مخکې تیاری:

لکه چې د مخه مو وویل چې د واده اصلي مفهوم د کورنۍ تشکیل او د سوچه نسل ادامه ده. هره ښځه او خاوند باید د واده له پیله دې ته متوجه وي، چې دوي به اولادونه راوړي، د اولادونو مناسبه نفقه، لباس، سالمه تربیه، تعلیم او تحصیل، د اسلامي او مدني علومو زده کړې او د نیکو اخلاقو لرل، د مور او پلار تر ټولو درنده او اوږده دنده او مسوولیت دي.

د دې لپاره چې مور او پلار د خپل ژوند د غه مهم اصل په ښه توگه تر سره کړي وي باید تر واده مخکې تر واده وروسته ژوند ټولو اړخونو لپاره یو منظم او قبول شوي پلان ولري او له مخې یې باید عمل او اجرات وکړي.

اول- د دې لپاره چې واده والا لومړي د یو بل له ځوانۍ او توانمندۍ نه ښې مزې واخلي دا په جدي توگه توصیه ده چې دوي باید اول خپل صحت او سلامتیا ته زیاته توجه وکړي او پدې غرض باید هر وخت یو مناسب او غني غذایي رژیم خصوصاً میوه جات، سبزیجات او د شیدو له محصولاتو څخه کافي گټه واخلي چې په صحت سالم او تندرست اوسي چې دا خبره بیا د خاوند په نسبت د ښځې لپاره کې ډېره جدي ده..

دویم- دوي باید د خپلو ځانونو لپاره یو څه گډ وخت وټاکي او هم د ځان لپاره مناسب تفریحي پروگرامونه، د موزیک او نورو خوښوونکو سرگرمیو یو پروگرام ولري. سپورت او خاصتاً په تازه هوا کې قدم وهلو ته که (اجتماعي او محیطي شرایط یې اجازه ورکوي) مناسب وخت ورکړي. که د دوي په نږدې محیط کې د واده لرونکو خلکو گډ سپورتي کلب وي، هلته باید لږ سپورت تر سره کړي او که دا شرایط

ممکن نه وي، د سپورت ځینې سامان الات دې واخلي او په کور کې دې ترې گډه استفاده وکړي.

په تلویزونونو کې سالم او ښه تفریحي پروگرامونه خصوصاً هغه پروگرامونه چې خندوونکي او علمي او زده کوونکې بڼه ولري په گډه وگوري.

دریيم- دوي باید د خپلې کورنۍ د جوړښت په اړه تر واده مخکې یو منظم پلان ولري. زما توصیه به دا وي چې د مناسبو وقایوي پروگرامونو د استعمال له لارې دې اقلاً تر درې کالو لپاره د بچو له راوړلو څخه ډډه وکړئ او د غه موده دې یو د بل له ځوانۍ نه خوندونه او مزې واخلئ، د اولادونو د شمېر په اړه یوه گډه پرېکړه اړینه ده، سره لدې چې اولادونه د لوي خداي (ج) یو غټه تحفه ده، مگر سالمه پالنه او تربیه یې هم مهم او ضروري کار او یو غټ مسوولیت دي. په عمومي توگه توصیه داده چې د ۲–۴ ماشومان یو مناسب تعداد دي، باید د هرو دوو ماشومانو ترمنځ اقلاً ۲-۳ کاله فاصله پکار ده، چې مور وشي کولای هر ماشوم ته مناسې شیدې او توجه ورکړې چې هرماشوم ورته جدي ضرورت لري. د مور شیدې په نړۍ کې تر هر څه بهتره غذا ده، خاصتاً د اولو څو ورځو شیدې چې ټینگې وي او کنډ (فله) ورته ویل کېږي د ماشوم د ښې سلامتیا او د ناروغیو په مقابل کې د مقاومت پیاوړي ځواک گڼل کېږي.

څلورم- مېړه او ښځه باید په گډه د خپل ژوند لپاره یو مناسب اقتصادي پلان جوړ کړي وي چې د دوي شرایطو سره برابر وي، په دغه اقتصادي پلان کې اقلآ د یوه مناسب اندازه نقدو پیسو پس انداز، په څو کلنو کې، د یو کور او بیا د یو موټر اخستل، شامل وي. پر دې سربېره که د هلک او یا نجلۍ پلرنۍ کورنۍ د دوي مرستې ته ضرورت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولري، باید چې هغوی ته هم مناسبه مرسته وکړي. د مناسب اقتصادي پلان تشریح په(۳۲)مخ کې شویده.

پنځم- د کور لپاره د ضرورت وړ غټو سامان الاتو (لکه تلویزون، کمپیوټر، قالینې، تخت، د جامو مینځلو ماشین، یخچال او داسې نورو) د اخستلو لپاره هم باید یو مناسب پلان موجود وي او دغه سامان الات باید د هغه د ضرورت د جدیت له مخې په ترتیب سره واخیستل شي.

شپږم- د ماشومانو د تعلیم او تحصیل لپاره ځانګړي پلان، پروګرام او مناسبې پیسې باید مخکې له مخکې پلان او یوې خوا ته کېښودل شي.

اوم- داخبره ترټولو مهمه ده چې د واده په لومړیو څو کلنو کې چې یوازې ښځه او خاوند وي، دوي کولای شي چې په یو وخت دواړه کار وکړي ځکه هم په فزیکي لحاظ توانمند وي او هم نور زیات کورني مسوولیتونه نه لري. په دغه وخت کې دوي ښه کولای شي چې د خپل راتلونکي عمر لپاره یو ښه اقتصادي بنیاد جوړ کړي په کلکه توصیه کېږي چې ښځه او خاوند باید پدغه وخت کې:

۱. خپل عایدات زیات کړي، دواړه کار وکړي او اضافه ساعتونه کار وکړي.

۲. خپل مصارفات کم کړي او له بیځایه مصارفو مخنیوي وکړي.

۳. د خپلو پیسو په خوندي ساتلو او ګټه اچولو کې هوښیارۍ نه کار واخلي.

***

[زه چې مجرد وم ټول خلک ګونګیان ول، اوس چې واده شوم ټول خلک کاڼه دي]

***

[ښځه د موسیقۍ د یوې الې مثال لري، چې د ښکلا او مینې نه یې د مزو او خوند اندازه د غږوونکي په مهارت پورې اړه لري]. (م م)

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکي
تر واده وروسته مسایل او مسوولیتونه

د ښځې خوشحاله ساتنه:

واده د الله تعالي یو داسې نعمت دي چې له کبله یې نارینه او ښځه دواړه کولاي شي په قانون او په ټولنه کې په منل شوي توګه د الله پاک له هغه ځانګړي نعمت څخه پوره خوند واخلي، چې هغه په خپل خاص حکمت د نر او ښځې په بدنونو کې خلق کړي دي. لکه چې رب العلمین فرمایي:

(و عاشروهن بالمعروف) سورت النسا ۱۹ ایات.

ژباړه: خپلو مېرمنو سره عیش او عشرت(جنسي مزې او خوندونه) ولرئ، په ښې طریقې سره) ښه ده چې اوس ستاسې واده وشو، محفل، د خوښیو میلمستاوې او سرګرمۍ ټولې تکمیل شوې، بالاخره تاسې او ستاسې د ژوند شریکباڼ د ژوند د یوه نوي اوږده سفر په بېړۍ کې سپاره یاست. دا سفر ډېر اوږد، ستومانه کوونکي او له ستونزو سره ملګري سفر دي. تره هر بریده چې تاسې دې سفر ته ښه تیاري نیولي وي، همغومره به دا سفر لذت بخش او له سیل او سیاحت څخه ډک وي. خو که تاسې دغه سفر ته ښه اماده ونه اوسئ نو هماغومره به دا سفر

ستاسې لپاره سترړي کوونکي او مشکل وي. د دې لپاره چې دا سفر خوږ او له خوند نه ډک شروع شي ځینې عمومي او ځیني خصوصي پرنسپونه دي، چې پر هغو باندې باید پوه او هغه په جدي توګه مراعات کړئ.

ښځه د (الله جل جلا له) له یوې ډېر نازک خیاله او ژر باور کوونکي او ژر خفه کیدونکي قشر څخه ده. دوي اکثره په وړو خبرو خفه او په لږو خوږو خبرو ډېرې خوشحالېږي. دا هغه اصل دي چې تاسې یې باید د واده له شروع څخه نیولې آن تر ټول پاتې عمر لپاره په نظر کې ولرئ.

له دې شپې نه او د خپل واده له هرې شپې نه اعظمي خوند اخستل نه دا چې کوم بد کار نه دې، بلکې ډېر ثواب هم لري او د واده په خوږوالي کې هم خورا زیات تاثیر لري. دا د کوروالي هغه مهارت دي چې ډېر کم خلک پرې پوهیږي او یا هم ترې په خوندوره ښه استفاده کولي شي. البته د دې ترخوا د کوروالي ځینې نور خاص مهارتونه هم شته چې هغه د دغه کتاب او د دې ځاي بحث نه دي، پدې اړه د یو بل راتلوني اثر انتظار وکړئ او که مو تنده ډېره زیاته وي نو بیا له لیکوال سره د مخامخ کتنې په لټه کې شئ.

هیڅکله هم خپلې میرمنې سره د کوروالي په وخت کې د بیړې او امریت نه کار وانخلئ بلکې تر ډېره حده کوښښ وکړئ چې ور سره دومره ولوبیږئ چې هغه کوروالي ته دومره اماده کړئ چې حتی هغه په خپله د کوروالي غوښتنه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوښښ وکړئ چې کله ناکله خپلې میرمنې ته د هغې له ذوق سره برابر تحفه واخلئ او یا هم کله نا کله ورته ځینې خوږې خبرې چې په دې برخه کې د هغې صفت شوی وي، ورته وکړئ.

کو ښښ وکړئ چې د کور په اکثره کارونو کې یې مشوره هم واخلئ، په یوې کورنۍ کې د مشکلاتو او ستونزو اساسي علت د ښځې او میړه ترمنځ د خبرو او تفاهم نه کول وي. کوښښ وکړئ چې د هرې موضوع په اړه په مشخصه توګه خبرې وکړئ. ښځې ته اجازه ورکړئ چې بې له کوم ډاره د خپل زړه خبرې او موضوعات تاسې ته ووېلای شي. خپله ښځه کله نا کله په نا ګهانه توګه د ځینو خپل خپلوانو کره بوځئ، کوښښ وکړئ چې هغه خپلوان خبر، مګر ستاسو میرمن نا خبره وي.

الف- عمومي پرنسېپونه: دا هغه پرنسېپونه دي چې هلک او نجلۍ دواړه باید پدې پوه او هغه په نظر کې ولري چې ځینې یې دا دي:

اول – د واده سفر اسانه شروع کړئ او ورنه کومه ډارمه او له واده نه کومه معما مه جوړوئ. د علماوو نظر دي چې ژوند همغسې تیرېږي چې کوم ډول مو شروع کړی وي. یعنې که مو ژوند اسانه ونیوه نو اسانیدای شي او که مو سخت ونیوه، مشکلېدای شي. کوښښ وکړئ چې خپل او د خپل شریکباڼ واقعي او ریښتني حالت درک کړئ او خپل توقعات ور سره برابر کړئ. د بېلګې په ډول: که ستاسې شریکباڼ یو کلیوال هلک یا نجلۍ وي، د یوې ښاري نجلۍ یا هلک توقعات ترې مه لرئ، بلکې د هغې ښکلا او ښه والي پدې کې ولټوئ چې هغه به همغومره ساده او ژوند کول به ورسره هماغومره اسان وي. نو د هغې دغه کلیوالتوب ته د یو مثبت ټکي په سترګه وګورئ نسبت دې ته چې هغه اوس منفي وارزوئ. که ستاسې شریکباڼ پوره تعلیم نه لري، فکر وکړئ چې دا یو کمبود دی ده، دا هغه کمې ده چې تاسې منلې ده اوس

وګورئ چې څه کولای شئ چې د یوې خوا هغې ته له لازیات تعلیم زمینه برابره کړئ او له بلې خو دا فکر هم وکړئ چې دا ممکن یو لړ هغه ستونزې ونلري، چې یو شمیر لوړو تعلیم لرونکو کسانو سره مل وي.

دویم– واده لکه د یو نیالګي مثال او خپل شریکباڼ ته مینه ورکول لکه د اوبو مثال لري. هره ورځ ځانګړې او نوې ډول مینه ورکول واده تر او تازه ساتئ، هغه لویوئ او میوې ته یې رسوئ. که تاسې هره ورځ یو کوچنې کار هم داسې وکړئ چې هغه ستاسې د شریکباڼ لپاره خاص ځانګړې او نوې وي دا ستاسې د واده د لازیاتو خوښیو سبب کېږي، مثلاً که یوه ورځ د توقع خلاف هغه ته د ورځې په نیمایي کې تیلیفون وکړئ او ورته ووایاست چې ګرانه یا ګرانې ډېر مې یاده شوې یې او په زړه مې را و وربدې، ځکه مې درته تلیفون وکړ. د دې ښه اثر به ترډېره دوام وکړي.

دریم- کوښښ وکړئ چې خپل شریکباڼ مطالعه کړئ، د هغې په خوي او خواصو ځان بلد کړئ او ترډېره حده خپل ځان د هغې له خواصو سره برابر کړئ. په ودونو کې یو لوی مشکل همدا دي چې هر اړخ غواړي چې هغه بل لوري دې د ده په لور تغییر وکړي، مګر په خپل ځان کې یو هم هیڅ ډول تغییر ته اماده ګي نه ښیي، چې دا ترټولو غټه او مهمه نقیصه او د زیاتو جنجالونو مور بلل کېږي. یعنې تاسې باید پدې پوه شئ چې واده راکړه او ورکړه ده، څه به له لاسه ورکوې او څه به اخلې، د دې اصل په نظر کې نیولو سره کوښښ وکړئ چې د مقابل لوري ځینې معقولې غوښتنې او ارزوګانو ته پوره احترام او درناوي وکړئ.

څلورم- له خپلې میرمنې او خاوند سره ملګرتوب شروع کړئ، سره ټوقې او ټکالې وکړئ، یو بل سره مناسبې لوبې لکه د "قطعو" لوبه یا نورې داسې لوبې چې د خندا او ساعت تیرۍ وسیله وي ترسره کړئ. که

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغوي دغه لوبه زده نه وي ورزده یې کړئ کوښښ وکړئ چې هغوي لوبې وکټي چې مایوسه نشئ او له لوبو کولو نه لاس وانخلي. د کورنیو له نورو غړو سره یو ځای لوبې وکړي. کله ناکله خپل شریکبانړ یو ځانګړي ګډ کار ته لکه قدم وهل یا د یوه خپلوان یا ملګري کورته ورتلل یا هم د ګډې سودا اخستلو لپاره وهڅوئ.

پنځم: کله کله ځینې ښه، ګټور او خندوونکي راډیوي او تلویزوني پروګرامونه او سریالونه سره په ګډه وګورئ، پرې تبصرې وکړئ او هلته په رښتیني توګه ملامت ته ملامت و وایئ او دا چې دغه کس باید په دغه حالت کې څه کړي وای، ښه به وایې، هم پرې په تبصره کې شامل کړئ.

شپږم: یو شمېر محدود مګر حسابي، اعتباري او با مسوولیته ملګرو سره د خپلې مېرمنې په مصلحت د هغوی سره د راشې درشې پروګرامونه جوړ کړئ؛ خو کوښښ وکړئ چې دا مجلسونه او ناستې ولاړې ساده او بلا تکلیفه او د ځینو ساعت تېریو او لوبو سره لکه قطعه بازي، پارکونو او مېله ځایونو ته تلل، یا نور داسې سرګرمیو سره چې د ټولو لپاره دلچسپه او اسانه وي مل وي، تر څو یې ادامه اسانه او خوندوره وي. همدا راز که یې توان او زغم لرئ، نو خپل ماشومان هم سره د عمر او جنس په لحاظ په مناسبو ډلو جدا او هرې ډلې ته ځانګړې سرګرمۍ پیدا او هغوی سره ګډو لوبو ته وهڅوئ. کوښښ وکړئ چې په نوبت یو له غټانو کسانو څخه د ماشومانو د لوبو څارنه وکړي، تر څو هغوی محفوظ او د اصولو مطابق لوبې وکړي؛ خو په دې اړه ځانګړی احتیاط وکړئ، که پدې ماشومانو کې کوم یو داسې بې اصوله او یا د ناسم سلوک خاوند ماشوم وي، نو هغه فوراً د

نورو ماشومانو د ډلې نه بیل کړئ، تر څو د نورو ماشومانو په اخلاقو منفي اثر و نه غورځوي.

همدا راز په مېلمستیا ګانو کې هم د نورو غټانو او وړو سلوک او حرکات تر جدي نظر لاندې وساتئ او که مو لږه بې نزاکتي هم مشاهده کړه، فوراً د خپلې کورنۍ سره مصلحت وکړئ، او کوربه کورنۍ پدی بی نزاکتي وپوهوئ، تر څو هغوی هغه ناسمه کورنۍ رخصت کړي. هره کورنۍ ځانته ځانګړي اصول او د راشه درشې ځانګړي مقررات او بریدونه لري، که مو د کومې کورنۍ اصول خوښ شول هغه وستایئ او هغه ښه سلوک ترې را خپل کړئ، خو که منفي سلوک ولرئ، په تمکین سره هغوی و پوهوئ چې دا کړنې په فامیلي ملګرتیاوو کې ښې نه دي او باید نور دا تکرار نه شي، خو که د اصلاح وړ نه وه نو بیا یې د خپلو ناستو او ولاړو له دایرې څخه هغه رخصت کړئ.

اوم: د واده نه وروسته ځینې د کور نه بهر خوښوونکې بوختیاوې لکه سینما، کنسرت، ځینو سپورتي لوبو یا پارکونو ته تګ که ممکن او خوندي وي ډېر ګټور دي. کوښښ وکړئ چې تر ممکن بریده د دغسې سرګرمیو نه استفاده وکړئ. همدا راز د ځینو تاریخي ځایونو لیدل، لکه ژوبڼ، میوزیم، ملي ارشیف، او داسې نور تاریخي او مذهبي ابداتو لیدنه ډېره ګټوره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته د کورنۍ ټولو امورو او ژوند ته یو ساده او عملي پلان:

ژوند داسې یو پدیده ده چې هغه هم اسانه کېداي شئ او هم مغلقه او ستونزمنه، زموږ توصیه به داوي چې تر واده وروسته له خپلې ښځې سره د افهام و تفهیم لارې خلاصې کړئ، د دې جرئت او احساس ورکړئ چې د خپل زړه هر راز خبرې له تاسې سره شریکې کړاي شي او دا هغه وخت کېږي چې لومړي تاسې د خپل زړه حالات او رازونه له هغې سره شریک کړئ.

هغوي پدي وپوهوئ چې ژوند اسانه او ساده ونیسئ، له ډېرو مغلقو او غیر ضروري کارونو څخه ډډه وکړئ، خصوصاً د یولړ رسم او رواجونو ترسره کول هغه شیان دي چې د اکثره کورنیو ژوند تریخوي. کوښښ وکړئ چې اول له غیرضروري او غیر لازمي اړیکو ، ناستو ، ولاړو څخه صرف نظر وکړئ او خپل اړیکي د څومحدودو ولې حسابي کورنیو ، دوستانو او خپلوانو سره وساتئ. نورو خلکو سره په ښادۍ او خوشحالۍ کې له سیالۍ او منفي رقابت څخه ځان وساتئ.

له لومړي سره چاته د دې اجازه او جرآت مه ورکوئ چې تاسې ته دغیر ضروري شیانو په اړه خبرې او پردي غیبت وکړئ او یا ستاسو د شخصي او کورني ژوند په اړه درنه پوښتنې شروع کړئ. البته یو زیات شمیر خلک دغه ډول مداخلې په ډېر ماهرانه ډول داسې کوي چې حتا پرې پوهیدل هم ګران وي. خو باید ستاسې میرمن او تاسې دواړه په ډیره هوښیارتیا سره دې ته متوجه اوسئ. او د داسي بی ځایه پوښتنو ځواب ورته یو ځل او داسی په ښو الفاظو ورکړئ چې بیا د بلی پوښتنی جرآت هم ونکړي. مثلاً ورته و وایی، (دا زمونږ کورنی خبره ده او تاسی ته لازم نه دی چې د چا په کورنۍ خبرو کی مداخله وکړئ.)

له ملګرو او خپلوانو سره مړې او ژوندي هم ډېر ساده او اسان ونیسئ. له چانه ګیلې ګذارې مه کوئ، که څوک درکره راغلل مناسب اندازه یې عزت او درناوي وکړئ، کوښښ وکړئ چې میلمنو ته د خوراکونو په تیارولو کې هم د سالم او مناسب روش نه کار واخلئ، هر وخت هاغه څه وکړئ چې تاسې یې د زیات وخت لپاره کولاي شئ، دي ته متوجه اوسئ چې ځینې خلک له دی کبله چې کوم علمي او شخصیتي ارزښت نه لري نو بیا د خپلو پیسو له لارې ځینې داسې بیځایه سیالۍ کوي چې هغه ډېرې بیځایه او تکلیف ورکوونکي دي. له داسې خلکو سره ځانونه له سیالۍ کولو وژغورئ او که تاسې ته یې یا داسې قیمتي تحفه واخیسته او یا یې ډېره لوکسه ډوډۍ تیاره کړه، په ډېر اطاعت مندۍ ورته ووایئ چې تاسې د داسې غیر ضروري کارونو خلاف یاست او هغوي باید له تاسو د دارنګه کارونو توقع ونکړئ، که لازمه وه د هغوي تحفه ورته مسترد کړئ او ورته و وایئ چې دا زموږ له حالت سره یو برابره تحفه نده. موږ ته یوازې ستاسې راتګ په هرڅه منظور دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه ښه او مناسب مالي پلان جوړول او عملي کول:

د نوي واده شویو کسانو ترمنځ اکثره جنجالونه د پیسو په صلاحیت او د مصارفو په برخه کې منځته راځي، البته پدې برخه کې درې ډوله روابط وجود لري:

۱- هغه کورنۍ چې ښځه او میړه دواړه کار کوي او نقد (نغد) عاید لري.

۲- هغه کورنۍ چې یوازې میړه یې کار کوي او نقد عاید لري.

۳- هغه کورنۍ چې یوازې یوتن (ښځه) یې کار کوي او یو عاید ولري.

ښه خبره به دا وي چې د خپل شریکباڼ سره د پیسو د مصرف او پس انداز په باره کې روښانه خبرې وکړئ او د روښانه پالیسۍ په نظر کې نیولو سره پیسې د ښځې په اختیار کې ورکړې؛ ځکه ښځې ته یو شمیر صلاحیتونه ورکول او په هغې اعتماد کول ممکن د کورنۍ روابطو په ښه والي کې مرسته وکړي، دا اعتماد باید له یو کم مقدار څخه شروع او د ښه سنبالښت په صورت کې هغه تدریجاً پورته یوسئ.

هغه ټکي چې د پیسو په پالیسۍ کې باید شامل وي او مهم دي دا دي:

۱- د میاشتیني ثابت عاید او غیر ثابت عاید تثبیتول.

۲- د میاشتیني ثابتو، غیر ثابتو او غیر متراقبه مصارفو تعینول.

۳- د عایداتو او مصارفو د بیلانس په نظر کې نیولو سره د میاشتني پس انداز تعینول.

۴- د کورني مصارفو په برخه کې په ځانګړې توګه د یو نفر(سړي سر) د مصارفو د صلاحیت د اندازې تعینول چې له هغې څخه د زیاتو پیسو د مصرف په صورت کې باید دا مصارف د یوې مشترکې فیصلې له لارې صورت ونیسي.

۵- شریک بانکي حساب لرل ګټور دی، مګر د ناموزون استعمال په صورت کې یا له طرحه شوو اصولو څخه د خلاف ورزۍ په صورت کې باید ځیني دسیپلیني مقررات مطرح وي.

۶- د هرې میاشت په ټاکلې نیټه او ممکن هر درې میاشتې وروسته د پس انداز او د سردست پیسو په باره کې هغه بل شخص ته واضح معلومات ورکړل شي.

۷- د کور لپاره د ضرورت وړ شیانو د اخیستلو لپاره یو لازم پلان لرل، د مثال په ډول، هره میاشت کې یو معینه اندازه د وړو سامان الاتو لپاره بیلول او یوه معلوم اندازه د لویو سامان الاتو لپاره لکه، تلویزیون، صوفه سیت، موټر، کور د اخیستلو لپاره په تدریجي توګه ذخیره کول باید په پلان کې شامل وي.

په عمومي ډول یو ښه اقتصادي پلان داسې وي: که د یو انسان عمر اټیا(۸۰) کاله وي، په لومړۍ شل کلنۍ کې عموماً د ده عایدات شروع کیږي، اول شل کاله خو له حسابه وتي دي. تر ۲۱ کلنۍ وروسته باید د هر (۱۵) کلونو لپاره لاندې پلانونه ولرئ.

اول پنځلس کاله(۲۰-۳۵) کلنۍ، د خپل ټول عاید ۴۰٪ دورځنیو مصارفو لپاره او ۳۰٪ یې د کور غټو او قیمته سامان الاتو د اخستلو لپاره او پاتې ۳۰ یې د ذخیره کولو لپاره بیلې شي.

په دوهمه دوره (۳۶-۵۰ کلنۍ) د خپل ټول عاید نیمایي (۵۰٪) دورځنیو مصارفو لپاره او (۳۰٪) یې د اولادونو د ودونو او نورو لپاره او پاتې (۲۰٪) برخه یې د مړي ژوندي لپاره بیلې کړئ.

په دریمه دوره (د۵۱-۶۵ کلنۍ پورې) د خپل ټول عاید نیمایي (۵۰٪) د ورځنیو مصارفو او څلورمه برخه یې(۲۵٪) د کوچنیانو لپاره او پاتې څلورمه برخه برخه(۲۵٪) یې د مړي ژوندي لپاره بیلې شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته په **۲۵** کلنۍ کې سړي ضعیفه او عایدات یې هم له منځه ځي، باید دي چې اولادونه یې ورسره کومک وکړي. تاسي باید د یوه پرنسیپ له مخی هر کارکوونکی اولاد مکلف کړئ چی د خپل عاید یوه برخه (**۵**- ۲۰ ٪) له تاسو سره په هره میاشت کی کومک وکړئ.

هغه کورنۍ چې دواړه نر او ښځه یې کار کوي باید خپل عایدات سره شریک او د همدغه پورته فارمول له لارې یې استعمال کړي.

خپلو او خپلوانو سره د کومک کولو او یا د خپلوانو او دوستانو د خوښي او نورو مصارفو لپاره یوه برخه پیسې د دواړو د خپلوانو لپاره یوشان او معادل مصرف شي. دا برخه باید د کسانو د تعداد په وجه تاثیر ونکړي. د مثال په ډول: که د هلک د پلار په کلیزه کې (۱۰۰) افغانۍ تحفه اخلئ همداشان باید د نجلۍ د پلار په کلیزه کې هم تحفه د (۱۰۰) افغانیو معادل وي. که د نجلۍ د ورور یا خور لپاره (**۵۰**) افغانۍ تحفه اخیستل کیږي دغه عین مقدار باید د هر یو ورور او خور لپاره برابر او همداشان د هلک د خپلو ورونو او خویندو لپاره هم همدا شان یوه اندازه غوره کړي. ښه خبره دا ده چې پدې اړوند مخکې تر مخکې یو توافق شوي وي او هغه په لیکلي ډول موجود وي چې هر ځل په دې شیانو د بحث ضرورت نه وي. دا به ښه خبره وي چې د هلک خپلوانو ته تحفه او مرسته د ښځې له خوا او برعکس د ښځې خپلوانو ته تحفه او مرسته د هلک له خوا ورکړل شي. دغه ډول تعادل ساتل فوق العاده ګټور او ډېرې ستونزې کموي. د واده په اړه تر واده نه وروسته د هیلو او کارونو جدول ته په **۳** جدول کې وګورئ.

له خپلې ښځې سره د خپلې کورنۍ اصول مطرح کول:

د دې لپاره چې ستاسو ښځه یا ستاسو نږور یا د زوي ښځه ستاسې د کورنۍ اصول ومني، ښه او لازمي خبره داده چې لاندې ټکي په پام کې ونیول شي:

۱– باید ستاسې کورنۍ ځیني اصول ولري چې متاسفانه اکثراً کورنۍ یا اصول بالکل نه لري او یا هم هغه د معما په توګه صرف مور و پلار سره وي او دوي داسې اټکلوي چې ګوندې د دوي اولادونه او حتې د دوي دغه نوې را واده شوې نږور په هغوي ټولو باید پوه وي او آن دغه نوې را واده شوې نجلۍ هم په هماغه ډله کې حسابوي، دا بالکل نا سم اټکل دي. ښه به داوي چې دغه نوې را واده شوې نجلۍ ته دیوې خوا وخت ورکړل شي چې ځیني شیان تدریجاً زده کړي او له بل اړخه ستاسې د کور ښځې او نارینه باید د هغې لپاره نمونه (مادل) اوسي. د بېلګې په ډول: که تاسې غواړئ چې دا ښځه باید خپل میړه، د میړه پلار (خسر)، خواښې او ځو نورو مشرانیو ته ودرېږي او سلام ورکړي، باید چې ستاسې خپله ښځه، لوڼې او زامن دا کار په منظمه او عملي توګه پخپله وکړي چې هغه پدې پوې شي چې دا د دې کورنۍ یو منل شوي اصل دي.

تاسو باید د دغې نوې ناوې په اړه داسې فکر وکړئ چې یوه پردۍ نجلۍ ده چې خپل ټول بلد محیط، پلار، مور، ورور، خور، نور خپلوان او هرڅه ترې پاتې دي، دا اوس ستاسې کورته راغلې ده او ستاسې کور یې د خپل راتلونکي ژوند اثره ګرځولې ده، هغه به څومره وارخطا، حیرانه او ډارېږي؟ !. تاسې باید دا ټول شیان په نظر کې ونیسئ ،تاسې هریو باید هغې ته د مینې غیږ خلاصه کړئ، له عاطفې ډک او مشفق چلند ورسره وکړئ او ورته لږه لږه لارښوونه هم وکړئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارښوونې ښه سیستم به دا وي چې شفقت او مهربانۍ سره یو ځای وي. په کور کې ټاکلې مشران په ټاکلو وختونو کې له هغې سره څو څو دقیقې ځانته خبرې وکړئ. لومړي د هغې احوال پوښتنه وکړئ او وې پوښتئ چې څه خاص مشکل او یا نارضایت خو به ورته نه وي؟ او که وي نو هغه باید په تفصیل ترې واورېدل شي او د حل په برخه کې یې لاس په کار شئ. د مثال په ډول: که خسر د هغې سره د څو لحظو لپاره بلا کیني او ورته و وایي: "لور جانې زه غواړم نن له تا سره څو شېبې خبرې وکړم او ستا د احوال پوښتنه وکړم. زه پدې پوهېږم چې دا د یوې ځوانې نجلۍ لپاره څومره مشکل کار دی چې د خپل کور، پلار، مور، ورور خور او نورو خپلوانو نه دفعتاً رابیلیږي او په یو نوي کور او کورنۍ کې استوګنه غوره کوي، زه غواړم چې پوه شم چې ته خپل ځان دلته څنګه محسوسوې؟ کوم کشکل خو در ته نشته؟ که هر مشکل وی نو لطفاً یې ما ته ووایه چې زه یې حل او یا اصلاح کړم.
لور جانې! ته اوس زموږ اولاد یې، ستا خوشحالي زموږ د ټولو ارزو ده. له ما نه نیولې د کور تر هر لوي او واړه به ستاسې په خدمت کې وي. که تا ته هر څه تکلیف یا ناراحتي وي ته هغه بالکل ما ته یا دې خواښې ته ووایه؛ ممکن ځینې شیان داسې وي چې زموږ به ورته پام نه وي لاکن هغه به تا ځوروي، لطفاً ځان مه پریشانه کوه چې هره خبره وي هغه موږ ته ووایه، موږ ټول دلته ستا د خوښۍ لپاره ستا په خدمت کې یوو. بچې! زه چې تا ته ګورم، خپلې لونې را ته سترګو ته کېږي چې که زما لور واده شي د هغې خواښې او خسر به ور سره څه ډول رفتار او خوی کوي؛ نو دا ځکه ما ته مهمه ده چې زه باید تا سره دا خبرې وکړم او تا ته د دې ډاډ او اطمنان درکړم چې موږ هومره چې د خپل زوي خوښي او خوشحالۍ غواړو هومره ستاسې خوښي او خوشحالي هم غواړو.

بچې! زموږ کور او کورنۍ ځینې خاص اصول او مقررات لري چې خواښې به دې هغه درسره شریک کړي او تا به پرې پوه کړي، زموږ هیله به له تا نه دا وي چې د دغو اصولو او مقرراتو احترام او درناوي وکړې او هغه عملي کړې، ستا د هر مشکل د حل لومړنۍ مرجع ستا خاوند او بیا زه او ستا خواښې یو، موږ نه غواړو چې ته خپل مشکل له دې ځای نه خپل پلار و مور ته یو سې؛ دا ځکه چې موږ نه غواړو هغوی ستا په اړه پریشانه وي، هغوي نشي کولای چې ستا مشکل حل کړي، موږ یې حلولي شو، دې ته ښه متوجه اوسه چې موږ ټول ستا په خدمت کې یو او ستاسې دواړو خو شحالي زموږ ارزو ده".
وروسته یا یوه بله ورځ باید خواښې او کله نا کله ور سره خپله بیا بیا خبرې وکړئ او احوال یې واخلئ. که ساسی زوي په هغې په کومه خبره په قهر او یا په غوسه وي، باید ترې د قهر او غوسې دلیل و پوښتئ او د سهوې په صورت کې خپل زوي ته نصیحت وکړئ. خسر، خواښې، لیور او ندرورګانې(د مېره خویندې) باید هغې ته ناز او مینه ورکړي، کله نا کله ورته تحفه ورکړي او یا خاص خواړه ورته تیار کړي.
په مناسبو وختونو کې باید خپل زوي ته لارښوونه وکړئ چې هغه د څه وخت یا څو شپو لپاره د پلار کور ته ورولي. د هغې د خپلوانو د راتللو په صورت کې د هغوي ښه قدر وکړئ او هغه خپلوان چې له دې سره د کیناستلو حق لري لکه مور، پلار، وروڼه، خویندې او نورو سره باید ور ته ځانته ناستو زمینې برابرې کړای شئ.، د هغوي تر ملاقات وروسته مشران ترې پوښتنه وکړي چې د هغوي نظر څنګه دی؟ څه خاص مشکل خو به نه وي او هغوي ته د بیا بیا راتللو وړاندیز وکړي، که کوم مشکل یې مطرح کړ، ښه به دا وي چې ورته وویل شي چې ښه ده موږ ته وخت را کړې چې دا مشکل وڅېړو او حل یې کړو، خو تاسې هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل لور ته سپارښتنه وکړئ چې خپل مشکل مستقیماً مور سره شریک کړئ او پرې نه ږدئ چې هغه له تاسو سره تر لیدو پورې وځوریږي او یا تاسې د داسې وړو ستونزو په اړه وځوروي؛ مور دلته د هغې د پاره یوو.

په کورنیو اصولو پابندي او ثبات:

هره کورنۍ باید ځانته ځانګړي اصول او قوانین ولري، کله کله دا کېدای شي چې د هلک د کورنۍ اصول د نجلۍ د کورنۍ له اصولو څخه فرق ولري، دا تر ټولو ډېره مهمه ده چې هلک او نجلۍ باید هر یو جلاجلا کیني او د خپلو کورنۍ ځیني غټ او مهم اصول چې مراعاتول یې د هغې کورنۍ ته ارزښت لري په نښه کړئ او حتي هغه باید په لیکلې بڼه تهیه کړئ. د دې شیانو لست کېدای شي دا برخې ولري:

۱. هغه شیان چې باید ستاسې شریکبان یې ستاسې په کورنۍ کې او یا هم ستاسې د کورنۍ د مشرانو په موجودیت کې ونه کړي.

۲. هغه شیان چې باید وې کړي.

خو دا ډېره مهمه ده چې دا اصول عیني او عملي وي. مثلاً: که ستاسې کورنۍ کې د سګرټ څکول منع وي، دا باید تاسې خپل شریکبان ته په وضاحت او جرآت سره و وایاست چې ستاسې د کورنۍ د مشرانو په وړاندې سګرټ، چلم یا نصوار استعمال نکړي.

دا اصول باید د دواړو خوا او له خوا واضح او مقابل لوري سره حتي له کوژدې او توافق نه تر مخه شریک شوي وي، که احیاناً نه وي شریک شوي وي، اوس بیا هم لا ښه وخت دی چې هغه له خپل شریکبان سره واضح کړئ او ترې غوښتنه وکړئ چې دغو اصولو ته پاملرنه وکړئ، تاسې هریو مجبور او مکلف یاست چې تر ممکن حده د هغه بل لوري اصولو ته احترام او درناوي وکړئ، که ستاسې شریکبان د دغو اصولو د منلو په اړه کوم قانوني معذرت او یا مشکل درلود ور سره پرې خبرې وکړئ او د حل یوه مناسبه لار ورته پیدا کړئ مګر دا ډېره مهمه ده چې د کورنۍ په ټولو اصولو بحث صورت نیولی وي او په هغې سره قناعت شوې وي. خو که له دې سره سره بیا هم ستاسې شریکبان یادو اصولو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

غاړه نه ایښوده، باید جدي بحث ورسره وشي، ځکه د دغو اصولو عملي کول د مقابل لوري احترام او درناوي او د هغې ماتول د بې احترامۍ او کم توجهۍ مانا لري. د یادو اصولو ځینې یې دا دي:

۱. د کوم ډول لباس اغوستل جواز لري.

۲. کوم ډول عادتونه او خویونه د قبول وړ او کوم یې د قبول وړ نه دي؟

۳. ستاسو د کورنۍ د غړو ترمنځ اړیکي او حتی د خبرو کولو اصول څنګه دي؟

۴. له چا څخه باید د کومو کارونو په اړه اجازه وغوښتل شي؟

۵. په کورنۍ کې د غړو ترمنځ اړیکي څومره ازادانه دي؟

د شریکباڼ څېړنه، پیژندنه او ورسره خپل ځان برابرول:

لکه څنګه چې انسانان د رنګ او رویت له مخې بېلابېل دي همدا سې انسانان د رویې، سلوک، خوښې او ناخوښې او نورو کړو وړو په اړه یو د بل سره ډیر فرق لري. مثلاً: ځیني انسان ټوکې خوښوي او هروخت غواړي چې په یوه موضوع ټوکې او مسخره برابره کړي چې پرې وخاندي پدا سې حال کې چې ځیني نور بیا ټوکې یوه مسخره او توهین امیزه عمل بولي.

ځیني خلک علاقه لري چې په سیاست او نورو موضوعاتو ډېرې خبرې اترې وکړي، ځیني بیا ګوښې او خاموش پاتې کیدل خوښوي.

ځیني خلک نظم او ترتیب ته ترجیح ورکوي او غواړي چې د کور ټول شیان دې په خاص ترتیب کیښودل شي، ځیني نور بیا د نظم او ترتیب دومره پروا نه کوي او شیانو ته اسانه لاسرسي یې خوښیږي، د یو چا تېز رنګونه او د بل چا تت رنګونه خوښیږي.

نو د واده له کولو سره سم ښځه او نارینه دواړه د دې مسوولیت لري چې د خپل مقابل لوري خوښې او ناخوښې ته په دقت توجه وکړي چې دا زده کړئ چې د ده د شریکباڼ خوي او مزاج څه ډول دي او بیا دې کوښښ وکړي چې ترممکن حده په خپلو کړو وړو کې د هغه مقابل لوري خیال هم په نظر کې ولري. مثلاً که میړه یې غواړي چې خبرونه او سیاسي تبصرې وګوري، ښځه یې د ډرامو لیدلو سره مینه لري، پکار دا دي چې دغه وخت په مناسبه توګه تقسیم کړئ چې هم د هغه خبرونه او هم د دې ډرامه پکې په نظر کې نیول شوې وي. یو کس باید په بل کس خپل فکر او نظر ور و نه تپي او هغه د خپل نظر په منلو مجبور نکړي. یا دې هم د امکان په صورت کې جلا جلا تلویزونه په جلا خونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې کېږدي چې دا بیا یوه غوره او اقتصادي لاره نه؛ بلکې د ښځې او میړه ترمنځ د بیلتون لاره ده.

میرمنې سره با دسپلینه منظمې ناستې او د روانو کورني حالاتو منظمه جاج اخیستنه:

ښځه ستاسې په کور کې د یو شاګرد حیثیت لري، تاسې کولای شئ چې هغه له همدغه لومړي سره پدا سې یو چوکاټ کې تنظیم کړئ چې ستاسې د شخصیت او د کورنۍ له حیثیت سره برابروي. د واده اولې شپې ورځې او څو اونۍ د ښځې په خوي او روشونو باندې ډېر کلک او جدي اثرات لري، د دې لپاره چې پدې اړوند په منظمه توګه په سمه لاره برابر شئ لاندې مسایل په پام کې ونیسئ:

۱. هر دوه، درې ورځې وروسته خپلې میرمنې سره ځانګړې مجلس ولرئ او هغې نه د ټول وضعیت او حالت په اړه و پوښتئ چې هغې څه کړي، د د کور له غړو سره یې څه ډول چلند کړي او د هر چا په اړه څه فکر کوي؟. هغې ته خپلې هیلې او غوښتنې واضح تشریح کړئ، په ټولو هغو شیانو یې واضحه پوهه کړئ چې تاسې یې ترې کول یا نه کول غواړئ. کله کله ورته بیا دا خبرې تکرار کړئ. هغې نه هم پوښتنه وکړئ چې ستاسې او ستاسې د کړو وړو په اړه او یا ستاسې د کورنۍ د غړو د کړو وړو په اړه څه ډول احساس او برداشت لري. پدې برخه کې هغې ته پوره اجازه ورکړئ چې خپل احساس تاسې ته څرګند کړای شي.

که د هغې ځینې خبرې غلطې یا سؤ تفاهم وي ورته یې واضح کړئ او که ځینې خبرې یې درستې وي هغه قبولې کړئ او اطمنان ورکړئ چې تاسې به د هغې دغه شکایت وڅیړئ او بیا په با مسوولیته او بیطرفه ډول هغه ستونزه وڅیړئ، که مقابل لوري ستاسې په شمول مسوولیت درلود، هغه ته مناسبه توصیه وکړئ او خپلې میرمن ته بیرته اطمنان ورکړئ. د خبرو دغه سلسله باید په دوامداره توګه پرمخ یوسئ، کوښښ وکړئ چې نه له خپلې ښځې څه پټ کړئ او نه هغې ته د دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجازه ورکړئ چې له تاسې څه مسایل پټ کړي. د خپلې میرمنې د سلوک په اړه له خپلو خپلوانو څخه هم پوښتنې وکړئ، و دې ته متوجه اوسئ چې کله ناکله د کورنۍ د غړو غوښتنې او هیلې تر اندازې لوړې وي. که له هغوي یې د هیلو په اړه وپوښتئ او ترې مکمل تفصیل وغواړئ چې څه شوي او څنګه شوي؟ د کورنۍ غړو ته په جدي توګه دا ووایئ چې تاسې ته ټوله خبره وکړي، نه دا چې نیمایي معلومات درکړي، ځکه تاسې ته باید هر څه په رښتیا ووایي، هغوي پدې پوه کړئ چې په درواغو او غلطو دلائلو ستاسې په قهریدلو به په کورنۍ باندې ډیر بد اثر پرېووځي. له هغوي څخه د حل لارې پوښتنه وکړئ چې د دوي توقع ستاسې له میرمن نه څه ده او ولې به ستا میرمن د دوي توقع نه وي ترسره کړې.

د خواښو او خسر خیلو د خوا خوږۍ او مداخلو توپیر او د هغو مهارول:

د پلار او مور رول د خواښې او خسر په نسبت فرق کوي، د هر ځوان پلار او مور تر واده وروسته د هغه د شریکباڼ خواښې او خسر جوړیږي، یعني د هلک مور او پلار د نجلۍ خواښې او خسر شي او د نجلۍ مور او پلار د هلک خواښې او خسر شي.

اکثره تر ودونو وروسته د مور او پلار او خواښې او خسر ترمنځ هم یو ډول سالم رقابتونه رامنځته کیږي. د هلک مور او پلار (د ښځې خسر خېل) له نجلۍ څخه یو لړ داسې توقعات کوي چې هغه اکثراً نامعقول او غیر عملي وي او پدې توګه غواړي چې د زوي میرمن یا نږور یې باید د دوي د یو نوکرې په توګه همیشه لاس په نامه او چوپړې وي.

همداراز د نجلۍ مور او پلار (د هلک خواښې او خسر) بیا برعکس له هلک څخه یو لړ بیځایه هیلې او تمې کوي چې دا بیا اکثراً د هلک او ښځې ترمنځ د اختلافاتو او جنجالونو سبب کیږي.

د خواښو او خسرګانو لاسوهنې مستقیماً د هلک او نجلۍ په توانمندۍ او په خپل ځان باور پورې اړه لري، هر خومره چې هلک یا نجلۍ په علمي لحاظ باجرآته، په رواني لحاظ یې په خپل ځان اعتماد زیات وي، په اقتصادي لحاظ هم په خپل ځان متکي وي، د خپل خسر او خواښې د لازمو لارښونو اندازه او معیار ښه وپیژندلای شي؛ مګر تر دې زیاتې او غیر لازمې غوښتنې یې په ډېر جرآت سره رد کړای شي، په هماغه اندازه به دغه لاس وهنې کمې او غیر موثرې وي.

برکس که هلک یا نجلۍ په علمیت او د جرآت له لحاظه ضعیفه وي، په اول کې دغه لاس وهنې یا درک نشي کړای او یا یې په مقابل کې سالمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او موثره موضعیګري ونشي نیولای، بیا دا لاس وهنې په هماغه اندازه وسعت او زیاتوالي مومي او د دغو ځوانانو ژوند ورخرابوي.

تر واده وروسته ځوانان هر یو د خواښې او خسر یو شمیر لارښوونو ته اړتیا لري، دا ښه خبره هم ده چې د دوي ترمنځ اړیکي ښې وي او هغوي وکولای شي چې دوي ته لازمي او ضروري مشورې ورکړای شي.

خو متاسفانه ډېري خواښې او خسران بیا یا د دې کار په اړه خپل حدود او صلاحیتونه ښه نه پیژني یا خو هم د غیر ضروري او غیر لازمي فشارونو له لارې دوي تر خپل اثر او نفوذ لاندې ساتل غواړي.

د دې لپاره چې د خواښې او خسر لازمي او غیر لازمي لاسوهنې سره بېلې کړې شي دا زیاتره د هلک او نجلۍ په علمي توانمندي، جرآت او رواني حالت پورې اړه لري.

د دې بې ځایه لاسوهنو د مخنوي لپاره دوه شیان ډېر مهم او ضروري دي:

اول- باید ښځه او خاوند په خپلو کې سره پوره تفاهم او نیغ په نیغه خبرې وکړي، هر یو دې هغه بل ته د خپل مور او پلار د صلاحیتونو او لارښوونو او همدا راز د ممکنه مداخلو په اړه په واضح ډول ووایي چې ته زما د مور او پلار دغه غوښتنې ومنه او تر دې زیات بیا به د هغې په منلو مجبور نه یې. دا موضوع ستاسې مقابل لوري ته دا جرآت وربخښي چې لازمي غوښتنې یې په پوره اخلاص ومني او غیر لازمي غوښتنې یې په جرآت سره له لومړي سره رد کړي.

دویم- یوه مهمه موضوع چې پدې اړه ډېر اهمیت لري هغه د خواښې او خسر خبرو ته په دقت غوږ نیول او درست تحلیلول یې دي چې اکثراً ځوانان د دغه تحلیل توانمندي نه لري او دغه ناتواني بیا د دې سبب کېږي چې هغوي بیا په دوي ځینې غیر لازمي غوښتنې ورتحمیلوي.

نو هر څومره چې تاسې خپلې خسرګنۍ ته له لومړیو شپو دا ثابته کړئ چې تاسې په خبره پوهیږئ او د هغوي په ارزښت او مینه هم پوهیږئ، دا توان هم لرئ چې د دوي بې ځایه مداخلې درک کړئ دا په هماغه اندازه تاسې سره کومک کوي.

د دې موضوع ښه شکل دا دي چې اول د خپل خواښې او خسر مناسب عزت او احترام وکړئ.

دوهم- د هغوي د کور په یولړ اصولو او مقرارتو ځان پوه کړئ او تر ممکن حده یې سالم اصول او مقررات په ځان عملي کړئ، مثلاً که یوه کورنۍ کې ټول خلک (ستاسې خواښې خسر، لیور او ندرورګانې) ټول منظم لمونځ کوي دا بیا په تاسې هم لازمي ده چې ځان ورسره عادت کړئ.

دریم- د هغوي ښې لارښوونې ومنئ، ولې تر منلو مخکې هغوي ته اطمنان ورکړئ چې زه له تاسو نه مننه کوم چې دا مو راته رایاد کړل، لاکن زه پخپله هم پدې شیانو پوهیږم او هغه ترسره کوم، تاسې پدې اړه زیات تشویش مه کوئ، که احیاناً ما نه پدې اړه کوم څه بې پروایي کېده نو راته یې ویلې شئ.

څلورم- که ستاسې له مناسبو اجراتو سره سره بیا هم ستاسې د خواښې او یا خسر لاسوهنو او غیر لازمي غوښتنو ادامه پیدا کړه، هغه په زړه کې مه اچوئ او فوراً یې له خپل شریکباڼ سره شریکې کړئ او په دې اړه تري نظر وغواړئ. د ګډ نظر په نتیجه کې هیله ده چې ستاسې شریکباڼ به بیا د دې مسئلې حل په خپله غاړه واخلي او له خپل مور او پلار سره پدې اړه غوڅې خبرې وکړي.

پدې اړه یوه مهمه موضوع دا ده چې اکثراً خواښې او خسر دغه موضوعات د کنایې په توګه وایې او یا خپل زوي او لورته لمسونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي چې د خپل شریکباڼ په مقابل کې منفي حرکات شروع کړي چې دا د لاسوهنو هغه خطرناک شکل دي چې درک کول یې ګران او اصلاح یې هم مشکله ده، هیڅا ته هم ترې فایده نه رسیږي.

د داسې لاسوهنو په اړه دوه شیان مهم دي:

۱- د خپل مور او پلار هغه خبرې چې تاسې ته یې د یوډول تحریک لپاره په ډېرو خوږو الفاظو کې کوي، مثلاً تاسې ته وایي چې دا موضوع کنترول کړه کنه هغه به بیا ستا په سر وخیژي یا خپل زور ورته سر له اوسه وښیه او داسې نور. یا تاسې ته وایي چې کله تاسې نه وئ، نو ستاسې ښځې / خاوند دا کار وکړ، یا هغه کار. چې پدې ډول دوي تاسې ته ځان ډېر نېږدې معرفي کوي او داسې درته ښیې چې دوي تا ستا د شریکباڼ په وړاندې حمایه کوي. د دوي دغه خبرې په دقت واورئ او وې ارزوئ، همدا چې پوه شوئ چې دا خبرې غیر لازمي او ستاسې ترمنځ د سوَتفاهماتو د پیدا کولو سبب کېږي، فوراً په ډېر معقولیت او د پوره جدیت په ښودلو یې مخنیوي وکړئ، مثلاً تاسې ورته داسې ځواب ورکړئ:

پلار یا مورې! زه مننه کوم چې تاسې زما په اړه دومره تشویش لرئ، ولې زه هم اوس یو لوي او پوه سړي یم، زه پخپله د ښو او بدو فرق کولای شم. زه فکر کوم چې ستاسې دا موضوع پدې رقم ویل ماته درسته نه ده، زه جدي یم هیله کوم چې مور په خپل منځ کې تفاهم ته پرېږدئ، هغه پدې کور کې نوې او یو وخت ته ضرورت لري. لطفاً یې زړه مه ور توروئ، زه به ورسره هم خبرې وکړم، تاسې پسې ډېر سر مه خوږوئ.

که له دې سره سره بیا هم د دوي خبرو او مداخلو ادامه پیدا کړه یو بل وخت دوي کښېنوئ او ورسره په جدیت خبرې وکړئ چې مور دواړه په

خبره پوه او غتې خلک یوو، لطفاً مور ته د آزاد ژوند او پخپلو کې د تطابق د کولو چانس راکړئ تاسې نورې مداخلې مه کوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشومانو د روزنې اساسات:

۱. د ماشومانو د پیدا کیدو په اړه له خپلې میرمنې سره توافق ته ورسیږئ. ښه تعداد به یې ۲–۴ پورې وي.
۲. اول ۳-۵ کلونو کې د ماشوو د نه پیدا کیدلو لپاره لازمو وقایوي تدابیرو باندې ځان د خپلې میرمنې د کورنې ډاکتر په لارښوونه ښه پوه کړئ او هغه تدابیر په کلکه او جدي توګه مراعات کړئ.
۳. د ماشومانو د تولد ترمنځ مصافه اقلاً درې کاله وساتئ.
۴. په ماشوم نیک نوم کیږدئ.
۵. خپل ماشومان را واخلئ، ښکل یې کړئ؛ مګر د ماشوم په خوله ښکولول اجازه نه لري او همیشه یې په مخ یا تندي ښکل کړئ. میلمنو او نورو خپلوانو ته هم دا وواېئ چې ماشوم په خوله ښکل نکړي، خصوصاً هر هغه څوک چې د تبې بخار(تب خال، یا هغه وړوکې د بخار په څیر تناکې چې معمولاً د تبې د تېرولو نه پس پیدا کیږي) ولري، هغه ته هیڅ اجازه نشته چې حامله ښځه یا ماشوم ښکل کړي، ځکه دا کار حتي د هغې حاملې ښځې په ګیډه کې ماشوم ته ضرر رسوي او حتا ممکن د ماشوم د سقط سبب وګرځي.
۶. ماشومانو ته د لوبو شیان واخلئ، خو دا شیان باید پاک و ساتل شي، ځکه اکثره واړه ماشومان د لوبو شیان په خوله کې وهي.
۷. ماشومانو ته د لوبو د شیانو په اخیستو کې ډېر دقت وکړئ چې وړې پارچې و نه لري، هسې نه هغه ماشوم وخوري او په ستوني کې یې بند شي.
۸. هر مور او پلار باید د ماشومانو CPR (دا یو ډول اولیه طبي مرستې دي) زده کړي، چې د ضرورت په وخت کې د ماشوم د نجات په برخه کې ترې د ماشوم ژغورلو لپاره کار واخلئ. کله چې د ماشوم په

مرۍ کې څه شی بند شو، که مو نو هیڅ هم زده نه وي ماشوم په چپه واړوي، سر یې ټیټ کړئ او په شا ور ته یو څو دبه ورکړي، شاید چې هغه شې را ولویږي، او که را و نه لویده، خوله یې خلصه کړي، او که ممکن وه په ګوته هغه شی ترې راوباسئ.
۹. ماشومانو ته د اور، تېره شیانو، برق د کمرغاړه او نور خطرناک شیان او ځایونه وښیې او ورته د هغوي د سن سره سم د (نه، نه) (بو) (ترې لرې) په کلمو هغه پوه کړئ چې ډېره ترې وکړئ.
۱۰. په کور کې ډوډۍ خوړل په دعا ویلو شروع او بس کړئ. او یو، یو تن کوچني ته په نوبت سره وظیفه ورکړئ چې وعا وواېي.
۱۱. د کور کارونه په ماشومانو وویشئ او د دوی ترمنځ د کارونو دوره مراعت کړئ.
۱۲- ماشومانو سره د کارونو په کولو کې مرسته وکړئ، او دوي ته د هر کار د کولو دلیل تشریح کړئ، چې دا کار مو ولې داسې وکړ. او هغوي ته ښه روښانه لارښوونه وکړئ، دغه راز یې له چارو څخه خبر وکړئ.
۱۳. خپلو ماشومانو سره د مکتب درسونه تکرار او د کورني کار لپاره ټاکلې وخت ولرئ. ښه وخت یې د مکتب د راتللو نه پس او د ډوډۍ د خوراک نه وړمبی دی.
۱۴. په کور کې د قران کریم تلاوت او د مذهبي مسائلو تشریح د تقسیم اوقات له مخې پر مخ بوځئ.
۱۵. خپل ماشومان په منظمه توګه جوماتته د لمانځه او دیني تدریس لپاره یوسئ. د دوی د دیني علومو د زده کړې په باره کې دوی سره وخت په وخت بحث وکړئ، دې ته متوجه اوسئ چې ستاسې ماشومان د افراطیت خواته و نه هڅول شي، ځکه خو خپل ماشومان دغو سرو لیکو ته متوجه کړئ او وخت په وخت هغوي سره د دې موضوعاتو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خبرې وکړئ. پدې وروستیو کې زیات ماشومان د اسلام په مینه او لټه کې جومات ته ځي، خو متأسفانه هلته بیا د افراط ګرو په لومو کې پریوزي، او د ځان نه ناخبره په ځوانمرګو بدل شوي وي.

۱۶. ماشومانو ته د شاوخوا، کورنۍ، ټولنیز، ملي او بین المللي مسائلو د تحلیل او ارزیابۍ په باره کې خبرې اترې وکړئ او دوی ته لازم معلومات، د نقشو او حوادثو له مخې تشریح کړئ. د تلویزون خبرونه ورته په ساده شکل او که ممکن وي د نقشې له مخې واضح کړئ. ماشومانو ته د ځینو ډرامو چې موزونې نه وي د لیدو اجازه مه ورکوئ او په عوض یې ورته د یو ښه بدیل لکه د کارتون لیدل، یا هم د یو تفریحي پروګرام د لیدو شرایط برابر کړئ او د ځینو ډرامو د لیدو په صورت کې ورته د هغې ښه او بد اثرات تشریح کړئ.

۱۷. د خپلې کورنۍ لپاره په مناسبو اخبارونو، مجلو او نورو موزونو نشراتو کې ګډون وکړئ او هغه په منظمه توګه ولولئ، حتی ماشومان د هغې په لوستلو روږدي کړئ. د ماشومانو لپاره د ماشومانو ځانګړي کتابونه او مجلې واخلئ، خاصتاً هغه مجلې چې په کې د ماشومانو د ذهني رشد لپاره ګټور مواد او سوالونه موجود وي واخلئ، او خپل ماشومان د هغې په لوستلو او زده کړو بلد کړئ.

۱۸. خپل ماشومان د خپل کتابتون او تندارتون جوړولو ته وهڅوئ. دوي د کتابونو اخیستو، ښې ساتنې او د کتابتون د جوړولو سستم ته چې زما په هغه بل اثر (ځوانان او شخصیت جوړیدنه) کې ډیر ښه تشریح شوي دي) تشویق کړئ.

۱۹. خپلو ماشومانو او کورنۍ ته دغه کتاب (ځوانان او شخصیت جوړیدنه) حتمي واخلئ تاسې یې هم ولولئ او په هغوي یې هم ولولئ، امیدواریم چې د دغه کتاب لوستل به تاسو سره ستاسو د بچو په

سالمه تربیه کې ډېره مرسته وکړي. زه په خپل دغه اثر دومره ډاډه یم چې تاسو ته د دې ظمانت کوم چې تاسو به دا کتاب ډیر ګټور و ارزوې، او که پښیمانه وې، کتاب دې ستاسو وي، راشئ چې زه یې قیمت هم بیرته درکړم.

۲۰. د خپلې میرمنې په مصلحت او تاید د خپلو ماشومانو لپاره یو سالم او مناسب د تلویزون کتو، درس ویلو، او نورو لوبو یو ټوکلي پروګرام جوړ او تر ممکن حده یې پرې عملي کړئ. د دې کار لپاره خپله میرمن مؤظفه کړئ چې هغه پروګرام پرې منظم عملي کړي او د سرغړونې په صورت کې له ماشوم نه د هغې د خوښې تفریحي پروګرامونه، لکه د تلویزون کتل یا بیرون ته بیول او یا داسې نور امتیازات واخستل شي. ماشومان دا نسبتاً په اسانه منې چې ورته وویل شي اوس مو په تلویزون کې د مور د خوښې پروګرام دي راځئ موږ او تاسو به په یوه بله برنامه مصروف شو او تلویزون به اوس هغې ته پریږدو. یعني خپل ځان هم د دوي په جمله کې شامل کړئ.

۲۱- د میلمنو د راتللو په صورت کې ماشومان د میلمنو سره په ستړې مشې، ناستې ولاړې او خبرو کولو روږدي کړئ. همدارنګه کوښښ وکړئ چې خپل ماشومان د نورو کورونو په میلمستیاو کې له ځان سره بوځئ، خو د تللو نه مخکې ورته د هغې کورنۍ د جوړښت او د هغوي د کورني اُصولو په باره کې پوره معلومات ترلاسه او دوی ته یې روښانه کړئ چې څه کولای شي او څه نشي کولای؟ که دوي ستاسو لارښوونې و نه منې نو سزا به یې څه وي؟

۲۲. پلار او مور باید پدې پوه وي چې ماشومان نشي کولای چې د زیات وخت لپاره په یو ځای کې غلي او ارام کښیني، بلکې هغوی د خپل عمر په تناسب لوبو او ملګرو ته ضرورت لري. پدې برخه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوی ته باید له عمر سره مناسب سرګرمي برابرې کړي او ورته مناسب او موزون ملګري پیدا او غوره کړئ. ماشومانو ته تشریح شي چې د ښو ملګرو لرل ولې مهم دي او دوي ته دا اجازه ورکړئ چې له ښو ملګرو سره یو ځای وخت تیر کړي. اولادونه پدې وپوهوي چې خپل ټول ملګري تاسو ته در معرفي کړي.

۲۳- له ماشومانو څخه توقعات د دوي د امکاناتو او د دوی د توان له حدودو څخه باید لرې نه وي.

۲۴. د خپل ماشوم ښه او اوچت شخصیت هغوی سره د مؤدبانه خبرو په کولو او دوی سره د مینې په څرګندولو او د دوی د ملګرو په وړاندې د دوی په صفت کولو او تقدیرولو سره وستایئ.

۲۵- خپل ماشومان په درانه نامه سره یاد کړئ. مثلاً د هغوي له نومونو سره خان یا جان استعمال کړئ.

۲۶. د خپلو ماشومانو تقدیر پاڼې او ستاینلیکونه چې یې له ښوونځي څخه لاسته راوړي وي په ډېر ښه شکل کې قالب او هغه په میلمستون کې داسې ښکاره وځړوئ چې میلمانه یې ولولئ او چې کله ستاسو ماشوم موجود وه نو دا تصدیق پاڼه د هغه ماشوم له صفت سره میلمه ته ور معرفي کړئ.

۲۷- خپل ماشومان همیشه د شاباسي په ورکولو او د نورو په وړاندې د دوی په صفت کولو سره تشویق او ترغیب کړئ.

۲۸. له خپلو ماشومانو سره هیڅکله درواغ مه وایئ او یا هم د دوی په وړاندې منفي او غلط کارونه مه ترسره کوئ. ځیني خلک فکر کوي چې ګوندې د دوی ماشومان واړه دي او دوی نه پوهیږي چې د دوی غټان څه کوي، پداسې حال کې چې دا درسته خبره نه ده او اکثراً ماشومان خپل مشران په ژوره توګه څاري او د دوي کړه وړه تکراروي.

۲۹. که له مور او پلار څخه یو تن په ماشوم باندې د کوم غلط کار په وجه قهر او غوسه کوي هغه بل تن (مور او یا پلار) ته پکار ندي چې د هغه رومبي تن مخالفت وکړي، بلکې برعکس باید د هغه اول کس د خبرې په اړوند ورته مناسب دلایل ووایي.

۳۰. خپل هر ماشوم ته د هغه د استعداد او علاقې له مخې ځانګړې د زده کړو، د مسلک د انتخاب او د ژوند یو پلان جوړ او ولیکئ او هغه وخت په وخت له هغه ماشوم سره تکرار کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته طبعي تغیرات او اثرات يې:

تر واده وروسته تدريجاً د ښځې او خاوند عمر زياتيږي، طبيعي ښکلا او انرژي يې کميږي، د دوی ماشومان پيدا کيږي او پدې توګه د دوی مينه چې پخوا يوازې د دوی ترمنځ وه يوه برخه يې د دوی او د اولادونو خوا ته منعکس کيږي چې دا بيا په طبيعي توګه د ښځې او خاوند په منځ کې د مينې د کموالي سبب کيږي.

همدا راز د بچيانو د مسوولیتونو له کبله ممکن میرمن زيات وخت ونلري چې خپل ځان او خپل نظافت او ښکلا ته هغسې توجه وکړي لکه چې پخوا به يې کوله، نو دا بيا حتماً د هغې په ښکلا، جذابيت او مينه کولو کې اثر اچوي او پدې توګه د خپل خاوند په وړاندې د هغې جذابيت او کشش راکموي چې دا حالت په غير مستقيمه توګه د دوی ترمنځ د مينې د کموالي سبب کيدای شي.

نو د وخت تېرېدل، د بچيانو زيږول او روزل يوه طبيعي پيښه ده چې هغه بايد ميړونه د يو واقعيت په توګه په نظر کې ولري او پرينږدي چې دا د ده او د ښځې ترمنځ د مينې د کموالي سبب وګرځي. له بلې خوا ښځو ته توصيه کيږي چې بايد د اولادونو پر زيږولو سربېره خپل پاکوالي او ښکلا نه ناخبره پاتې نشي، بلکې په ځينو نورو طريقو سره د خپلې ښکلا هغه ځلاوالی چې د وخت په تيريدو سره کميږي د ځينې نورو مثبتو تغيراتو په راوړلو سره لکه نوي او ښايسته جامې اغوستل، د وېښتانو ښه ساتل او د بدن د ښايست د نورو وسايلو نه په استفادې د خوب په کوټه او بستره کې د زړه راښکوونکو او دلچسپ تغيراتو په راوړلو او د خپل خاوند سره د مينې او محبت په نوو طريقو سره د خپل خاوند مينه او توجه د خپل ځان په برخه کې ګرمه وساتي.

د (ته اوس زما مال يې) روش او سلوک يو بل ناوړه عمل دی چې ممکن د ښځې او خاوند په منځ کې د مينې په کموالي کې اثر واچوي. تر واده له مخه هلک او نجلۍ يو له بل سره کتنه د مينې په خاطر کوي، له واده نه وروسته هر يو د خپل ملګري په هکله داسې فکر کوي چې (ته نو اوس زما مال يې) ته خو چيرته راڅخه تللی نه شې او چې اوس زه څه وايم ته بايد هغه ومنې. دا هغه منفي فکرونه دي چې د مقابل لوري مينه او علاقه راکموي. دا ضروري خبره ده چې دواړه ښځه او خاوند بايد د دغه نوعه منفي برخورد او له روش څخه د يوه او بل په مقابل کې په کلکه مخنيوي وکړي، بلکې بايد خپل روش او سلوک هميش داسې څرګند کړي چې زه تا غواړم، زه تا ته ضرورت لرم، ته ماته خاص ارزښت لرې، نه يوازې چې د سړي او ښځې په خيال کې بايد دا ډول کلمات وي، بلکې په خوله او ښکاره ويل يې هم خورا ګټور او د مينې په زياتوالي کې خورا مرسته کوي.

بې ځايه حيا کول: کله کله خصوصاً نارينه داسې فکر کوي چې له خپلې ميرمنې سره مينه کول، د هغې ښکلول او يا هغې ته د يوې تحفې راوړل بد سترګي او بې حيايي ده چې دا يوه فوق العاده غلطه مفکوره او نظر دی، دا ډيره ګټوره ده چې خاوند خپله ښځه هميشه وستايي، هغه د خپل مور او پلار او نورو خپلوانو په وړاندې تقدير کړي، ورسره مينه وکړي او هغې ته وخت په وخت تحفې راوړي. يوه تحفه ولو که ډېره وړه هم وي چې په اخلاص ميرمنې او يا خاوند ته ورکړل شي هغه د يو او بل په وړاندې مينه او محبت ډير زياتوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر واده وروسته د کورنیو ستونزو مهارول:

ودونه همیش بریالي نه وي. لکه چې مو ورته اشاره وکړه ودونه د دوه متفاوتو کسانو چې د متفاوتو خویونو، خصلتونو او ارزوګانو او امیدونو لرونکي وي سره یوځای کیږي چې دغه جدا جدا خصلتونه وخت په وخت د ښځې او میړه ترمنځ په مختلفو موضوعاتو کې اختلافات رابرسیره کوي. دغه اختلافات خصوصاً هغه وخت زیات او جدي کیږي چې د میړه او یا ښځې خپلوان او یا هم د دواړو خپلوان بیا خپلې غوښتنې د دوی په منځ کې ځای په ځای کوي او له دوی څخه رنګ رنګ غوښتنې او ارزوګانې لري. د دې په عوض چې د نوې واده شوي ښځې او خاوند مشکلات حل کړي، دوی د یو ډول تحریکي موضوعاتو او غلطو مشورو په ورکولو سره لا نور هم د دوی په زخمونو مالګې دوړوي او د دوی اختلافاتو ته لا زیاته لمنه وهي. حتی دا بیځایه مداخلې کله کله دغه تازه جوړې نوې کورنۍ ژوند له نوو بدبختیو سره مخ کوي. خو پدې وجه د دې فصل لوستل او پدې توګه د ځینې تخنیکونو زده کول ممکن تاسې سره دا مرسته وکړي چې د واده په اوږدو کې د څه ډول ستونزو منتظر واوسئ او څرنګه یې د مجادلې لپاره ځانونه اماده کړئ.

۱- د خپل شریکباڼ په باره کې په غور او دقت ارزیابي وکړئ چې پوه شئ چې د هغې مثبت او منفي ټکي څه دي؟ د هغې څه شی خوښ او څه شی یې نه خوښیږي؟ څه شی ورته خاص ارزښت لري؟ د هغه د برخورد طریقه د مختلفو مسایلو په باره کې څه ده؟ کوښښ وکړئ چې پدې برخه کې قضاوت کوونکي نه بلکې مشاهده کوونکي اوسئ، چې د خپل شریکباڼ خصوصیات په پراخه پیمانه او واقعي توګه درک کړئ، بیا کوښښ وکړئ چې خپل ځان او خپل کړه وړه له هغې سره برابر کړئ.

لومړي د کومو شیانو په برخه کې چې تاسې موافق النظر یاست هغه په اوله مرحله کې سره شریک او پرې بحث او مذاکره وکړئ.

بیا هغه شیان چې ورسره نسبي اختلافات لرئ تر ډیر ارام بحث لاندې په غیر مستقیمه توګه پر هغو بحث وکړئ. له ځان سره تصمیم ونیسئ چې پدې شیانو کې څه ومنئ او له کومو شیانو څخه هغوي ته د صرف النظر کولو ته ځان باید اماده کړئ.

په اخر کې د هغه شیانو په اړه چې سره اختلاف لرئ، پخوا لدې چې هغه په مستقیمه توګه بحث کړئ غیرمستقیم هغه تر بحث او ارزیابۍ لاندې ونیسئ او کوښښ وکړئ چې په غیرمستقیم ډول په هغه برخه کې خپل دریځ خپل شریکباڼ ته ور څرګند کړئ. همیشه پدې پافشاري وکړئ چې د دارنګه موضوعاتو په باره کې باید دواړه بحث او ګذشت کولو ته تیار اوسئ.

۲- له خپل شریکباڼ سره د خپل مور، پلار او نورو خپلوانو عکس العملونه او برخوردونه هم تر غور لاندې ولرئ، ځکه چې کله نا کله د یو اړخ نه خپل خپلوان بیدون له دې چې د خپل کړو وړو په منفي اثراتو ته توجه وکړي ځینې واقعیتونه په غلطه توګه خپل خپلوانو ته وایئ او په دې توګه د هغه د شریکباڼ په باره کې کینه، کرکه او غلط فهمي ایجادوي او حتا کله کله دغه خپل خپلوان د خپل تسلط د تثبیتولو په غرض هم منفي مداخلې کوي.

د منلو وړ نه بریښي چې حتی کله کله ممکن ستاسې نږدې خپلوان د ځینو مغرضانه اهدافو او یا کینې له کبله ستاسې او ستاسې د شریکباڼ ترمنځ د غلطو خبرو او درواغو د لارې غلط فهمي منځته راوړي. پدې برخه کې زما د خپل ژوند یو ریښتینې مثال ذکر کوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډېر وخت لپاره به زما او زما د (میرمنې او خواښې) ترمنځ جنجالونه پیدا کیدل. دا جنجالونه به دوه درې ورځې وروسته زما د یوه خپلوان (کاکا) له راتللو نه پس را زیږېدل او د هغه تر تللو وروسته به بیا به دوی (زما خواښې او میرمنې ځینې کنایي خبرې کولې چې زه به حق حیران وم چې دوی ته دغه ډول غلط او منفي معلومات له کومه ځایه پیدا کیږي. بالاخره پس د څو میاشتو ژورغور، تحقیق او پلټنې وروسته راته معلومه شوه چې زما دغه خپلوان به زما خواښې او زما میرمن زما په غیاب کې په منفي توګه تحریکول. دا خبره هلته بیا راته زیاته جوته شوه چې ما دغه مشکل د خپل یوه بل تره له زوی سره شریک کړ هغه راته عین مشکل د خپل فامیل په باره کې وو ایه چې د همدغه خپلوان پذریعه هغه ته هم راز راز مشکلات زیږېدل. نو بیا زه او دي دواړه په دې پوه شوو چې دا همدغه زموږ کاکا و چې زموږ د دواړو په کورونو کې به یې ستونزې پیدا کولې، چې تر هغې وروسته مو په ډېر احتیاط هغه له خپلو کورو څخه بند کړ، نور جنګونه هم ورو ورو ساړه شول. بالاخره د دې خپلوان د روابطو محدودول او زما له خپلوانو سره د هغې دلیدو په صورت کې هغه ورسره یوازې نه پریښودل د دې باعث شو چې دغه ډول جنجالونه کم او له منځه ولاړ شي.

۳- خپل شریکبانۍ سره د جنجالي موضوعاتو په باره کې مخامخ، جدي او قاطع خبرې وکړئ او په خپلو خبرو کې قاطع روښانه، مستدلل او جدي اوسئ. مخکې له دې چې یوې موضوع باندې بحث وکړئ، لومړي یې په اړه کافي او مستدلل معلومات ترلاسه کړئ او د خبرو کولو په وخت کې خپل شریکبانۍ ته دا واضحه کړئ چې تاسې پدې برخه کې کافي معلومات را جمع کړي او پدې اړه جدي یاست. د پرېکړې په برخه کې خپل جدیت او قاطعیت وښیئ. کوښښ وکړئ چې

د مهمو موضوعاتو په برخه کې یې په نامناسبه توګه او بې وخته او بې ځایه بحث کولو څخه ډډه وکړئ. ځکه نیمګړي او بې ځایه بحث د موضوع ارزښت کموي او فیصلې ته رسیدل ناممکن او یا د فیصلې جدیت کموي. کله کله د دې پرځای چې نیمګړي او ناقصه بحث وشي دا غوره ده چې بحث معطل او تر مناسب وخت پورې انتظار وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کورنیو ستونزو د حل لپاره مناسبې طریقې:

کله چې د ښځې او خاوند ترمنځ د کورنۍ د ځینو معلومو عواملو له کبله خفګان، قهر، غوسه او جګړه منځته راشي د هغې د حل لپاره ځیني لاندې طریقې په ترتیب سره پکار اچول ګټور بریښي:

۱- د اصل مشکل په اړه باید له اړوند شخص سره مخامخ په ځانګړي ډول، په اطاعت مندانه توګه په ارامه فضا کې بحث وشي او د همدغې مشخصې موضوع په اړه خپله نا رضایتي په ډاګه کړئ.

۲- د مشکل په برخه کې خپل نظر او دا چې تاسې هغه څرنګه ارزیابي کوئ خپل مقابل جانب ته روښانه کړئ.

۳- د دغه مشکل د تحریک کوونکو عواملو او د دې د اثراتو په باره کې له مقابل اړخ نه وضاحت وغواړئ او د هغې د معلوماتو د ورکولو په صورت کې کوښښ وکړئ چې ارام او ښهٔ غوږ ورته ونیسي.

۴- د همدې عمل پروړاندې ستاسې توقعات باید روښانه او قاطع وي.

۵- یو مشکل باندې د بحث په وخت کې اصول هیڅکله تر پښو لاندې نکړئ او تر هغې تېر نشئ.

۶- د مقابل لوري تر وضاحت ورکولو وروسته خپل دریځ لنډ، غوڅ او په جدي توګه مطرح کړئ.

۷- هیڅکله د یوه مشکل د بحث په صورت کې نور مشکلات او ستونزې ورسره مه ګډوئ. هر مشکل په ځانکړې توګه تر بحث لاندې ونیسئ.

۸- د مشکل د حل لپاره روښانه پیشنهادونه او څو وړاندیزونه ولرئ.

۹- د مشکل د حل په باره کې قاطع معیارات غوره کړئ چې کله، څوک، څرنګه او څه به کوي.

۱۰- د مشکل د هر اړخیز بحث او د هغې په باره کې تر تصمیم وروسته بیا هغه د خپل ذهن او سلوک نه لرې
وساتئ.

۱۱- د یو مشکل د تکرار په صورت کې د هغه په باره کې په خپلو خبرو کې خپل جدیت او قاطعیت د خپلو خبرو په تون (لهجه)، جدیت او قاطع موضیګریو تاکلو سره جدي او روښانه کړئ.

۱۲- که د مستقیمې مفاهمې له لارې مشکل حل نشو او موافقې ته ونه رسیدي، نو کوښښ وکړئ چې خپل شریکباڼ ته وړاندیز وکړئ چې دا چې اوس زه او ته پدې اړوند سره پرېکړې ته و نه رسیدو، ستا څه خوښه ده چې له یو بل چا څخه کمک وغواړو. د هغې ځواب واورې که د قناعت وړ وه ښه که نه ښه بدیل به دا وي چې بیا د دې مشکل د حل لپاره یا یو نږدې ملګري یا یو نږدې خپلوان (خصوصاً د شریکبان ملګري یا خپلوان) چې ستاسو په خفګان واقعآ خفه کیږي او د عدالت او بیطرفۍ خاوند وي دا موضوعات یې په محضر کې توضیح، خپل توقعات او عکس العملونه روښانه کړئ.

۱۳- خپل شریکباڼ هیڅکله هم د بل چا په وړاندې مه توهینوئ. حتي که هغه دا کار هم وکړ، تاسو تحمل وکړئ او خپله ګیله ورته بیا وروسته چې یوازې وي ووایاست.

۱۴- کوښښ وکړئ چې تر ممکن حده پورې خپل ماشومان له خپل شریکباڼ سره د مشکل په باره کې دخیل نکړئ. مګر که مشکل دوام پیدا کوي او د ماشومانو عمر هم له (۱۵) کلونو څخه زیات وي کولای شئ چې هغوي د مشکل د بحث کولو په وخت کې د ناظر په توګه ولرئ. خو هیڅکله هم مه له هغوي نه قضاوت کول وغواړئ او باید هغوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې مجبور نکړئ چې یا ستاسو پلوي وکړي او یا ستاسو په طرفدارۍ شاهدي ورکړي، باید بې طرفه پاتې شي.

***

[دا چې واده د یوه انسان د ژوند د نیمایي نه زیات اړخ په برکې نیسي؛ نو په دې اړه مخکې تر مخکې لازمي او د ضرورت وړ معلومات لاس ته راوړل او په دې اړوند مخکې تر مخکې خپله کورنۍ دنده سرته رسول یو حتمي سوال دی. هیله مند یوو چې دا کتاب به په دې لاره کې ستاسو یو لړ سوالونو ته د لازمو ځوابونو وسیله شي.]

[ملت مل]

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکي
ستونزمن ودونه او چارې يې

د يو بې پلانه او ناكام واده نښې او اثرات

لكه چې د مخه مو وويل تر واده وروسته انسانان له دې لاندې درې حالاتو څخه له يو سره مخ كېږي:
اوله ډله هغه ده چې د ښځې او خاوند ترمنځ توافق او د يو بل په مقابل كې پراخه تيري او ګذشت ته اماده كېږي. هريو د بل د خوښۍ لپاره قربانۍ ته اماده كېږي، دې ته كامياب ودونه وايي او د دوي ترمنځ د مفاهمې او خبرو دروازې خلاصې وي، يو له بل سره ښه په خبرو پوه او ژوند يې په ډېره خوښۍ او خوشحالۍ تيريږي.
دوهمه ډله هغه دي چې په نسبي توګه يو د بل سره توافق كوي په خپلو كې اختلافات هم لري، لاكن تريوه حده يو بل ته تيريږي كله خوشحال او كله خفه، خپل ژوند تيروي او خپل رازونه خوندي ساتي.
دريمه ډله هغه ده چې يو د بل په مقابل تحمل نه لري، د يو خوښه د بل بدې راځي، د يو او بل په وړاندې هيڅ ډول ګذشت ته تيار نه وي. د دوي ترمنځ هره ورځ او په هره خبره غالمغال وي، د دوي د غالمغال له امله حتي همسايه ګان هم په عذاب وي او كه اولادونه ولري بيا د

هغوي خوي او خصلتونه هم خراب او د ډېرو غلطو كارونو سبب كېږي.
دغه ډول ودونه عموماً هغه ودونه دي چې دوي په اول وخت كې د يو او بل په اړه هيڅ ډول مسووليت نه وي ترسره كړي او اكثراً يې جبري ودونه وي. د دغو ودونو يو شمير تدريجاً د وخت په تيريدو سره ورو ورو د قبوليت خواته ځي او ستونزې يې هم را كميږي. اما يو شمير يې مجبوراً له اختلافاتو او جنجالونو سره سره بيا هم ژوند او واده ته دوام وركوي چې د دغو خلكو د كور او زندان چندان فرق نه وي. دغه راز بالاخره يو شمېر يې د طلاق مرحلې ته هم رسيږي، نور نشي كولاي چې يو بل تحمل كړي او د دې عدم تحمل په نتيجه كې ځينې يې كور پريږدي چې اكثراً ښځې پدې ډله كې راځي او د خپل پلار يا ورور كور ته پناه وړي.
يو بله ډله يې بيا د هغې مينې په خاطر چې يې بايد د خپل ميړه نه تر لاسه كړې وه اما نه يې تر لاسه كوي، نو كور پريږدي او معمولاً له بل چا سره تښتي، واده كوي او ميړونه يې هم بله ښځه كوي او لنۍ ښځه په بدو ورځو كې د ده په كور كې شپې تيروي او يا هغې ته مخه وركوي چې د خپل پلار او ورور كورته ولاړه شي. اما يو شمير ميرمنې بيا په دغسې حالاتو كې اكثراً په ځان وژنه لاس پورې كوي. نو كله چې د يوې كورنۍ حالت ورځنيو جنګونو او دوستانو او خپلوانو ته شكايت كولو ته ورسيد، معمولاً دا ودونه له جدا كيدو او ناكاميدو سره مخ كېدونكي دي هغه څه چې دا كورنۍ يې بيا هم كولاي شي دا دي:
۱. په صادقانه ډول له خپلو خپلوانو نه مرسته وغواړئ او د هغوي نصيحت او فيصلې ومنئ.
۲. د كورنۍ مشوره وركولو يو مركز ته مراجعه وكړئ، پدې اړه مناسب كومك وغواړئ او د هغه ډاكټر مشورې په درسته توګه عملي كړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. که له دوې نه یو ته هم نوئ حاضر؛ نو ښه خبره به دا وي چې محکمې ته مراجعه وکړئ او خپله نکاه ماته کړئ، تر څو هر یو ازادانه دا حق ولري چې د خپلې خوښې یو بل چا سره شرعي واده وکړي.

په ماشومانو او نوره کورنۍ د یو ناکام واده اثرات:

افغانستان یو عنعنوي ټولنه ده، دلته لا اوس هم خلک خپلمنځي اړیکو ته ډیر اهمیت ورکوي. دلته د هر چا کړه نه یوازې دا چې د هغه په شخصیت اثر اچوي؛ بلکې د هغه په کورنۍ او اولادونو باندې هم د راتلونکي عمر لپاره اثر غورځوي. پدې ټولنه کې خلک دورونو، پلرونو او نیکونو د شخصیت په اساس تلل کیږي او د هغه له مخې ورسره کیږي.

دا چې طلاق ښه کار دی یا بد، د هر چا په ځانګړي حالت پورې اړه لري. پدې ټولنه کې سره لدې چې د واده په اړوند پرېمانه ناکاره رواجونه وجود لري چې اکثراً همدا رواجونه د ودونو د ناکامیدو سبب کیږي، مګر خلک همدا ناوړه رواجونه مني او په مقابل کې یې مجادله نه کوي. اما بیا که د همدغو خرابو رواجونو له امله یو واده ناکامیږي او څوک خپله ښځه طلاقوي، همدا خلک بیا هغه ته بد وایي او د (طلاقي) په نوم یې یادوي. دا نوم بیا نه یوازې ده پورې اړوند پاتې کیږي، بلکې د ده د بچیانو او لمسیانو ته بیا خلک (د طلاقي زامن یا لمسي) وایي.

دا داسې یوه ټولنه ده چې پدې کې خلک د نورو په کارونو کې مداخلې کوي. دا چې د یو چا په واده کې څه ستونزې وي په هغې څه پروا نه لري او د هغې په اړه ورپسې منفي تبلیغات کوي. د روغې جوړې کوم مسوولیت او احساس خو د سره وجود نه لري، که واده مو مات کړ، دا بیا د هر چا کسب او د مداخلې میدان ګرځي. در ته به طلاقي او بد سړي وایي. تر ټولو بده خو لا دا ده چې دا خبرې یوازې ستا په غیاب کې کوي او ستا مخامخ به هیڅ هم نه وایي. نو د دې له کبله چې پدې ټولنه کې د خلکو ژوند داسې څه عجیب او غریب دی، نور خلک ستا په کارونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې کار لري او ستا په ډېرو شخصي مسايلو کې مداخله کوي، سړي ته دوه لارې پاتې کیږي: یو دا چې د خلکو د دې منفي خبرو له ویرې باید خپل له جنجالونو ډک واده ته دوام ورکړي او خپل ژوند او د شریکباڼ ژوند او هیلې ټولې د (خلک به څه وایي) بدبختنه کلمې قرباني کړي چې متاسفانه همدا اوس په زرګونو ودونه د همدې ویرې له کبله له ستونزو سره سره هم خپل ژوند ته دوام ورکوي.

دوهمه لاره دا ده چې (دا خلک به څه وایي) دا د هغوي کار دی زه غواړم د خپل ځان او خپل شریکباڼ لپاره د یوه خوشحاله ژوند لپاره له دې خراب واده نه تېر شم او خپله ښځه طلاقه کړم ترڅو زه او هغه دواړه د پوره ازادۍ خاوندان شو او بیا له سره نوي ژوند پیل کړو.

نا کام او خراب ودونه د ماشومانو په ژوند او صحت باندې ډېرې منفي اغیزې لري. سره لدې چې طلاق ورکول هم د یو شمیر منفي اغیزو نه خالي نه دي مګر ځیني وختونه بیا د طلاق منفي اغیزې ممکن موقتي او د یوې لنډې مودې لپاره وي نسبت خرابو او ناکامو ودونو ته که د طلاق دوره او تر طلاق وروسته د دې ښځې او میړه ترمنځ اړیکې او د اولادونو پالنه او ساتنه په ښه توګه تنظیم شي او ماشومان د دواړو لخوا په درسته توګه وساتل شي نو بیا په هغه صورت کې ممکن د طلاقو منفي اغیزې پدغو ماشومانو کې کمې وي.

تر ټولو یو اړین اصل دا دی چې هیڅ یو هم (نه ښځه او نه خاوند) باید د هغه بل مقابل لوري سپکه و وایي او نه خپل رازونه خلکو ته و وایي چې ولې او په څه دلیل یې طلاق اخیستی دی.

سره له دې چې د سیکالوژۍ له نظره دا درسته ده چې څوک یو غم یا خفګان دننه په زړه کې ولري، نو کله چې یې په اړوند د نورو سره خبرې وکړي، نو د هغه زړه یو څه سپک او غم یې کم شي؛ خو له بده مرغه دا

بیا همدا خلک دي چې ستاسو دغه رازونه نورو ته وايي او بیا تاسې به وروسته له دې درکه ډېر په تکلیف شئ؛ نو ښه خبره دا ده چې خپل رازونه له ځان سره وساتئ او یوازې د هغه چا سره یې شریک کړئ چې ستاسو د مشکل په حل کې ملګري دي لکه ستاسو ډېر محدود نږدې خپلوان او بس. که د دوی نه غېر نور څوک در نه پوښتنه کوي، اول خو دا د هیچا حق نه دی، خو که هغه سپین سترګي کوي او بیځایه خپله پوزه ستاسې په کار کې ننباسي، نو باید په ډېر قاطعیت ور ته داسې ځواب ورکړل شي لکه: (ایا تاسو په رښتیا دې ته کومه ځانګړې اړتیا لرئ چې په دې مسئله پوه شئ؟ نو لطفاً ما هم پرې پوه کړه چې هغه اړتیا مو څه ده؟ او که نه نو دا زموږ شخصي او کورنی کار دی، چې په تاسو پورې هېڅ اړه نه لري). یا دا چې کله پوه شوئ، چې خلک ستاسو نه خبرې اخیستل غواړي، نو د خپل مقابل لوري ډېر صفت وکړئ، او و وایې چې هغه ډېر ښه سړی یا ښه ښځه ده، لاکن زموږ د دواړو ترمنځ اروايي تطابق نه و، نو ځکه جدا شو او په دې توګه په جدي توګه د ګوتو نیولو نه ډډه وکړئ. دا به ستاسو ستونزه ډېره کمه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طلاق د اسلام له نظره:

که ښځه د مېړه نافرماني کوي او يا په نورو ناروا کارونو لاس پورې کوي، د مشکل د حل لپاره دا مرحلې تعقيب کړئ:

۱. ښځې ته بايد په ډېر حوصله مندۍ او ارامه فضا کې لازمي توصيې وشي.

۲- که له لومړي صورت سره اصلاح نه شوه، بيا دې ورسره کوروالي بند کړل شي؛ اما دا موده بايد له ۴ مياشتو څخه زيات دوام و نکړي.

۳. فزيکي تنبه(يا په ورو وهل): که دوهم صورت سره هم ښځه اصلاح نه شوه هغه بايد په ورو ورو ووهل شي، خو دا وهل بايد دومره شديد نه وي چې هغه په لښته، لغته يا ډير زور سره وي.

۴- که مشکل زيات شو له خپلوانو او ملګرو سره صلاح مشوره وشي.

۵- که له دې سره هم اصلاح نه شي، د کورنيو مشورو مرکز يې ته واستوئ.

۶- که له دې ټولو سره سره هم اصلاح نه شي، طلاق ورکول لازمي کيږي.

د طلاق اداب:

۱- يوازې په هغه حالاتو کې طلاق ته اقدام وشي چې يا ښځه د شريعت خلاف کار کوي او يا د مېړه د روا او جايز اوامرو اطاعت نه کوي.

۲- بايد په طلاق ورکولو کې د نارينه هدف ښځې ته عذاب ورکول نه وي.

۳- مېړه بايد په يو وار ښځې ته درې طلاقه (باين طلاق) ور نه کړي، ځکه دا په شريعت کې نا روا دي.

۴ـ طلاق بايد د قهر او غوسې په وخت کې ورنکړل شي. په سخته غوسه کې طلاق نه واقع کيږي.

۵. طلاق بايد په سنت طريقې سره برابر وي، چې دا جدا شرايط لري.

۶- طلاق بايد په نرمو او ښو الفاضو سره ورکړل شي نه په بدو او سختو الفاضو سره.

د طلاق ډولونه:

۱- مکروه طلاق: هغه طلاق دي چې بې له کوم مؤجه دليل نه ورکړل شي.

۲- واجب طلاق: طلاق هغه وخت واجبيږي چې د اصلاح ټولې هلې ځلې ناکام شي او ښځه په هماغه ناوړه حالت کې قرار ولري.

۳- مستحب طلاق: طلاق هغه وخت واجبيږي چې ښځه خپل ديني وجايب نه تر سره کوي.

۴- مباح طلاق: طلاق هغه وخت مباح کيږي چې مېړه له ښځې نه ناراضه وي او ضرورتونه يې نه ورپوره کوي.

۵- رجعي طلاق: هغه طلاق ته وايي چې سړي خپلي ښځې ته يو ځل طلاق ورکوي، بيا بيرته خپلې ښځې ته مراجعه کوي او ورسره جوړيږي، بيا دا طلاق له منځه ځي.

۶. ثلاثه طلاق: هغه دي چې يو نفر خپلې ښځې ته درې ځله طلاق په يو وار ورکړي چې دې ته زموږ په رواج کې په درې کاڼو طلاقول هم وايي.

د دې په اړه نظرونه دا دي:

الف- په دې سره ښځه طلاقيږي.

ب- دا طلاق نه کيږي ځکه چې د شريعت خلاف دي.

ج- دلته هم يوازې رجعي طلاق واقع کيږي او بس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره لدې چې طلاق په شریعت کې روا حتی کله واجب او مستحب که وي هم؛ خو د خداي په نظر هم طلاق یو نا غوره عمل دی. لکه چې حصرت رسول (ص) فرمایلي دي: (ابغض تا حلال الي الله الطلاق) ابو داود. ژباړه (په حلالو کې د خداي د غضب وړشي طلاق دی).

د طلاق مثبتې او منفي اغېزې:

طلاق هغه عمل دی چې په قانوني توګه یوه ښځه او میړه د محکمې له لارې د خپل واده تعهد ماتوي او یو د بل نه جلا کېږي.

طلاق سره لدې چې زموږ په ټولنه کې یو منفي عمل ګڼل کېږي او خلک ورته په بده سترګه ګوري، اما د شریعت له لحاظه دا یو روا او جایز عمل دي، لاکن د خدای په نزد یو نا غوره عمل دی. کله چې د یوې کورنۍ ترمنځ اختلافات دومره جدي او شدید شي چې حل لاره یې یوه ته هم د منلو وړنه وي او یا اکثراً خلک د همدومره غټو اختلافاتو او هره ورځې له جنجالونو سره سره بیا هم نه غواړي چې طلاق واخلي دا یو نا سالم او نادرست عمل دي چې د هغوي په شخصیت او د دوي د ماشومانو په خوي او خصلت ډېر منفي اثر اچوي.

اول باید میړه او ښځه په خپل ځانونو کې مثبت تغییرات راولي د بلې خوا دوي باید دې ته متوجه شي چې که دوي خپل دغه مشکل پخپله حل نکړي او یا یې د حل په طریقه نه پوهیږي نو لومړي خو باید دا ومني چې د دوي په واده کې مشکل موجود او ژوند یې له خطرناکو ستونزو سره مخ دي؛ نو باید یا دا مشکل پخپله حل یا یې د خپلو خپلوانو او دوستانو له لارې حل کړي.

موږ نه وایو او نه غواړو چې خلک د طلاق اخیستو ته تشویق کړو، بلکې په کلکه یې سپارښتنه کوو چې د یوې کورنۍ په منځ کې دې د

اختلافاتو د حل نوري ټولي ښې لارې چارې چې هغه مخکې بیان شوې اول په کار واچول شي، که بیا هم ونشو، نو بیا خو طلاق یو ښه او منطقي اقدام دي.

د طلاق منفي اغیزې:

طلاق یو منفي عمل دي چې هغه نه یوازې په دغه ښځه او خاوند، بلکې د دوي په اولادونو او کورنیو باندې هم منفي اغېز پرېباسي، همدا وجه ده چې موږ په کلکه د دې سپارښتنه کوو چې په هر ممکن توګه چې وي باید له طلاق څخه مخنیوی وشي.

خصوصاً که د دې ښځې او خاوند ماشومان وي نو د دوي ورځني جنګ او جنجال او یو بل ته بد الفاظ استعمالول د دوي د ماشومانو په روزنه ډېر بد اثر پرې باسي.

دوهم- د دوي د جنګ و جنجال په نتیجه کې کیدای شي چې یو تن زخمي او حتي مړشي چې دا بیا نورې قانوني ستونزې رامنځته کوي.

د مثال په ډول؛ محمد انور یو افغان و چې په امریکا کې اوسیده. ده خپلې ښځې سره بدې ورځې لرلې، هر وخت به یې جنګ و غالمغال و، د دوي دري ماشومان د دوي د اختلافاتو د لرلو په وجه په عصبي ناروغۍ اخته شوو. بله ورځ یې میړه د غوسې په وخت کې خپله ښځه په سر ووهله او مړه شوه. انور ۱۲ کاله بندي شو او ماشومان یې د محکمې له خوا یوې عسیوي یتیم خانې ته وسپارل شوو، او په دې توګه هغه ټوله کورنۍ تباه شوه.

له بلې خوا د دې امله چې طلاق زموږ په ټولنه کې نا منل شوي عمل دي، که پلار یې طلاق ورکړي نو دا پیغور یې بیا اولادونو حتې لمسیانو ته هم پاتې کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم- دا چې د طلاق په وجه ماشومان یا مور ته یا پلار ته او یا هم یوې یتیم خانې ته ورکول کېږي چې په درې واړو صورتونو کې دغه ماشومان له هغې مینې څخه چې د پلار او مور ګډه عاطفه ده محروم او په عصبي لحاظ په ناروغیو اخته کېږي.

د طلاق ګټې:

سره لدې چې موږ طلاق نه تشویقوو، خو په ځانګړیو حالاتو کې چې په یوه کورنۍ کې کورني جنجالونه هره ورځ دوام کوي او د دې ښځې او خاوند ژوند او که ماشومان ولري نو د هغوي ژوند هم له دوزخ سره برابروي، د حل د لارو چارو په کار اچول یې هم یا ناممکن وي او یا دا چې نتیجه یې نه وي ورکړې، پداسې حالاتو کې موږ د دې توصیه کوو چې د اسې ښځه او خاوند باید په موافقه ژر تر ژره سره طلاق واخلي، پدې صورت کې به یې د طلاق ګټې هم دا وي:

۱. دا په شریعت کې یو منل شوي کار دی نو پیغور باید نه وي.
۲. ښځه او میړه دواړه دا آزادي پیدا کوي چې له بل چا سره واده وکړي.
۳. ښځه خپل پاتې مهر له خاوند نه ترلاسه کولای شي.
۴. د دوي ماشومان کولای شي چې د یو سره پاتې شي مګر هغه بل نفر یې هم په لازم وخت کې ترې لیدنه کتنه کولی شي.
۵. دا به دا نور د کورنۍ په څیر له هغو خرابو عواقبو نه په ټوله کورنۍ وژغورل شي، په کومه پیښه کي چې ښځه یې ووژل شوه، انور بندي او اولادونه یې د عیسویانو په یتیم خانو و ویشل شول.

د دې لپاره چې د دې ټولو بد بختیو مخه ونیول شي اول مهمه او ښه خبره دا ده چې ودونه په موافقه او په تفاهم سره ترسره شي.

د هلک او نجلۍ تر منځ دې په ټولو امورو کې سره مفاهمه او خبرې اترې وشي. هر مشکل چې پیدا شي، فوراً او صرف هماغه مشکل باندې دې بحث وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناکام واده او طلاق له منفي تجربو څخه د اولادونو لپاره د عبرت درس:

دا طبیعي خبره ده چې مور د طلاق خوښوونکي نه یوو خو په هغه صورتونو کې چې د میړه او ښځې مشکلات جدي او حل کیدونکي نه وي نو بیا طلاق ته د هغو نورو لارو نه چې بې نتیجې وي ترجیح ورکوو. خو که د مجبوریت په لحاظ مو طلاق واخیست، بیا والدینو ته زموږ جدي توصیه ده چې په لاندې ډول له خپلې دغې ترخې تجربې څخه د خپلو او لادونو د سالمې روزنې لپاره د زده کړې د یوه درس په توګه کار واخلي.

۱. خپلو ماشومانو ته په خپل طلاق اعتراف وکړئ او هغوی ته درواغ و نه وایئ.

۲. هغوی ته وواییئ چې طلاق په شریعت کې روا او حتی په هغه صورت کې چې اختلافات نه حلېدونکي وي ښه لار ده.

۳. خپلو اولادونو ته د خپل طلاق د عواملو په اړوند رښتیا وواییئ ولو که هغه ستاسې نیمګړتیا او غلطۍ هم وي.

۴. د خپلو ماشومانو په وړاندې د خپلې طلاقې شوې ښځې یا خاوند سپکه مه وایئ او ورپسې بدې خبرې مه کوئ. صرف همدومره ورته وواییئ چې زموږ ترمنځ نه حل کېدونکي اختلافات و، موږ دا غوره وګڼله چې سره طلاق واخلو.

۵. خپل ماشومان د هغه بل نفر (پلار یا مور) احترام او درناوي ته وهڅوئ

۶. خپل ماشومان پدې پوه کړئ چې که تاسې طلاق نه واي اخیستي نو کېدای شي چې د محمد انور په څیر یوه بده حادثه پیښه شوې وای چې

په هغې صورت کې به بیا هر چاته ستاسو (ماشومانو) په شمول ډیر تاوان رسیدلی وای.

۷. ماشومانو ته اطمینان ورکړئ چې تاسې به د دوی روزنه او پالنه په ښه او با مسوولیته توګه ترسره کوی.

د هغه بل زیږنوال (پلار یا مور) سره د ماشومانو د ملاقات په وخت کې له هغه سره درونړ سلوک وکړئ.

که تاسې تصمیم ونیوه چې بل واده وکړئ، ځان پدې ښه یقیني کړئ چې ستاسې راتلونکي شریکباڼ (ښځه او یا خاوند) به ستاسې له ماشومانو سره ښه او درونړ سلوک کوي. دا ډېر مهم او اساسي شرط دی او له دې نه به هیڅکله هم نه تېرېږئ.

کوښښ وکړئ چې د انتظار تر قانوني مودې (۳ میاشتې) پس ژر؛ اما ښه او د پوره تفاهم او خبرو په رڼا کې بل واده وکړئ. کوښښ وکړئ چې د زاړه واده منفي تجربې تکرار نه کړئ.

د خپل زوړ شریکباڼ په اړه هیچا ته هم د هغه سپکه او خپل کورني موضوعات مه وایئ. دا تر ټولو ښه خبره ده چې زموږ ترمنځ روحي توافق نه و؛ نو مو تصمیم ونیوه چې سره بیل شوو. که چا تردې اضافه معلومات غوښتل شروع کړل، په ډېر جرآت سره ورته وواییئ چې دا په تاسو پورې کوم اړه نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال نور اړوند او ګټور اثار

❖ ځوانان او شخصيت جوړېدنه:

دا اثر ځوانانو ته د شخصيت جوړېدنې او اهميت په اړه يې ډېر ګټور او لازمي معلومات ورکوي. دا کتاب ډېرو ځوانانو په مينه خوښ کړي او د پوهنې وزارت هم تر يوې ژورې ارزيابۍ وروسته منلې ده چې د افغانستان ټولو مکتبونو ته به يې توذيع کړي (البته دا د افغانستان د معارف په تاريخ کې اولين کتاب دي چې د نصاب تر خوا يې معارف توذيع کول قبلوي). پدغه کتاب کې ځوانانو، زيږنوالو او ښوونکو ته ډېرې ګټورې لارښوونې شوې دي. زه په کلکه ځوانان، پلرونه، ميندې او ښوونکي د دغه کتاب لوستلو ته هڅوم.

❖ بشري حقوق (پراخه لومړنۍ ټولګه) :

دا کتاب چې د داکتر ملت مل په ابتکار او د څو توانمندو علمي او مسلکي ليکوالو په مرسته تنظيم شوي دي، د بشر د حقوقو په مختلفو برخو او انواعو ډېر په تفصيل بحث کوي. دا کتاب چې د نوي سيد جمال الدين افغان د انستېټيوت لهٔ خوا نشر شوي دي، د ځوانانو او د مدني ټولنو د غړو له خوا ډېر ستايل شوي، چې البته د ماشومانو، د ښځو او معلولينو د حقوقو برخې يې د ځانګړې پاملرنې وړ دي. زه د دغه کتاب لوستل هم ځوانانو او د ټولنې ټولو مدني فعالينو ته په کلکه توصيه کوم.

❖ د اسلامي هجري شمسي تاريخونو د بدلولو فارمول په عيسوي تاريخونو او برعکس يې.

دا د ډاکتر ملت مل له هغو څلورو علمي اختراعاتو څخه يوه بېلګه ده چې په امريکا او پاکستان کې هم د پوهنتونو د اړونده علمي څانګو له خوا منظور شوي او د امريکا د کانګرېس په کتابخانه کې چې د نړۍ تر ټولو لويه او معتبره کتابخانه ده ، د داکتر ملت مل په نامه ثبت او راجستر دي. تاسې کولاي شئ چې د دې فارمول نه په استفاده سره په دقيقه توګه اسلامي تاريخونه (نېټې) په عيسوي او عيسوي نېټې په اسلامي هغو بدلې کړئ.

❖ واکسين او واکسينيشن:

دا د ملت مل يو بل اثر دي چې په لومړي ځل د واکسينونو په اړه اړونده معلومات سره راټول او د يو کتاب په څېر په پښتو ژبه کې چاپ او نشر شو. يعني دا کتاب نه يوازې دا چې په پښتو ژبه کې پدې اړه اولين کتاب دي، بلکه د واکسينونو په اړه په نړۍ کې لومړي کتاب دي چې په پشتو ژبه نشر شوي چې دا نه يوازې د ملت مل لپاره؛ بلکه د ټولو افغانانو لپاره د افتخار وړ دي.

❖ کيمياوي ذهرجن مواد، پېژندنه او ترې ځان ژغورنه:

دا هم د ډاکتر ملت مل يو بل ځانګړي اثر دي چې په ټوله نړۍ کې د لومړي ځل لپاره د کيمياوي ذهرجنو موادو په اړه علمي مواد د يو کتاب په شکل او هغه هم په پښتو ژبه کې نشرېږي. دا کتاب ۱۳۶۵ کال کې په پېښور کې د وفا د ټولنې لخوا چاپ او تکثير شو، چې په هغه وخت کې يې د روسانو په مقابل کې د افغانانو د وطن پالنې په جګړه

کې مجاهدینو ته توذیع شو، ترڅو ورسره د هغوي کیمیاوي زهرجنو موادو په تشخیص او ځان ژغورنه کې مرسته وکړي، چې به د روسانو له خوا استعمالیدل.

❖ د پښتو ژبې نوی ګرامر: (ناچاپ)

البته پدې کې هیڅ شک نشته چې د پښتو ژبې د ګرامر پلار (پوهاند صدیق الله رشتین صاحب) د پښتو ژبې د ګرامر په اړه بې مثاله هلې ځلې کړې او ډیر پراخ او هر اړخیزه ګرامرونه یې لیکلي دي؛ خو د ډاکتر ملت مل د فعلونو او (ي) ګانو په اړوند نوي اختراعات او پرمختګونه د پښتو ژبې د ګرامر دغه سختې برخې ډېرې اسانوي. هیله ده چې د پښتو ژبې په ګرامر کې به دغه نوښتونه ډیر ژر د با صلاحیته مقاماتو له خوا و ارزول او منظور شي، چې د پراخه ګټې اخیستنې لپاره ټولنې ته وړاندې شي.

❖ د دري ژبې نوی ګرامر: (ناچاپ)

البته پدې کې هیڅ شک نشته چې د دري ژبې په برخه کې بې مثاله هلې ځلې شوي، چې د ستاینې وړ دي؛ خو د ډاکتر ملت مل د دري ژبې د فعلونو په اړوند نوي اختراعات او پرمختګونه د دغې ژبې د ګرامر دغه سختې برخې ډېرې اسانوي. هیله ده چې د دري ژبې په ګرامر کې به دغه نوښتونه ډېر ژر د با صلاحیته مقاماتو له خوا و ارزول او منظور شي، چې د پراخه ګټې اخیستنې لپاره ټولنې ته وړاندې شي.

❖ امریکا ته ښه راغلاست: (ناچاپ)

دا د ملت مل هغه اثر دي چې په کې د هیواد نه بهر ته خصوصاً د غربي نړۍ هیوادونو ته د لومړي ځل سفر کولو په برخه کې لارښوونې او لازمې مشورې سره راټولې شوي دي. بهر ته لومړي ځل سفر کول ډېر یو نا بلده او حیرانونکي کار دي او سفر کوونکي د ډیرو سوالونو سره مخ کوي. نو د دغه کتاب لوستنه کولاي شي د لوستونکو په سفر کې ډېره مرسته وکړي. د کتاب لوستل ټولو ځوانانو ته ګټور دي، خو د لومړي ځل سفر کوونکو ته یې لوستنه د سفر نه مخکې په کلکه توصیه کیږي.

❖ **شاهکار** (تر ټولو خوندور کوروالي): د تر ټولو مزه دار کوروالي په اړه لارښوونې: (ناچاپ)

دا یو بل حیرانوونکي اما ډېر په زړه پورې اثر دي چې له خپلې ښځې سره د شرعي احکامو په رڼا کې تر ټولو ښه کوروالي په اړه ټولو میړونو ته، خاصتاً ځوانانو او د دوي ښځو ته پکې لازمې لارښوونې شوي دي. د دغه کتاب لوستنه به نه یوازې دا چې ځوانانو، بلکې زړو سړیو او ښځو ته هم د خپل شریکباڼ سره له جماع نه د لا زیاتو خوندونو اخیستو زمینې برابرې کړي. دغه راز به د دې لارښونو د تطبیق په وجه دوي او د دوي ښځې هم خورا خوشحاله، ودونه به یې کامیاب او اولادونه به یې هم نیک صالح وي. ډېر ژر د دغه کتاب د لاسته راوړلو ته سترګې په لار اوسئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه:

۱. قران الکریم
۲- د افغانستان اساسي قانون
۴. (دفاع از حقوق زن در قران و احادیث)، الحافظ مولوي شایق احمد (همیم)،
په دري ژبه، مرکز تعلیمي نور له نشراتو څخه، ۱۳۸۴ هـ ش کال
۵. Cambridge Dictionary
۷- (بشري حقوق، پراخه لومړنۍ ټولګه، پښتوژبه، د داکتر تاج الدین ملت مل نوښت اثر)

ضمایم:

۱ـ جدول:

په واده کې د مختلفو مصارفو اندازه او د تخمین پیش بیني:

د مصارفو مدرک	تخمیني فیصدي	تخمیني مقدار
ساسو د واده د بودجې اعظمي مقدار	۱۰۰٪	
د کوژدن د دستمال نقدي پیسې	۲٪	
د کوژدن سامان الات	۱٪	
داخترونو او نورو ورځو دبرخو پیسي	۱٪	
د نجلۍ د لباسونو لپاره پیسي	۵٪	
د واده د ځونۍ د سنبالولو پیسي	۴٪	
د هلک د لباس لپاره پیسي	۲٪	
د واده د ۲ ځلي ارایشگاه مصارف	۲٪	
د واده لپاره د ګل پوش موټر مصارف	۱٪	
د هوټل پیسې یا د غذایي موادو مصارف	۴۰٪	
د نجلۍ معجل مهر	۵٪	
د نکاح مصارف	۱٪	
د نکریزو د شپې مصارف	۱٪	
د نکریزو د شپې د ارایشگاه پیسې	۱٪	
د نکریزو د شپې د سازندو مصارف	۱٪	
یو تعداد نور واړه او غټ مصارف	۸٪	
د عکسونو او فلم مصارف	۵٪	
د واده لپاره د موسیقۍ مصارف		

تاسې باید چې دا مصارف و سنجوئ او اقلاً ۵۰٪ پرې علاوه کړئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-جدول: د واده د مراسمو د تنظیم کمیټې او وظایف یې:

الف: که ستاسو واده په کور او یا کلي کې وي؛ نو تاسو دې کمیټو ته جدې ضرورت لرئ:

ب: که ستاسو واده په هوټل کې وي؛ نو تاسو له دغو کمیټو څخه لاندې کمیټو ته ضرورت لرئ:

د امنیت او نظم عامه کمیته، د میلمنو د هرکلي او انتظام کمیته، د موزیک او سندرغاړو د انتظام کمیته او د ډوډۍ د انتظام کمیته؛ خو دا کمیټې به وړې او مسوولیتونه به یې هم نسبتاً کم وي.

کمیټه	وظایف	مشر او معاونین	اعضا
۱- د امنیت او نظم عامه کمیته	۱ـ د بیرون او داخلي ساحې د امنیت څارنه ۲- په حویلۍ کې د ننه د نظم څارنه ۳- د پروګرام په خونه کې د نظم او نسق څارنه	۱.ریس: (باید یو نظامي /استخباراتي سړی وي) ۲- معاون: ۳.معاون:	۱- ۲- ۳- ۴-
۲- د ترانسپورت د نظم کمیته	۱ـ د میلمنو د موټرو د پارک کولو تنظیمونه ۲- د میلمنو د موټرو امنیتي څارنه ۳- د ضرورت وړ موټرو تهیه کوونه ۴ـ د ګل پوش موټر تنظیمول او اماده کول	۱.ریس: ۲- معاون:	۱- ۲-
۳-د میلمنو د هرکلي او انتظام کمیته	۱ـ په دروازه کې د میلمنو هرکلي ۲- د میلمنو لارښوونه لازمو ځایونو ته ۳- په هره کوټه کې د میلمنو سره د دوامداره ناستې مسوول او د هغوي ضرورتونو ته پاملرنه	۱.ریس: (باید ټول میلمانه په ښه توګه وپیژني) ۲-معاون: ۳.معاون:	۱- ۲- ۳- ۴-
۴- د اشپزخانې د انتظام کمیته	۱ـ په پخلنځي کې د پخلي کنترول او د اشپزانو د ضرورتونو پوره کول ۲- د ډوډۍ اېښودلو د موظفینو ټاکنه ۳- د ډوډۍ د توضیع کنترول او د ځانګړو غوښتنو مشر او د اړیکو د کسانو ټاکنه ۴- د لاس مینځلو د تدابیرو (د تودو اوبو تهیه، لاس پاکي، صابون،) پوره کول او د مسولینو ټاکنه	۱.ریس: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۲-معاون: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۳.معاون:	۱- ۲- ۳- ۴- ۵- ۶- ۷-

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د موزیک او سندرغاړو د انتظام کمیټه	۱. د موزیک تنظیمول ۲- د هنرمندانو د ضرورتونو پوره کول ۳- د ځانګړو موسیقۍ د فرمایشون انتظام	۱.ریس: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۲-معاون (باید ښه کنترول وکړای شي)	۱- ۲-
۶- د خسرګنۍ د کورنۍ سره د اړیکو کمیټه	۱ـ د خسرګنۍ کورته د ورتللو سستم تاکنه ۲- د خسرګنۍ کورته د ورتللو ترانسپورتي سستم انتظام ۳- د خسرګنۍ په کور کې د خوراک انتظام ۴- د مراسمو په اړوند دخسرګنۍ سره تفاهم ۵- د ناوې د را اوچتولو انتظام ۶- د میلمنو مودبانه رخصتول	۱.ریس: (باید یو نږدې خپلوان وي) ۲-معاون: (باید ښه کنترول وکړای شي) ۳.معاون:	۱- ۲-
۶- د خسرګنۍ د کورنۍ سره د اړیکو کمیټه	۱ـ د خسرګنۍ کورته د ورتللو سستم تاکنه ۲- د خسرګنۍ کورته د ورتللو ترانسپورتي سستم انتظام ۳- د خسرګنۍ په کور	۱.ریس: (باید یو نږدې خپلوان وي) ۲-معاون: (باید ښه کنترول وکړای	۱- ۲-

	کې د خوراک انتظام ۴- د مراسمو په اړوند دخسرګنۍ سره تفاهم ۵- د ناوې د را اوچتولو انتظام ۶- د میلمنو مودبانه رخصتول	شي) ۳.معاون:	
۷- د کراکرۍ او نور سامان الاتو د اهتمام کمیټه	۱ـ د ضرورت وړ کراکري تعین کړئ ۲- د کراکرۍ نرخنامه واخلئ او د مناسب دکان سره فیصله وکړئ. ۳- د کراکرۍ سامان په لازم وخت راوړئ، و یې شمارئ او بیرته یې وروسپارئ. ۴- د کراکرۍ پیسې ورکړئ.	۱.ریس: (باید یو نږدې خپلوان وي) ۲-معاون: (باید ښه کنترول وکړای شي)	۱- ۲-

۳- جدول: د واده لپاره د کارونو د تنظیم تقسیم اوقات:

میاشتې	هفتې	مشخص کارونه	ټاکلی شخص	وروستی نیټه	ماصارف	ملاحظات
۱۲-۲ میاشتې دمخه	۵۲-۲۴ هفتې دمخه	۱-بودجه وټاکل شي ۲- د پیسو منابع تثبیت شي ۳- ۴-				
۵-۴ میاشتې دمخه	۲۱-۱۳- هفتې دمخه	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
د واده نه درې میاشتې دمخه	۱۲هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				

	۱۱هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	۱۰هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	۹هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
د واده نه دوه میاشتې دمخه	۸هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				

(c) ketabton.com: The Digital Library

	۳هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				
		۶ـ				
		۷ـ				
		۸ـ				
		۹ـ				
		۱۰ـ				
	۲هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				
		۶ـ				
		۷ـ				
		۸ـ				
		۹ـ				
		۱۰ـ				

	۷هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				
	۶هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				
	۵هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				
د واده نه یوه میاشت دمخه	۴هفته	۱ـ				
		۲ـ				
		۳ـ				
		۴ـ				
		۵ـ				

(c) ketabton.com: The Digital Library

	۱ هفته	۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸. ۹. ۱۰.				
د واده په هفته کې:	۳ ورځې:	۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸. ۹. ۱۰.				

	۲ ورځې:	۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶.				
	۱ ورځ	۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. ۷. ۸. ۹. ۱۰.				
د واده په ورځ		۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶.				

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وادې نه پس	د وادې په سبا	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	د وادې په دوهمه ورځ	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				
	د وادې په اوله هفته کې	۱. ۲. ۳. ۴. ۵.				

۴ - جدول:

ستاسې او ستاسو د شریکبان لپاره د ژوند په اړه د اهدافو تاکنه

برخي	کلونه	ستاسو اهداف	ستاسو د شریکبان اهداف	لاسته راوړنې
۱. د تعلیم او تحصیل په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۲. د کار په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۳. د مالي موضوعاتو په اړه	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			
	۱۱-۲۰ کاله			
۴- د کورنۍ د	۱-۲ کاله			
	۳-۵ کاله			
	۶-۱۰ کاله			

	۱۱-۲۰ کاله
۵- د نورو موضوعاتو په اړه	۱-۲ کاله
	۳-۵ کاله
	۶-۱۰ کاله
	۱۱-۲۰ کاله

۵- جدول: د کورنۍ په اړه مشخصې موخې او د لاس ته راوړلو ټاکلې موده:

شمیره	موخه	څو کاله بعد به یې اخلو
۱	د خپل لومړي کور اخستل	
۲-	د خپل لومړي موټر اخستل	
۳-	د مور ضروري مادرن وسایل	
۴	یو بهر هیواد ته ګډ سفر	
۵	د خپل ارمان وړ کور اخستل	

دکتاب په اړه د لوستونکي وړاندیزونه او نیوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړه د لوستونکي وړاندیزونه او نیوکې

د کتاب په اړه د لوستونکي وړاندیزونه او نیوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړه د لوسوتنکیو نظرونه، وړاندیزونه

محترم لیکوال صیب:

ستاسې لیکلی د (واده) په نوم کتاب ما ولوست: ستاسې د دغې علمي خدمت تقدیر کوم، خو په خوا کې یې د دې کتاب په اړوند دغه لاندې وړاندیزونه، نیوکې او د غلطیاؤ د اصلاح لپاره پشنهادونه تاسو سره شریکوم. هیله ده چې په راتلونکي چاپ کې تری ګټه واخلئ..

الف: نیوکي:

۱:

۲:

۳:

ب: وړاندیزونه:

۱:

۲:

۳:

(c) ketabton.com: The Digital Library

املایي تېروني

مخ	کرښه	غلط	صحیح

املایي تېروني

مخ	کرښه	غلط	صحیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو تـه یـو پـه زړه پـورې او کامیـاب واده، او یـوه خوشـحاله کـورنۍ غواړم.
د لا خوندور واده لپاره ځما بل ځانګړي کتاب ته سترګی په لاره اوسئ.
د لا زیـاتو مرسـتو لپـاره کـولاي شـئ مـوږ سـره پـه لانـدې پتـه خپلـې پوښتنې او نظریات شریک کړئ:

(ملت مل) tajmim@aol.com

لیکلړ

سرلیک	مخ
لومړی څپرکی	۱
عمومیات	۱
د واده تعریف:	۶
واده څه شی دی او څه شي نه دي؟	۱۳
د واده ارزښت:	۱۷
د واده په اړه څوک هم ربښتیا نه وايي !	۲۳
واده یا په ژوند کې تر ټولو مهم تصمیم:	۲۵
د واده په اړه ناسم توجیحات او هیله مندي	۲۸
ناسم دودونه او مخنیوي یې:	۳۹
۱- ناسم دودونه:	۳۹
دو هم: دد واده په وخت کې ناسم دودونه:	۴۶
د اولادونو د ودونو په برخه کې د دوی د مور او پلار	۴۸
دویم څپرکی	۵۷
تر واده وړاندې موضوعات او مسؤلیتونه	۵۷
د کوژدې، واده او نکاح پېژندنه او توپیر:	۶۹
د واده په اړه تیاري:	۷۳
د شریکبانۍ خصوصیات:	۷۶
دویم مقابل لوري سره فزیکي کتنه:	۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې سالمې کورنۍ د جوړښت لپاره مشورې او نظريات: ۸۵
د واده مناسب شرطونه: ۹۲
د تعليم په دوره کې د واده کول درې عمده ستونزې را منځته کوي: . ۹۳
دويم- مالي استقلاليت: ۹۴
د واده په انتخاب کې مهم ټکي: ۹۵
الف- شريکباڼ پورې اړوند فکتورونه: ۹۵
۴.د مزاج او دلچسپيو ورته والی: ۹۶
دوهم- کورنيو پورې اړوند فکتورونه: ۹۷
۱. اقتصادي ورته والی: ۹۷
۲.اجتماعي ورته والی: ۹۸
۳.د دواړو کورنيو نږدې استوګنه: ۹۸
د ښځې او ميړه حقوق پر يو بل باندې: ۱۰۰
الف- د ښځې حقوق په خاوند باندې: ۱۰۱
ب: د ميړه حقوق پر ښځه: ۱۰۶
د واده د برېا لپاره ځو با ارزښته وړانديزونه: ۱۰۸
د واده مراسم او وروستي اثرات يې: ۱۱۲
د ځو واده لرونکو تجربه کارو لارښوني: ۱۱۹
په واده کې د شريکباڼو د خويونو او فکرونو د مشابهت ۱۲۵
دواده د يو لړ اړخونو ، پروګرامونو او د مصارفو په اړه تفاهم: ۱۲۹
دريېم ځپرکی ۱۳۷
د واده پر وخت ځينې موضوعات او مکلفيتونه ۱۳۷
د يوه ښه واده د مراسمو لپاره تياری: ۱۴۱
په د واده کې د غير متراقبه حالاتو پيش بيني او د هغو ۱۴۶
تر واده وړاندې دوستانو ته د ډاليو د لست تيارول: ۱۵۱
د واده (ناوې او شاه) د کوټې جوړول: ۱۵۳
تر واده وروسته ژوندانه لپاره تر واده مخکې تياری: ۱۶۳
ځلورم ځپرکي ۱۶۷
تر واده وروسته مسايل او مسووليتونه ۱۶۷
تر واده وروسته د کورنۍ ټولو امورو او ژوند ته يو ساده او عملي پلان: .. ۱۷۳
د يوه ښه او مناسب مالي پلان جوړول او عملي کول: ۱۷۵
له خپلې ښځې سره د خپلې کورنۍ اصول مطرح کول: ۱۷۸
په کورنيو اصولو پابندي او ثبات: ۱۸۲
د شريکباڼ خيړنه، پيژندنه او ورسره خپل ځان برابرول: ۱۸۴
ميرمنې سره با دسپلينه منظمې ناستې او د روانو کورنې ۱۸۶
د ماشومانو د روزنې اساسات: ۱۹۳
تر واده وروسته طبعي تغيرات او اثرات يې: ۱۹۹
د کورنيو ستونزو د حل لپاره مناسبې طريقې: ۲۰۵
پنځم ځپرکي ۲۰۹
ستونزمن ودونه او چارې يې ۲۰۹
په ماشومانو او نوره کورنۍ د يو ناکام واده اثرات ۲۱۲
طلاق د اسلام له نظره: ۲۱۵
د طلاق مثبتې او منفي اغېزې: ۲۱۷
د طلاق منفي اغيزې: ۲۱۸
د طلاق ګټې: ۲۱۹
د ناکام واده او طلاق له منفي تجربو څخه د اولادونو ۲۲۱
د ليکوال نور اړوند او ګټور آثار ۲۲۳
ب: که ستاسو واده په هوټل کې وي؛ نو تاسو له دغو کميټو ۲۲۹
ستاسې او ستاسو د شريکباڼ لپاره د ژوند په اړه د اهدافو ټاکنه ۲۴۰
د کتاب په اړه د لوستونکيو نظرونه، وړانديزونه ۲۴۶

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library